

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

221B

2 AYLIK POLİSİYE DERGİ
TEMmuz-AĞUSTOS 2018 SAYI: 16 FİYAT: 15TL

GRANGÉ

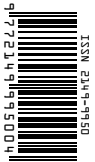
BİR NERUDA VAKASI - **MELİKE YAZICI ÇANGUR**

SOSYAL ROMAN OLARAK POLİSİYE - **SANIYE ÇANCI ÇALIŞANELLER**

POLİSİYE SINEMANIN "ALTIN ÇAĞI":
ALFRED HITCHCOCK - **ÇAĞLA ÜREN**

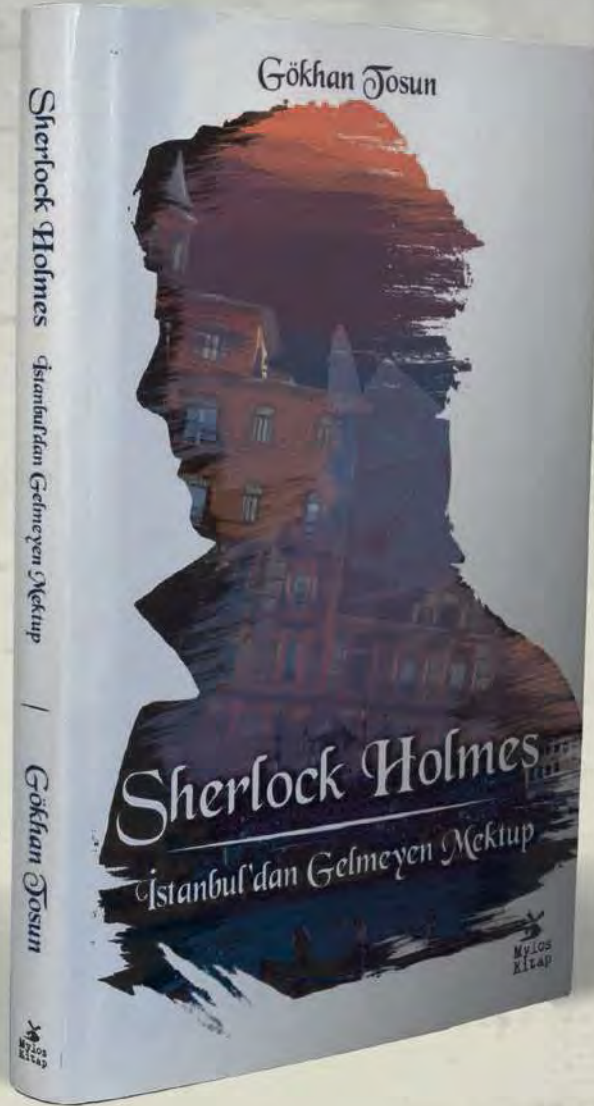
POLİSİYELERİN ÖLÜMSÜZ SİLAHLARI:
ETRAFTAKİ HER ŞEY - **EKİN AÇIKGÖZ**

ALTIN ÇAĞ'IN MARJİNAL YAZARI:
DOROTHY L. SAYERS - **TÜLAY GÜNEŞ KILIÇ**

TÜM
KİTAPÇILARDA!

"Sir Arthur Conan Doyle'un Sherlock Holmes'ü polisiye romanın en başat figürlerinden biridir. Doyle dışında oğlu da dahil pek çok kişi Sherlock Holmes öyküleri kaleme almıştır. Bunların içinde çok değerlileri de vardır. Türkçede de bazı popüler polisiye roman yazarları Holmes öyküleri kaleme almıştır ama bunlardan polisiye edebiyat içinde söz edecek kadar değerlilerine rastlanmaz. **Gökhan Tosun'un İstanbul'dan Gelmeyen Mektup'u** onlarcasını okuduğum Doyle dışında yazılmış Sherlock Holmes öykülerinin en başarılılarından biri ve Türk polisiye edebiyatında bu vadideki ilk ciddi örnek." **Erol Üyepazarcı**

Gökhan Tosun

Sherlock Holmes

İstanbul'dan Gelmeyen Mektup

İlk sayımızdan beri, yani iki buçuk yıldır, polisiyeseverlerden sayısız mail ve mesaj aldık; Jean-Christophe Grangé ve eserlerini kapak dosyası olarak incelememizi istediniz, beklediniz. İşte, bu çok sıcak günlere biraz serinlik katmak için çok beklediğiniz Grangé dosyasını açıyoruz.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çok okunan, tartışılan, her yeni kitabı merakla beklenen bir yazarı ve eserlerini detaylarıyla incelemek elbette kolay iş değil. Grangé'nin eserlerindeki kurgu, karakter yaratımı, mekân tercihlerinin detayları ve eserlerine dair eleştiri ile beğenilere yer vermek, tartışmaları olabildiğince detaylandırmak istedik. Fransız polisiyesi üzerine tez çalışması yapan Oytun Özgür, Fransız polisiyesinin kısa tarihçesini ve Grangé'nin bu tarihçedeki yerini aktardı. Grangé ve eserleri üzerine önemli çalışmalara imza atan Namık Kemal Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanı Prof. Dr. Ali Tilbe, *Kızıl Nehirler*'i tüm detaylarıyla inceleyen makalesiyle aramızda. Dergimizin olmazsa olmazı "Dedektifler Ne Yer, Ne İçer" köşesinde Fulya Turhan, Grangé'nin iki meşhur dedektifi Niémans ve Abdouf'u inceledi. Bir dönem Afrika'da yaşayan yazarımız Gözde Demirel Akan, *Lontana* ve *Kongo'ya Ağıt* ışığında Grangé romanlarında bir cinayet sahası olarak Afrika'yı ve Afrikalı karakterlerin romanlarda yer buluşunu yazdı. Sinema eleştirmeni Tunca Arslan da *221B* yazarları arasına katıldı ve Grangé romanlarının film uyarlamalarını irdeledi. Ve Türkiye'deki tutkulu sayısız Grangé okurunu temsilen Kitap Ağacı Polisiye Kulübü'nden polisiyeseverlere Grangé'yi sevmelerini sağlayan nedenleri sorduk.

Elbette sözkonusu Grangé gibi yazarsa bir dergiye tüm eleştirileri ya da analizleri sığdırmak mümkün olmuyor; *221B* editörleri olarak olabildiğince detaylı bir biçimde hazırladık bu dosyayı. Umuyoruz hem Grangé okurlarını hem de yazarın eserleriyle henüz tanışmamış ya da bu eserlere mesafeli duran polisiyeseverleri tatmin eder.

Kapak dosyamız dışında farklı eserlerle tanışmanızı sağlayacak değerli yazılar da var her sayıda olduğu gibi. Saniye Çancı Çalışaneller, Gore Vidal ve mahlas isimle yazdığı polisiyelerin analiziyle bir sosyal roman olarak polisiye olgusunu inceledi. Çağla Üren, polisiye filmlerin ustası Alfred Hitchcock'un eserlerini analiz etti. Ekin Açıkgoz, merakla okunan "Polisiyenin Ölümsüz Silahları" bölümünde bu kez "doğaçlama silahlar"ı yazdı. Tülay Güneş Kılıç, "Polisiyenin Divaları" bölümünde Dorothy L. Sayers ve eserlerini aktardı. Çizgi öykülerimizde Edhem Bey, bu sayıda yalnız değil; Yigilante Kocağöz'ün yazdığı, Deniz Ozan Coşkun'un çizdiği Domuz Avı'nı da beğeneceğinizi umuyoruz. Ayrıca çizgi roman incelemeleri, kitap analizleri ve elbette polisiye öyküler sizleri bekliyor...

Elinizdeki sayıyla birlikte 96 sayfalık günlerimize geri döndük. Döviz kurlarına, ekonominin gidişatına yani baskı ve dağıtım maliyetlerinin önlenemez artışına rağmen; okurlarının heyecanı, yazarlarının ve editörlerinin tutkusuyla 3. yılına yaklaşan Türkiye'nin tek polisiye kültür dergisi *221B*'yi eskimeyen, yaşlanmayan bir heyecan ve özenle yayıma hazırlıyoruz. Bu nedenle daha çok yazı ve yazara yer vermemizi sağlayan bu sayfa artışının polisiyeseverleri de mutlu edeceğini biliyoruz.

Bunaltıcı sıcaklarda siz bu hareketli, bol tartışmalı sayımızla serinlerken biz Eylül ayında raflara çıkacak 17. sayımızın hazırlıklarına başladık bile...

Merakınızı yüksek tutan, tadı damağınızda kalan pek çok polisiye eserle tanışıp serinleyeceğiniz bir yaz diliyoruz.

Keyifli okumalar...

221B, Sayı 16, Temmuz-Ağustos 2018,

İki Aylık Süreli Yayın

Yayın Kurulu:

Ahmet Ümit, Algan Sezgintüredi, Erol Üyepazarcı, Özlem Özdemir, Sevin Okyay

Editör: Fulya Turhan, Özlem Özdemir, Ufuk Kaan Altın, Yoldaş Özdemir

Kapak Tasarım: Cansu Özcömert

İç Tasarım: Eren Taymaz

Reklam: Yoldaş Özdemir

(yoldas@mylosyayingrubu.com)

221bdergi.com | bilgi@221bdergi.com

facebook.com/221bdergi | twitter.com/221bdergi

Online sipariş için dukkany.mylosyayingrubu.com

Mylos Yayın Grubu Yayıncılık Danışmanlık Hizmetleri Ltd.
Şti. adına İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Özlem Özdemir

Adres: Caferağa Mah. Zuhal Sok. Banu Apt. No:1, Daire:1,
Kadıköy - İstanbul - **Tel:** 0543 345 46 00

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti

Tevfikbey Mah. Halkalı Cad. No: 162/7

Küçükçekmece - İSTANBUL

Tel: 0212 693 00 08

Sertifika No:36150

Dağıtım: Dünya Dağıtım 0 212 440 2843

221B'de yayımlanan tüm yazı, çizim ve karakterlerin yayın hakları saklıdır. Yayınevi, yazar ve çizerin izni olmaksızın hiçbir yazılı, basılı ve görsel yayın organı ve sanal ortamlarda kullanılamaz.

BİLİMve UTOPYA 25 YAŞINDA

25. yılımızda, tasarımdan içeriğe
yeniliklerle karşınızdayız.

Bu aya özel

Yıllık e-abonelik **50 TL.**

1. sayıdan itibaren tüm e-arşiv **150 TL.**

Satın almak için
magaza.bilimveutopya.com.tr

221B

SAYI 16

SOSYAL ROMAN OLARAK POLİSİYE 4

SANIYE ÇANCI ÇALIŞANELLER

ALTIN ÇAĞ'IN MARJİNAL YAZARI: DOROTHY L. SAYERS..... 8

TÜLAY GÜNEŞ KILIÇ

ÖYKÜ: KARGA..... 14

ERCAN AKBAY

EDHEM BEY 18

YAZAN: MAHİR ÜNSAL ERIŞ - ÇİZEN: FERİT GÜLEÇ

BİR NERUDA VAKASI 26

ARAŞ. GÖR. MELİKE YAZICI ÇANGUR

RÖPORTAJ: DEMOKAN ATASOY 30

ÇAĞATAY YAŞMUT

FRANSIZ POLİSİYE ROMAN TARİHÇESİ VE GRANGÉ..... 34

OYTUN ÖZGÜR

BİR POLİSİYE SERÜVEN ROMAN OKUMASI: JEAN-CHRISTOPHE GRANGÉ'NİN KIZIL NEHİRLER'İ..... 38

PROF. DR. ALİ TİLBE

DEDEKTİFLER NE YER, NE İÇER?..... 45

FÜLYA TURHAN

İYİSİYLE KÖTÜSÜYLE JEAN-CHRISTOPHE GRANGÉ UYARLAMALARI 52

TUNCA ARSLAN

221B SORDU, GRANGÉ OKURLARI YANITLADI... 55

PİS İŞLER 67

BARLAS OMAV

PULLARIN İZİNDE..... 72

TUNÇ TAYANÇ

ÖLMEK İÇİN GÜZEL BİR MANZARA..... 76

ALPER KAYA

DOMUZ AVI 80

YAZAN: YİĞİLANTE KOCAGÖZ - ÇİZEN: DENİZ OZAN COŞKUN

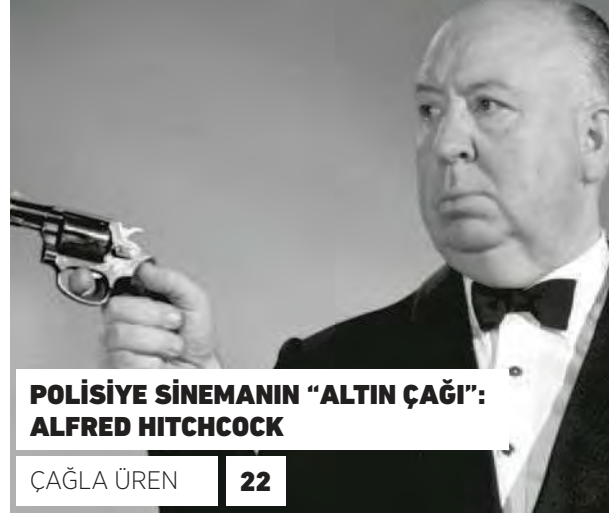
BEN BİLMEM BEYİM BİLİR..... 84

ERCAN AKBAY

MARTIN MYSTÈRE 88

DR. BATUHAN CANTÜRK

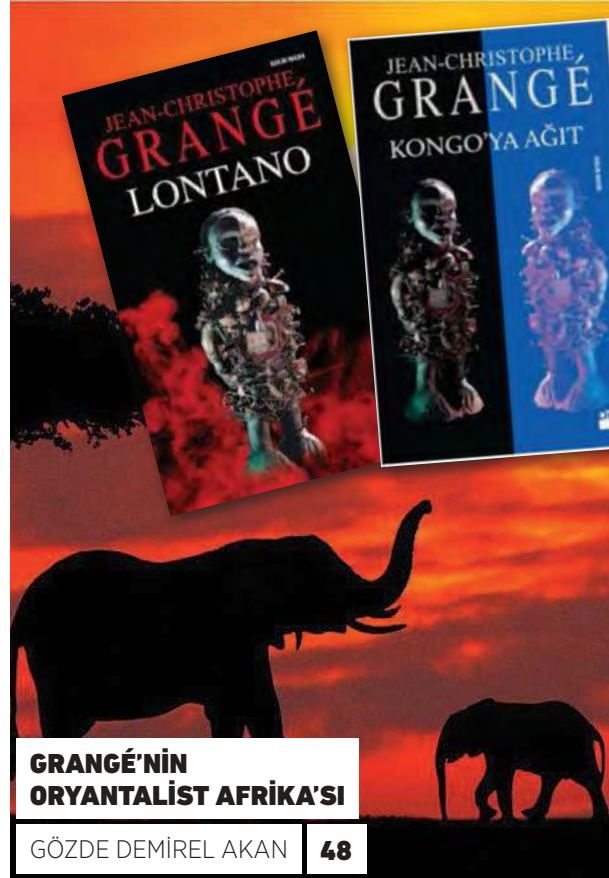
KİTAP DEDEKTİFLERİ 92

POLİSİYE SİNEMANIN "ALTIN ÇAĞI": ALFRED HITCHCOCK

ÇAĞLA ÜREN

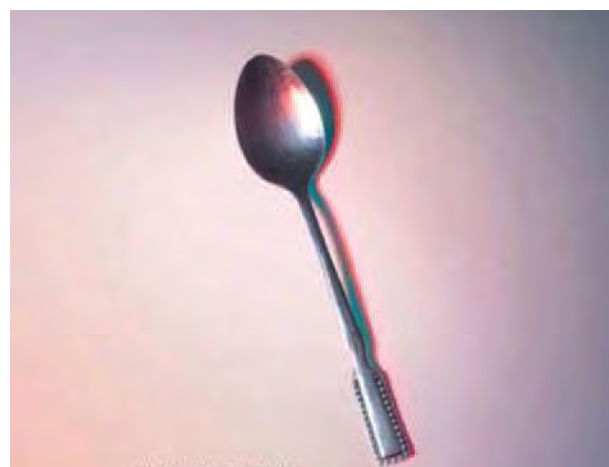
22

GRANGÉ'NİN ORYANTALİST AFRIKA'SI

GÖZDE DEMİREL AKAN

48

POLİSİYELERİN ÖLÜMSÜZ SİLAHLARI: ETRAFTAKİ HER ŞEY

EREN AÇIKGÖZ

58

SOSYAL ROMAN OLARAK POLİSİYE

Polisiye romanın popülerliği artıkça üstlendiği misyon da tartışma konusu olmaya devam ediyor. 221B'nin Mayıs-Haziran sayısında Sayın Erol Üyepazarcı, Ahmet Ümit'in son romanı *Kırlangıç Çığlığı*'nı sosyal roman bağlamında tartışarak Ümit'in romanlarının toplumsal sorunlara nasıl "neşter vurduğu"nu irdeliyor. Üyepazarcı'nın da ifade ettiği gibi Ümit, "okurunu rahatlatmak istemez çünkü gerçek, rahatlatıcı değildir" ve eğer "dünyada tedirginlik varsa okur da bu tedirginliği hissetmelidir". Dolayısıyla Üyepazarcı, Ümit'in polisiyelerinin okur için bir kaçış, bir "rahatlama" diyarı olmadığını vurguluyor. Daha da önemlisi bu romanların okurun gerçeklikle yüzleşmek durumunda kaldığı bir mecra olduğunu dile getiriyor.

Üyepazarcı'nın söylediklerine katılmamak mümkün değil ve bu söylemin izlerinin 1950'ler Amerika'sında da sürülebileceği kanaatindeyim. Hatta bu bağlamda, ilk bakışta hiç de ciddi görünmeyen bir polisiye romanın, gerçekçi ve ciddi bir gelişme romanının¹ amacını yerine getirebileceğini düşünüyorum. Şöyle ki:

Tarih ve tarih yazımını konu edinen ciddi ve politik romanları, düzyazı ve senaryoları ile tanınan Amerikalı yazar Gore Vidal (1925-2012) 1948'de *The City and the Pillar* (Kent ve Tuz)² başlıklı romanını görücüye çıkarmıştır. Roman, iki genç erkek arasındaki aşk ilişkisini konu edinir ve bu roman Vidal'ın başını epeyce ağrıtır. Örneğin *The New York Times*, Vidal'ın bundan sonra yayımladığı sekiz kitabını incelemeyi ve tanıtmayı reddetmiştir. Dönemin

politik ve kültürel atmosferi, erkeğin erkeksiliği, yiğitliği, mertliği gibi ataerkil düzenin erkeğe atfettiği niteliklerin mutlak surette vurgulanmasını gerektirdiği için Vidal'ın iki erkeğin ilişkisini anlatan romanı birilerinin canını sıkır. Eleştirmen Donald E. Pease'in de dediği gibi bu, Amerikan kültürüne karşı işlenmiş bir suç gibi değerlendirilmiş ve Vidal ana akım edebiyat çevresinden de dışlanmıştır. Peki, Vidal *Kent ve Tuz*'u neden yazmıştı? Kitabın yayımlanmasından yıllar sonra yapılan bir söyleşide Vidal bu soruyu, insanlara gerçeği söylemenin zamanı gelmişti, diyerek cevaplıyor.

Okura gerçeği söyleme arzusu, kendi kelimeleriyle söyleyecek olursak, Vidal'ın özgür bir ülkede sansürle yüz yüze gelmesine neden olur. Bu süreçte Vidal yazdıklarını yayımlamaya devam edebilmek için çareler ararken yayın dünyasından bir arkadaşı, Vidal'e ya takma isim kullanmasını ya da başka bir yazı türü denemesini tavsiye eder (Wiener 107). Vidal iki tavsiyeye de uyar ve 1950'lerde Edgar Box adıyla *Death in the Fifth Position* (1952), *Death Before Bedtime* (1953) ve *Death Likes It Hot* (1954) başlıklı polisiye romanları yayımlar. Romanlar cinsellik, politika ve sosyal konulara dair eleştirel bir duruş sergiler. Ayrıca takma isim kullanımı Vidal'ın önündeki sansür engelini de aşmasını sağlar.

OKURA GERÇEĞİ SÖYLEME ARZUSU, KENDİ KELİMELERİYLE SÖYLEYECEK OLURSAK, VIDAL'IN ÖZGÜR BİR ÜLKEDEN SANSÜRLE YÜZ YÜZE GELMESİNE NEDEN OLUR. BU SÜREÇTE VIDAL YAZDIKLARINI YAYIMLAMAYA DEVAM EDEBİLMEK İÇİN ÇARELER ARARKEN YAYIN DÜNYASINDAN BİR ARKADAŞI, VIDAL'E YA TAKMA İSİM KULLANMASINI YA DA BAŞKA BİR YAZI TÜRÜ DENEMESİNİ TAVSİYE EDER. VIDAL İKİ TAVSİYEYE DE UYAR VE 1950'LERDE EDGAR BOX ADIYLA *DEATH IN THE FIFTH POSITION* (1952), *DEATH BEFORE BEDTIME* (1953) VE *DEATH LIKES IT HOT* (1954) BAŞLIKLİ POLİSİYE ROMANLARI YAYIMLAR.

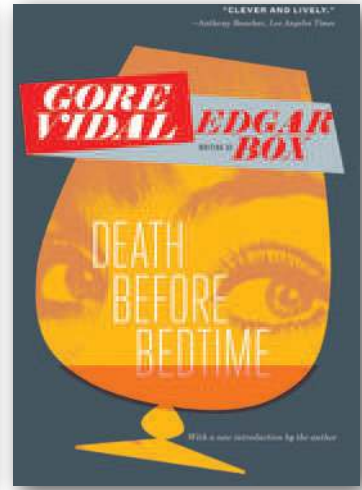
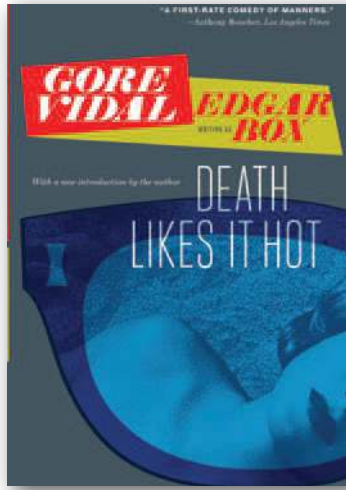
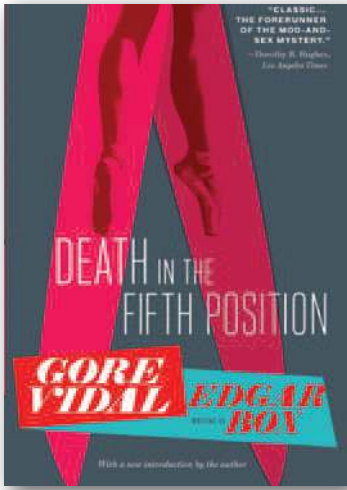
Polisiye yazmak ve takma isim kullanmak sıradışı görünmeyebilir ancak benim açımdan kafa kurcalayıcı olan soru tam da burada tezahür ediyor: Vidal için takma isim kullanmak sansürden kaçmak için yeterli olabilirdi. Yani herhangi bir takma isimle herhangi bir türde yazmaya devam edebilirdi fakat o polisiyeyi tercih etti. Peki ama neden?

Bu sorunun cevabı yazının başında bahsi geçen, polisiyenin sosyal roman gibi bir işlev kazanmasıyla ilgilidir. Polisiyenin sosyal roman işlevlerini kazanması polisiye türünün doğasından kaynaklanmaktadır aslında. Eleştirmen John G. Cawelti'nin belirttiği gibi polisiye, içinde huzur bozucu, yıkıcı unsurlar barındırır ki bu da türün babası sayılan Edgar Allan Poe'nun türün yaratımı sürecinde akılcılığı ve dekadani muğlak bir şekilde karıştırıp sentezlemesiyle özdeşleştirilir. Dolayısıyla polisiye romanlar, okurun kavramakta/anlamakta zorluk çektiği olay ve olguları barındırabilir.

Bu noktada şunu söylemek mümkün: *Kent ve Tuz* gerçekçi ve ciddi bir gelişme romanı olarak eşcinsel ilişkiyi konu edindiği için 1948 Amerika'sında ağır şekilde kınanmıştır. Ama böyle bir ilişki bir polisiyede rahatça konuşulabilirdi çünkü polisiye, yukarıda da belirtildiği gibi çeşitli sıradışı durumlara açık bir türdür. Bunun örneği de Vidal'in 1952'de yayımladığı *Death in*

the Fifth Position'dır.³ *Kent ve Tuz* ile *Death in the Fifth Position*'daki karakterlerin eşcinsellik durumuna yaklaşımları bu savı destekler niteliktedir. *Kent ve Tuz*'da romanın ana karakteri olan Jim Willard'ın eşcinsel olup olmadığını sorgulamasına, eşcinsel olduğunu inkâr etmesine, iç çelişkilerine ve zaman içinde cinsel kimliğiyle uzlaşmaya çalışmasına şahit oluruz. Öte yandan *Death in the Fifth Position*'da Louis Graud isimli eşcinsel karakterin cinsel kimliğini kimseden saklamadığını, bunun hakkında rahatça konuşabildiğini ve cinsel kimliğiyle barışık olduğunu görürüz. Graud, erkek arkadaşlarıyla ilişkilerini ve beklentilerini romanın ana kahramanı olan Peter Sargeant'a hiçbir çekince duymadan anlatabilmektedir. Dolayısıyla bir polisiye roman olan *Death in the Fifth Position* Vidal'in *Kent ve Tuz*'dan sonra susturulan sesi olmuş gibidir. Vidal bu romanıyla parmak basmak istediği gerçekliği okura sunmaktadır.

Polisiye türünün sosyal romanın işlevlerini kazanmasında etkili olan bir başka özelliği ise dedektife atfedilen roldür. Eleştirmen Susan Rowland'a göre, özellikle Altın Çağ polisiye yazarları romanlarında gizemi çözen ve okurun algısını düzenleyen bir dedektif karakterine bağlı kalmışlardır. *Death in the Fifth Position*'da hikâyenin anlatıcısı, ana karakterimiz ve aynı zamanda da tesadüfi dedektifimiz Sargeant'tır.

1950'ler New York'unda geçen hikâyede, halkla ilişkiler uzmanı Sargeant'ın reklam ve tanıtım işlerini yaptığı bale kumpanyasında bir cinayet işlenir ve Sargeant sevgilisinin suçsuzluğunu kanıtlayabilmek için katilin peşinden koşan bir dedektife dönüşür. Hikâye anlatıcısı olarak Sargeant, kelimenin tam anlamıyla hikâyeyi kontrol eden karakterdir ve okurun algısına şekil veren de odur. Bu noktada Sargeant'ın farklı cinsel yönelimlere karşı hoşgörülü bir karakter olarak temsil edilmesi önem arz etmektedir çünkü Sargeant eşcinsellik gibi tartışmalı konularda tolerans ve anlayış gerekliliğini vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra Timothy Prchal'ın da dediği gibi, polisiye romanlarda dedektif okurun özdeşleşebileceği, taklit edebileceği bir nesne, bir ideal benlik olarak vardır. Dolayısıyla Sargeant'ın farklı cinsel konuları kabullenmekte esnek ve değişim ruhunu kabullenir nitelikte bir portre çizmesi, okurun bu tip tartışmalı konularla ilgili duygudaşlık becerilerini hedeflemektedir denebilir. Yani Sargeant, tam da Ahmet Ümit'in Başkomiser Nevzat'ı gibi okurun vicdanı olur. Bir taraftan var olan ama baş edilmesi zor toplumsal sıkıntıları deşerken bir taraftan da çözüme gidebilecek yollara ışık tutar.

Sonuç olarak polisiye aslında okur için bir kaçış veya rahatlatma romanı olmanın ötesine geçmiştir. Polisiye, okurun aşına olmadığı, yabancılaştırıldığı dünyaları deneyimleyip sindirmeye çalıştığı çokkültürlü ve katmanlı bir coğrafyadır. Bazı yazarlar içinse Vidal'ın durumunda olduğu gibi, polisiye bir kaçıştır belki. Ama bu kaçış, üretebilmek için güvenli bir liman arayışındır ki bu da polisiye romanın sayfalarıdır. Gore Vidal gibi nice yazar bu güvenli limandan avaz avaz bağırılmaktadır ve bu, günümüzde sosyal romanın işlevlerini üstlen-

miş bulunan polisiye yazını için kaydadeğer bir durumdur.

KAYNAKÇA

Cawelti, John G. "Canonization, Modern Literature, and the Detective Story." *Theory and Practice of Classic Detective Fiction*. Ed. Jerome H. Delamater ve Ruth Prigozy. Westport: Greenwood, 1997, ss. 5-15.

Pease, Donald E. "America and the Vidal Chronicles." *Gore Vidal: Writer Against the Grain*. Ed. Jay Parini. New York: Columbia UP, 1992, ss. 247-77.

Prchal, Timothy. "An Ideal Helpmate: The Detective Character as (Fictional) Object and Ideal Imago." *Theory and Practice of Classic Detective Fiction*. Ed. Jerome H. Delamater ve Ruth Prigozy. Westport: Greenwood, 1997, ss. 29-37.

Rowland, Susan. "The 'Classical' Model of the Golden Age." *A Companion to Crime Fiction*. Ed. Charles Rzepkave Lee Horsley. Chichester: Wiley-Blackwell, 2010, ss. 117-27.

Üyepazarcı, Erol. "Ahmet Ümit'in Son Romanı: *Kırlangıç Çığlığı*." 221B 15 (Mayıs-Haziran 2018): 22-23.

Vidal, Gore. "Gore Vidal-The City and the Pillar." Melvyn Bragg'ın Gore Vidal ile Yaptığı Söyleşi. 1 Ağustos 2012, www.youtube.com/watch?v=Hw8y00Y4It4. Erişim 27 Haziran 2018.

Wiener, Jon. "The Scholar Squirrels and the National Security Scare: An Interview with Gore Vidal." *Conversations with Gore Vidal*. Ed. Richard Peabody ve Lucinda Ebersole. Jackson: UP of Mississippi, 2005, ss. 100-26.

NOTLAR

- 1 Coming of agenovel ya da bildungsroman; ana karakterin çocukluktan yetişkinliğe gelişimini anlatan roman türü.
- 2 Türkçeye Fatih Özgüven tarafından çevrilmiştir. Roman yazı boyunca Türkçe başlığı ile anılacaktır.
- 3 *Death in the Fifth Position* henüz Türkçeye çevrilmemiştir. Dolayısıyla yazı boyunca romanın özgün başlığı kullanılmaya devam edilecektir.

Oğlak'ta kanınızı donduracak bir ilk roman...

“ Gerçekte paylaşılabilen tek şey sessizliktir.
Ve o anda herkesin payına düşendir konuşulmayan. ”

“Sıradışı bir aşk, sıradışı karakterler...
Demokan Atasoy tekinsiz bir uyuyan güzel
masalına davet ediyor okuru.
Alacakaranlıkta yapacağınız bu yolculukta
aklınızda hep şu soru olacak:
Aşk ölümü yener mi?”

Orkun Uçar

“Yetenekli yazar Demokan Atasoy,
Konuşulmayan romanında bizi var
olduğumuz dünyada başka dünyalarla
tanıştırıyor, kusursuza yakın
betimlemelerle zihnimizi açıyor,
Emine Baysal gibi karakterlerle
bizi çarpıyor, okuyucuyu iç benliğinin
diliyle tanıştırıyor, iyi de yapıyor,
iyi ki de yapıyor!”

Uğur Batı

Bütün seçkin kitapçılarda, internet satış noktalarında ve
Zambak sokak, 21 Beyoğlu adresinde.

facebook.com/oglakyayinlari | twitter.com/oglakkitap | instagram.com/oglakkitap
www.oglak.com

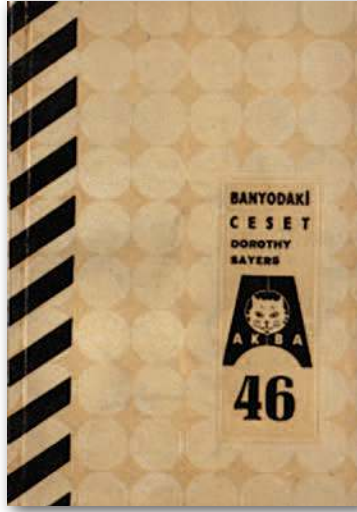

ALTIN ÇAĞ'IN MARJİNAL YAZARI: DOROTHY L. SAYERS

DOROTHY LEIGH SAYERS, 13 HAZİRAN 1893'TE OXFORD'DA 17. YÜZYILDAN KALMA KÜÇÜK BİR EVDE DOĞDU. ORTA YAŞLI EBEVEYNLERİNİN TEK ÇOCUKLARIYDI VE SONUÇ OLARAK BAŞLANGIÇINDAN İTİBAREN ŞİMARTILDI. ISRARLA SOYADINI KULLANMAYA DEVAM ETTİĞİ ANNESİ HELEN MARY LEIGH SAYERS, ÜNLÜ EDEBİ MİZAHÇI PERCIVAL LEIGH'NİN YEĞENİYDİ VE BABASI HENRY SAYERS İRLANDA ASILLI, OXFORD'DAN MEZUN, MÜZİĞE ÇOK YETENEKLİ BİR PAPAZDI. OXFORD'DA ÇOCUKLUĞUNUN SADECE BİRKAC YILINI GEÇİRMESİNE RAĞMEN DOĞDUĞU ŞEHİRİN PARLAK HATIRALARINI HER ZAMAN ÖZLEMLE HATIRLAYAN DOROTHY, SENELER SONRA GERİ DÖNEREK OXFORD ÜNİVERSİTE'SİNİN İLK KADIN MEZUNLARINDAN BİRİ OLDU.

L 893'te doğup 1957'de vefat eden, roman ve oyun yazarı, şair, eleştirmen, teolog ve çevirmen Dorothy L. Sayers, ölümünden en az elli yıl sonrasında kadar biyografisinin yazılmasını istememiş; buna gerekçe olarak, yarım asrın eserlerinin hâlâ okunup okunmadığı, kendisinin de hatırlanmaya değer olup olmadığını belirlemek için yeterli bir süre olduğunu belirtmişti. Lord Peter Wimsey adında çok sevilen bir aristokrat dedektif karakterin yaratıcısı; Agatha Christie, G. K. Chesterton ve diğerleriyle birlikte ünlü Polisiye Yazarlar Derneği'nin kurucusu, adı İngiliz klasik polisiyesinin Dört Büyükler'i arasında geçen biri için bu gerekçe biraz fazla mütevazı denilebilirdi. Zira renkli bir kişiliğe sahip Sayers kolay unutulacak biri değildi. Nitekim, 1975'te yapılan bir çalışma, günışığına çıkmamış aile sırlarını ortaya çıkarınca Sayers'ın neden yaşam öyküsü konusunda endişelendiği açıklığa kavuşur.

Dorothy L. Sayers'ın “evlatlık” oğlunu merak eden biyografi yazarı Janet Hitchman, *Such a Strange Lady* (1975) adlı kitabı için araştırma yaparken doğum ve ölüm arşivlerini inceler ve Dorothy'nin hayatı boyunca sadece yarım düzineden fazla insanın bildiği bir sırrı açığa çıkarır: Yazarın evlat edindiği çocuk aslında öz oğlundan başkası değildir. Yaşadığı zamanın çok ilerisinde, insanların ne söyleyeceğine aldırış etmeden aklına geldiği gibi giyinip istediği gibi yaşayan biri olmasına rağmen, gerçeği neden kendi oğlundan bile saklama ihtiyacı duydu-

ğunu anlamak için Dorothy L. Sayers'ın yaşam öyküsüne bakmak gerekir.

Dorothy Leigh Sayers, 13 Haziran 1893'te Oxford'da 17. yüzyıldan kalma küçük bir evde doğdu. Orta yaşlı ebeveynlerinin tek çocuklarıydı ve sonuç olarak başlangıcından itibaren şımartıldı. Israrla soyadını kullanmaya devam ettiği annesi Helen Mary Leigh Sayers, ünlü edebi mizahçı Percival Leigh'nin yeğeniydi ve babası Henry Sayers İrlanda asıllı, Oxford'dan mezun, müziğe çok yetenekli bir papazdı. Oxford'da çocukluğunun sadece birkaç yılını geçirmesine rağmen doğduğu şehrin parlak hatıralarını her zaman özlemle hatırlayan Dorothy, seneler sonra geri dönerek Oxford Üniversitesi'sinin ilk kadın mezunlarından biri oldu.

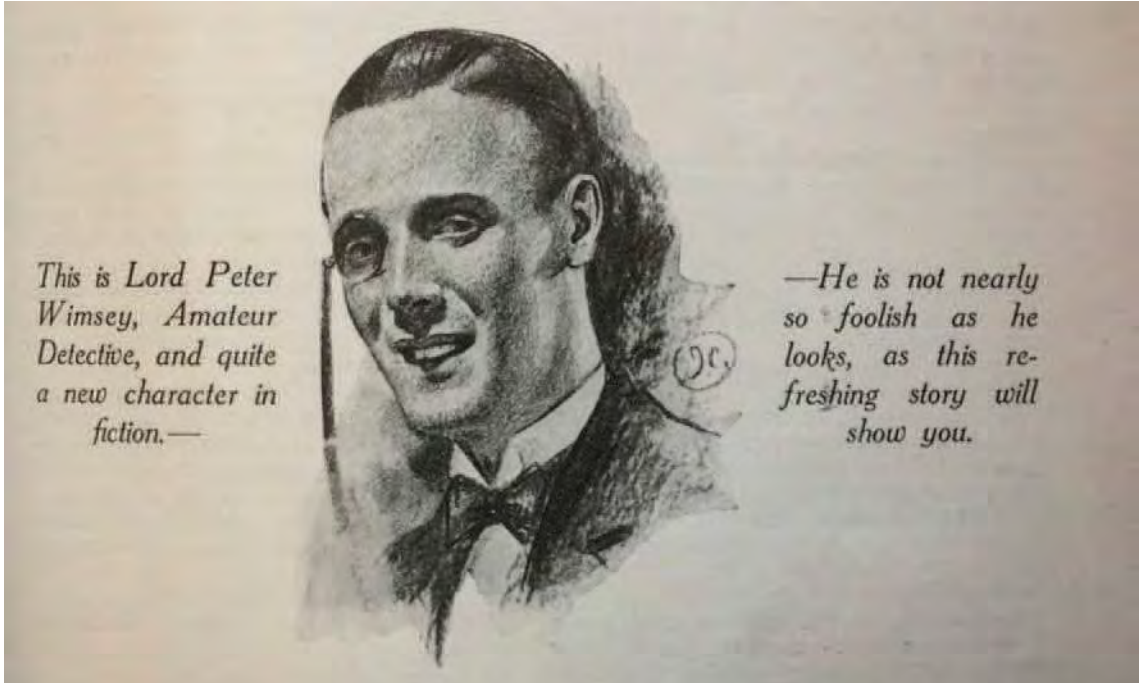
Okuldayken şiir yazmaya başlayan Sayers, daha sonraları dedektif hikâyelerine yönelir. Bir reklam şirketinde metin yazarlığı yaparak hayatını kazanırken ilk polisiye romanı *Whose Body* (Banyodaki Ceset) üzerine çalışmaya başlar. Kitabın konusu kısaca şöyledir: Yaşlı bir adam, mimar Thipps'in banyosunda çırtlıplak bulunur. Polis, cesedin kaybolan Sir Ruben Levy'ye ait olduğu kanaatindedir ve nasıl öldürüldüğünü araştırır. Aniden dedektifliğe merak salan Lord Peter Wimsey, annesinin ricasını kıramaz ve olayın peşine düşer.

1923'ün karanlık bir Kasım günü Dorothy Leigh Sayers, Londra'daki bürosunda oturmuş, ilk romanının henüz yayımlanmış olmasının keyfini çıkaracağı yerde söyleyeceği büyük yalan üzerinde çalışıyordu. Kurgu alanında yeteneğini gerek çalıştığı reklam ajansında bulduğu çarpıcı sloganlar, gerekse yeni yeni yazmaya başladığı dedektif hikâyeleriyle kanıtlamıştı ama gerçek hayat, hayal dünyasına hiç benzermiyordu. Papaz bir babanın kızı olarak ahlaki ilkelerin yanında günah konusunda da kaygıla-

nıyordu. Lakin yapacağı şeyden nefret etmesine rağmen başka çaresi de yoktu.

Sekiz haftalık yokluğunu haklı çıkarmak için esrarengiz bir hastalık uydurdu. Patronunun da mesai arkadaşlarının da bir kadının tıbbi sorunlarını fazla kurcalamayacağını farkındaydı, benzer şekilde özenle tasarlayıp uygulamaya koyduğu senaryoyla yakın dostları ve ailesini de kandırmayı başaracaktı. Bir hastanede gizlice doğum yaptıktan sonra, oğlunu henüz daha bir haftalıkken, bir çiftlikte yaşayan çok sevdiği ve güvendiği kuzeninin yanına gönderdi. John Anthony adını verdiği oğlanın önceleri, isminin bilinmesini istemeyen bir arkadaşının çocuğu olduğunu, kendisinin de vaftiz anneliği üstlendiğini belirtse de çok geçmeden kuzeni Ivy'ye, başka kimseye, özellikle de ailesine söylememesi için söz verdirterek gerçeği itiraf eder. Nitekim Dorothy'nin anne ve babası, yaşamlarının sonuna kadar bir torunlarının olduğundan bihaberdirler.

Oxford mezunu, dindar bir ailede yetişmiş, zeki bir kadın nasıl böylesine tedbirsiz davranabilmişti? İlk dedektif romanı basılmış ve çalıştığı ajansta henüz maaşına zam yapıp terfi ettirilmişken kısacası önünde parlak bir gelecek varken ne olmuştu da her şeyini riske atmıştı? Sorunun yanıtı yüzyıllardır süregelen bir klasik, aşta hüsrana uğrayan bir kadının umarsız intikam alma çabasından başka bir şey değildi. Dorothy L. Sayers, daha önceleri de bir iki kez âşık olmasına rağmen Rus Yahudi'si tarihçi-yazar John Cournos ile tanıştığında adeta çarpılır. Hisleri karşılıksız kalmayacaktır ama Dorothy ancak işin sonunda evlilik varsa tam bir birlik-telik yaşamaya kararlıdır. Cinsel açıdan beklentileri karşılanmayan ve bu ilişkiden sıkılan Cournos başka diyarlara gitmeye karar vererek Amerikalı bir polisiye yazarıyla evlenir. Yıllar

This is Lord Peter Wimsey, Amateur Detective, and quite a new character in fiction.—

—He is not nearly so foolish as he looks, as this refreshing story will show you.

NE İLGİNÇTİR Kİ ÖZEL HAYATINDA ÇALKANTILI İLİŞKİLER YAŞAYAN DOROTHY L. SAYERS, İLERLEYEN YILLARDA KALEME ALACAĞI ELEŞTİRİ YAZILARINDA, BİR DEDEKTİF ROMANINDA ASLA ROMANTİZME YER VERİLMEYESİNİ SAVUNUR. HİSLER İŞİN İÇİNE GİRİNCE POLİSİYE ÖRGÜSÜNÜN KAYBOLUP OLAYLARIN BAŞKA YERLERE GİTTİĞİNİ YAZAR. HALBUKİ KENDİSİ, EN TANINMIŞ KURGU DEDEKTİFLERDEN OLAN KAHRAMANI LORD PETER WIMSEY'İ, BAĞIMSIZ BİR KİŞİLİĞE SAHİP HARRIET VANE'İN ARDINDAN ÇOK KOŞTURTACAK, EN SONUNDA BİR KÖPRÜNÜN ÜZERİNDE SIKIŞTIRIP EVLİLİK SÖZÜNÜ ALDIRTACAKTIR.

sonra Dorothy, kendisine evlilik dışı çocuğunu itiraf ettiğinde ikisi de hayal kırıklıklarını saklayamayacaktır. John Cournos'un, "Peki ama neden benimle olmadın?" sorusuna Dorothy de, "Neden benimle evlenmedin?" diye karşılık verir.

Dorothy L. Sayers'ın çocuğunun babası, oturduğu apartman dairesinin bir üst katına taşınan bir oto tamircisidir. Bill White, kaba saba bir adam olmasına rağmen Dorothy'yi etkileyecek, sürekli gittikleri gece kulüpleri, dans salonları ve akşam yemekleriyle çok keyifli saatler geçirmesini sağlayacaktır. Bir süre sonra genç adamın cinsel isteklerine karşılık vermekte sakinca görmeyen Dorothy, böylelikle delicesine âşık olduğu Rus yazarı kafasından ve yüreğinden tümünden çıkarmaya çalışır. İki tarafın da memnun olduğu ilişki, Dorothy'nin hamile olduğunu açıklamasıyla sona erer. Bu durumdan hiç hoşlanmayan Bill White, kendisinin zaten evli olduğunu, hatta bir kızı bulunduğunu itiraf ederek çocuktan kurtulmasını ister.

Aklen ve vicdanen buna kesinlikle karşı olan

Dorothy, şiddetle itiraz edince sorunun çözümü için tuhaf bir şekilde Bill'in karısına başvururlar. Kadın yaşadığı müthiş üzüntüye karşın Dorothy ile kocasının bir daha asla görüşmelerini şartıyla, bu iş için doktor yeğenini ve çalıştığı hastaneyi ayarlar. İsteği yerine getirilir, Dorothy ile Bill bir daha birbirlerini görmezler fakat çok değil, dört sene sonra Bill White karısını ve kızını bir kez daha terk ederek kayıplara karışır. Küçük kız Valerie'ye uzun yıllar sonra annesi, bir kardeşi daha olduğunu söyler ama cesaretini toplayıp görüşmek için adım attığında ne yazık ki kardeşi John Anthony'nin artık yaşamadığını öğrenir.

Oğlunu çiftlikte büyümesi için kuzenine emanet eden ve ara ara uzak bir akraba rolünde ziyaret eden Dorothy, üç yıl kadar sonra ailesini şaşırtarak kendisinden on iki yaş büyük, alkolik bir gazeteciyle evlenir. Kocası Oswald Arthur Fleming, her ne kadar çocuğu evlat etmekte bir sorun görmese de anne ve babasının tepkilerinden hâlâ çekinen Dorothy, oğlanı yanına alamaz.

Ne ilginçtir ki özel hayatında çalkantılı ilişkiler yaşayan Dorothy L. Sayers, ilerleyen yıllarda kaleme alacağı eleştiri yazılarında, bir dedektif romanında asla romantizme yer verilmemesini savunur. Hisler işin içine girince polise örgüsünün kaybolup olayların başka yerlere gittiğini yazar. Halbuki kendisi, en tanınmış kurgu dedektiflerden olan kahramanı Lord Peter Wimsey’i, bağımsız bir kişiliğe sahip Harriet Vane’ın ardından çok koşturtacak, en sonunda bir köprünün üzerinde sıkıştırıp evlilik sözünü aldirtacaktır.

Aslında bağımsız bir kişiliğe sahip Harriet Vane, Dorothy L. Sayers’ın alter-egosudur; tıpkı Ariadne Oliver’ın bir diğer Dört Büyük, Agatha Christie’nin kurgu dünyasındaki eşi olduğu gibi. İlk kez *Strong Poison* (Şüpheli Kadın) ile okurla tanışan Harriet Vane güçlü bir kadındır. Birlikte yaşadığı adamın öldürülmesinden sorumlu tutulunca kendisini aklamak akıllı bir karış havada Lord Peter Wimsey’e düşmüştür.

İlk olarak *Banyodaki Ceset*’te beliren Lord Peter Wimsey, dedektif romanlarının Altın Çağ’ı olarak adlandırılan 1920’li yıllarda, çeşitli öykü ve romanlarda sevilen bir karakter olarak ortaya çıkmaya devam eder. 1920’ler yerini çok da aydınlık olmayan 1930’lara bıraktığında Wimsey, karikatürize bir karakter olmaktan çıkarak, çevresi çeşitli aile fertleriyle sarılı, geçmişe ve geleceğe sahip, değişik psikoloji ve felsefi görüşler taşıyan komplike bir kişiliğe bürünür. Nihayetinde, II. Dünya Savaşı’nın ilk aylarında, Wimsey Dosyaları’nda, kendisine hayat veren dedektif kurgusunu tamamıyla geride bırakarak yazarının keskin görüşlerini ilk ağızdan aktarmasına aracılık eder.

Dorothy Leigh Sayers, romanlarında kademe olarak dedektif kurgusu öğelerini eksiltir, böylelikle Wimsey aile üyelerini türün katı sınırlarından özgürce kurtarır. Bu dönüşüm sırasında, hizmet ettikleri görünmeyen savlar dedektif türünün determinizminden Sayers’ın iradesine dönüşür. Karakterlerin asıl işlevi, hakikatin peşinde koşma aynı kalır, ancak hakikatin ne olduğu konusu değişir. Sayers açıkça, dedektif romanın ciddiye alınması için en azından biraz gerçekçi olması gerektiğine inanır. Tuhaf bir biçimde bu konuda, kendisinden ve yazdıklarından hiç hoşlanmayan Raymond Chandler’la aynı fikirdedirler.

Bu dönüşümü anlamak için Wimsey’i yaratan geleneklere geri dönmeliyiz: Sayers, bulmaca hikâyesinin katı retorikini, tüm erdemleri ve kısıtlamalarıyla dedektif kurgu hakkındaki

DOROTHY L. SAYERS, KURGULADIĞI KARMAŞIK ÖLÜM YÖNTEMLERİYLE FİZİKSEL ŞİDDETİ TANIMLAMAKTAN KAÇINAN AGATHA CHRISTIE’DEN ÇOK FARKLIDIR. SAYERS İÇİN MAĞDURUN KATLEDİLMESİ YETERLİ DEĞİLDİR; USTACA, TUHAF VE KORKUNÇ BİR ŞEKİLDE ÖLDÜRÜLMELİDİR. ÇÜNKÜ CİNAYET DEHŞET VERİCİ VE TRAJİKTİR VE MODERN SUÇ KURMACA OKURU BU GERÇEKLERDEN MAHRUM BIRAKILMAMALIDIR.

birçok yazısında çok iyi tanımladı. I. Dünya Savaşı’ndan sonra orta ve üst sınıflar arasında tercih edilen eğlence kurgusu olarak ortaya çıkan bu bulmaca hikâyesi, tüm gereksiz akıl ve hislerden sıyrılmış bir halde sadece bulmacanın çözümü için var olan karton karakterlerle doluydu. Sayers klasik dedektif hikâyelerinin önde gelen savunucuları arasında yer almasına rağmen, türün limitlerine direnen ilklerden biri oldu. Kansız bulmaca oyunlarının türün önünde en büyük engel olduğu konusunda ısrar eder ve “Eğer dedektif hikâyesi yaşayacak ve gelişecekse, Wilkie Collins ve Le Fanu’nun elinde başladığı yere, safi bulmaca yerine edebi şekline geri dönmelidir,” der.

Dorothy L. Sayers, kurguladığı karmaşık ölüm yöntemleriyle fiziksel şiddeti tanımlamaktan kaçınan Agatha Christie’den çok farklıdır. Sayers için mağdurun katledilmesi yeterli değildir; ustaca, tuhaf ve korkunç bir şekilde öldürülmelidir. Çünkü cinayet, dehşet verici ve trajiktir ve modern suç kurmaca okuru bu gerçeklerden mahrum bırakılmamalıdır.

Sayers, yirmi yıl ve on iki roman boyunca dedektif kurgusu ile yaşam arasındaki do-ğal çelişkileri çözmeye çalıştı. Bu çelişkilerin merkezinde dedektif probleminin kendine has doğası yatmaktadır, çünkü dedektif kurgusunun problemli yaklaşımı, insan doğası ve insan ikilemlerinin ciddi bir keşfine karşıdır. Sayers’ın dediği gibi gerçek hayattaki problemler dedektif kurgusunun sözde sentezleri gibi çözülemez: “Perdenin ve dolayısıyla soruşturmanın kapanmasıyla elde edilen güzel sonuç, problem olarak sunulan bölüm dışında sorunun hiçbir parçasının çözülmediğini okurdan gizlemektedir.”

Kurgu karakteri Wimsey de ilk macerası *Banyodaki Ceset*’ten beri oynadığı rolden rahatsızlık duyar ve başkalarının hayatlarına müdahale ederek gerçeği takip etmenin etiğini sorgular.

“Görüyorsun, bu benim mesleğim değil, bir eğlencemdir... Bir mesele yüzünden atılmıştım bu işe. Herhangi bir meselede tahkikat için temas ettiğim şahısların karakterlerini öğrenmeye çalışmak, öyle hoşuma gidiyor ki... Mesela şu Milligan’ı ele alalım: Nazarî olarak onu tevkif etmeyi düşünmek, işten bile değil... Fakat biliyor musun, insan onunla konuşurken, dürüst karakterli bir kimseyle karşılaştığını görüyor. Annem de çok sevimli buluyor onu. Milligan da beni beğenmiş... Şu hayır işi hikâyesini ona söylediğim zaman, epey eğlenmişim ama, şimdi adamın bu işe büyük bir alaka gösterdiğini görünce utanıyorum âdeta... Diyorum ki, farz edelim Milligan, Levy’yi öldürdü, cesedini de tuttu Thames’e attı... Bundan bana ne?”

Lord Wimsey’in kendisine sorduğu bu soruyu, benzer bir şekilde, edebiyat eleştirmeni Edmund Wilson da soracaktır. “Roger Ackroyd’u kim öldürmüş, kimin umurunda?” isimli meşhur yazısını yayımladığında polisiye okurlarından büyük tepki çeker. Bir sonraki makalesinde yazı sonrası yaşadıklarını anlatır ve hemen herkesin “daha iyilerini” okumadığı için böyle yanlı davrandığını ileri süren tepkilerinden bahseder. Okurlar kendi iyilerini ısrarla tavsiye ederler, bunu, bunu, bir de şunu okursa

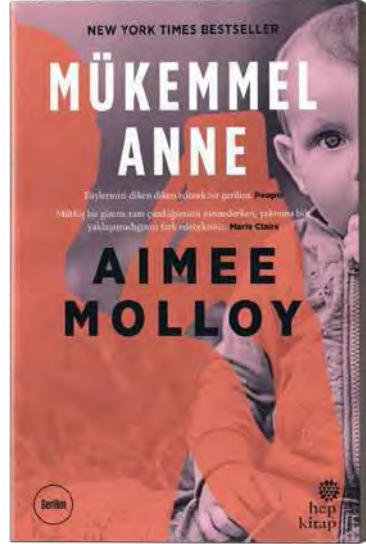
dedektif romanları üzerine görüşlerini tümünden değiştireceğini ileri sürerler. Bu önerileri değerlendirmeye karar veren eleştirmen, en çok söylenenler arasında yer alan, Dorothy L. Sayers’ın *Nine Tailors* adlı kitabını seçer ve okumaya başlar. “Ben böyle zulüm görmedim” minvali yazısında, tüm zamanların en çok sevilen polisiyeleri arasında sayılan kitabın ne kadar ruh daraltıcı olduğunu anlatır. Sayers’ın yine en iyi polisiyeler arasında sayılan bir diğer kitabı *Gaudy Nights* üzerine Julian Symons’un yaptığı eleştiriye çok daha can sıkıcıdır. Başkanlığını yaptığı kulübün kurucusu Sayers’ın, içinde cinayet olmayan bu dedektif romanı için “tam bir kadın kitabı” nitelemesi yapar. Birçok listede tüm zamanların en başarılı polisiyeleri arasında gösterilen roman, Dorothy L. Sayers’ın okurları içinse yazarın sanatsal başarısının zirvesidir.

Uzun süre önce dedektif romanları yazmayı bırakıp başka alanlara yönelen Dorothy L. Sayers, dedektif kurgusunu bir bulmaca olmaktan çıkarıp edebiyatın saygın bir dalına dönüştürmek için çok çalıştı. Çoğu zaman snob, entelektüel açıdan kibirli, fazla iddialı ve bazen de çok sıkıcı bulunsa da polisiye okurlarının kalbinde yerini her zaman korudu.

Bazen en karanlık yanlarımızı hatırlamak hafifletir!

Ailenizin uğruna canınızı verirsiniz.
Peki ya onlar için cinayet işleyebilir
misiniz?

Ebeveynlik ve anne olmak üzerine
toplumsal bir eleştiri, tüyleri diken
diken eden bir gerilim.

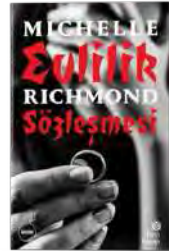
Gerilim dozunu düşürmek istemeyenlere...

Bu sıra dışı kadın
seri katil sizi hem
şaşırtacak hem de
güldürecek.

Kuzey'in en ünlü kalemelerinden
Arne Dahl'dan ustalıkla
örülmüş bir polisiye.

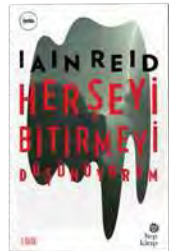
"Ölene dek evet" dedikten
sonra içinden çıkılmaz bir
tarikatta sıkışıp kalan bir çift...

Zoru seven, sadece
ona karşı koyabilen
kadınların peşinde,
acımasız bir seri katil.

Anelik
üzerine bir
yandan tüyler
ürperten, bir
yandansa
yürek burkan
bir gerilim.

Adından bolca
söz ettiren
Iain Reid'in
kaleminden
harika bir
psikolojik
gerilim!

hep_kitap
hep_kitap
hepkitapp
hepkitap.com.tr

Genel Dağıtım PUNT

hep
kitap

KARGA

“Daha fazla yaşamak istemiyorum,” diye yakınıyorum Salim’e. Söylediklerime hiç aldırış etmeyip her akşamki mutat vazifesini yapmayı sürdürüyor. Tekerlekli sandalyenin lazımlığını temizleyip değiştiriyor. “Buna yaşamak mı denir zaten?”

Yıllardır kaldığım bakımevinde benden sorumlu hastabakıcı Salımcık. Yirmi yaşındayken Erzincan’dan tek başına buraya göçmüş. Bütün gün kaprislerimi çekmesi bir tarafa, dışarıdaki -üstüne asla vazife olmayan- özel işlerimi sorgusuz sualsiz halledecek kadar merhametli ve temiz bir insandır.

“Allahın işine karışmak olmaz İffet Hanım,” diyor. Tansiyonuma, nabzıma ve ateşime baktıktan sonra ilaçlarımı veriyor. “Kimin ne kadar vakti kaldığını bir tek o bilir.”

Akşam olduğunda ortaya çıkan ağrılarımı, rahatsızlıklarımı tekrarlayıp dururken hiç dinlemiyor beni. Doktor değil ki çocuk...

Ayrıca benim ölme isteğime nasıl karşılık versin?

Devir kötü, evet, değersiz bir münzevi bile olsan yapılacak bir dolu ıvır zıvır iş oluyor dışarıda. Altmış yedi yaşındaki bir kötürümün vekilharchlığını yapmak kolay mı? Emekli maaşımın çekilmesi, şahsi ödemelerimin

yapılması, çay yanında atıştırmak üzere unlu mamullerin ve bilumum çerezlerin tedariki... Beni buraya tekerlekli sandalye üzerinde uyurken getirip başından savan kızım ve damadımdan bakımevi aylığını koparabilmek bile başlı başına zahmetli bir iş.

Sağlıkla ilgili vazifelerini bitiren Salim beni her zamanki yerime, odamdaki geniş pence-
renin önüne götürüyor. Televizyonumu açıp kumandasını çay sehpanın üzerine bıraktıktan sonra -son olarak- odadaki çöpleri alıyor. “Başka bir şey lazım mı İffet Hanım?” diyor her zamanki kibarlığıyla.

İffet... Ne komik! Hayatı sırlarla dolu İffet Hanım’ın geçmişinde en ufak bir iffet kırıntısı olmadığını biliyor mu acaba?

Belden aşağısı tutmayan bu akça pakça hatunun ilk kocasından olma kızının onu nasıl merdivenden itip öldürmek istediğini -sakat kalmama o neden olmuştu- on üç yıl önce vuku bulan hadiseyi damadımın nasıl örtbas ettiğini ve beni neden buraya tıktığını bilmiyor tabii, nereden bilsin? Anlatsam beni katiyen dinlemez. Hele bu saatten sonra kimse inanmaz laflarıma.

Kızım bir şeytandır, ne var ki onun ruhuna doğan kötülüğün gerekçesinin benim

lüks yaşam sürdürme arzundan kaynaklandığını göz ardı etmemek lazım. Daha yirmi yaşından başlayarak hep koca peşinde koştum. Yaşım elliye geçtikten sonra bulduğum genç sevgililerimi nikâh masasına götürmeyi başaramasam da benim doğurduğum o küçük fahişe elimden kapıp evlendi en sonuncusuyla. Eh, tabii bu neticeye varılmasında benim de azami mükellefiyetim var. Sonradan damadım olacak o karaktersizi evimize sokmasaydım, muhtemelen ikimizin de -hatta üçümüzün de- kaderi farklı yollara sapıp gidecekti.

Her neyse... Tarihe gömülmüş eski sayfaları açıp karıştırmanın anlamı da kalmadı artık. Hakikaten bir an evvel ölmek istiyorum, zira çekmeye dayanmadığım çaresizlik duygusu sadece ağırlarımdan, acuzeliğimden, utanç veren aşağılanmışlığımdan kaynaklanmıyor. Muhtaçlığımın, kimsesizliğimin ve yapayalnızlığımın zihnime batırdığı zehirli iğneler çok daha felç edici, çok daha acı verici...

Ne yapabilirim? Şu anda hayatıma son verme imkânım olmadığına göre, pencereden yaz yeşilliğini seyrederek çektiğim eziyeti unutturmaya çalışıyorum kendi kendime. Şafak vakti ve sonra da akşama doğru alacakaranlıkta piyasaya çıkan gece bülbülü ne kadar güzel şakıyor. Aman boş ver İffet, üç günlük dünyada ne kaldı elinde? Kalanla vakit geçirmeye çalış, hayal kur. Yapamıyorsan, hayatın anlamına veya anlamsızlığına kafa patlat, felsefe üret... Sonra da ötenazi yapmanın bir yolunu bulursun nasılsa, öyle değil mi?

Günlerin uzamasıyla birlikte hava iyice ısındı şimdilerde. Akşam yemeğini yememize rağmen, karanlığın çökmesine daha en az iki saatim var. Odamın pencereleri, üç katlı ama geniş bir blok olarak inşa edilmiş bakımevi binasının arkasındaki avluya bakıyor. Bahçemiz de var, evet, ama bakımevinin iki yanında bulunan binaların arka bahçeleri bizimkiyle birleşip ta paralel sokağa kadar büyük bir boş arazi oluşturduğu için avlu tabirini kullandım. Her gün aynı manzarayı seyrediyorum ve tek

değişen hadise birbirini takip eden mevsimler... Günler, aylar, yıllar göz açıp kapayıncaya kadar gelip geçiyor.

Avlunun bana göre sol tarafındaki ikinci en yakın apartmanın, göz hizama denk gelen -galiba üçüncü- katındaki banyo penceresine gözüm takılıyor yine. Zaten hep izliyorum orayı. Işığı yanıyor, bir iki dakika sonra sönüyor. Bizim katil efendi çişini yaptı herhalde. Ne bileyim, durum o kadar acayip ki, bu konuda ne düşünmem, ne yapmam gerektiğini de pek bilemiyorum.

Neredeyse on gündür peşindeyim oğlanın. Daha doğrusu Salim, benim adıma tahkikat yapıyor. Esrarengiz kiracıya oğlan dediğime bakmayın, geçimsiz genç çiftten geride kalan kocası elli beş yaşlarında kerli ferli bir adammış... Sorup soruşturdu Salim. Hasta ruhlu biri olduğunu zannediyorum. Çiftin kimlikleri belirsiz, belki de sahte isim kullanıyorlar. İnternette baktırıp ismini tarattık, bir şey çıkmadı. Karısı oğlandan en az on beş, belki yirmi yaş gençmiş. Öyle diyorlar. Kendilerini de resimlerini de hiç görmedik.

Dairelerindeki banyo havalandırma menfezi ilk defa on gün önce dikkatimi çekmişti. Çok tuhaf, çok tekinsiz bir şey, evet, o ceviz büyüklüğündeki meşhur dolu yağışının ardından zarar gören menfeze iri bir karganın dadanmasıyla başladı bütün hadise... Menfezin kırılan panjurunun arasında -orada ne varsa artık- devamlı surette bir şeyler aranıyor, içeride bulunduğu malzemeyi didikleyip duruyordu o grili siyahlı hayvan... Yiyeceği bir gıda maddesi bulamamış olsaydı çoktan uçup giderdi.

Pencereleri gözlemeye başlamamın üzerinden birkaç gün geçmişti ki sağ alt köşedeki kırık panjur kanatlarına yenisi eklendi. Bizim çirkin leş kargası işi büyüttü. Bu gelişmeden sonra merakım iyice depreşti, zira Salim'i esrarengiz dairede oturanları ve orada olup bitenleri araştırmak üzere görevlendirmiş, kendimi de arka tarafta pencereleri olan -perdeleri sımsıkı kapalı da olsa- iki yatak odasını ve banyoyu gözetlemeye adadım.

Ne kadının ne adamın gölgesini görmeyi becerebildim, ama aspiratör yuvasının içinde kımıl kımıl kaynayan bir şeyler olduğunu tespit etmem işte bu gözetleme döneminde oldu. Farkına vardıktan sonra -pek muhterem damadımın hediyesi olan- küçük dürbünümle defalarca baktım oraya, hatta Salim’e de gösterdim. Bembeyaz, minik bağırsaklar gibi birbirinin içerisine geçmiş sümüksü sıvının içerisinde oynayan kurtçuklar bir göz yanılması olamazdı. Canlı bir yaratık vardı orada, apaçık görüyordum işte... Belki de kadının kesik kafası oraya saklanmıştı ve leş kargası bunu algılamış, ortaya çıkarmıştı.

Ne olabilirdi? Nasıl bir hadise vuku bulmuştu da... Aklımda türlü çeşitli senaryolar canlandırırsam da bütün bu on günlük süreçte akla yakın bir neticeye varamamıştım. Bazı şeyler yerine oturuyor, bazıları oturmuyordu. Allah kahretsin, yerimden kalkamıyorum ki tahkikat yapayım, delil peşinde koşayım. Terakleli sandalye mahkûmu eli kolu bağlı bir insan, düşünmekten başka ne iş yapabilir?

Geçimsiz çiftin daireyi yedi ay önce kiralandığını öğrenmiştik. Hemen her akşam kavga ediyorlarken, münakaşaları kırık panjurlu menfeze o karganın dadanmasından yalnızca birkaç gün önce aniden son bulmuştu. Çok tuhaf değil mi? Apartmanın mihşicli kapıcısının ağzından -bahşiş karşılığında- bir dolu bilgi kopartmıştı Salim.

Genç kadının yakışıklı kocasının bir spor malzemesi pazarlama şirketinde çalıştığını, ekseriyetle eve geç geldiğini ve bazen şiddet kullanma mertebesine varan kavgaların ana sebebinin kıskançlık olduğunu anlatmıştı. Bizimki ondan lüzumlu lüzumsuz pek çok dedikodu dinlemişti, uuu, daha neler neler...

“Hanımı epeydir ortada yokmuş, adam evde tek başınaymış,” demişti bizimki. “Eskişehir’e baba evine gitmiş, bir daha geri dönmeyecekmiş, boşanacaklarmış.”

Yalanın da kuyruklu... Bu konuda ileri tahkikat yaptırmaya kalkışmıştım ama kifa-yetsiz kaldık tabii. Üç kuruş parayla ancak bu kadar muhbirlik olur, ne yapalım?

Hafiyeliğin bir nihayete ulaşmadığını düşünerek hayıflanmaya devam ederken yeni bir garipliğin farkına varıyorum. Banyonun ışığı yeniden yanıyor ve birkaç dakika değil, yarım saatten uzun süren bir tamirat faaliyetinin başladığını müşahade ediyorum.

Şu anda kırık menfez yerinden sökülüp içeri alınıyor ve yerine yenisi takılıyor. İnanılmaz bir olay, öyle değil mi?

Katil efendi, anladı bizim onu takip ettiğimizi, şüphelenip peşine düştüğümüzü... Ağır bir suçlu olduğunu bildiğimizi anladı, bunun başka izahı yok. O boşboğaz kapıcı, Salim’e nasıl her haltı yumurtladıysa, kadının kocasına da anlatmıştır peşinde olduğumuzu tabii, başka ne olacak?

Tam olarak ne yapmak istediğime karar veremesem de Salim’e hemen gelmesi için çağrı göndermeden edemiyorum. Önemli bir sağlık sorununun çıktığını sanarak yanıma koşup geliyor yavruca.

“Ne oldu İffet Hanım, iyi misiniz?” diye soruyor telaş içinde. “Tansiyon mu çıktı?”

“Bil bakalım ne oldu?”

Bilemiyor tabii. Yenilenen menfez panjurunu gösterip elimle kolumla mimiklerimle imada bulunmamdan dahi bir şey anlamıyor. Biraz saftır bizimki, söyledim ya.

“Menfezi görmüyor musun?”

“Faaliyet var, evet...”

“Hepsi bu mu?”

Şaşkın kalıyor öylece. Çocukluğundan beri uzatmaya çalıştığı seyrek bıyıklarını düzeltmeye çalışıyor bir yandan. “Ne yapalım diyorsunuz, İffet Hanım?” diye soruyor.

“Seninki işyerinden çıkar çıkmaz nalbura uğradı, elli beşlik bir menfez aldı. Yuvanın içindeki malzemeyi de boşaltıp delilleri yok ediyor şu anda. Nereye atacak molozu?”

“Çöpe herhalde...”

“Nerede şimdi o çöp?”

“Ne bileyim, kapının önündedir belki...”

“Eğer öyleyse, bütün apartman leş kokusuna boğulmuştur, öyle değil mi?”

Leş kargasının afiyetle kurtçukları didikleyip yediği dönemde o burun düşürücü

kokunun ta bizim bahçeye kadar yayıldığını hatırlatıyorum Salim'e. "Bir yerlerde kedi-köpek ölmüş dediydi millet," diyorum. "Halbuki menfez boşluğunda karısının kesik kafasını sakladı o katil. Orayı dolap gibi kullandı. Anladın mı şimdi?"

Aklı iyice karıştığınan, eliyle saçlarını karıştırıp başını kaşıyor Salim. Bir şey söylemiyor. "Anladın mı?" diye tekrarlayınca, "Ne yapalım? Polise mi haber verelim?" diyor. "Dediğiniz gibi bir hadise gerçekleşmiş olmayabilir. O zaman boşu boşuna düşman kazanırız İffet Hanım, emin misiniz?"

"Hiç kuşukum yok."

Aklına yeni gelmiş gibi, "Velev ki öyle oldu, herif hanımını öldürdü, kafasını kesti, peki cesedin geri kalanını ne yaptı?" diye soruyor Salim. "Kadının bütün vücudunu menfezin arkasına sığdıracak hali yok ya..."

Bir cesedi ortadan kaldırmak için pek çok metodun kullanılabileceğini söylüyorum ona. Dudak büküp bana inanmaz gözlerle bakıyor. Polisiye kültürü yok ki oğlanın. Parça parça doğrayıp uzaktaki çöp konteynırlarına veya hut klozete atmaktan tutun da arka bahçeye gömmekten asitte eritmeye kadar pek çok usul var, hiçbirini bilmez Salim. Kültürsüzlük işte...

"İffet Hanım, peki o zaman kelleyi niye yok etmeyip başka yere koydu?"

"Cesedin bazı kısımlarını imha etmek kolay değildir," diye bir şey atıyorum kafadan. İşin esası, sorunun cevabını pek de iyi bilmiyorum. "Porselen dişler ve saçlar asitte erimezler."

Salim itirazlarını sürdürüyor. "Bence aspiratörün içine irice bir fare girdi," diyor. "Orada öldü, kurtlandı ve karga da onu didikleyp yedi. Mesele bu kadar basit, bana öyleymiş gibi geliyor."

Bana teorisini ispatlayacağını söyleyerek telefonuna sarılıyor hemen. Yan binanın kapıcısına açıp soruyor. "Koku var mı apartmanda, pis bir koku?" diyor. "On dört numara dışarıya çöp bıraktıysa bir bak oraya, ben gelip alacağım."

Artık daha başka ne konuştular bilmiyorum, amma velakin Salim apar topar dışarı çıkıp yarım saat kadar ortada gözüküyor. Karşı evdeki banyonun ışığı sönüyor, hava iyice kararıyor. Televizyonu açıp akşam ajansını dinlemeye başladığımda yanımda beliriveriyor Salim.

"Kapıda karşılaştık adamla," diyor. "Tam çöpü alıyordum ki kapıyı açtı, güldü bana, 'Oo, kolay gelsin,' dedi. Beraberce selfie bile çektik."

"Allah Allah, bu çok garip değil mi? Nasıl yani?"

"Adam sizi tanıyormuş İffet Hanım. Çok selam söyledi, 'O iş tamam dersin,' dedi."

Aklım iyice karıştı. Salim'in bakıp içinde molozdan başka bir şey olmadığını söylediği çöp torbasını açıp içine bir de ben bakayım diyorum. Evet, kelle-el-kol gibi kasaplık sakatattan eser yok torbada. Kırık menfez ızgarası, plastik pervane parçaları, sıva kalıntıları... Bütün bu çerçöpün dip köşesinde kalmış, minik, kanlı bir deri parçasına bağlı küçük bir tutam saç gördüğümde irkiliyorum. Kıvrıkcık, gerçek bir sarışının, onun saçı... Kızımın saçlarını nerede görsem tanırım.

Çöp torbasını şeytan görmüş gibi yere atıyorum. Dehşet içinde kaldığımı anlıyor. "Ne oldu İffet Hanım, ne buldunuz öyle?" diye soruyor Salim. "Bir şey mi var?"

"Yok bir şey," diyorum.

On dört numaralı dairedeki adamla çekilen fotoğrafı görmek istediğimi söylüyorum. Akıllı telefonunu açıp gösteriyor hemen. Bütün soruların cevabı orada... İlahi adalet var olmasa da etme bulma dünyasının her daim çalıştığı apaçık, öyle değil mi? Salim'in gevrek bir sırıtışla beraberce poz verdiği kurnaz bakışlı adam -şimdi artık öteki dünyaya göçtüğü anlaşılan- habis ruhlu kızımı bana tercih eden damadımdan başkası değil çünkü...

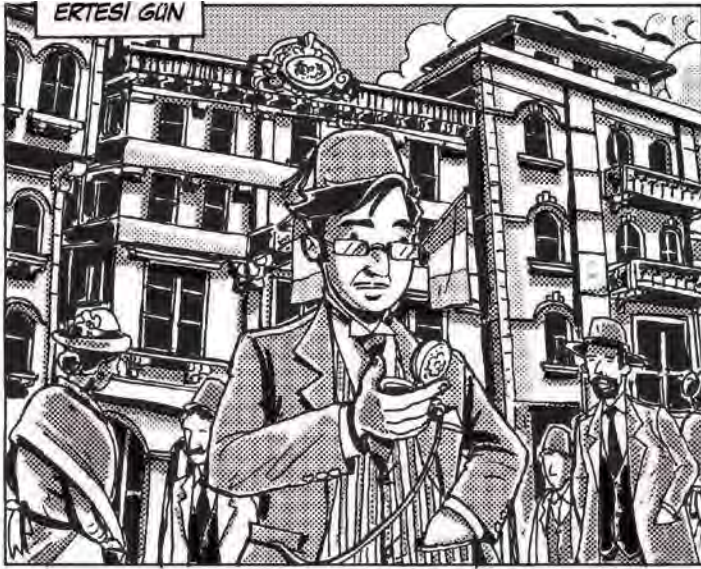
Edhem Bey

"ZİRA İNSAN NOKSANDIR, MİZACI NEFSİNE MAĞLUP BİR ZAVALLIDIR..."

Tuhaf Mucit

YAZAN: MAHİR ÜNSAL ERİŞ

ÇİZEN: FERİT GÜLEÇ

ALMÜLÂ! SU HALDE İSİMİZE BAKALIM. ÖNDEN BUYURUN DOSTUM.

MADAM GAZEL NÖ VİZ ATEL PA ENVİTE A SA SUARE?

NON, PARSKÖ SON MARI E LÖ MYEN NÖ PARL PA!

DOĞRUSU PEK İDRAK EDEMEDİM, KİME TELGRAF ÇEKTİNİZ?

İNGİLİZ İŞGAL KUVVETLERİ MERKEZ KUMANDANLIĞINA...

HAH, SU MÜPETTİS MESELESİ... SİZ GAYET CİDDİSİNİZ?!

ZİYADESİLE CİDDİYİM AZIZ DOSTUM. BİR KÜBÜN İÇİNDEKİNİ GÖRMEK İÇİN İÇİNE MASRAPA DALDIRMAK İÇAP EDER. BİZ DE BU MESELEDE NELER DÖNDÜSÜNÜ BÖYLE ANLAYACAĞIZ.

CAMLIÇA'YA, PAŞAZADE MUCİDİMİZİN KÖŞKÜNE.

HİMM... SU HALDE MASRAPA BEN OLLUYORMUŞ PEKİ, ŞİMDİ NEREYE GİDİYORUZ?

KÖŞKE Mİ? FAKAT...?!

لَوْنَلْ
FER SOUST

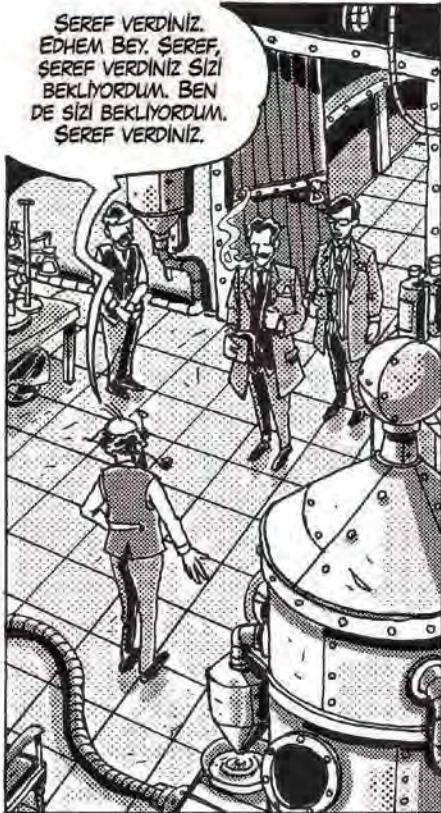
EVET DOSTUM, CAMLIÇA'YA. BIRAKALIM HAYDİ BUNLARI, BİRAZ MÜSİKİ KONUŞALIM, EPEYDİR İHMAL EDİYORUZ.

FRANSIZ BESTEKAR COUPERIN'I BİLİR MİSİNİZ?

NE GÜZELİ PEKİ, BAĞLA MEKTUP ARKADAŞLIĞI ETTİKLERİNİ, HATTA KENDİSİNİN FİĞLERİNDEN BİRİNİ COUPERIN'IN BESİNCİ PRELİDÜNÜN TERS ÇEVİRİLMİŞ OLDUĞUNU DA BİLİYOR MUYDUNUZ?

BİLMEZ MİYİM, MÜSİKİ TEDRİSATIMIZ BOYUNCA ONUN ASARINDAN EPEYCE FAYDALANDIK.

1 SAAT SONRA

HARİKULADE OLDUNUZ
AZİZ DOSTUM. ŞU HALDE
VALİDENİZ HANİMEFENDİ
BİLE GÖRSE İMKANI YOK
SİZİ TANIYAMAZ.

ORASI
MUHAKKAK
ÜSTAD. LAKİN
HALA BU İŞİN
NASIL OLACAĞINA
ZİNİHAR AKLİM
YETİŞMİYOR.

BUNLARI YOLDA
KONUŞACAK EPEY VAKTİMİZ
OLACAK MÜFETTİŞ ALBAY
MİSTER SOMMERTON,
LAKİN ACELE ETMEZSEK
TRENİ KAÇIRABİLİRİZ?

MİSTER SOMMERTON MU?
NE TRENİ? NEREYE GİDİYORUZ?
İYİDEN İYİYE KAFAM KARIŞTI
ÜSTAD! BENİMLE
EĞLENMİYORSUNUZ A!

SİRKECİ GARI

EDİRNE'YE, İNGİLİZ
İSGAL KUMANDANLIĞINA ÇEKTİĞİM
MÜSTACEL TELGRAFTA MÜFETTİŞ
ALBAY MİSTER SOMMERTON'UN
SOFYA'DAN HAREKET ETTİĞİNİ, YARIN
AKŞAM DAMAT FERİD PAŞA'NIN
YAVERİ MEHMET HİLMİ BEYLE
BİRLİKTE EDİRNE'YE İNECEKLERİNİ
YAZDIM. BİR İNGİLİZ OTOMOBİLİ BİZİ
EDİRNE İSTASYONU'NDAN ALARAK
İSTANBUL'A, KUMANDANLIĞA
GETİRECEK...

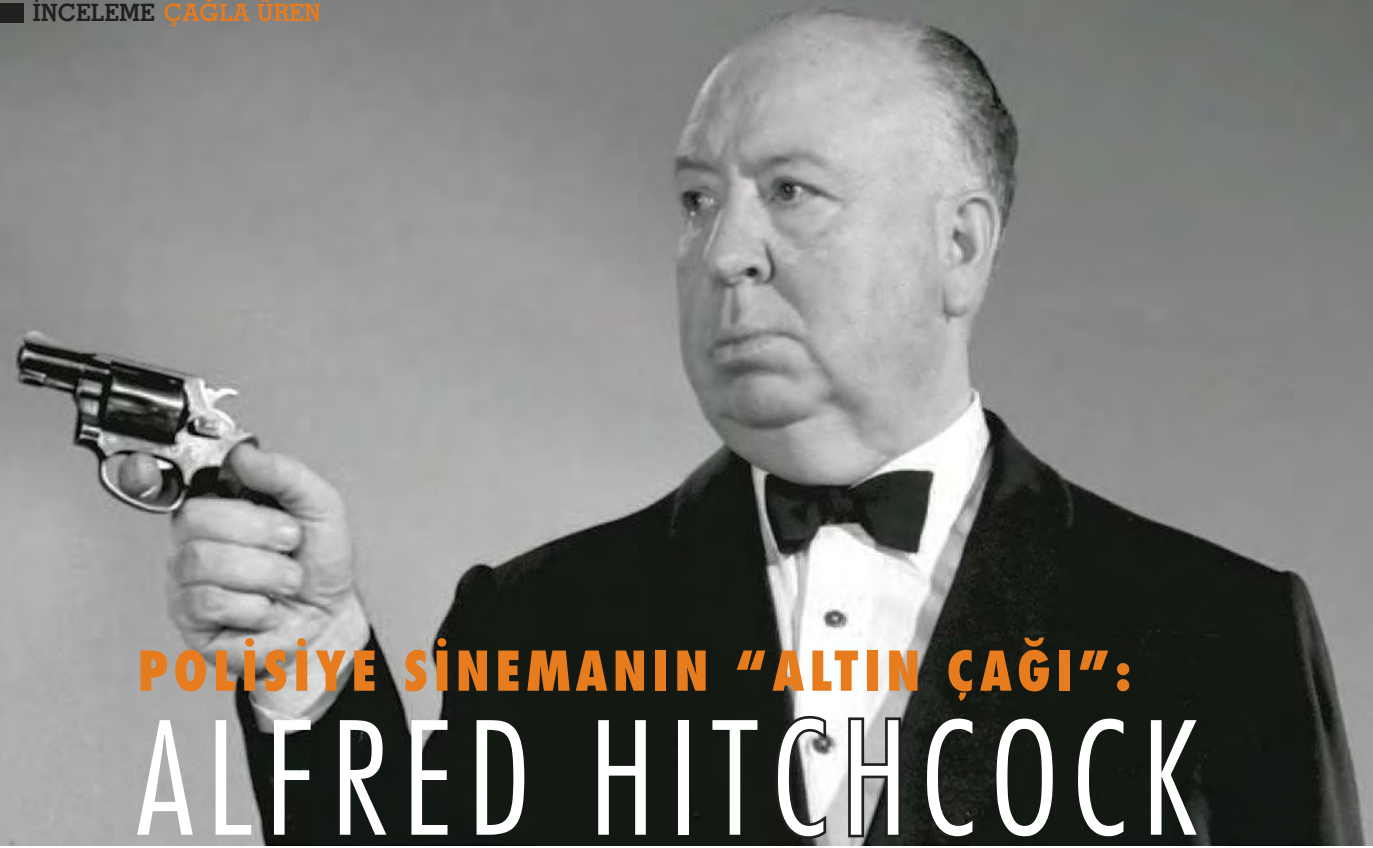
"EDHEM BEY'İN PLANINA AKIL SİR
ERDİREMEMİŞTİM. YİNE DE DOĞRUSU YA,
BU MESELENİN HEYECANI DA RUHUMU
ESİR ALMAMIŞTIR DİYEMEM. KENDİMİ
HADİSATIN AKIŞINA BIRAKMAYA BÖYLECE
KARAR VERDİM. VE EDİRNE'YE DOĞRU
YOLA KOYULDUK."

HEV E NAYS
CÖRNYİ MİSTER
SOMMERTON!

MAHİR ÜNSAL ERİS - FERTİ GÜLEÇ

-DEVAMI GELECEK SAYIDA-

POLİSİYE SİNEMANIN "ALTIN ÇAĞI": ALFRED HITCHCOCK

Hitchcock filmleri bana genellikle Altın Çağ polisiyelerini hatırlatır. Aslında film-noir olarak tanımlanan bu filmler; komik, erotik, karmaşık ve karanlık bir atmosfere sahiptir. Üstelik Hitchcock, Hollywood ile birlikte Kara Roman'ı andıran birçok casusluk filmi de çekmiştir. Ancak o, ne Hercule Poirot gibi zeki dedektiflere ne de Kara Romanların sert polislerine ihtiyaç duyar. Çoğu zaman da sır perdesini sıradan, masum insanlar başlarını belaya sokarak aydınlatır.

Hitchcock sinemasının bana Altın Çağ'ı hatırlatan özellikleriyse bulmacaya benzeyen ve izleyiciyi kolayca içine çeken yapısı ile pozitivist tutumu ve güçlü adalet duygusudur. Buradaki pozitivist tutumdan kastım, örneğin Kubrick ve Polanski gibi yönetmenlerin gizem filmlerinde görmeye alıştığımız mistik öğelere hiç yer verilmemesi, her şeyin "akıl" ile açıklanabilmesi ve Hitchcock üzerinde büyük bir etkisi olan Freudyen temalardır. Hitchcock, işte bu pozitivist tavrı çeşitli yöntemlerle izleyiciyle buluşturabildiği ve onu film boyunca sürükleyebildiği için polisiye sinemaya kelime anlamıyla "altın çağ" yaşatmış bir yönetmendir. Dilerseniz biz de onun sinemasında bahsettiğim bu özellikler çerçevesinde, "spoiler" dolu kısa bir yolculuğa çıkalım.

POLİSİYENİN "ÖTEKİ" YÜZÜ FREUD

Psikanalizin kurucusu Sigmund Freud, insanın Eros ve Thanatos olarak adlandırılan iki temel içgüdüyle var olduğunu iddia eder. Ona göre Eros; insanın karşılamak zorunda olduğu yeme, içme ve cinsellik gibi temel ihtiyaçlarını sağlayan yaşama içgüdüsüdür. Thanatos ise öldürme, kendine ve çevresine zarar verme gibi davranışlarda somutlanan ölüm içgüdüsüdür. İnsan bu dengeyi kaybederse hayatına sağlıklı bir biçimde devam edemez.

Freud'un bu teorisi, Hitchcock'un en önemli filmlerindeki temel çatışmayı ve temayı oluşturur. Bu filmlerin, ister katil isterse dedektif olsun, tüm başkarakterleri Eros ile Thanatos arasındaki dengeyi kaybetmiştir ve bunun sonuçlarıyla yüzleşmektedir. Örneğin, *Vertigo* filminde bir suçluyu yakalamaya çalışırken yaralanan, bastona ve vertigo rahatsızlığına mahkûm olan John "Scottie" Ferguson'un Madeleine davasını üstlenmesinin ve onu izlemeye başlamasının sebebi işte bu denge sorunudur. Ferguson bu rahatsızlıklarından dolayı artık "tam bir erkek" değildir ve onu Ferguson yapan dengeyi yeniden kurması gerekmektedir. Bu nedenle ona koruyucu ve anaç davranan Midge yerine daha kadınsı olan ve kurtarılmayı bekleyen Madeleine'den etkilenir, ona âşık olur. Zaten Gavin Elster'in dedektif, daha doğrusu kurban

olarak onu seçmesi de tüm bunları hesaplamış olmasından kaynaklanır.

Benzer şekilde, *Rear Window* filminde yine James Stewart tarafından canlandırılan Jefferies karakteri de maceracı bir fotoğrafçıyken geçirdiği kaza sonucu bacağını kırar ve bir süre tekerlekli sandalyeye mahkûm olur. Tüm “gücünü” kaybeden ve artık “tam bir erkek” olamayan Jefferies, cinsel dürtülerini ve yine anaç, güçlü bir kadın olan sevgilisi Lisa Carol’a karşı duygularını kaybeder. Böylece onu terk etmeye karar verir. Ancak Lisa, kendini tehlikeye atıp maceracı olabileceğini Jefferies’e gösterir ve ondan yardım görür. Bunun üzerine Jefferies, ondan yine etkilenemeye başlar ve hisleri geri gelir.

Bu iki karakter, filmlerin “masumu” ve “dedektifi” olduğu için kaybolan dengelerini başkalarının hayatını gizlice izleyerek tekrar kurmaya çalışır. Başkalarını izleme durumu da bu bağlamda Hitchcock’un sık sık başvurduğu temalardan biridir. Ancak *Psycho* ve *Strangers on a Train* filmlerinde durum farklıdır. Buradaki karakterler Thanatos’un güdümüne girer ve birer katile dönüşür. Norman Bates ile Bruno Anthony; annelerinin güdümünde kalmış, onlara adeta âşık, çocuk karakterli insanlardır. Babası olmayan Norman, annesinin bir gün başkasıyla beraber olmasını ihanet kabul ederek ikisini de öldürür. Ancak ara sıra annesinin kılığına girerek annesi yaşıyormuş gibi hayatını sürdürmeye çalışır. Ne zaman bir kadına cinsel çekim hissedecek olsa bunu ihanet olarak görür ve annesinin kılığına girerek o kadını öldürür. Norman, kişilik bölünmesi yaşamaktadır ve cinayetleri gerçekten de annesinin işlediğini zannederek örtbas etmeye çalışır.

Strangers on a Train’in Bruno’su da benzer şekilde annesinin güdümünden çıkamamış bir karakterdir ve babasından nefret etmektedir. Bu nedenle bir cinayet planı yapar. Karısından boşanmak için onun rızasını alamayan Guy’ın karısını öldürür ve karşılığında ondan babasını öldürmesini ister. Kısacası her iki karakter de olgunluk çağına yine Freud’un bir tema olan “Oidipus kompleksi” yaşamakta, bu nedenle de ölüm içgüdüsüyle cinayet işlemektedir.

Bu noktada tabii ki yine Freud’a ait id, ego ve süper ego gibi kavramlar akla gelir. İd, kısaca, ego ve süper ego ile çevrelenmiş, onlarla sürekli çatışma içinde olan ilkel ve kötü dürtüleri temsil eder. Bu karakterlerin hepsinde süper egoda yani toplumsal benlikte bir çeşit kırılma yaşanmıştır. Bu nedenle idleri görünür hale gelir. John ve Jefferies, insanları gizlice izle-

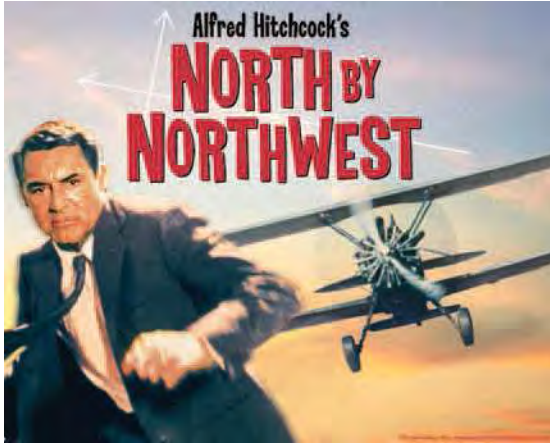
PSİKANALİZİN KURUCUSU SIGMUND FREUD, İNSANIN EROS VE THANATOS OLARAK ADLANDIRILAN İKİ TEMEL İÇGÜDÜYLE VAR OLDUĞUNU İDDİA EDER. ONA GÖRE EROS; İNSANIN KARŞILAMAK ZORUNDA OLDUĞU YEME, İÇME VE CİNSELLİK GİBİ TEMEL İHTİYAÇLARINI SAĞLAYAN YAŞAMA İÇGÜDÜSÜDÜR. THANATOS İSE ÖLDÜRME, KENDİNE VE ÇEVRESİNE ZARAR VERME GİBİ DAVRANIŞLARDA SOMUTLANAN ÖLÜM İÇGÜDÜSÜDÜR. İNSAN BU DENGİYİ KAYBEDERSE HAYATINA SAĞLIKLILIK BİR BİÇİMDE DEVAM EDEMEZ. FREUD’UN BU TEORİSİ, HITCHCOCK’UN EN ÖNEMLİ FİLMLERİNDEKİ TEMEL ÇATIŞMAYI VE TEMAYI OLUŞTURUR.

yerek bu çatışmayı bastırabilirken Norman ve Bruno’da tamamen id’in güdümüne girildiğini görürüz. Özellikle *Strangers on a Train* filminde Bruno’nun, Guy’ın hain karısını öldürmesi ve onu bir belanın içine sokması bu açıdan önemlidir. Çünkü burada Guy, karısı için, “Onu öldürmek istiyorum,” diyerek aslında bastırıldığı arzuları izleyiciye göstermiştir. Bruno ise bunları yerine getirmiş ve onun karanlık benliği yani id’i olmuştur.

FREUDYEN BİR TEMA OLARAK EŞCİNSELLİK

Hitchcock filmlerinde görebileceğimiz diğer bir Freudyen tema ise eşcinselliktir. “Freud-yen” dememin nedeni, Hitchcock’un bu temayı Freud’un teorileri doğrultusunda işlemesi ve “tehlikeli” göstermesidir. Filmlerinde bu temayla sık sık karşılaşabileceğimiz Hitchcock, Hollywood kuralları gereği eşcinselliği bu şekilde işlemiş olabilir. Çünkü bu temaları işlediği filmlerinde, örneğin Guy Haines’i canlandıran Farle Granger gibi gerçek hayatta da eşcinsel olan isimlerle çalışmış, eşcinselliğe dair birçok şey öğrenmiştir.

Freud’a dönecek olursak, ona göre aslında her insan doğduğunda eşcinseldir. Kendini ve cinsiyetini keşfettiği fallik dönemde karşı cinse ilgi duymaya başlar. Böylece Oidipus ve Electra komplekslerini yaşar. Bu nedenle Hitchcock da eşcinsel karakterleri; toplumsal benliğini oturtamamış, süper egosunu kuramamış ya da çocukluk döneminde kapana kısılmış karakterlerden seçer. Örneğin Bruno ile Guy aslında eşcinseldir ve Bruno, id’in güdümüne giren,

HITCHCOCK FİLMLERİNDE, KATİLİN DAHI İŞLEDİĞİ CİNAYET KONUSUNDA ÖNEMLİ NEDENLERİ VARDIR. BU NEDENLERSE PSİKOLOJİYLE BAĞLANTILI, BİLİMSEL YA DA AKILCI NEDENLERDİR. BU İNSANLAR PSİKOLOJİK OLARAK HASTADIR YA DA CİNAYETİ İŞLEMELİK İÇİN GÜÇLÜ NEDENLERİ VARDIR. ANCAK YAPTIKLARININ CEZASINI DA MUTLAKA ÇEKERLER. HITCHCOCK KİŞİSEL OLARAK BU “MUTLU SONLARI” MI TERCİH EDER, BİLEMEYİZ. BELKİ DE DÖNEMİNDEKİ POLİTİK ATMOSFER YA DA SİNEMA ENDÜSTRİSİ BÖYLE GEREKTİRDİĞİ İÇİN BU FİMLERDE SUÇLULAR MUTLAKA CEZASINI ÇEKERKEN MASUMLAR AKLANMAYI BAŞARIR.

yaptıklarının sorumluluğunu almaktan kaçan çocuksu bir karakterdir. O ve Guy, birbirlerinden nefret etmelerine rağmen birbirlerine zarar vermezler. Aralarında gizli bir sevgi bağı vardır. Bu hassasiyet, filmdeki kavga sahnelerinde açıkça görülebilir. Guy, Bruno'ya yumruk atar ve sonrasında ona karşılık vermeyen, “kalbi kırılan” Bruno’dan özür dileyerek ona gideceği yere kadar eşlik eder.

Benzer şekilde, *Rebecca* filminde eşcinsel karakter, filmin kötü karakteri Mrs. Denvers’tir. Ünlü bir evin hanımının ölümü üzerine evin beyi Maxim de Winter, genç bir kadınla evlenir. Onun ölen karısı Rebecca’ya gizli bir aşk besleyen hizmetçi Mrs. Danvers, bu yeni hanımı bir türlü kabullenemez. Ona çeşitli işkenceler ve oyunlar hazırlar, hatta onu öldürmeye çalışır.

HITCHCOCK VE ADALET DUYGUSU

Hitchcock filmlerinde, katilin dahi işlediği cinayet konusunda önemli nedenleri vardır. Bu nedenlerse psikolojiyle bağlantılı, bilimsel

ya da akılcı nedenlerdir. Bu insanlar psikolojik olarak hastadır ya da cinayeti işlemek için güçlü nedenleri vardır. Ancak yaptıklarının cezasını da mutlaka çekerler. Hitchcock kişisel olarak bu “mutlu sonları” mı tercih eder, bilemeyiz. Belki de dönemindeki politik atmosfer ya da sinema endüstrisi böyle gerektirdiği için bu filmlerde suçlular mutlaka cezasını çekerken masumlar aklanmayı başarır.

Hitchcock sinemasında, üzerine bir cinayet yıkılmış olan ancak kendini aklamaya çalışan masum insanlar sık sık karşımıza çıkar. Scottie, Madeleine cinayetinden; Maksim de Winter ile Guy Haines, karısını öldürmekten yargılanırken *North By Northwest*’in Rodger Tornhill’i ise Birleşmiş Milletler üyesini öldürmekle suçlanır. Bu karakterler tamamen yalnız başına ve güçsüz konumda olmalarına rağmen filmin sonunda kazanan taraf olur. Onları suçlayan kişilerse Bruno gibi genellikle hayatını kaybeder.

Aklanma çabası yerine doğrudan suçluyu bulmaya odaklanan *Psycho* ve *Rear Window* gibi

filmlerde de olaylar masumların lehine çözülür. Filmlerdeki gizemin çözülmesiyle yaşanan kişisel sorunlar da ortadan kalkar. Scottie, vertigosunun üstesinden gelir; Guy, boşanmak istediği karısından sonsuza dek kurtulmuş olur; Jefferies nişanlısıyla problemlerini halleder; de Winter çifti de birbirine kavuşur.

POLİSİYE İZLEYİCİSİNİN KONUMU

Hitchcock sinemasının bir diğer özelliği de tıpkı ilk dönem polisiye romanları gibi muhataplarına “büyülenme” yaşatması ve onları kurmacanın içine çekerek sürüklemesidir. Hitchcock’un bunu yaparken hem sinematografik hem de kendine özgü bazı yöntemleri vardır. Bunlardan en önemli seyircinin başkarakterlerle özdeşlik kurabilmesidir. Örneğin *Psycho*’yu izleyen biri Norman Bates ile dahi özdeşlik kurabilir ve karakterleri tanıdıkça defalarca ters köşe olabilir. Öyle ki bu filmde seyirci önce Marion karakteriyle özdeşlik kurar ve onunla birlikte hırsızlık yaparken diğerinde Guy ile birlikte içten içe karısının ölmesini ister.

Bunun yanında kameranın kullanımı da seyirciyi filmin öznesi haline getiren bir özelliktir. Omuz kamerası denen, olayları karakterlerin gözünden görmemizi sağlayan bu kullanım, izleyicinin karakterlerle özdeşlik kurmasını kolaylaştırır. *Rear Window* ve *Psycho*’da karakterlerin gözünden bir dürbünle bakar ve insanların özel hayatlarını izleriz. Norman ile cinayetleri örtbas etmeye çalışır, *Vertigo*’nun Judy’si ile birlikte Scottie’ye âşık oluruz ve cinayet işleriz. İşte bu özdeşleşme hali, izleyicide yoğun bir suçluluk hissi oluşturur, içinden geçirdiği kötü istekleri ortaya çıkartır ve ona adeta katarsis yaşatır.

Özdeşleşmenin yanı sıra seyircinin filme kapılmasını sağlayan, Hitchcock’un kendine ait bir yöntemi daha vardır: McGuffin. Yönetmenin kendi deyimiyle McGuffin aslında hiçbir şeydir. Yönetmen, McGuffin’i, İskoçya’da aslan yakalamak için kullanılan bir araç olarak tanımlar. İskoçya’da aslan olmadığını söyleyen kişilere cevap basittir: “O zaman o bir McGuffin değildir.”

Kısacası McGuffin’in aslında ne olduğu hiç önemli değildir. O bir yüzük, para, çakmak, cüzdan, bir karakter ve bunlara benzer birçok şey olabilir. Ekranda görüldüğünde bir çeşit gizem yaratır ve kendisinin çok önemli olduğu konusunda izleyiciyi kandırarak kurmacanın içine çeker. Ancak filmin sonunda izleyici onu genellikle unuttur. Aslında o, hiç önemli

ALFRED HITCHCOCK, POLİSİYE SİNEMAYA BELKİ DE EN BÜYÜK KATKILARI YAPMIŞ, OLDUKÇA ÜRETKEN BİR YÖNETMENDİR. ONUN FİLMLERİ POLİSİYİYİ VE CİNAYETİ YALNIZCA KRİMİNAL BİR DURUM OLARAK ELE ALMAZ. YAŞANAN OLAYLARIN ARDINDA ANCAK AKILCI YÖNTEMLERLE ANLAŞILABİLECEK, TİPKİ İNSAN YAPISI GİBİ KARMAŞIK NEDENLER VE İLİŞKİLER VARDIR. AKILLA AÇIKLANAMAYACAK HİÇBİR ŞEYİN YAŞANMADIĞI BU FİMLERDE KATİLLERİN, MAKTULLERİN YA DA KAHRAMANLARIN OLAYDAN ÖNCEKİ YAŞANTILARINDAN DEVRALDIKLARI PSİKOLOJİK YA DA SOSYAL PROBLEMLERİ VARDIR.

değildir. Örneğin *Psycho*’da Marion’un çaldığı para, *Vertigo*’da Madeleine’nin iletişim kurduğu zannedilen ölü akrabası Carlotta, *Strangers on a Train*’de cinayet delili sayılan çakmak, *The Birds*’te kuşların, *The Rope*’ta ipin kendisi birer McGuffin’dir. Bu araçlar, başta izleyiciye filmin esas gizemi gibi görünür ancak filmin sonunda olaylara aslında doğrudan etki etmediği ya da olaylardan bağımsız olduğu anlaşılır.

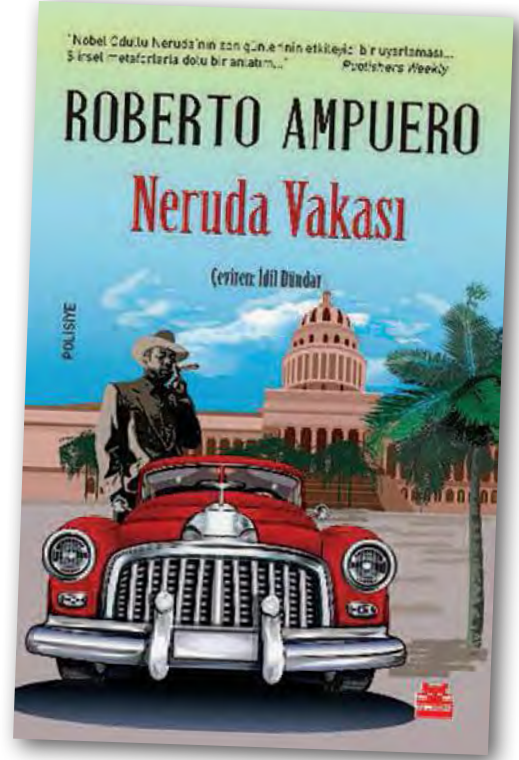
SONUÇ YERİNE

Toparlamak gerekirse Alfred Hitchcock, polisiye sinemaya belki de en büyük katkılarını yapmış, oldukça üretken bir yönetmendir. Onun filmleri polisiyeyi ve cinayeti yalnızca kriminal bir durum olarak ele almaz. Yaşanan olayların ardında ancak akılcı yöntemlerle anlaşılabilen, tıpkı insan yapısı gibi karmaşık nedenler ve ilişkiler vardır. Akılla açıklanamayacak hiçbir şeyin yaşanmadığı bu filmlerde katillerin, maktullerin ya da kahramanların olaydan önceki yaşantılarından devraldıkları psikolojik ya da sosyal problemleri vardır. Olayla birlikte işte tüm bu problemler açığa çıkar ve bir çeşit katarsis yaşanarak çözüme ulaştırılır.

Bu nedenle Hitchcock sinemasında hep mutlu sonlar görürüz. Kurbanların ve ölümlerin olduğu polisiye kurmacalarda ne denli mutlu son olabileceği tabii ki tartışılır. Ancak Altın Çağ romanlarının ideolojik tutumlarını çağrıştıracak şekilde cinayet mental ve mantıklı nedenler yüzünden işlenir, akılcı yöntemlerle çözülür ve mutlaka toplum huzuru sağlanır. Kısacası hayatta kalanlar, isteklerini karşılarken katiller de cezasını çeker. Bu nedenle Alfred Hitchcock, 1920’lerden 70’lere uzanan kalabalık filmografisiyle klasik polisiyeleri sevenler için sinemada bu türün en önemli temsilcilerinden biridir.

BİR NERUDA VAKASI

CAYETANO BRULÉ, KÜBALI BİRİNİN GÖZÜNDEN ŞİLİ'Yİ ANLAYABİLECEĞİMİZ BİR KARAKTERDİR. YAZARIN TAM ZIDDI YANİ. CAYETANO BRULÉ, DÜNYAYI GEZME FIRSATI ELDE ETTİĞİ İÇİN KÜLTÜRLERARASI KARŞILAŞTIRMA YAPABİLME İMKÂNINA SAHİPTİR. HAVANA DOĞUMLUDUR, CASTRO DEVRİMİNDEN 6 YIL ÖNCE AİLESİYLE BİRLİKTE FLORİDA EYALETİNE GÖÇ EDER. ASKERİ HİZMETİNİ FRANKFURT'TA YAPAR. 70'Lİ YILLARDA SALVADOR ALLENDE DEVRİMİNE DESTEK OLABİLMEK İÇİN FLORİDA'DAN ŞİLİ'YE GÖÇ EDER VE YAŞAMININ 30 YILINI VALPARAÍSO'DA (ŞİLİ) GEÇİRİR. DEDEKTİFLİK YAPABİLMEK İÇİN ÖZEL BİR KURSA GİDER.

Şili polisiye edebiyatının en önemli isimlerinden Roberto Ampuero Espinoza'nın 2008'de kaleme aldığı eseri *El caso Neruda* (Neruda Vakası) yazarın *Cayetano Brulé* serisine ait altıncı kitabı.¹ En son kitabı 2013'te yayımlanmış. Roberto Ampuero, 1953 Valparaíso (Şili) doğumlu; sosyal antropoloji, Latin Amerika edebiyatı ve ekonomi üzerine eğitim almış bir yazar. 1973'te Pinochet tarafından Salvador Allende'yi yönetimden almak için yapılan askeri darbe sonucunda Şili'yi terk edip önce Leipzig'e, ardından da 1974'te Havana'ya gider. 1979'da Küba'ya veda edip Almanya'ya döner ve 1984'te ilk kitabını yayımlar. Ancak ilk kitabı polisiye türünde değildir. 1993'te Şili'ye döndüğünde *¿Quién mató a Cristián Kustermann?* (Cristián Kusterman'ı Kim Öldürdü?) adlı eserini yayımlar. Böylece *Cayetano Brulé* dedektif serisi de gün yüzüne çıkar. 1997'de Şili televizyon tarihinde bir ilk olacak *Brigada Escorpión* (Akrep Eki-bi) isimli bir polisiye dizinin senaryo yazım ekibinde yer alır. Adı geçen polisiye dizinin bazı bölümlerine ev sahipliği yapan Centro Cultural Estación Mapocho'da (Mapocho İstasyonu Kültür Merkezi) güvenlik görevlilerine ait salona 2001 yılında Cayetano Brulé adı verilmiştir. Salonda Cayetano Brulé'ye ait bir karikatür ve karikatürün içerisinde de şu not yer

almaktadır: "Sevgili meslektaşlarım ve Mapocho İstasyonu'nun hafiyelerine."²

2011'de Meksika'da Şili Büyükelçisi olarak görev alan yazarımız, 2013'te Şili Kültür Bakanlığı'na atanmış, 2018 Mart ayında da Şili Dışişleri Bakanı olmuştur.

Roberto Ampuero, polisiye roman okumaktan genel anlamda zevk almayan bir yazardır. Onu etkileyen en önemli İspanyol polisiye yazar Manuel Vázquez Montalbán'dır. Kendisine Şili'deki kara roman hakkında ne düşündüğü sorulduğunda şöyle cevap verir: "(...) Şili'de polisiye romanın ilk örneğini veren yazar Ramón Díaz Eterovic'tir. Kısa süre önce José Román *El espejo de tres caras*'ı (Üç Yüzlü Ayna) yayımlamıştır ve onu Mauricio Electorat'ın *El paraíso tres veces al día* (Günde Üç Kez Cennet) adlı eseri takip etmiştir. Ve bu türdeki eserler gün geçtikçe artmaktadır. Ancak Cayetano Brulé haricinde halkın büyük ilgisini çeken bir seri roman yaratılamamıştır. Saydığım romanların hiçbiri ikinci baskı yapmamıştır. Sanıyorum ki zamanla okurun zihnindeki klişeler ve önyargılar ortadan kalkacaktır. (...) Şili'de şimdiye kadar kara roman okuma geleneği yoktu. Olur da polisiye okumaya karar verirlerse okudukları yazarlar

Cayetano Brulé

Kuzey Amerikalı ya da Avrupalıydı. Ancak kendini yarı Kübalı yarı Şilili kabul eden Cayetano Brulé, bu yönüyle okur için daha inanılır bir karakter haline geldi.³

Peki, yazarımız, Cayetano Brulé'yi yaratırken tamamen hayal gücünden mi yararlanmış yoksa etrafındaki kişi ya da kişilerden mi esinlenmiştir? Her şeyden önce yazarın 2012'de kaybettiği babasının ikinci soyadının Brulé olduğunu ifade edelim. Yazar, 2012'de bir gazeteye verdiği demeçte şöyle der: "Cayetano Brulé, en ufak konulardan en karmaşık konulara kadar her şeyi araştırma konusunda doğuştan gelen bir yeteneğe sahip babamdan ilham alarak yarattığım bir karakterdir. (...) Her neyi araştırırsa araştırсын bunu sevgi, zarafet ve ustalıklı yapardı. Ona bilgi vermeyi istemeyecek kişileri bile ikna edebilirdi. Zekâsı sayesinde ilgisini çeken dünya hakkında pek çok şeyi öğrenebilirdi."⁴

Dedektif Cayetano Brulé'nin fiziksel görünüşünü zihninde nasıl kurguladığınıysa verdiği bir röportajda şu sözlerle ifade eder: "Çok sert geçen bir kıştı. Bir gün bir telefon geldi. Ahizedeki gizemli ses bana, 'Konuşmamız lazım Roberto,' demişti. Kim olduğu hakkında fikrim yoktu ama benimle acilen konuşmak isteyen bu esrarlı kişinin teklifini kabul ettim. Parlamento'nun yakınlarında bir kafede buluşmak üzere randevulaştık. Saat 4'te beklediğim adam karlar arasından çıkageldi. Üstünde ketenden beyaz bir takım elbise, çiçek desenli bir kravat ve mokasen vardı. Bu adam Caracas ya da Havana sokaklarında turlamak için hazırlanıp gelmişti sanki, Bonn'un dondurucu kışına hazırlıklı değildi. Kalın camlı gözlüğü yamulmuş halde beni selamladı. Venezuela'nın küçük ve sıcak bir kasabasında gazetecilik yaptığını, Almanya'daki temsilciliklerinde halihazırda aldığı maaşının 2 ya da 3 katını alacağını söyleyerek kendisini kandırdıklarını ve bu paranın asla eline geçmediğini öğrendim. Dondurucu kışa uygun kıyafeti yoktu. Avrupa'da kış mevsiminin bu kadar

HİKÂYE 1973 YILININ KIŞ MEVSİMİNDE, ŞİLİLİ ÜNLÜ ŞAİR PABLO NERUDA'NIN CAYETANO BRULÉ ADINDAKİ BİR KÜBALI İŞSİZLE TANIŞMASIYLA BAŞLAR. ONUN İÇİN BİR ARAŞTIRMA YAPMASINI İSTER. YAPACAĞI ŞEY BRACAMONTE ADINDA MEKSİKALİ BİR DOKTORU BULMAKTIR. BRULÉ, ŞAİRİN HASTA OLDUĞUNU BİLDİĞİNDEN BU DOKTORUN KENDİSİNE ŞİFA VERECEK SON KİŞİ OLDUĞUNU SANMAKTADIR. ANCAK ZAMANLA ASIL ARADIĞININ DOKTORUN GÜZEL EŞİ BEATRİZ VE ONUNLA YAŞADIĞI YASAK AŞKTAN DÜNYAYA GELMİŞ OLMASI MUHTEMEL KIZI OLDUĞUNU ANLAR.

çetin geçtiğini tahmin edememişti. Avrupa'yı sadece kartpostallarda gördüğü şekilde hayal etmişti. Ancak gerçek çok farklıydı. Şilili bir gazeteci olduğumu öğrenince benimle iletişime geçmeye karar vermişti. Ben de kendisine birkaç bilgi verdim. Kar yağdığı için üstümdeki kabani kendisine verdim. Önümüzdeki günlerde tekrar görüşmek üzere sözleştik. Ancak kendisinden bir daha haber alamadım. Kaban onda kaldı, görüntüsü de benim zihnimde."⁵

Cayetano Brulé, Kübalı birinin gözünden Şili'yi anlayabileceğimiz bir karakterdir. Yazarın tam zıddı yani. Cayetano Brulé, dünyayı gezme fırsatı elde ettiği için kültürlerarası karşılaştırma yapabilme imkânına sahiptir. Havana doğumludur, Castro devriminden 6 yıl önce ailesiyle birlikte Florida eyaletine göç eder. Askeri hizmetini Frankfurt'ta yapar. 70'li yıllarda Salvador Allende devrimine destek olabilmek için Florida'dan Şili'ye göç eder ve yaşamının 30 yılını Valparaíso'da (Şili) geçirir. Dedektiflik yapabilmek için özel bir kursa gider. Ekonomik imkânlarının el verdiği şekilde yaşamaya özen gösterir. Kel, bıyıklı, miyop, bekâr, fakir sayılabilecek denli parasız ve bohem bir yaşam sürdüren düzensiz bir yapıya sahiptir. Romanlardaki dedektif tiplemesinin bir modelidir. Araştırdığı konuları karşı taraf için ufak şantajlara dönüştürür ve bu şekilde kazandığı paradan başka bir şey elde edemez.⁶ Yazar, Cayetano Brulé'nin elde ettiği başarıyı sakın ve sempatik bir karakter olmasına bağlamaktadır. Profesyonel bir dedektif değildir ve tıpkı bir Şilili gibi içgüdüleriyle hareket eder. Güzel yemeklerden ve dünyayı dolaşmaktan zevk alan bir yapıya sahiptir.⁷

Yazar Roberto Ampuero, *Neruda Vakası* adlı romanı yazmaya karar verirken ünlü şair Pablo Neruda'nın *Los versos del Capitán* (Kaptanın Dizeleri) adlı

SIKI BİR POLİSİYE ROMAN OKURU OLAN NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ SAHİBİ ŞAİR PABLO NERUDA’NIN EN ÇOK OKUDUĞU YAZARLAR ARASINDA AGATHA CHRISTIE, JAMES HADLEY CHASE, RAYMOND CHANDLER VE GEORGES SIMENON YER ALMAKTADIR. ŞAİR, 1970 YILINDA GAZETECİ RITA GUIBERT’E VERDİĞİ DEMEÇTE, “EĞER YANGIN ANINDA ESERLERİNİZİ KURTARMANIZ GEREKSEYDİ HANGİLERİNİ YANINIZA ALIRDINIZ?” SORUSUNA ŞÖYLE YANIT VERMİŞTİR: “MUHTELEMEN HİÇBİRİNİ YANIMA ALMAZDIM. ONLARA NEDEN İHTİYACIM OLSUN Kİ? (...) İYİ YAZILMIŞ POLİSİYE SERİLERDEN BİRİNİ ALIRDIM SANIRIM. BU KİTAPLAR BENİ KENDİ YAZDIĞIM ESERLERDEN DAHA ÇOK EĞLENDİRİYOR.”

şair kitabında yer alan “La pródiga” (Müsrif) isimli şiirindeki şu iki dizeden çok etkilenmiştir:

Soruyorum sana, nerede benim evladım?

Ver onu bana!

Roberto Ampuero, bu iki dizeyi şairin sessiz çılgınlığı olarak kabul etmiş ve bundan hareketle Cayetano Brulé’nin dedektif olmaya nasıl karar verdiğini de anlatacağı bir roman kurgulamıştır.

Hikâye 1973 yılının kış mevsiminde, Şilili ünlü şair Pablo Neruda’nın Cayetano Brulé adındaki bir Kübalı işsizle tanışmasıyla başlar. Onun için bir araştırma yapmasını ister. Yapacağı şey Bracamonte adında Meksikalı bir doktoru bulmaktır. Brulé, şairin hasta olduğunu bildiğinden bu doktorun kendisine şifa verecek son kişi olduğunu sanmaktadır. Ancak zamanla asıl aradığının doktorun güzel eşi Beatriz ve onunla yaşadığı yasak aşktan dünyaya gelmiş olması muhtemel kızı olduğunu anlar. Şair, araştırma sırasında ihtiyacı olduğu kadar parayı sorgusuz sualsiz kendisine vereceğini söyler. Cayetano Brulé, dedektiflikle uzaktan yakından ilgisi olmadığını söylese de bir işe sahip olma fikri kendisine cazip gelir. Şair, Cayetano Brulé’ye Belçikalı yazar Georges Simenon’un yazdığı polisiye romanları okumasını tavsiye eder. Böylelikle dedektiflik hakkında bilgi

sahibi olabilecektir. Brulé, Neruda’nın tavsiyesine kulak verir ve bir yandan roman okurken bir yandan da araştırmalara başlar. Okudukça kendini dedektif Maigret ile karşılaştırır. Ancak bu uğurda alması gereken uzun bir yol olduğunun farkındadır.

Cayetano Brulé’nin işi hiç de kolay olmayacaktır. Doktor Bracamonte, uzun yıllar önce ölmüştür ve güzel eşi Beatriz de birden fazla kimliğe sahip, gizemli bir kadındır. Dedektif adayı Cayetano Brulé, iz sürmeye Meksika’dan başlar, Küba’ya, Doğu Almanya’ya ve hatta Bolivya’ya kadar seyahat eder. Kendisinden sabırsızlıkla haber bekleyen şair, hem amansız hastalığıyla hem de yakın dostu Salvador Allende’yi alaşağı etmek isteyen darbecilerle mücadele etmek zorundadır. Roman çarpıcı bir sonla okurların boğazında bir düğüm bırakır.

Sıkı bir polisiye roman okuru olan Nobel Edebiyat Ödülü sahibi şair Pablo Neruda’nın en çok okuduğu yazarlar arasında Agatha Christie, James Hadley Chase, Raymond Chandler ve Georges Simenon yer almaktadır. Şair, 1970 yılında gazeteci Rita Guibert’e verdiği demeçte, “Eğer yangın anında eserlerinizi kurtarmanız gerekseydi hangilerini yanınıza alırdınız?” sorusuna şöyle yanıt vermiştir: “Muhtelemeden hiçbirini yanıma almazdım. Onlara neden ihtiyacım

olsun ki? (...) İyi yazılmış polisiye serilerden birini alırdım sanırım. Bu kitaplar beni kendi yazdığım eserlerden daha çok eğlendiriyor.”⁸ Neruda’nın polisiye romanlara tutkusundan haberdar olan yazar Roberto Ampuero’nun, şairi başkahraman Cayetano Brulé’yi dedektif olmaya ikna eden kişi olarak kurgulaması belki de şaire edilebilecek en güzel teşekkürlerden biridir. Cayetano Brulé’ye edebi bir yön kazandırmış olması açısından da oldukça kıymetli bir seçimdir.

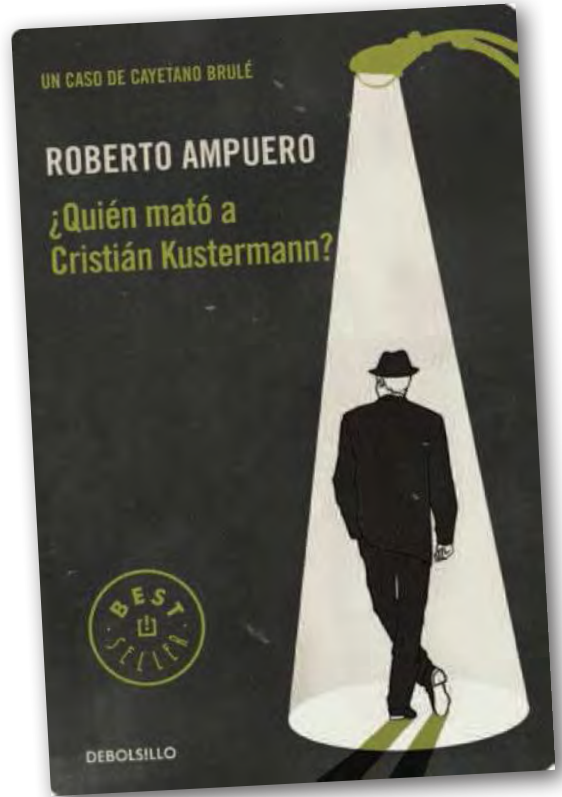
“Brulé gibi Neruda da roman boyunca kişisel gelişim göstermektedir. Ampuero, bir yandan dedektifinin genç, toy ve meraklı yanını gözler önüne sererken diğer yandan da şairin âlim, kozmopolit ve entelektüel tarafını ön plana çıkarmaktadır. Hikâye boyunca Cayetano Brulé içindeki merak duygusuyla yaptığı iş konusunda gayretlenen ancak keşiflerinden memnun olmayan birine dönüşürken, şair de genç kadınları tutkulu ve şehvetli bir şekilde tanımlamak konusundaki takıntısından vazgeçer ve seçimleriyle daha da insancıl hale gelir.”⁹

Neruda Vakası, kanundan kaçan bir suçlunun peşinde yol alan bir dedektifi barındırmaz. Buradaki suç, şair Pablo Neruda’nın şiirlerine ilham verdiğini düşündüğü kadınları acımasızca terk etmesidir. Şair, ilk evliliğinden dünyaya gelen kızı elim bir hastalık sonucu hayata gözlerini yumduğu için tekrar çocuk sahibi olmaktan korkmaktadır. Gizemli kadın Beatriz, ona hamile olduğunu söylediğinde hemen sevgilisini terk eder. Çünkü gençlik yıllarında şair için birincil öneme sahip tek şey edebi başarısıdır. Bir kadına bağlı kalmanın şiirlerindeki ilhama son vereceğini düşünür. Yıllar geçip ölümcül bir hastalığın pençesine düşünce işlediği günahın farkına varır. Beatriz’i bulup kızından özür dileyebileceğini düşünmektedir. Böylelikle yıllar önce sevgilisini ve karnındaki bebeği terk ederek işlediği suçu telafi edebileceğini sanmaktadır.

Genç ve toy dedektifimiz, polisiye roman tutkunu ve Cayetano Brulé’nin dedektiflik konusunda hünerli olup olmadığını test edebilecek bir mihenk taşı olan Pablo Neruda’nın elinde hamur gibi yoğularak kariyerini şekillendirebilme şansını elde etmiştir. Sadece bu romanı okumamız bile serinin geri kalan romanlarının ne denli keyifli olacağı konusunda bize fikir vermektedir.

NOTLAR

- 1) Cayetano Brulé serisine ait kitaplar; *¿Quién mató a Cristián Kustermann?*, 1993; *Boleros en La Habana*, 1994; *El alemán de Atacama*, 1996; *Cita en el Azul Profundo*, 2004; *Halcones de la noche*, 2005; *El caso Neruda*, 2008; *Bahía de los misterios*, 2013.

- 2) CALDERÓN, Alfonso, *Memorial de la Estación Mapocho*, Santiago: Editores Ril, 2005 (syf 171).
- 3) MARÚN, Gioconda, *La narrativa de Roberto Ampuero en la globalización cultural*, Editorial Mare Nostrum, 2006, (syf. 59).
- 4) <http://www.emol.com/noticias/magazine/2012/03/12/530430/roberto-ampuero-y-su-padre.html>
- 5) Roberto Ampuero and Michael Moody, *Roberto Ampuero y la novela negra, una entrevista*, *Confluencia*, Vol. 15, No.1 (FALL 1999), University of Northern Colorado, (syf. 138-139), <https://www.jstor.org/stable/27922722>
- 6) NUÑEZ OLIVARES, Sandra, “El Género Policial en Ramón Díaz Eterovic y en Roberto Ampuero Comparación Entre Las Novelas Los Siete Hijos De Simenón y ¿Quién mató a Cristián Kustermann?”, *Contextos, Estudios de Humanidades y Ciencias Sociales* No.9 (2002):211-216, (syf. 213).
- 7) Roberto Ampuero: *Entre la novela policial y la de espionaje*, *El Mercurio, Actividad Cultural*, Martes 23 de octubre de 2001.
- 8) <http://inmaculadadecepcion.blogspot.com/2009/09/neruda-una-muchacha-y-las-novelas.html>
- 9) RAMÍREZ, Diana, “El caso Neruda: el origen de un dedective creado por un poeta. Aproximaciones a la literatura de Roberto Ampuero”, *e-Scripta Romanica*, Vol. 3 (2016), (syf.36).

DEMOKAN ATASOY

“KONUŞULMAYAN, SERT VE YETİŞKİN İŞİ BİR KİTAP”

ÖĞLAK YAYINLARI TARAFINDAN YAYIMLANAN *KONUŞULMAYAN* ROMANINI, YAZARI DEMOKAN ATASOY İLE KONUŞTUK.

Biz Demokan Atasoy’u daha önce dergilerde, antolojilerde yayımlanmış kısa öyküleriyle ve Gerisi Hikâye podcast’iyle tanıyoruz. Geçmişinde yönetmenlik ve senaristlik de var. Seni yeni tanıyanlar için kısaca kendinden bahseder misin?

Ankaralıyım ve yazarlık yapmaya başlamadan önce konfeksiyon mağazalarında tezgâhtarlıktan mağaza sahipliğine, otellerde garsonluk ve *bellboy*luktan sinema sektöründe asistanlığa, TV programlarında kameramanlıktan yönetmenliğe kadar pek çok farklı sektörde ve işte çalıştım. Yazmaya geç başladım. Okul zamanlarında öğretmenlerim edebiyattan gözümü çok korkutmuştu sağ olsun, ama yaşam deneyimim bana aslında

hayatta ne yapmak istiyorsam onu inatla kovalarsam başaramayacağım pek de bir şey olmadığını öğrettiğinden, içimdeki anlatma, paylaşma dürtüsünü yazmaya yönlendirdim. Bugüne kadar altı öykü antolojisinde öykülerim yayımlandı. Yazmak ve araştırmak beni çok güzel arkadaşlıklarla da tanıştırdı. Merakım ve arkadaşlarım beni yalnızca edebiyata değil, aynı zamanda araştırmacılığa da yönlendirdi ve böylece yazarlığın yanında internet radyoculuğuyla da paylaşmayı sürdürebileceğimi fark ettim. 2014’ten beri Galip Dursun ve Işın Beril Tetik’le birlikte *Gerisi Hikâye* adlı bir *podcast* serisini sunmaktayız. Diğer yandan da sinema eğitimim ve deneyimimi korku sanatları hakkındaki bilgimle birleştirip aylık sinema dergisi *Rabarba Şenlik*’te yazdığım

“Canavarlar, Yaratıklar, Manyaklar” adlı bölüm sayesinde sinema meraklılarıyla paylaşmayı sürdürüyorum.

Önce isim ve kapak, ardından senin korku öyküleri dünyasından gelmen ve bir de üstüne kitabın ilk sayfalarındaki morg sahnesi eklenince yeni bir korku hikâyesi okumaya hazırlanmışken, kendimi 80’lerin Türkiye’sinde kimlik bunalımı yaşayan, ruhen yalnız bir adamın dünyasında buluverdim. Dalınc karakteri nasıl oluştu?

Dalınc her zaman oradaydı ama kimse ondan açıkça bahsetmiyor, onu betimlemiyordu. Dalınc, yüzeysel bir okumada ortalama bir Türk erkeğinin bilinçaltıdır bana sorarsan. Ancak öyküdeki çatışmaların açıkça görülebilmesi için ortalama bir insana göre bütün özellikleri katbekat abartılmış biri tabii ki. Ülkemizde kimsenin ağzına bile almayacağı en vurucu bir iki tabudan birini seçip Dalınc’ın üzerine yıktım ve sonrasında da o yığının altından çıkmaya çalışırken nasıl bir değişim geçirdiğini izledim. Karakter yaratımı anlamında adım adım ve olayların akışıyla kendiliğinden gelişen bir adam oldu Dalınc. Olaylar ve her yeni karakterle kendi hakkında bilmediği bir şey öğrendi ve ben de yazar olarak onu bu yazım sürecinde tanıdım esasen. Bu romanda Dalınc gibi diğerlerini de kendi başlarına bıraktım ve her şeye hâkim tanrısal bir anlatıcı olmaksızın süreci gözlemlemeyi tercih ettim. Karakterler anılarını hatırladıkça, tepkileri ortaya çıktıkça ben de ona göre rotamı yeniden ayarladım.

Romanda Dalınc’ın geçirdiği karanlık değişimi de görüyorsunuz. Bu değişimle ilgili neler söylemek istersin?

Dalınc benim için bir metafor ve ülkemizde süregelen ve süregiden toplumsal baskıların, geleneklerin ezici yanları ve aile içindeki zorunlulukların insanlara ne yaptığını sorguladığım bir karakter. Kapalı ve baskı altındaki koşullardan ani bir değişimle çıkılırsa neler olabileceğini tartıştığım bir yapısı var. Hem insan olarak Dalınc’ın hem de toplum olarak Türkiye’nin. Zaten 80’ler de tam bu nedenle seçildi. Hem çok iyi bildiğim, gözlemlediğim bir dönem hem de sancılı dönüşümlerimizin kilometre taşlarından biri.

Baskıcı aile ve toplum kültürünün, gelenek ve göreneklerin bugünün Türkiye’sine uymayacağını düşündüğün için mi 70’lerin,

80’lerin Türkiye’sini anlattın? Eğer bu hikâye bir dönem romanı yerine günümüz Türkiye’sinde geçseydi farklı neler görecektik?

Benim anlatımın temel taşı, neden sonuç ilişkisidir. Bugünde geçen bir hikâye anlatmak için nedenlere bakmak ve geçmişini bilmek, sonra da sonuçları görmek için geleceği bilmek gerekir. Bugünden geleceği bilemeyeceğimiz için de anlatının eksik kalma riski var; en azından anlatmak istediğim format için bu böyle. Oysa 80’ler hem geçmişleriyle, kişileri ve toplumu o noktaya getiren nedenlerle apaçık önümüzde hem de geleceği olan bugünde sonuçlarını gözlemleyebildiğim enfes bir çalışma alanı sağladı bana. Hiçbir anlatı, çağından kopartılarak düşünülemez, o yüzden olaylar 80’lerde geçiyor olsa da bütününe ve alt metnine baktığımızda *Konusulmayan*’da ister istemez bugünü anlatıyorum yine. İçinde yaşadığımız günleri net görebilmenin yolu bu noktaya nasıl geldiğimizi bilmekten geçer ve ancak o günlere bakarken göreceğimiz bir yansımadan ibaretir bugün. Bu tabii ki okurun takdiridir ama göreceklerimizin özelinde ben naçizane çok da büyük bir değişiklik olduğunu düşünüyorum.

Bu romanı günümüzde değil de 80’lerde yazmış olsaydın, toplumsal ve ailevi değerlere ters düşme endişesiyle yazdıklarını süzgeçten geçirir miydin?

O endişeyle süzgeçten geçirme meselesi benim bu romanı yazarkenki dertlerimden biri. Tabii ki geçirirdim ve bugün yazarken de geçirdim. Ama bu otosansür eğer anlatacağımız hikâyeyi anlatmanıza engel olacak kadar güçlü olursa o zaman yazmayın zaten. Bir şeye ters düşeceğim endişesiyle kendini sansürlemek kadar büyük bir tezat olamaz bana sorarsan, çünkü yazmamın nedeni o şeylerle ters düştüğümü anlatmak.

Romanda iki türlü gerçeklik göze çarpıyor. Yarattığın kurmaca dünyada olan biten her şey birbiriyle tutarlı gidiyor. Bu yüzdendir ki Hande’nin Pamuk Prenses gibi bir öpücükle canlanmasına şaşırdıktan sonra Dalınc’la aynı evde yaşamasına alışıyoruz ve yadırgamıyoruz. Diğer yandan, o dönemin gerçekliği de bu doğaüstü dünyaya sızıyor. Bunu da yadırgamıyoruz. Çünkü bu iki gerçekliği çok iyi kaynaştırmışsın. Bunu başarırken izlediğin yolu bizimle paylaşır mısın?

İşte tam bu noktada Büyülü Gerçeklik’i hatırlamamız gerekiyor. Nedense Türk edebiyatı-

na böyle şirin, tonton, Pollyannavari bir tavırla girdi Büyülü Gerçeklik terimi. Oysa tümüyle gerçekçi detaylarla anlatılan, tanıdık mekânlar ve zamanlarda geçen bir hikâyenin içinde doğaüstü bir olay anlattığınızda bu janrın kıyılarında gezmeye başlarsınız. Ve *Konuşulmayan* da bu türe uygun ilerleyen bir roman. Ama içinde o şirinlikten, sahte olumluluktan eser yok. Sert ve yetişkin işi bir kitap. Anlattığınız hikâyenin iç mantığını doğru kurgular ve tutarlılığınızdan ödün vermeden ilerlerseniz, diğer yandan okunuza da saygı duyup bu olanların neden olası olduğunu tane tane anlattırsanız doğaüstünün hayatımıza kaynaşması çok kolay olur.

Dalınç enteresan bir ad, anlamını düşününce bu adı karakterine özellikle verdiğini düşündüm, diğer karakterlerin adlarını da anlamlarına göre özel olarak mı seçtin?

Evet, romanda geçen neredeyse bütün adlar anlamları yüzünden oradalar. Bazıları tam da adlarını anlamına uygun davranıyor, yaşıyorlar, diğerleri ise isimleri ile davranışlarının arasındaki tezat için seçildi. Edebiyat, öykü anlatımı bence bir maceradır ve hiçbir macera tek boyutlu ilerlemez. Yapılan her hareketin, her kararın altında yatan görünmez nedenler vardır. Ad seçimlerinin, anlatılan hikâyenin içeriğiyle ilişkili olması da bu renklerden yalnızca biridir. Okurken önümde yeni kapılar açan, istersem içinden geçip yazarın orada anlattığından çok daha ötelere gidebildiğim kitapları çok severim, o yüzden *Konuşulmayan*'da da böyle bir yol izledim. Okuru her aşamasında anlatıya dahil etmek, olaylara her an müdahale edebilecek kadar yakın tutmak istedim.

Yan karakterlerden de bahsedelim mi biraz? Örneğin, Deniz... müthişti! Sonra; Hasan Hüseyin, Tevriye Abla, Dalınç'ın babası İrfan Bey...

Romanı öyküden ayıran özelliklerden biri de yan karakterlerin niceliği ve niteliğidir. Öyküde kısa bir süreçte çok da kafa karıştırmadan, olabildiğince temel birkaç karakterle derdini anlatmakta fayda var. Oysa yan karakter çeşitliği ve derinliği romanın zenginliği ve süsü olabilir. Bence bu bir anlatı köprüsü ve adını andığın her karakter de o köprüyü oluşturan tuğlalardan biri. Ana hikâyenin ilerlemesi için gerekli bir yapıtaşı. İnsan algısındaki zıtlıkları tanımlamak için kullanılan iki Deniz karakteri ya da kötü amaçlara alet edilen şark kurnazlığının vücut

“NEDENSE TÜRK EDEBİYATINA BÖYLE ŞİRİN, TONTON, POLLYANNAVARİ BİR TAVIRLA GİRDİ BÜYÜLÜ GERÇEKÇİ TERİMİ. OYSA TÜMÜYLE GERÇEKÇİ DETAYLARLA ANLATILAN, TANIDIK MEKÂNLAR VE ZAMANLARDA GEÇEN BİR HİKÂYENİN İÇİNDE DOĞAÜSTÜ BİR OLAY ANLATTIĞINIZDA BU JANRIN KIYILARINDA GEZMEYE BAŞLARSINIZ. VE KONUŞULMAYAN DA BU TÜRE UYGUN İLERLEYEN BİR ROMAN. AMA İÇİNDE O ŞİRİNLİKTEN, SAHTE OLURLUKTAN ESER YOK.”

bulmuş hali Hasan Hüseyin bu roman için en az Dalınç ve Hande kadar gerekli ve önemli.

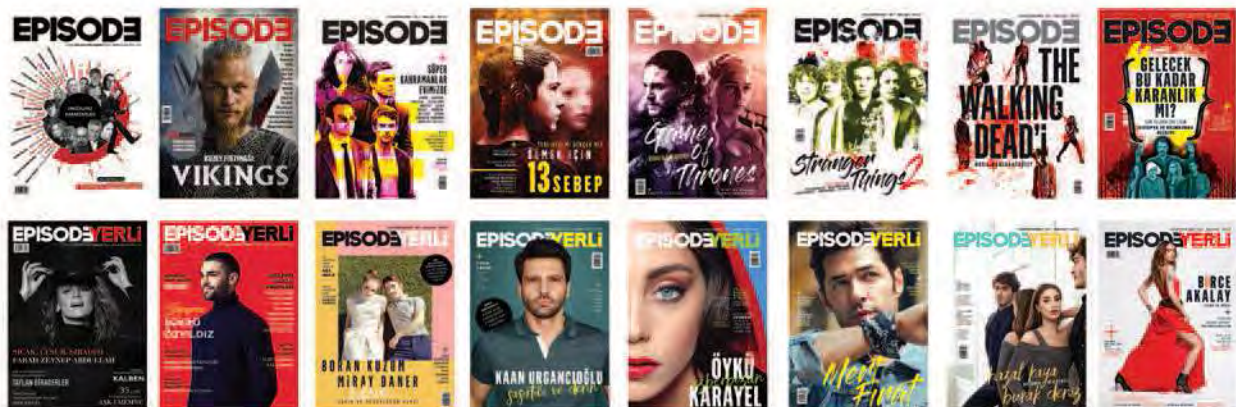
Romanda dikkatimi çeken bir şey de Hande'nin sürekli aynı kitabı okuması oldu. Hande neden Sait Faik Abasıyanık'ın Mahalle Kahvesi'ni elinden düşürmüyor?

Bunun cevabını açıkça söylemek istemiyorum. Okurun merak etmesi ve araştırmasıyla *Konuşulmayan*'ın kendinden çıkıp okurun hayatına dokunabilecek detayları var içinde. İşte Sait Faik'in *Mahalle Kahvesi* de onlardan en barizi. Özellikle “Mahalle Kahvesi” öyküsünü okumamış olanlara tavsiye ediyorum. *Konuşulmayan*'ın ardından ona da mutlaka göz atınsınlar.

Kitabın sonu çok sürprizli, bana göre her okur farklı yorumlayacak gibi. Sonunu okurken mi bıraktın gerçekten?

Evet, armut piş ağzıma düş, hiç benlik bir deyim değil. Ben okurun, okuduğu eserden tümüyle bağımsız ve etkisiz olmasını kabul etmiyorum. Sanat eserlerinin etkileşimle biçim aldığı, zaman içinde sanatçının ürettiğinden çok daha fazlasına dönüşebileceğini düşünüyorum. Nasıl yazar olarak benim, kitabı yayımladıktan sonra artık üzerinde hiçbir etkim kalmıyorsa okurun da okuduğu her satırda artık üzerinde hak sahibi olduğunu ve o hikâyeyi kendi bilgisi ve kültürüyle biçimlendirebileceğini biliyorum. Ben buna genel geçer anlayış, dikte eden anlatıdan -yani “yazar ne dediyse o!” bakışından- daha fazla şans vermek istedim. O yüzden *Konuşulmayan* benim olduğu kadar okurun da bir parçası olabilecek bu yolla.

TÜRKİYE’NİN TEK DİZİ KÜLTÜRÜ DERGİSİ **EPISODE**
10. sayısı bayilerde!

DERGİ SATAN HER YERDE • DERGİLİK UYGULAMASINDA • ONLINE SİPARİŞ bit.ly/MylosDukkan

FRANSIZ POLİSİYE ROMAN TARİHÇESİ VE GRANGÉ

Polisiye roman, bir tür olarak tanımlanmadan önce bilmece, gizem ve suç, her çağda ve toplumda halkın ilgisini çeken sözlü ve yazılı edebiyat motifleri olmuştur. Polisiye edebiyatın ilk örneklerinin ortaya çıkması, bu türün edebi olup olmadığı tartışmalarını da beraberinde getirmiştir ancak insanların gerek suça ve gizeme olan ilgisini beslemesi, dolayısıyla her çağda en çok okunan tür olması, gerekse toplumsal değişimlere uyum sağlayarak alt türler (sorun-roman, kara roman, gerilim romanı vb.) üretebilmesiyle özellikle üç ülkede (ABD, Fransa ve İngiltere) polisiye roman, günümüze kadar edebi bir tür olarak varlığını sürdürmüştür.

Edebiyat tarihinde polisiye anlatının ilk örneklerini Amerika'da veren Edgar Allan Poe'nun eserleri, Fransa'da Beaudelaire tarafından çevrilmiş ve o dönem Fransız yazarlarını etkilemiştir. 1846'da, birçok gazetede yayımlanan *Morgue Sokağı'nda Cinayet*'in yeni bir biçimde ve değişik imzalarla üzerinde biraz oynanarak değiştirilmiş yorumu, halkın "adli edebiyat"a (littérature judiciaire) ilgisini artırmıştır. Paul Féval, her biri beş yüz sayfadan çok olan yedi ciltlik *Les Habits Noirs* (1863) adlı eserinde klasik suç düğümlerini ele alır. Suçluyu bulmak için izlerin ve ipuçlarının incelenmesiyle birlikte mantıksal tündengelim verilecek önem açısından bu eser, Fransız edebiyatının bu alandaki ilk özgün denemesidir. Daha sonra polisiye olarak nitelendirilecek adli romanın (roman judiciaire) ilk örneğini 1866'da Emile Gaboriau vermiştir. "Adli romanın tekniği

basittir. Okurun yapması gereken katili bulmak, yazarınki ise okuru şaşırtmaktır," der Gaboriau. Soruşturma yöntemini ve mantıksal tündengelimini başka bir bağlama koyan Edgar Allan Poe'nun tersine Gaboriau suç anlatılarında kentin, kent atmosferinin betimlenmesine ve kişilerin gizemli ve karmaşık psikolojisine yer verir. *L'Affaire Lerouge* (1866) adlı eserinde olduğu gibi Gaboriau'nun adli romanları, hayal gücüyle işlenmiş "faits divers"lere benzer.

1887'de Arthur Conan Doyle'un yarattığı, polisiye tarihinin en ünlü dedektifi, düşünme yöntemini ve düşünce okuma sanatını Poe'nun Dupin'inden; olay yerindeki soruşturma yöntemini ve ipuçları arasından gerçeğin izini sürme tarzını da Gaboriau'nun Lecoq'undan almıştır.

Sonu bir bilmecenin çözümüne dayanan soruşturma anlatıları, 19. yüzyılın sonunda Poe, Gaboriau ve Doyle'un eserlerinin etkisiyle gelişmeye devam ederken Gaston Leroux, romanlarında suçun araştırılmasını merkeze alır. *Sarı Odanın Esrarı*'nda (1908), Polis Şefi Frédéric Larsan'ın soruşturması, tek bir suçluya karşı deliller toplamaya yönelik olduğu için hiçbir ilerleme kaydetmezken tündengelim yöntemi ve ipuçlarının titizlikle yorumlanması sayesinde Gazeteci-Amatör Dedektif Rouletabile'in yöntemi başarılı olmuştur.

İki dünya savaşı arasındaki dönemde sorun-roman² türü, polisiye edebiyatı egemenliği altına almış ve Fransız ve İngiliz yazarlarının (Agatha Christie) eserlerini yayımlayan Masque koleksiyonu sayesinde 1920'li yıllarda Fransa'da çok rağbet görmüştür. Sorun-roman;

PAUL FÉVAL, HER BİRİ BEŞ YÜZ SAYFADAN ÇOK OLAN YEDİ CİLT LİK *LES HABITS NOIRS* (1863) ADLI ESERİNDE KLASİK SUÇ DÜĞÜMLERİNİ ELE ALIR. SUÇLUYU BULMAK İÇİN İZLERİN VE İPUÇLARININ İNCELENMESİYLE BİRLİKTE MANTIKSAL TÜMDENGELİME VERİLEN ÖNEM AÇISINDAN BU ESER, FRANSIZ EDEBİYATININ BU ALANDAKİ İLK ÖZGÜN DENEMESİDİR.

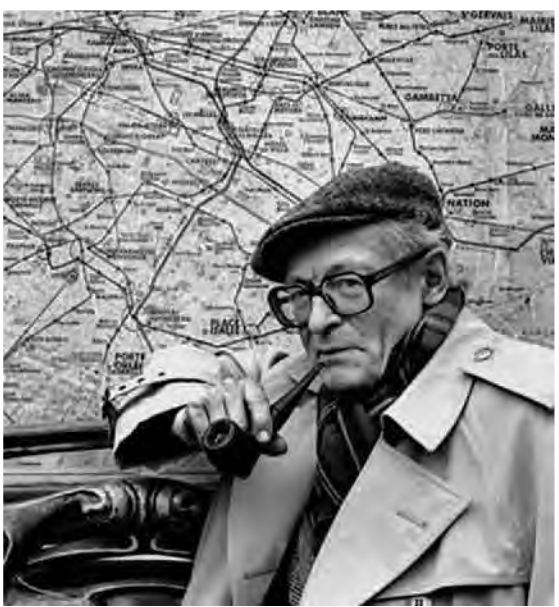
başlangıçta bir cinayet, sınırlı sayıda şüpheli, soruşturmayı yürüten bir dedektif ve sonunda suçlunun açığa çıkarılmasını kapsayan sabit bir protokole uyar. Polisiye türün bu sıralaması S. S. Van Dine'in kuralcı bildirisine yol açmıştır. Sorun-romanın temel prensiplerini tanımlamayı amaçlayan bu bildiri³, okur ve dedektif arasındaki ilişkileri (aynı miktar ve nitelikte bilgi sahibi olma hakkını) düzenler.

II. Dünya Savaşı ile birlikte sorun-romanın parlak dönemi sona erer. Sorun-roman tüm anlatım olanaklarını tüketmiştir. Savaşın neden olduğu toplumsal karmaşa, dünya tarihindeki değişimler şiddeti yansıtmayan bu roman türünü gözden düşürmüştür. Ekonomik bunalım ve içki yaşamının çifte etkisi altında ortaya çıkan

SONU BİR BİLMECENİN ÇÖZÜMÜNE DAYANAN SORUŞTURMA ANLATILARI, 19. YÜZYILIN SONUNDA POE, GABORIAU VE DOYLE'UN ESERLERİNİN ETKİSİYLE GELİŞMEYE DEVAM EDERKEN GASTON LEROUX, ROMANLARINDA SUÇUN ARAŞTIRILMASINI MERKEZE ALIR. *SARI ODANIN ESERİ*'NDE (1908) POLİS ŞEFİ FRÉDÉRIC LARSAN'IN SORUŞTURMASI, TEK BİR SUÇLUYA KARŞI DELİLLER TOPLAMAYA YÖNELİK OLDUĞU İÇİN HİÇBİR İLERLEME KAYDETMEZKEN TÜMDENGELİM YÖNTEMİ VE İPUÇLARININ TİTİZLİKLE YORUMLANMASI SAYESİNDE GAZETECİ-AMATÖR DEDEKTİF ROULETABILLE'İN YÖNTEMİ BAŞARILI OLMUŞTUR.

yeni tür kara roman, 30'lu yılların karmaşık Amerika'sında doğar. Dashiell Hammett, hayatı tüm unsurlarıyla ele almak için İngiliz polisiye romanına özgü oyun kuramını reddeden "hard-boiled" (dur à cuire) ekolünün başında yer almış ve kara romanın üslubunu belirli prensiplere oturtmuştur. Raymond Chandler, "Hammett, suçu Venedik vazosundan çıkarıp nehre attı," demiştir. Bu yeni ekolde sözkonusu olan sadece mantıksal bir açıklamayla suçluyu belirlemek değil, aynı zamanda suçlunun kişiliğini ve onu suç işlemeye iten toplumsal koşulları anlamaktır. Hammett; ahlaki olarak bozulmuş toplumun, gerçek dünyanın, organize suçun ve yasadışı çetelerin şiddetinin, modern topluma özgü yabancılaşmanın eleştirel tablosunu edebi bir

Léo Malet

şekilde argoyu ve halk dilini kullanarak imalı betimlemeler, kısa ve keskin diyaloglarla dile getirir.

Mizah ve argoya geniş yer veren, *120, Rue de la Gare*'ı 1943'te yayımlayarak kara romanı Fransa'da tanıtan, anarşist ve sürrealist şair Léo Malet olur. Onun yarattığı Nestor Burma, ilk Fransız özel dedektif karakteridir.

Polisiye romanın bu tarihsel gelişimi içinde farklı bir yerde duran ve Fransız edebiyatını etkileyen Belçikalı yazar Georges Simenon'un Maigret romanları, bazen sorun-romana (suçlu-

ya ve sebeplere göre geçmişe yönelme) ve bazen de (soruşturmanın komiseri toplumu yansıtan ortamlara ve değişik dekorlara götürme) kara romana benzer.

Kara romanın parlak yıllarından sonra doğan gerilim romanı (roman à suspense) gerilime, fiziksel ve psikolojik bakımdan sağ kalma mücadelesi içindeki bireyin anlatısına önemli bir yer vermeyi amaçlayarak ortamı tasvir etme zorunluluğundan kurtulmuştur. *Celle qui n'était plus* (1952) veya *D'entre Les Morts* (1954) romanlarında olduğu gibi Pierre Boileau ve Thomas Narcejac, kurbanın psikolojik boyutuyla polisiye romanın yapısı (bilmecenin çözümü) arasında denge kurmaya çalışmışlardır.

60'lı yılların başı, kara romanın, metinlerin nitelik ve niceliği bakımından durgunluğuyla belirginleşir. Bu kriz, casusluk ve bilimkurgu romanları gibi birbirine yakın türlerin rekabetiyle olduğu kadar, yayıncıların Anglosakson polisiye romanını destekleme konusundaki tarafsızlığıyla da açıklanabilir. 68 Mayıs'ının neden olduğu politik, toplumsal ve kültürel patlamadan sonra bilinçli olarak değişik bir tür kara roman yani "polar" gelişir. Polar yazarları, politik ve toplumsal konuları daha sert bir tavırla ele alarak estetik biçimler konusunda yenilik yapmaya çalışırlar.

İLK ROMANINI 1994’TE YAYIMLAYAN GRANGÉ’NİN ROMANLARI ÇOK KANLI, ÇOK KARANLIK VE KARMAŞIK SUÇ DÜĞÜMLERİ İÇERİR. GRANGÉ’NİN İKİ YILDA BİR YAYIMLADIĞI ROMANLARININ EN GÜÇLÜ YANI, YAZMAYA BAŞLAMADAN ÖNCE YAPTIĞI ARAŞTIRMALAR VE GAZETECİYKEN ELE ALDIĞI KONULAR HAKKINDA YAZMASIDIR. DOLAYISIYLA GRANGÉ, GERÇEK OLAYLARIN ÜSTÜNE HAYALİ OLAYLAR EKLER VE BU HAYALLERİ GERÇEĞE EN YAKIN HALİYLE SUNAR. BUNUN ÖTESİNDE, GRANGÉ’Yİ DİĞER POLAR YAZARLARINDAN AYIRAN BİR ÖZELLİĞİ DE EDEBİ METAFORLARINI ÖZENLE SEÇMESİ VE TİTİZ BETİMLEMELERİDİR.

1970’li yıllarda, Néo-polar’ın yaratıcısı Jean-Patrick Manchette, Ben Barka⁴ cinayetinden esinlendiği *L’Affaire N’Gusto* (1971) ile başlayarak romanlarında politik bakımdan *situationniste*⁵ savlara yer vermiş, aykırı davranışlara olan sempatisini göstererek eleştirel ve sert polarlar yazmıştır.

Polisiye romanın yeni alt türler üretme çabalarının bir sonucu olarak Amerika’da ortaya çıkan korku romanı (thriller) İngiliz kara romanından miras kalmış dehşet anlatıları veya şiddeti, korkunç ve beklenmedik bir şekilde ortaya koyan bir tür olarak ortaya çıkar.

Fransız edebiyatında bu türün en belirgin örneklerini Jean-Christophe Grangé vermiştir. İlk romanını 1994’te yayımlayan Grangé’nin romanları çok kanlı, çok karanlık ve karmaşık suç düğümleri içerir. Grangé’nin iki yılda bir yayımladığı romanlarının en güçlü yanı, yazmaya başlamadan önce yaptığı araştırmalar ve gazeteciyken ele aldığı konular hakkında yazmasıdır. Dolayısıyla Grangé, gerçek olayların üstüne hayali olaylar ekler ve bu hayalleri gerçeğe en yakın haliyle sunar. Bunun ötesinde, Grangé’yi diğer polar yazarlarından ayıran bir özelliği de edebi metaforlarını özenle seçmesi ve titiz betimlemeleridir.

Anlatımındaki sıradışılık sayesinde Grangé, Fransız edebiyatı korku roman yazarlarının başarılı bir temsilcisi olmuş ve Maxime Chattam,

Jerome Camut, Nathalie Hug gibi yazarları da bu türde roman yazması için cesaretlendirmiştir.

Önceleri eleştirmenler ve edebiyat çevreleri tarafından dışlanan ve edebi bir tür olarak kabul edilmeyen polisiye roman; bugün üniversitelerin ve eleştirmenlerin inceleme konusu olmuş, klasik edebiyatla aynı koleksiyonlarda yer alarak kabul görmüştür. Genel anlamıyla polisiye edebiyatın bu başarısı, kapalı bir odada başlayan anlatısının Paris sokaklarına çıkması ve sonunda başka ülkelere, kıtalara yayılmasında yatar. Bugün, Fransa’da en çok okunan tür olan polisiye edebiyat yazarları, türün bu dinamik yapısını ve sinema endüstrisinin desteğini de alarak türü zenginleştirmeye devam edeceklerdir.

NOTLAR

- 1) 1860’ların sonunda gazetelerde yer alan öyküleştirilmiş güncel suç haberleri.
- 2) Fransızca kaynaklarda sorun-romanı nitelemek için “Roman à énigme”, “roman-problème”, “roman-jeu” gibi farklı terimler kullanılmaktadır.
- 3) S.S. Van Dine, Twenty Rules For Writing Detective Stories, Eylül 1928, The American Magazine
- 4) El-Mehdi Ben Barka, 1965’te Fransa’da, kaçınıldıktan iki gün sonra ölü bulunan Faslı politikacıdır.
- 5) Toplumun güncel yapılanmalarına karşı mücadele eden ve uluslararası olmayı amaçlayan anarşist bir hareket.

BİR POLİSİYE SERÜVEN ROMAN OKUMASI: JEAN-CHRISTOPHE GRANGÉ'NİN KIZIL NEHİRLER'İ*

KIZIL NEHİRLER'DE CİNAYET/HİRSIZLIK, İZ SÜRME, KOVALAMACA GİBİ EYLEMLER BİRBİRİNİ İZLER. BİRİ HİRSIZLIK, ÖTEKİ CİNAYET SORUŞTURMASIYLA GÖREVLİ İKİ DEDEKTİFİN SORUŞTIRMALARI DERİNLEŞTİKÇE BİRBİRLERİNE YAKLAŞMALARI, EŞSÜREMLİ OLARAK GELİŞEN OLAY ÖRGÜSÜNÜ BİRLEŞTİRİR.

GRANGÉ VE KIZIL NEHİRLER

Çağdaş Fransız yazınının öne çıkan yazarlarından biri olan Jean-Christophe Grangé, polisiye-serüven türünde yazdığı romanlarla büyük bir beğeni toplar. Romanları yirmiden fazla dile çevrilen Grangé'nin *Taş Meclisi*, *Leyleklerin Uçuşu*, *Siyah Kan*, *Şeytan Yemini*, *Kurtlar İmparatorluğu*, *Koloni* ve *Zener'in Laneti* adlı romanları Türk okuruyla buluşmuştur.

Yalnızca Fransa'da 450.000'den fazla satan ve Fransa'da 6 bölümlük bir uzgörec dizisi olarak TF1 kanalında yayımlanan, aynı zamanda beyazperdeye de aktarılan Grangé'nin ikinci romanı *Kızıl Nehirler*, karmaşık cinayetler ve gerçekçi şiddet betimlemeleriyle örülü bir kurguyla okuru sarıp sarmalayan bir polisiye serüvenidir. Gerilim yüklü anlatı, birbirlerinden ayrı cinayet ve hırsızlık soruşturmasını üstlenen iki dedektifin yollarının kesişmesiyle devinim kazanır ve kurnazca işlenmiş cinayetlerin gizemi açığa çıkarılır. İki dedektifin bir dizi cinayeti aydınlatmak için verdikleri uğraş, bir üniversitede yapılanmış üç yüz yıllık bir geleneğe bağlı olarak gelişen bir suç yumağının ortaya çıkmasını sağlar.

12 bölüm ve 60 alt bölümden oluşan *Kızıl Nehirler*, Tankut Gökçe tarafından yayıma hazırlanarak Türkçeye kazandırılır. Kısa bir

süre içinde 35'in üzerinde Türkçe baskı yapan romanın çeviri baskısı 405 sayfadır. Bir metin çevresi yanmetinsel öge olarak (péritextuel/ paratextualité) romanın arka kapağında (Fr. quatrième de); "kalbinize güvenmiyorsanız ya da ocakta yemeğiniz varsa, bu kitabı okumaya başlamayın. Grangé'nin sınır tanımayan hayal gücü, sürekli artan gerilim, etkileyici karakterler, birbirinden korkunç cinayetler; hepsi daha ilk satırlardan itibaren size hükmedecek..." biçiminde bir açıklama yer alır.

SUÇ, SORUŞTURMA, EYLEM

Kızıl Nehirler'de cinayet/hırsızlık, iz sürme, kovalamaca gibi eylemler birbirini izler. Biri hırsızlık, öteki cinayet soruşturmasıyla görevli iki dedektifin soruşturmaları derinleştikçe birbirlerine yaklaşımları, eşsüremlili olarak gelişen olay örgüsünü birleştirir.

Anlatı, Başkomiser Pierre Niémans'ın Paris'te olaylı bir futbol karşılaşmasının hemen sonrasında, küçük bir üniversite kenti olan Guernon'daki bir cinayet soruşturmasına atanmasıyla başlar. Hemen Guernon'a hareket eden Niémans, üniversitede kütüphane memuru ve aynı zamanda üniversitede doktora öğrencisi olan kurbanın ölümünün ardındaki gizi açığa çıkarmak için çalışmalarına başlar. Demek ki soruşturmayı başlatıcı öge, işlenen cinayet suçudur.

İlk ceset hemen anlatının üçüncü bölümünde "cenin pozisyonu"nda ve işkenceyle öldürülmüş, elleri kesilmiş, gözleri bir cerrah özeniyile

* Bu makale, daha önce Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin (Journal of Social Sciences) Sayı/Number 57, Aralık/December 2016, 139-157 sayfalarında yayımlanmıştır.

ÖLMEDEN ÖNCE BEŞ SAAT BOYUNCA İŞKENCEYE UĞRADIĞI ANLAŞILAN KURBANIN ÜZERİNDE BİR İLETİ VERME EREĞİ GÜDEN DEĞİŞİK VE AYRINTILI İZLER BULUNUR. CESEDİ, FANNY FERREIRA ADLI ÜNİVERSİTE PROFESÖRÜ YAKLAŞIK 120 METRE YÜKSEKLİKTEKİ BİR DAĞIN YAMACINDA YER ALAN KAYALARIN ARASINA SIKIŞTIRILMIŞ OLARAK BULUR. DAHA ANLATININ BAŞINDA, OKURU SARSAN VE ALTÜST EDEN ŞİDDET BETİMLEMELERİNİN İÇİNE ÇEKEN ROMAN, ONU ANLATININ SONUNA KADAR GERİLİMİN SINIRLARINDA TUTAR.

yerlerinden çıkarılmış olarak bulunur. “Kurbanın adı Rémy Caillois, (...). Yirmi beş yaşında. Üç yıldan beri Guernon Üniversitesi’nde baş kütüphaneci olarak çalışıyordu. (...)”

Ölmeden önce beş saat boyunca işkenceye uğradığı anlaşılan kurbanın üzerinde bir ileti verme ereği güden değişik ve ayrıntılı izler bulunur. Cesedi, Fanny Ferreira adlı üniversite profesörü yaklaşık 120 metre yükseklikteki bir dağın yamacında yer alan kayaların arasına sıkıştırılmış olarak bulur. Daha anlatının başında okuru sarsan ve altüst eden şiddet betimlemelerinin içine çeken roman, onu anlatının sonuna kadar gerilimin sınırlarında tutar.

Niémans’ın soruşturmaya başladığı “aynı günün şafağında” Fransa’nın bir başka kenti Sarzac’ta Jean-Jaurès İlkokulu’nda ve bir mezarlıkta gelişen hırsızlık olaylarını aydınlatmak için polis teğmeni Karim Abdouf görevlendirilir. Soruşturmasını sürdüren Abdouf, birilerinin, 12 yaşındayken gizemli bir kazada ölmüş bir çocuğa ait bütün belgeleri yok etmeye çalıştığını ayırmsar. Bu hırsızlık olayları onu, Sarzac’a 250 kilometre uzaklıktaki Guernon’a götürür.

Abdouf, hırsızlıkla ilgili soruşturmasını sürdürürken Niémans, Guernon’daki üniversite çevresindeki cinayeti aydınlatmaya çalışır. Birinci kurbanın izlerini süren Niémans’ın kuşkuları kurbanın Alplerin zirvesinde öldürüldüğü sanısını güçlendirir. Dağcılık eğitimi aldığından kuşku duymadığı bir uzman katille karşı karşıya olduğunun ayırmasına varan dedektif, dağcılık deneyimine güvendiği Profesör

Fanny’dan yardım ister. Alplerin zirvesine çıkan ikili, 3500 metre yükseklikte, buzulların arasında asılmış ikinci kurbanı bulur: “Şeffaf duvarın içinde kaynak sularının oluşturduğu aynada, buzlar tutsağının vücudu görünüyordu. Cenin pozisyonundaydı. Ağzı sanki sessiz bir çığlık için açıktı.” İkinci kurban da aynı üniversitenin hastanesinin gece vardiyasında çalışan hastabakıcı yardımcısı Philippe Sertys’dir.

Katil, kurbanlarının üzerinde öteki cesede ulaşılması için bir imlem bırakmaktadır. Böylelikle her ceset bir ötekini imler. Kurbanların ölmeden önce korkunç işkencelere uğradığı görülür. Kurbanların bedensel görünümeleri arasında ilginç benzerlikler vardır: “(...), bu adam da ilk kurbanı, Rémy Caillois’ya benziyordu. Aynı yaş. Aynı küçük yüz. Aynı saç kesimi. Her ikisinin de yüz ifadesi bir iç çalkantısını dışa vuran ince ve yakışıklı iki genç.” Bu benzerlik, dedektiflerin bir dizi kıyayla karşı karşıya olduklarını kesinler.

Anlatıcı kimi zaman söyleşimler sırasında kıyaların geleceğine ilişkin önsel bilgileri okura sezdirmek ister:

- (...) Üçüncüsünü bulmak için bana güvenmeyin.

- Üçüncüsünü mü?

- Cinayetlerin süreceğini düşünmüyor musunuz?

Özellikle Profesör Fanny’nin söylemlerinde cinayetlerin durumuna ilişkin kuşkular sezilir. Soruşturmalarını ve iz sürmelerini derinleştiren

dedektif, ölen şizofren kütüphaneci ile sessiz, içe kapanık hastabakıcı yardımcısının karanlık işler çevirdiklerini anlar. Onlar hiç de suçsuz kurbanlar değildir.

Guernon'da işlenen cinayetlere koşturarak genç teğmen Karim de Jean-Jaures Okulu'nda gerçekleşen hırsızlık olayını aydınlatmak için çocukların fotoğrafını çalan rahibe Andrée'nin peşine düşer. Rahibe on dört yıldan beri güneşe çıkmamakta, kimseyle yüz yüze görüşmemektedir. Okuldaki Jude İtero adlı çocuğun ölüm zamanına karşılık gelen bu süre Teğmen Karim'e ilginç gelir. Araştırmaları Jude İtero'nun erkek değil, Judith Hérault adında kız çocuk olduğu sonucuna götürür. Annesi kızını iblislerden korumak için adını değiştirir. Rahibe de ona bu öyküye inanarak yardım eder. Her iki adın da Fransızcadaki okunuşu aynıdır. Öğretmenin gerçekte Judith'nin annesi Fabienne Pascaud-Hérault olduğu ortaya çıkar.

Fabienne Hérault, Sarzac'ta öğretmenlik yapmaya gelmeden önce Guernon'da çalışır. Ancak orada eşini nedeni bilinmez biçimde yitirir ve kızının kılık kıyafetini ve kimliğini değiştirerek Sarzac'a kaçar. Teğmen Karim Abdouf bu bilgilere ulaşır ulaşmaz hemen Guernon'a gider. Okula saldıran kişinin adı da ikinci kurban Philippe Sertys'dir.

Bu bilgi, henüz birbirinden haberdar olmayan dedektiflerin Guernon'da karşılaşmalarına yol açar. Niémans bu cinayetlerin öç alma erekliliğinin ayrımına varır ve onu kanıtlamaya çalışır: "Belki de intikamdı cinayetin nedeni."

Katil, kurbanlarına da genellikle "su, buz, cam" gibi saydam özdeklerle imlem bırakır. Birinci kurbanın gözünden asitli su çıkar ve ikinci kurban Alplerin tepesinde buzulların arasında bulunur. İkinci kurbanın gözünden cam kırıklarının çıkması, üçüncü bir kurbanı göstermektedir. Genellikle evlerin ve havuzların süslenmesinde kullanılır. Niémans üçüncü kurbanın göz profesörü Chernecé olduğunu anlar, ancak ölümüne engel olamaz: "Kollar açık, ayaklar bitişik, çarmıha gerilmiş gibiydi." Son kurbanın da gözleri oyulmuş ve asılmıştır. Sonunda dedektif, bu cinayetlerin bir seri cinayet olmadığı, daha çok öç alma cinayeti olduğundan emin olur.

Araştırmalar, "BİZ EFENDİLERİZ, BİZ KÖLELERİZ, BİZ HER YERDEYİZ, HEM DE HİÇBİR YERDE. BİZ KARAR VERENLERİZ. KIZIL NEHİRLERİN HÂKİMLERİYİZ" yazısının Judith tarafından bir duvara kanla kazılarak yazıldığı sonucuna götürür dedektifleri. Ancak Judith adını taşıyan düşsel bir kişidir ve onun arkasından gizemli bir katilin çıkması kaçınılmaz görünür. Yapılan parmak izi incelemesi sonucunda Judith Hérault'nun 1982 yılında kazada ölmediği ve Teğmen Karim'i silahla korkutan yetişkin genç kadın olduğu anlaşılır: "Judith Hérault hem ölüydü hem de diri."

Romana adını veren kızıl nehirler, gerçekte akan doğal nehirler değil, Guernon'da yaşayan insanların kanını simgeler. "Vadi çocukların damarlarını, Cailloislar ve Sertysler babadan oğula, kentin hâkimi oldular. Şimdiye kadar dü-

şünülmüş en basit genetik operasyonu, bebeklerin değişimini gerçekleştirdiler.”

Abdouf ve Niémans, Guernon’da karşılaşmalarında, iki ayrı kentte gelişen olayların birbiriyle bağlantılı olduğunu anlarlar. İnsan imgelemine sınırlarını aşacak ölçüde korkunç kötülüklerle dolu karmaşık olaylar yumağı, iki dedektifin birlikte çalışmalarının ardından aydınlanır. Cinayetlerin ardında, yalanlar üzerine kurulu inanılmaz bir giz perdesi olduğu anlaşılır. “Kurbanların hepsinin yıllarca gizlice örgütlenip, birbirleriyle evlenerek her yönden başarılı bir ırk yaratmak için hastanede, kentin yoksullarının bebeklerini üniversitedeki akademisyenlerin bebekleriyle değiştirdikleri ortaya çıkar.”

Olağan koşullarda yüksek kesimlerde yaşayan ailelerin çocukları güçlü olması gerekirken son dönemlerde ölüm oranları artar. Buna karşılık üniversitede çalışanların çocukları hep zeki ve başarılı olur. Bu izlenim bağlamında, yetiştirilen anlak düzeyi çok yüksek az sayıda çocuk (yaklaşık 120 öğrenci), özellikle her çeşit bilimsel, ekinsel ve sportif etkinlikte ülkede birincilikler kazanırlar: “Hatırlıyorum, fakültede bir seçkinler grubu vardı. Üniversite hocalarının çocuklarından oluşan ayrı bir dünya sanki. İçlerinden bazıları, gerçekten çok yetenekliydi. Her yıl, bütün ödülleri onlar alırdı.” Araştırmalar, hastanede bebek değişimini yapan kişinin, birinci kurban Rémy Caillois’nın babası Sertys Caillois olduğunu kesinler: “Bitkin bir topluluğu yeniden canlandırmak, entelektüellere yeni, güçlü ve dayanıklı bir kan kazandırmak için” bu bebekler değiştirilir.

Herrault ailesi, gerek bedensel, gerekse yetenek açısından çok güçlü oldukları için 22 Mayıs 1972 günü Guernon Hastanesi’nde yapılan doğum sonrasında ikiz çocuklardan birisi olan Judith Héroult bir öğretmen aileninkiyle değiştirilir. Fanny ise üniversite ailesine katılır. Sekiz yıl sonra ikizlerin annesi Fabienne Héroult üniversite hocalarının gittiği Guernon’un ünlü Lamartine okuluna öğretmen olarak atanır. Orada kızına çok benzeyen, aynı adı taşıyan başka bir kız çocuğuna rastlar. Durumu araştırır, hastaneye başvurur. Konunun önemini kavrayan René Sertys onları öldürme yolları arar. Ancak onlarla hesaplaşmaya giden babalarını arabayla ezerek öldürürler. Bunun üzerine anne ve kızının kaçıışı başlar. Kurbanlar, Judith’yi ortadan kaldırmak için uğraş verirlir ama başaramazlar. Kıyacı, Judith’nin ikizi Fanny’dan başkası değildir. Kendisinin de bu izlencenin bir parçası ol-

ROMANIN DEDEKTİFLERİ PIERRE NIÉMANS VE KARIM ABDOUF POLİSİYE ROMANLARDAKİ GÜÇLÜ VE ZEKİ POLİS ÖRNEKÇESİNE UYAR. İKİ DEDEKTİF DE MESLEKLERİNDE BAŞARILI, KENDİLERİNE ÖZGÜ ÖZELLİKLERİ OLAN EYLEYENLERDİR: “İKİ SIRADIŞI İNSANIN ÇEVRESİNDE GELİŞEN OLAYLAR: BİRİ ENERJİ DOLU, TECRÜBELİ BİR POLİS, DİĞERİ SOKAKLARDAN GELME MAĞRİPLİ BİR ÇAYLAK...” UZUN BOYLU BİR ADAM OLAN BAŞKOMİSER PIERRE NIÉMANS, “KEMİKLİ BİR YÜZ, DERİN ÇİZGİLER. ALABROS KESİLMİŞ İNCE GRİ VE PARLAK SAÇLAR. METAL ÇERÇEVELİ GÖZLÜKLER” İLE İLGİNÇ BİR BEDENSEL GÖRÜNÜME SAHIPTIR. BUNUN YANINDA KARAMSAR, ÜZÜNGÜLÜ VE HIRÇIN BİR TİNSEL YAPISI VARDIR.

duğu gerçeğiyle karşılaşınca öcünü en korkunç biçimde almak üzere işe koyulur: “Fiş hırsızının oğlunu, Rémy Caillois’yı izledi, onunla Sertys ve Cherencé arasındaki gizli ilişkiyi anladı.”

Cinayetlerin ardındaki giz perdesi aralanmak üzereyken, Başkomiser Niémans ve katil ikizlerden Fanny bir boğuşma sonucu ölürler. Öteki kardeş Judith ise Karim Abdouf tarafından vurulur. Romanın başından beri anlaşılmayan bütün gizler, Judith’in ölmeden önceki anlatımları aracılığıyla son bölümde açığa çıkar.

ANLATININ YAPISI

Eşsüremlilik öyküleme yönteminin kullanıldığı romanda, olaylar süredizinsel olarak şimdiki zamanda dışöyküsel anlatıcı-yazar tarafından öykülenir. Olaylar, romanın başkışileri Pierre Niémans ve Karim Abdouf çevresinde gelişir.

Romanda cinayetler ilk bölümden başlayarak görülür. Ancak ana öyküyü belirleyen ilk anlatı ikinci bölümde İçişleri Bakanlığı Adli Polis Merkezi İnsan Kaçakçılığını Önleme Merkezi yöneticisi Antoine Rheims’in Niémans’ı Guernon’da üniversitede kütüphane görevlisi bir kişinin işkenceyle öldürülmesini araştırması için görevlendirmesiyle başlar ve eylemler peş peşe gelişir. İki dedektifin soruşturmalarının ikinci bölümünden başlayarak eşsüremlilik ve bakışım-ı olarak anlatıldığı romanda, zaman zaman geçmişe dönülür ve gelişen olayların öncesiyle ilgili okura bilgi verilir.

Anlatıcı-yazarın 3. tekil anlatım biçimiyle öykülemeyi aktarması, anlatıya nesnellik boyutu kazandırır. Bunun yanı sıra yazar, karşılıklı konuşmalardan yararlanarak öykü kişinin bakış açısını da ortaya koyar. Böylelikle yazar, çoğul bir bakış açısı kullanımına olanak tanır.

ANLATI, PARİS VE NANTERRE KENTLERİ İLE GUERNON VE SARZAC ADLI KASABALARDA GEÇER. PARİS VE NANTERRE GİBİ BANLİYÖLERE İLİŞKİN ÇOK SAYIDA UZAMDAN SÖZ EDİLİR. PIERRE NİÉMANS VE KARİM ABDOUF'UN YÜRÜTTÜĞÜ SORUŞTIRMALARIN ÇOK HIZLI BİR BİÇİMDE SÜRMEŞİ NEDENİYLE ANLATIDA UZAM SIKLIKLA DEĞİŞİR. ÖNCE PARİS'TE BAŞLAYAN ANLATI DAHA SONRA GUERNON VE SARZAC'TA EŞSÜREMLİ OLARAK SÜRER.

KİŞİLER

Romanın dedektifleri Pierre Niémans ve Karim Abdouf polisiye romanlardaki güçlü ve zeki polis örnekçesine uyar. İki dedektif de mesleklerinde başarılı, kendilerine özgü özellikleri olan eyleyenlerdir: “İki sıradışı insanın çevresinde gelişen olaylar: biri enerji dolu, tecrübeli bir polis, diğeri sokaklardan gelme Mağripli bir çaylak...” Uzun boylu bir adam olan Başkomiser Pierre Niémans, “kemikli bir yüz, derin çizgiler. Alabros kesilmiş ince gri ve parlak saçlar. Metal çerçeveli gözlükler” ile ilginç bir bedensel görünüme sahiptir. Bunun yanında karamsar, üzünçlü ve hırçın bir tinsel yapısı vardır.

Başkomiser Niémans, suçlulara karşı oldukça sert davranan, kural tanımayan bir dedektiftir. Romanın başında Niémans'ın cinayet soruşturması görevine getirilmeden önce İngiliz ve İspanyol futbol takımlarının maçından sonra çıkan olaylarda bir İngiliz holiganın ölümüne yol açması öykülenir. Holiganın ölümünden sonra Niémans'ın soğukkanlı tavırları, aykırı bir polis olduğunu gösterir. Adli Polis Merkezi'nde Antoine Rheims ile Niémans arasında geçen konuşma, Niémans'ın suçla savaşında sert önlemler almaya alışkın olduğu anlaşılır: “Artı yaşın da geçti, diyerek sürdürdü Rheims sözlerini. Üstelik uzmanlık alanın da farklı. Oysa anlaşmamızı açtı: bundan böyle sokak işi yok, şiddet yok.”

Nanterre'in varoşlarında yetim olarak yetişen, daha genç ve daha az deneyimli, 29 yaşındaki Arap asıllı polis teğmeni Karim Abdouf, Niémans gibi başarılı ancak kuralları kendi belirleyen “aykırı” bir dedektiftir: “Karim yirmi bir yaşında hukuk diplomasını aldı. (...) Bir seksen beş boyunda, bir krika kadar ince, keçisakallı, saçı rasta örgülü, kulakları dizi dizi küpeli bir Mağripli.”

Hukuk diploması olmasına karşın Mağripli olduğundan iş bulamayan Abdouf, polis olmaya karar verir. Suç oranının oldukça yüksek olduğu

Nanterre'de doğup büyüyen genç polis, bu meslekte de meslektaşlarının kendisini “öteki” olarak algılamasıyla karşılaşmaktan kurtulamaz. Romanda bu durum şöyle aktarılır: “Acemi polislerin hemen hepsi içgüdüsel olarak nefret ediyordu ondan. O bir Arap'tı. Oysa gurur duyuyordu Arap olmaktan. Dövüşmeyi biliyor, işsizlikten kurtulmak için polis saflarına geçen neredeyse hemen hepsi kararsız sefiller olan meslektaşlarının çoğundan daha iyi ifade ediyordu kendini.”

Polis olduktan sonra da rahat giysiler yeğler: “Sweat-shirt, blucin, kapüşonlu jogging eşofmanı, üzerine de ellili yılların işçi modasına uygun bir deri ceket, (...) yüksek konçlu ayakkabı.”

Dedektiflerden başka anlatıda öne çıkan öteki kişi, Guernon'daki üniversitede profesör ve aynı zamanda iyi bir dağcı olan yirmi beş yaşındaki Fanny Ferreira'dır. Genç kadın, ikiz kardeşi Judith ile birlikte cinayetleri tasarlar ve kurnazca işler. Niémans'a cesetleri bulmak için yardımcı olan Fanny, böylelikle dedektifin kendisiyle ilgili oluşabilecek kuşkularını gidermeye çalışır.

SÜRE

Anlatının ilk bölümünde, “Ekim gecesi gerilim yüklüydü,” tümcesiyle süreye ilişkin bir bilgiye yer verilir. Real Zaragoza-Arsenal futbol karşılaşmasının bitip seyircilerin stat dışına çıkmalarının anlatımıyla başlayan romanda, gerçek olaylara göndermede bulunulur. Gerçekte de bu iki futbol takımı, Paris Parc-des Princes Stadyumu'nda 10 Mayıs 1995 tarihinde Avrupa Kupa Galipleri Kupası final maçı için karşı karşıya gelmiştir. Ancak yazar anlatısında gerçekliğe birebir bağlı kalmayarak, anlatının geçtiği zaman için sonbahar mevsimini seçer. Bu seçimde sonbahar mevsiminin ilkbahara göre daha esenliksiz ve karamsarlık verici olmasının etkili olduğu da düşünülebilir.

Niémans'ın futbol karşılaşmasının ardından kıya soruşturmasına atanmasıyla başlayan olaylar saat saat aktarılmaya başlanır: “Üç saat sonra.” Böylelikle okurun da -polisiye romanda olması gereken bir özellik- dedektifle birlikte cinayetin gizini açığa kavuşturma sürecine katılması sağlanır.

Romanın diğer başkışisi teğmen Karim Abdouf'un hırsızlık soruşturmasına başlaması ise Niémans'dan birkaç saat sonradır. “Aynı günün şafağında...” anlatımıyla anlatıcı, iki soruşturmanın başlangıcı arasındaki zaman aralığını okura bildirir. Abdouf'un soruşturması da

Niémans'ınki gibi saat saat okur aktarılır.

İki dedektifin suçlar yumağını çözmek için uğraşları yaklaşık üç gün içinde sona erer. Böylelikle romanda öykü süresi geri sapımlarla 23 yıl öncesine kadar gitse de üç günlük bir öyküleme süresi sözkonusudur.

UZAM

Anlatı, Paris ve Nanterre kentleri ile Guernon ve Sarzac adlı kasabalarda geçer. Paris ve Nanterre gibi banliyölere ilişkin çok sayıda uzamdan söz edilir. Pierre Niémans ve Karim Abdouf'un yürüttüğü soruşturmanın çok hızlı sürmesi nedeniyle anlatıda uzam sıklıkla değişir. Önce Paris'te başlayan anlatı daha sonra Guernon ve Sarzac'ta eşsüremliler olarak sürer.

Sarzac kenti Lot Bölgesi'nde bulunur: "Trenlerin bile artık durmadıkları bir yer. Bir yolun dönemecinde, hayalet köylerin kayalık çiçekleri gibi dikildiği bölge. Mağaralarla dolu, turizmin bile mağara adamlarıyla sınırlı olduğu bir ülke: vadiler, uçurumlar, kaya resimleri..."

Karim Abdouf'un Guernon'a gelmesiyle olaylar da Guernon'da geçmeye başlar ve cinayet düğümü Guernon'da çözülür.

Öyküde soruşturmaya konu olan ilk suç ise: "(...) Guernon'da. Isere Bölgesi'nde, Grenoble yakınında küçük bir kent. Üniversite kenti" olan, Fransız Alplerinin buz gibi bezemi arasına gizlenmiş gibi görünen bir uzamda işlenir.

Ortasında Ortaçağ şatolarını andıran eski görünümüyle yer alan bir üniversiteye ait olan Guernon, Fransız Alplerinin eteğinde kurulmuş

küçük bir kasabadır. Tüm kasaba sağlık sorunları için bu üniversitenin hastanesine gider. Bu üniversitenin üç yüz yıllık geleneksel bir yapısı vardır. Üniversitenin tüm çalışanlarının evlilikleri kendi içinde gerçekleşir ve yalnız başlarına yerleşkede yaşarlar. Bu niteliğiyle üniversite kapalı, içe dönük ve eseniksiz bir uzam görünümündedir: "Bu üniversitede en iyi hocalar ders verir. (...) Güneydoğu Fransa'nın kreması yani. Hukuk, iktisat, edebiyat, psikoloji, sosyoloji, fizik... En önemlisi de tıp. Isere Bölgesi'nin ensesi kalınları burada ders verir, muayenelerini üniversitenin hastanesinde yapar. (...) Bölgenin yarısı tedavi için buraya gelir, dağlıkların hemen hepsi burada doğmuştur."

Paris Parc-des Princes Stadyumu'nun çevresinde ve Paris sokaklarında başlayan anlatı, Adli Polis Merkezi binası, Guernon'daki kayalıklar, üniversite binası, hastane, polis merkezi, Sarzac'taki mezarlık, okul ve kilise gibi hem kapalı, hem de açık uzamlarda geçer.

Hırsızlık ve cinayet soruşturmaları, Sarzac'taki okul, mezarlık ve kilise ile Guernon'daki üniversite ve hastane gibi genellikle eseniksiz ve kapalı uzamlarda geçer.

Bunun yanında Guernon'daki kayalıklarda saklanan cesedi bulmak için Niémans'ın uğraşı, anlatının yatay uzamdan dikey bir uzama taşınmasına olanak verir:

- Ceset yukarıda gömülüydü.

- Yukarıda mı, diye yineledi Niémans, sivri çıkıntıların keskin gölgeler oluşturduğu kayalara bakarak.

- Evet. Aşağı yukarı on beş metre yüksekte.
Katil cesedi kayaların arasındaki bir yarığa sokmuş. Sokarken de tuhaf bir pozisyon vermiş. (...)
- Cenin pozisyonu...

Bunun yanında ilk cinayetin “3000 metrede” buzulların arasında işlenmiş olması da dikey uzamı kesinler.

SONUÇ

Grangé, *Kızıl Nehirler* ile yetkin roman gele-
neğine yeni bir halka eklemeyi başarabilmiş bir
yazardır. Anlatı, okuru her bölümünde ürperten
son derece çarpıcı betimlemelerle örülü oluntulardan oluşan bir polisiye-gerilim romanıdır. İç içe geçmiş suçlar dizisini konu edinen roman, polisiye-gerilim türüne yetkin bir örnekçe oluşturur. Birbiriyle ilintili olarak gerçekleşen bir dizi cinayetin nedeni, kurban olarak seçilen kişilerin insanlık suçu işlemeleridir. Katillerden biri, oldukça iyi eğitilmiş genç bir profesör kadındır. Kendileri de bu insanların elinden kurtuldukları için öç alma isteğiyle cinayetleri gerçekleştirirler. Bu durum kurguyu oldukça şaşırtıcı kılmaktadır.

Romanın kurgusundaki ilginç yönlerden biri ise Fanny ve Judith adlı ikiz kardeşlerin yıllar boyunca tek bir kişi gibi yaşamalarıdır. Judith’nin kimliğini saklamayı başarabilmesi okurda gerçeklik duygusu uyandırmaktan uzak görünmektedir. İkiz kardeşlerin bu gizemli yaşamlarının anlatımı, kurgusal bir aksaklık olarak değerlendirilebilse de romanın genel polisiye serüven kurgusunu olumsuzladığı söylenemez.

KAYNAKLAR

BAĞ, Şener. Polisiye Edebiyat. 1. Basım. Erzurum: Doğu Kitapevi, 2005. BAYRAKTAR, Esin. 1884–1918 Yılları Arasında Türk Edebiyatında Polisiye Roman. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1996.

ÇİVELEK, K. (2015). “Yanmetinsellik Bağlamında Karşılaştırmalı Bir Çözümleme: Anna Gavalda’nın “Je l’aimais/Onu Seviyordum” Adlı Romanının Fransızca ve Türkçe Baskıları”, *Humanitas*, 6 (Özel Sayı/Special Issue) Güz/Autumn 2015, ss. 89-98).

FRANCK, Evrard. *Lire le Roman Policier*. Paris: Dunod, 1996.

GRANGÉ, Jean-Christophe. *Kızıl Nehirler*, (Haz. Tankut Gökçe), 35. bs., İstanbul: Doğan Kitapçılık, 2005.

KÜÇÜKBOYACI, Reşit. İngiliz Edebiyatında Dedektif Hikâyeleri. Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Yayınlanmamış doktora tezi, Erzurum 1982.

MANDEL, Ernest. *Hoş Cinayet - Polisiye Romanın Toplumsal Tarihi*. (Çev. N. Saraçoğlu), 2. baskı, İstanbul: Yazın Yayınları, 1996.

ÖZGÜR, A. Oytun. Fransız Polisiye Romanının Tarihî Gelişiminin Örneklerle İncelenmesi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1997.

ŞİMŞEK, Tacettin. “Romandaki Hafiye Ya da Polisiye Roman”, *Türk Romanı Özel Sayısı*, Sayı: 65/66/67, Hece Aylık Edebiyat Dergisi, Mayıs/Haziran/Temmuz 2002.

TİLBE, Ali. “Bir Polisiye Serüven Roman İncelemesi: Jean-Christophe Grangé’nin *Kurtlar İmparatorluğu*”. V. Ulusal Frankofoni Kongresi, Atatürk Üniversitesi, 25–26 Ekim 2007, Erzurum. V. Ulusal Frankofoni Kongresi Bildirileri Kitabı, 2008: Bizim Büro Basımevi, Erzurum, s. 59-79.

ÜYEPAZARCI, Erol. *Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes*. İstanbul: Göçebe Yayınları, 1997.

VANONCINI, Andre. *Polisiye Roman*. (Çev. Galip Üstün), İstanbul: İletişim Yayınları, 1995.

NIÉMANS-ABDOUF

KONTROLÜNÜ KAYBETMEYE EPEY MEYİLLİ OLAN NIÉMANS, ASLINDA PEŞİNİ BIRAKMAYAN ŞİDDET EĞİLİMİNDEN DOLAYI CİNAYET SORUŞTIRMALARINI GEÇMİŞTE BIRAKMIŞTIR. ONUN İÇİN ARTIK SOKAK İŞİ YOKTUR, ŞİDDET YOKTUR, ZATEN YAŞI DA GEÇMİŞTİR. NE VAR KI O GECE, HOLİGANLARIN TAŞKINLIKLARINI SÜKÛNETLE BASTIRMAKTA YETERSİZ KALAN NIÉMANS, GÖRÜNDÜĞÜ KADAR BASİT OLMAYAN BİR CİNAYET SORUŞTIRMASINI YÜRÜTMEK İÇİN TEKRAR SAHAYA İNME TALİMATI ALIR.

Pierre Niémans, Acil Müdahale Gücü olarak bilinen RAID'in eski gözbebeği. Organize Suçlarla Mücadele Birimi eski komiseri. Katillerin ve uyuşturucu tacirlerinin eski belalı... *Kızıl Nehirler*'in ilk sayfalarında

kendisinin içinde bulduğu durumsa çok farklı. “GANAMOS!” (kazandık) naraları eşliğinde sokakları dolduran insan kalabalığının içindedir. O akşam, Paris'te gerçekleşecek Real Zaragoza-Arsenal karşılaşması için görevlendirilen 1400 kadar polis ve jandarmanın arasında görev yapmaktadır Başkomiser Pierre Niémans. Kimlik kontrolü, üst arama, izleyicilerin kendilerine ayrılan yerlere yönlendirilmeleri... Kendisi, tüm bu organizasyonun sorumlularından biridir. Aslında bu tarz görevler her zaman yaptıklarına pek benzemez ancak yine de Başkomiser, denetim ve çatışma gerektiren sorumluluklardan hoşlanır. Soruşturma ve gizlilik gerektiren eski görevlerinden çok farklıdır o akşamki görevi. Fransız olmayan iki takımın taraftarları yumruklarıyla, demir sopalarla birbirlerine saldır-

maktadırlar ve Niémans tüm bunların ortasında kalmıştır. Avrupa futbol maçlarının çoğuna damgasını vuran kontrolsüz şiddet örneklerinden biridir bu aslında. Biz de tam bu sırada, klasik *hard-boiled* kategorisine aday olabilmek için yaratılmış bir dedektif tiplmesiyle karşılaşırız. Nizamı sağlamakla görevli Pierre Niémans, “yumruk atar, cop sallar. İri yarı birini yakalayıp bir dizi yumruk patlatır. Kaburgalarına, mideye, çeneye. Birden sağdan gelen bir tekmeye çöker, sonra kükreyerek doğrulur. Copu saldırganın gırtlığının çevresine dolar neredeyse. Beynindeki kan fokurduyordur, metal bir tat ağzının içini uyuşturuyordur. Hiçbir şey düşünmüyor, hissetmiyordur artık. Savaşa girmiştir, farkındadır bunun.”

Kontrolünü kaybetmeye epey meyilli olan Niémans, aslında peşini bırakmayan şiddet eğiliminden dolayı cinayet soruşturmalarını geçmişte bırakmıştır. Onun için artık sokak işi yoktur, şiddet yoktur, zaten yaşı da geçmiştir. Ne var ki o gece, holiganların taşkınlıklarını sükûnetle bastırmakta yetersiz kalan Niémans, görüldüğü kadar basit olmayan bir cinayet soruşturmasını yürütmek için tekrar sahaya inme

talimatı alır. Böylesi bir soruşturmanın içinde bulunmayalı dört yıl olmuştur. Ancak olağanüstü bir dedektif olacak ki üstleri bu vakayı sadece onun çözebileceğini düşünür. Ufak bir sorgulama sürecinin ardından kendisine gelen teklifi kabul eder ve kocaman bir daireden ibaret olan evine gider. Duş alır, yaralarıyla ilgilenir ve aynada kendini inceler. Kemikli bir yüz, derin çizgiler, alabros kesilmiş gri ve parlak saçlar. Metal çerçeveli gözlükler. Yanına birkaç parça eşya ve Remington marka 12'lik pompalı tüfeğini alır ve yola çıkar. İlk işi, bütün gece açık bir McDonald's bulmaktır. Park ettiği arabasından gözünü ayırmadan iki Royal Chees'i midesine indirir ve gecenin üçünde yola koyulur.

Niémans'ın soruşturmayı yürüttüğü Guernon'un 250 kilometre uzağında, Mağripli Polis Teğmeni Karim Abdouf, cinayet vakalarının çözümlenmesinde genetik izlerin kullanılmasıyla ilgili bir kriminoloji tezinin son sayfasını okumaktadır. Çalar saatin sabah 7'yi gösteren zili çaldığında elindeki tezi odanın öteki ucuna fırlatır ve kendisine koyu bir çay hazırlamak için mutfaka geçer. Abdouf yetim, ikinci jenerasyon genç bir Arap'tır. "Karim unutulmuş bir çocuktur. Ya da bulunmuş bir çocuk. Ne olursa olsun anne ve babasını hiç tanımamıştır, sonradan verilen eğitim de ona köklerini hatırlatmaya çalışmamıştır bile. Arapçayı şöyle böyle konuşur, İslam konusunda bölük pörçük şeyler bilir. Delikanlı kısa süre sonra vasilerinden -iyi niyetleri ve basitlikleriyle kaçıp uzaklaşma arzusu veren yurt eğitimcileri- kurtulur ve

İKİ POLİS, BİRBİRLERİNDEN TAMAMEN HABERSİZ BİR ŞEKİLDE İKİ FARKLI SORUŞTURMA YÜRÜTÜR. ABDOUF, YILLAR ÖNCE HAYATINI KAYBETMİŞ BİR ÇOCUĞUN ETRAFINDA FİLİZLENEN OLAYLAR SİLSİLESİNİ ARAŞTIRMAKTADIR. NİÉMANS İSE HİÇ DE TEKDÜZE OLMAYAN, ZEKİCE VE VAHŞİCE İŞLENMİŞ BİR DİZİ CİNAYETLE KARŞI KARŞIYADIR. NİÉMANS HAYATI BOYUNCA ŞİDDET DÜNYASINDA, VAHŞİ VE ACIMASIZ SINIRLARDAYSA YİĞİT. GRANGÉ ROMANLARINDAKİ KARİZMATİK, VAHŞİ FRANSTIZ POLİSLERİNİN EN ÖNDE GELENLERİNDİR BELKİ DE.

kendini kente verir." Fransız ordusuna kabul edilmediği için Paris Polis Teşkilatı'na katılan Niémans gibi, Karim Abdouf da en nihayetinde polis olmaya karar verir, çünkü burjuva Fransız toplumunda avukat olarak başarılı bir şekilde görev yapabilme şansı neredeyse sıfırdır.

İki polis, birbirlerinden tamamen habersiz bir şekilde iki farklı soruşturma yürütür. Abdouf, yıllar önce hayatını kaybetmiş olan bir çocuğun etrafında filizlenen olaylar silsilesini araştırmaktadır. Niémans ise hiç de tekdüze olmayan, zekice ve vahşice işlenmiş bir dizi cinayetle karşı karşıyadır. Niémans hayatı boyunca şiddet dünyasında, vahşi ve acımasız sınırlarda yaşamıştır. Grangé romanlarındaki karizmatik, vahşi Fransız polislerinin en önde gelenlerindendir belki de. Tehlikenin yakınında olmak onu korkutmaz, aksine tehlikeye her daim meydan okuyan biri olmuştur. Ancak artık tehlikelerle yüzleşebilecek durumda değildir. Niémans artık bir güçsüzlük, bir çöküş içindedir. Üstelik kendi korkularının üstesinden de henüz gelememiştir. Tüm bunlara rağmen, üstlendiği bu karmaşık cinayet vakasını nihayete başarılı bir şekilde erdirebilmedir. Dolayısıyla bu amaç uğruna dağın tepesindeki buzul çatlaklarının arasında ipucu ararken hayatını tehlikeye atmaktan çekinmez. Karşı karşıya kaldığı durumun, gerçek bir seri cinayetler silsilesi olduğunu anladığında neredeyse donmaktadır. O kadar ki dağdan inip ofisine ulaştığında kahvesini yudumlamaktan çekinir çünkü neredeyse buz tutmuş gırtlığının sıcak bir sıvı değince parçalara bölünmesinden korkar.

En az Niémans kadar tehlikelere ve sokak kültürüne aşina olan Karim Abdouf da kendi soruşturma dosyasında ilerlemeyi sürdürür. Elde ettiği ipuçları sonucunda, ayrıkotlarının arasından yükselen görkemli iki kiliseye düşer

yolu. Kilisenin içinde otuz kadar rahibe çiğ bir ışık altında gevezelik ederek yemek yemektedir ve Abdouf da içeri girer girmez masaya davet edilir. Teğmen, bu daveti geri çevirmeyerek masalardan birinin ucuna, içinde toprak rengi pıhtılar yüzen bir çorba kâsesinin önüne oturur. Dünden beri hiçbir şey yemediğini düşünür. Çorbayı birkaç kaşıқта bitirir. Sonra da dilim dilim ekmek ve peynir yer. Yediği her şey evdeki imkânlarla yapılmış yemeklerin özel ve mahrem tadını taşır ona göre. Paslanmaz çelik sürahi-den doldurduğu suyunu içerken rastalı saçları hakkında muhabbet eder.

Soruşturmanın, Niémans ve Abdouf tarafından yürütülen iki ucu nihayet bir araya geldiğinde Komiser Niémans bir sürprizle karşılaşır. Sokak lambasının ışığında, otomobiline yaslanmış bir adam onu beklemektedir. En az onun kadar iri, uzun rasta saç örgülü, renkli takkeli, keçisakallı, kulakları baştan aşağı küpeli, Mağripliye benzeyen bir tip. Niémans'a göre bu adam "oldukça tehlikeliler" sınıfına girmektedir. Abdouf'un ona doğru ilerlediğini görür görmez silahını çıkar: "Sakın kıpırdama!" Abdouf, bu hareket karşısında, güven ve alaycılık karışımıyla gülümsemekle yetinir. Tebessümünde, Niémans'ın en azılı suçlularda bile görmediği bir güç vardır. "Ağır olun komiser, adım Karim Abdouf, polis teğmeniyim." Niémans bunun üzerine silahını indirir ve genç polisin şaşırtıcı

görünüşünü inceledikten sonra, "Ne biçim bir polissin sen?" diye sorar. "Eksikliğini duyduğunuz türden bir polis," diye karşılık verir Abdouf. İki polis, yollarının kesişmesine vesile olan soruşturmayı tartışmak için karayolunun kenarındaki bir kamyoncu lokantasına girip birer kahve içerler. Niémans, Abdouf'la karşılaşp konuştuktan sonra kendisini birden daha yaşlı ve yorgun hisseder. Ama tüm bunlara rağmen daha güçlü olduğunu bilir çünkü artık bir müttefiki vardır. "Hem de ne müttefik."

...ABDOUF DA İÇERİ GİRER GİRMEZ MASAYA DAVET EDİLİR. TEĞMEN, BU DAVETİ GERİ ÇEVİRMİYEREK MASALARDAN BİRİNİN UCUNA, İÇİNDE TOPRAK RENGİ PIHTILAR YÜZEN BİR ÇORBA KÂSESİNİN ÖNÜNE OTURUR. DÜNDEN BERİ HİÇBİR ŞEY YEMEDİĞİNİ DÜŞÜNÜR. ÇORBAYI BİRKAÇ KAŞIKTA BİTİRİR. SONRA DA DİLİM DİLİM EKMEK VE PEYNİR YER. YEDİĞİ HER ŞEY EVDEKİ İMKÂNLARLA YAPILMIŞ YEMEKLERİN ÖZEL VE MAHREM TADINI TAŞIR ONA GÖRE. PASLANMAZ ÇELİK SÜRAHİDEN DOLDURDUĞU SUYUNU İÇERKEN RASTALI SAÇLARI HAKKINDA MUHABBET EDER.

GRANGÉ'NİN ORYANTALİST AFRIKA'SI LONTANO VE KONGO'YA AĞIT'TA BİR CİNAYET SAHASI OLARAK AFRIKA

Günümüzün en popüler polisiye yazarlarından Jean-Christophe Grangé'nin Afrika'ya ilgisi 1994'te *Leyleklerin Uçuşu* romanının ardından 2015-2016 yıllarında iki kitaplık bir seri olarak yazdığı *Lontano* ve *Kongo'ya Ağıt* kitapları ile anlaşılabilir.

2015-2016 yıllarında art arda çıkan *Lontano* ve *Kongo'ya Ağıt* romanlarının ana mekânlarından biri de her iki kitabın da isimlerinin kökeninde yer alan Afrika'dır.

Lontano ve *Kongo'ya Ağıt* kitapları ara geçişlerle 1960'lı yıllardan günümüze, Batı'nın sömürgesi halinde kurulan bir devlet olan Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ndeki seri cinayetleri çözen polis memuru Gregorie Morvan ve günümüzde benzer cinayetlerin tekrarlanmasıyla bu kez onun Fransa'da görev yapan oğlu Erwan ve ailenin diğer bireyleri üzerinden bir aile hesaplaşması alt metniyle Çivi Adam'ın peşinde bir polisiye kurguyu ustaca anlatır.

Ancak burada usta kurgucunun anlattığı Afrika'ya baktığımızda şu soruyu sormak gerekiyor: Jean-Christophe Grangé'nin Afrika'sı gerçek bir Afrika mı? Ya da yazarın Afrika'yı ele alışında oryantalist bir bakış açısı bulunuyor mu?

Hatta soruları daha da detaylandırırsak Orta Afrika Cumhuriyeti balta girmemiş ormanlardan, Kongo ise nemli ve ıslak nehirlerce çevrelenen bataklıklardan mı ibaret? Peki, o zaman Batı yüzyıllardır neden bu ülkelere koloniler gönderiyor? Romanlarda neden iyi Afrikalı karakterler yok? Afrikalı karakterler rüşvet

konusunda neden bu kadar açık ve neden onlar için her şeyin bir fiyatı var? Bunun gibi birçok soruyu sıralayabiliriz.

Tam da bu noktada yazarın son kitaplarının ana aktörlerinden Afrika'yı hem bir cinayet sahası hem de yazarın oryantalist bakış açısını anlatan bir unsur olarak inceleyebiliriz.

AFRIKA'YA TEK BİR YÖNDEN BAKMAK: KARIKATÜRİZE PROTOTİPLER

Grangé'nin özellikle Afrika'da geçen romanlarında yaşlı kıta, Batı tarafından sömürülen ve erk unsurlarının da bu sömürüye yardım ettiği bir yer olarak karşımıza çıkıyor.

Grangé romanlarında Afrikalılar genelde yan karakter ya da ölümleri nedeniyle ana karakterin yolunu Afrika'ya düşüren insanlardır. İyi ya da yardımcı bir Afrikalı karakter için romanlarda iğneyle kuyu kazmamız gerekiyor! Romanların özellikle Afrika'da geçen bölümlerinde, Afrikalı karakterler, kıtayı kendi gözlerinden anlamak yerine, yazarın gözleri üzerinden anlatıyor ve betimliyor. Yazar, tüm toplumu/ülkeyi sadece bu özellikleriyle ele alıyor.

Lontano'nun ilk sayfasından itibaren Afrika'nın, ilk başta fark edilmese bile sonradan göze çarpan kusurları okuru karşılıyor. "Çadır eğri monte edilmişti. Bando hatalı çalışıyordu, her müzik parçası bir osuruk sesi gibi sonlanıyordu. Ziller leğen kapaklarından farksızdı. Ama sıcak en kötüsüydü. Hayatın en küçük molekülünü tavadaki bir iç yağı parçası

GRANGÉ’NİN ÖZELLİKLE AFRIKA’DA GEÇEN ROMANLARINDA, YAŞLI KİTA, BATI TARAFINDAN SÖMÜRÜLEN VE ERK UNSURLARININ DA BU SÖMÜRÜYE YARDIM ETTİĞİ BİR YER OLARAK KARŞIMIZA ÇIKIYOR. GRANGÉ ROMANLARINDA AFRIKALILAR GENELDE YAN KARAKTER YA DA ÖLÜMLERİ NEDENİYLE ANA KARAKTERİN YOLUNU AFRIKA’YA DÜŞÜREN İNSANLARDIR. İYİ YA DA YARDIMCI BİR AFRIKALI KARAKTER İÇİN ROMANLARDA İĞNEYLE KUYU KAZMAMIZ GEREKİYOR!

gibi kavuruyordu.” Bu gibi betimlemeler romanların birçok yerinde tekrarlanıyor.

Hatta *Lontano* romanında katilin yani Çivi Adam/Pharobat’ın kim olduğunun çözülmesi sırasında, ilk seri cinayet soruşturmasını yürüten Gregorie Morvan’ın bulduğu küçük çocuğa bakarken hissettikleri şu şekilde betimleniyor:

“Fetişlerin ve işkence aletlerinin altına saklanmış, korkudan titreyen çocuğu bulan da oydu... Bir melek gördüğünü sanmıştı. Beyaza yakın saçlar, yüksek alın, muhteşem gözler. Bu fizik ona özel bir duruluk veriyordu, o adamın günahkârlığından sonra, kaynağında tertemiz bir suydı.” (Sf. 692)

Bunun gibi Afrika’yı kötülükle bağdaştıran ve cümle aralarında ayrımcılık yapan betimlemelere iki romanın birçok yerinde rastlıyorsu-

nuz. Metaforlar bile zaman zaman buna işaret ediyor.

Rahatsız edici bir karakter olarak yarattığı Gregorie Morvan’ın ölüm yeri de böyle değerdendirilebilir. Yazar, yozlaşmanın bir sembolü olarak yarattığı karakteri yine Afrika’da öldürüyor.

Kongo’ya Ağıt’ta Erwan Morvan, Çivi Adam’ın kökenlerini araştırırken, babasının ona eşlik etmesi için yanına verdiği rehberin davranışları da *Lontano*’da General Philippe Sese Nseko da adeta bu anlatılan durumun prototipleri olarak ortaya çıkıyor.

Oryantalist bakış açısı sadece “beyaz ve Batılı” karakterlerde değil, Kongolu karakterlerin kendi ülke ve insanlarına bakış açılarında da bulunuyor.

Bu noktada Franz Fanon’un da kolonileşmenin psikopatolojisi üzerine yaptığı yorumları hatırlamakta yarar var. Özellikle *Siyah Deri Beyaz Maske* kitabında, güçlenen siyah adamın, kendi ırkını beyazdan daha çok ezmesinin örneklerine Grangé’nin romanlarında da rastlıyoruz.

BİR METAFOR OLARAK AFRIKA

Burada yazarın sadece Afrika’yı eleştirdiğini ya da ötekileştirdiğini söyleyemeyiz elbette. Yazar, Afrikalı yöneticilerin yozlaşmasına olduğu gibi, bölgeyi sömürgeleştiren beyazlara da aynı eleştiriyi yöneltiyor.

Özellikle *Lontano/Kongo’ya Ağıt* serisinde Afrikalı yöneticiler kadar kolonistleri de eleştirerek, kendilerinin yarattıkları “sömürge” dünyası ve başta “Lontano” olmak üzere kurulu şehirlerindeki doyumsuzlukları, yozlaşmalarıyla aslında toplulukların topluma dönüşürken pratik olarak uyguladığı vahşi kapitalizmi, “vahşeti”yle gösteriyor.

GRANGÉ’NİN AFRIKA’SINDA AFRIKA SAKİNLİK DEĞİL ŞİDDETTİR. “NEDEN ÖLDÜĞÜNÜ BİLİYOR MUSUN? KALP KRİZİ OLDUĞUNU SÖYLEDİLER. EVET, AFRIKA USULÜ KALP KRİZİ. KALBİNİ SÖKTÜLER.”

Bu noktada Jean-Christophe Grangé, güç ve para uğruna dünyanın en izbe yerlerine dahi gidilebileceğini, bu amaçla her şeyin yapılabileceğini anlatırken elmas ve koltan madenini meta olarak seçiyor. *Lontano*’da yeni cinayetlerin Fransa’ya, yani uygar dünyaya taşınması, ticaretin değişen yönü ve Afrika’da değişen dengeler eşzamanlı ilerliyor.

Aynı şekilde ailenin kurucusu Maggie ve Gregorie karakterlerinin hastalıklı ve şiddet içeren ilişkilerini gördüğümüz *Lontano*’nun ardından, bu ikili arasındaki sır perdesi aralanırken tüm nedenler yine Afrika’ya bağlanıyor. Yani vahşetle başlayan, vahşetle son buluyor. Karakterler aslında çok şeyin değişirken hiçbir şeyin değişmediği ve ancak şiddetle var olabilen *Lontano* kenti ve Kongo’nun bir sembolü haline geliyor. Olayların ardından beyazların şehri *Lontano*, ülkenin asıl sahipleri olan siyahlara bırakılırken, iki karakter de hastalıklı bir aşkın çerçevesinde kendi yalnızlıklarına terk ediliyor.

Özellikle *Lontano* ve devam kitabı *Kongo’ya Ağıt* özelinde Kongo’yu incelediğimizdeyse aslen “beyaz” olan Çivi Adam’ın ezilmişliği ve yaşadığı dışlanma nedeniyle “siyahların” arasında büyüdüğünü ve kendini dışlayan topluma olan öfkesini özellikle belirli yaş ve özelliklere sahip “beyaz kadınlar” üzerinden çıkardığını, bir noktadan sonraysa bu öfkenin “sömüren ve kendince haksızlık yapana dönüştüğünü” görüyoruz. Kurgu ilerledikçe katilin bu amaçla masumlara kıymaktan bile çekinmediğini, üstelik öldürme yöntemlerinde “Afrika’ya özgü” vahşet metotları kullandığını fark ediyoruz.

AİLE KAVRAMINA ELEŞTİREL BİR BAKIŞ

Morvan ailesinin köklerine baktığımızda yozlaşmanın, ailenin babası Gregorie Morvan ve annesi Maggie’nin Afrika’da tanışmalarıyla başladığını net bir biçimde görüyoruz. Bu açıdan bu kitaplar sadece polisiye bir kurgu olmanın ötesinde özellikle aile kavramı üzerinden birer toplum eleştirisine dönüşüyor. Bir hatayla başlayan evliliğin sonucu olarak gösterdiği üç kardeş Gaelle, Loic ve Erwan... Hepsi kendi çıkmazlarında kaldıkça aile ve intikamla çevrili bir hesaplaşma içine giriyor.

Tabii bu noktada Jean-Christophe Grangé’nin *Lontano* ve *Kongo’ya Ağıt* kitaplarının sadece Afrika’ya değil, insanın genel davranış özelliklerinden çoğuna eleştirel baktığını ve kaotik aile kurgusunu ustaca yaratırken, karakterlerinden hiçbirini mükemmelleştirmediklerini belirtmek gerekiyor. Bu açıdan Afrika’daki kaotik ortamı, ailenin yaşadığı kaosu bir metaforu olarak da düşünebiliriz.

GRANGÉ’NİN BAKIŞ AÇISI SADECE AFRIKA’YA KARŞI DEĞİL

Grangé’nin oryantalist sayılabilecek, Afrika’yı bilmeyenlerin ilgisini bu karanlığıyla içine çeken gerçek (ya da yaratılmış gerçeklik) sadece Afrika’daki romanlarında yok. Kalküta’dan Tayland’a birçok romanının mekânı olan “uzak diyarlar” benzer şekillerde tanımlanıyor.

Bu noktada romanı yazarken Grangé’nin amacının Afrika’yı yozlaşmanın merkezi olarak göstermek olduğunu düşünmek yanlış olur. Yazarın, her şeyin “kabul edilebilir” olduğu

coğrafyalarda, karakterlerinin siyaha kaçan gri taraflarını göstermek için uygun alan bulmasının bunda etkisi olduğunu düşünüyorum. En azından örneğin *Taş Meclisi* gibi romanlarında yerel halkın masumiyetine de değindiğini hissedebiliyoruz.

Grangé'nin kurgu ve bölüm arası geçişlerdeki ustalığı Afrika'da geçen kitaplarında da kendini gösteriyor. Yazarın pek çok romanının kurgusunda "üçüncü dünya ülkeleri"yle bağlantıyı metnin merkezine koyduğunu ve kurgu boyunca bu faktörden çok yararlandığını belirtmeliyiz.

Yazar, bilinmeyen diyarları kimi zaman okurun, kitabı okuduğu evindeki konforuna şükreder halde hissetmesi ve psikolojik açıdan yaşadığı şükran duygusuyla romana bağlandığı da düşünülebilir.

Jeune Afrique dergisi de Grangé'nin bu tutumunu bir eleştiri yazısında şöyle özetlemiş: "Öyküler, kişiler, karakterler, atmosfer, kurumlar, bir bütün olarak Afrika, yaratımlarının malzemesini utanmazca çalan Batılı yazarların hayal gücüne zenginlik katar. Egzotik olmanın tadı, evin güven verici sınırlarından uzaklaşma ihtiyacı, başka yerlerdeki arzular ve ötekilikten gelen lezzetler bu trendin açıklamalarından sadece birkaçıdır."

Tabii bu noktada Grangé'nin Afrika'yı romanlarında bir öge olarak kullanan ya da oryantalizmden bilerek ya da bilmeden kurtarmayan yazarlardan sadece biri olduğunu belirtmeliyiz.

BİR CİNAYET ARACI OLARAK AFRIKA RİTÜELLERİ

Grangé'nin Afrika'sını polisiye kurgu içinde incelersek, bilinmeyen diyarların ilginç ve vahşi ritüellerinin de yazara kurguyu oluşturma aşamasında zengin ve çarpıcı malzemeler verdiğini söyleyebiliriz. Bence yazarın bu bölgeyi bazı romanlarında seçmesinin nedenlerinden biri de bu.

Polisiye romanların üç temel unsuru sayılabilecek suç, soruşturma ve yargı üçgeninde her bir adım için yeterli veriyi heyecan uyandırıcı bir şekilde aktaran yazar, okuru detaylı betimlemeleri ve rahatsızlık hissi uyandıran merak hissiyle sarmalıyor.

Hem *Leyleklerin Uçuşu* hem de *Lontano*'da "kalbin sökülmesi" Afrika'ya özgü bir gelenektir ve cinayetlerin çözülmesinde Afrika tarzı temeller, ritüeller olayı çözenleri önce bilinmeze sürükler, ardından beyaz adamın zekâsı olaylar

JEAN-CHRISTOPHE GRANGÉ, GÜÇ VE PARA UĞRUNA DÜNYANIN EN İZBE YERLERİNE DAHI GİDİLEBİLECEĞİNİ, BU AMAÇLA HER ŞEYİN YAPILABİLECEĞİNİ ANLATIRKEN ELMAS VE KOLTAN MADENİNİ META OLARAK SEÇİYOR. *LONTANO*'DA YENİ CİNAYETLERİN FRANSA'YA YANI UYGAR DÜNYAYA TAŞINMASI, TİCARETİN DEĞİŞEN YÖNÜ VE AFRIKA'DA DEĞİŞEN DENGELER EŞZAMANLI İLERLİYOR.

arasındaki bağlantıyı bulur. En trajik yanıysa iki romanda da kurbanlar, yaşarken kanlı işkencelerden geçer.

Mayombe, Nganga, Mikondi... Yazar, Afrika büyü ritüellerini inceleyerek romanın kurgusuna uyanları, cinayetleri çözerken ustaca işlemiş. Bu noktada çok bilinmeyen coğrafyaların kadim ve mistik ritüelleri, kitabın merak uyandıran kurgusu için başarılı bir seçim. Sonuçta herkesin bildiği konular üzerinden merak uyandırmaya çalışmaktansa, okuru gergin bir merakla polisiye kurgunun içine sokmak macera ve edebiyat zevkini okura aynı anda verebilen bir yöntem. Grangé'nin Afrika'sında Afrika sakinlik değil, şiddettir. "Neden öldüğünü biliyor musun? Kalp krizi olduğunu söylediler. Evet, Afrika usulü kalp krizi. Kalbini söktüler."

Romanlarda "beyaz" dünyanın karakterleri iyi ya da kötü tüm kusurlarına rağmen bir öyküye sahipken, etraftaki Afrikalılar birer figüran olarak öne çıkar. Genel olarak rüşvet alan, aldığı rüşvetin fazlası için yanındakini satan, ülkesinin doğal kaynaklarını para uğruna beyazlara veren insanlardır.

GERÇEK AFRIKA'YI ANLAMAK

Yine de uzun süre Afrika'da yaşamış, hâlâ sıklıkla Afrika kıtasında birçok ülkeye seyahat eden biri olarak eğer "gerçek" Afrika'yı tanımak istiyorsanız, korkuların ve karikatürize edilen karakterlerin ötesinde; bir kez gidenin mutlaka tekrar gitmek isteyeceği, saat yerine zamanı tercih eden ve çoğu kez basit hayatlarında bizim bol iletişimli hayatlarımızdan daha çok keyif alan bir Afrika daha olduğunu bilmekte fayda var. Sadece bu da değil; gelişmekte olan kentleri ve hatta ülkemizden daha hızlı ilerleyen bilişimin hayatın birçok yerinde kullanılması gibi faktörleriyle tabiri caizse "modernleşen" Afrika'yı dışarıdan bir gözle değil, onların koşul ve gerçekliklerine göre değerlendirmek çok daha doğru olacaktır.

İYİSİYLE KÖTÜSÜYLE JEAN-CHRISTOPHE GRANGÉ UYARLAMALARI ROMANLARDAN FİLMLERE “ARAF TAKİ ADAM”

POLİSİYE EDEBİYAT UYARLAMALARINDA *DOĞU EKSPRESİ'NDE CİNAYET* GİBİ PARLAK ÖRNEKLER OLDUKÇA AZ, *KARDAN ADAM* GİBİ SİLİK ÖRNEKLER HAYLİ ÇOKTUR. BEYAZPERDEYE CİDDİ BİR MALZEME VERMİŞ BULUNAN JEAN-CHRISTOPHE GRANGÉ İSE DEYİM YERİNDEYSE “ARAF TAKİ” İSİMLERDEN BİRİDİR. ÜLKESİ FRANSA'YLA BİRLİKTE EN YOĞUN HAYRAN KİTLESİNİN BULUNDUĞU TÜRKİYE'DE BUGÜNE KADAR JEAN-CHRISTOPHE GRANGÉ MARKASIYLA DAMGA VURULAN BEŞ FİLM İZLEDİK VE BU ÇALIŞMALARIN KAYNAK ROMANLARIN GERİSİNDE KALDIĞI KONUSUNDA FİKİR BİRLİĞİ OLUŞTUĞU SÖYLENEBİLİR.

Edebiyat uyarlamaları sinema tarihi boyunca üst düzey senaryo yazarları ve kalburüstü yönetmenler için de sorunlu ve tartışmalı bir alan olagelmıştır ama asıl mayınlı bölge polisiyedir. Çünkü polisiye edebiyat tutkunlarının sinemadan beklentileri, edebiyatın diğer türlerinin okurlarına göre iki kat fazladır.

Polisiye okuru, film başladığı anda geniş seyirci kitlesinden çok daha farklı bir ruh haline girer.

Romandan aldığı heyecanın beyazperdede de tekrarlanması, dahası geliştirilmesini ve görselliğe kavuşturulmasını bekler. Üstelik romandaki entrika filmde bir “sürpriz” olmaktan da çıkmış, kitabın son sayfasıyla birlikte çoktan tüketilmiştir. Okur ve sonraki aşamada seyirci, sinema salonunda nasıl sonuçlanacağını bildiği bir serüvenle karşı karşıyadır. Bu nedenle yedinci sanat, bir polisiye eser okunup bitirildikten sonra zihinlerde gömülü halde duran heyecanı canlı kılmak, entrika ve sürprizi diriltmek zorundadır. Enikonu zor bir iştir bu ve altından kalkabilen çok az sinemacı vardır.

Çok yakın tarihten iki örnek vereyim... Agatha Christie'nin birçok kez sinemaya aktarılan, televizyon dizileri yapılan ünlü romanı *Doğu Ekspresi'nde Cinayet*, Hercule Poirot rolünü de üstlenen Kenneth Branagh'ın yönetmenliğinde geçen yıl salonlarımıza konuk olduğunda her türlü bilinirliğine rağmen taptaze bir serüven sunmayı başarıyordu. Agatha Christie seyredebilseydi, beğeneceği uyarlamalardan biri olurdu ve Branagh'a şükranlarını sunardı eminim.

Öte yandan, çağdaş polisiye yazarlardan, ülkemizde de hatırı sayılır bir okur kitlesine sahip Norveçli Jo Nesbo'nun iyi romanlarından *Kardan Adam*, aynı ülkeden bir sinemacı olan Tomas Alfredson elinde parlak oyuncu kadrosu-

na rağmen açık bir hayal kırıklığı yaratmaktan öteye geçemedi. Nesbo okurları da hakkında hiçbir şey bilmeyenler de pek bir şey anlamadı filmiden.

Kısacası, polisiye edebiyat uyarlamalarında *Doğu Ekspresi'nde Cinayet* gibi parlak örnekler oldukça az, *Kardan Adam* gibi silik örnekler hayli çoktur. Beyazperdeye ciddi bir malzeme vermiş bulunan Jean-Christophe Grangé ise deyim yerindeyse “araftaki” isimlerden biridir.

Ülkesi Fransa'yla birlikte en yoğun hayran kitlesinin bulunduğu Türkiye'de bugüne kadar Jean-Christophe Grangé markasıyla damga vurulan beş film izledik ve bu çalışmaların kaynak romanların gerisinde kaldığı konusunda fikir birliği olduğu söylenebilir. Grangé'nin sözkonusu filmlerin senaryo yazım aşamasında yer aldığını, son sözü söylemese bile değişik katkılarda bulunduğunu da peşinen not düşelim.

KIZIL NEHİRLER (LES RIVIÈRES POURPRES)

2000 yapımı filmin yönetmen koltuğunda oturan isim, 1995'te *Protesto* (La haine) ile büyük çıkış yapan, sonrasında yola *Gothika*, *Babil M.S.* gibi vasat filmlerle devam eden, oyunculuğu yönetmenliğinin önüne geçmiş durumdaki Mathieu Kassovitz.

Sık sık kural ihlali yapan, sert, sinirli ve melankolik polis Pierre Niémans ile genç ortağının bir üniversitede vahşice işlenmiş cinayetleri çözme serüvenleri, seyirciyi Jean-Christophe Grangé'nin romanının tekinsiz atmosferine sokuyordu sokmasına da birçok ayrıntının es geçilmiş olduğu da dikkatlerden kaçmıyordu. Başrollerdeki Jean Reno ve Vincent Cassel filme tempo kazandırmak konusunda fazla zorlanmıyorlardı ama film gene de romanın “daraltılmış versiyonu” algısı yarattı. Kassovitz 106 dakika

yerine örneğin 120-130 dakikalık bir film çekseydi her şey belki de bambaşka olacaktı.

İşler 2005'te biraz daha kötüye gitti ve herhangi bir Grangé metnine dayanmamakla birlikte *Kızıl Nehirler*'in devamı olarak tasarlanan, Niémans'ı gene Jean Reno'nun canlandırdığı *Kıyamet Melekleri: Kızıl Nehirler 2* (Les Anges de l'apocalypse: Les Rivières Pourpres 2) orijinal romandan iyice uzaklaştı.

KURLAR İMPARATORLUĞU (L'EMPIRE DES LOUPS)

Sinemalarımızda 2005'in Mayıs ayında gösterime giren *Kurtlar İmparatorluğu*, Grangé'nin en sürükleyici eserinden hareketle Chris Nahon tarafından beyazperdeye aktarıldı. Başrolde gene Jean Reno'yu gördüğümüz film Paris-İstanbul hattında yürütülen bir soruşturmaya, vahşi cinayetlere, uyuşturucu trafiğine, mafya ve "Bozkurtlar" adlı militarist bir örgütlenmeye odaklanarak işin içine gerçek adlarıyla bazı tanınmış Türk politikacıları da katıyor ve kısa süreliğine görünen Emre Kınay dışında Türk oyuncuya yer vermiyordu. Ünlü yazarın yapıtlarından gerçekleştirilen en başarılı uyarılama olarak kaydı düşülen film gene de eleştirmenleri tam manasıyla tatmin etmedi; *Yedi* (Seven) ve *Kuzuların Sessizliği* (The Silence of the Lambs) esintilerine ve kimi senaryo boşluklarına dikkat çekildi. Şiddet ve işkence sahnelerinin -tıpkı romandaki gibi- gerçekçi-

liğinden ötürü doğan rahatsızlığın haricinde, aksiyon-gerilim dengesini tam sağlayamamakla da eleştirilen *Kurtlar İmparatorluğu*, yine de küçük bir girdap gibi seyirciyi kendi derinliklerine çekmeyi bilen bir polisiye olarak yer etti belleklerde.

TAŞ MECLİSİ (LE CONCILE DE PIERRE)

Oyuncu kadrosunda Monica Bellucci, Catherine Deneuve, Moritz Bleibtreu gibi son derece cazip isimler bulunsa da en zayıf Grangé uyarlaması olarak kabul ediliyor *Taş Meclisi*. 2006 yapımı film, mistik-metafizik-parapsikolojik boyutu ağır basan, Paris'in göbeğinden Şaman kültürüne, gizemli cinayetlerden Türk mitolojisine uzanan, nükleer reaktörleri de ihmal etmeyen öyküsüyle sinema tarihinde gerçek bir fiyasko olarak yer bulmuş durumda. Romanın okunma sürecinde yazar tarafından bilinçli yaratılan soru işaretleri, filmin tamamı için geçerli hale geliyor, hatta yanlarına birer de ünlem ekleniyor. *Kurtlar İmparatorluğu*'ndaki Kapadokya ve Nemrut Dağı görüntüleri gibi bu kez de etkileyici Orta Asya manzaraları ve acılı anneyi canlandıran Monica Bellucci'nin cömert sahneleri de filmi kurtarmaya yetmiyor açık söylemek gerekirse. Grangé tutkunlarının zaten mesafeli yaklaştıkları bir romandan tek kelimeyle "vasatın altında" bir uyarılama niteliğindeki *Taş Meclisi*'ni "facia" olarak tanımlayan sinemasever sayısının hiç de az olmadığını

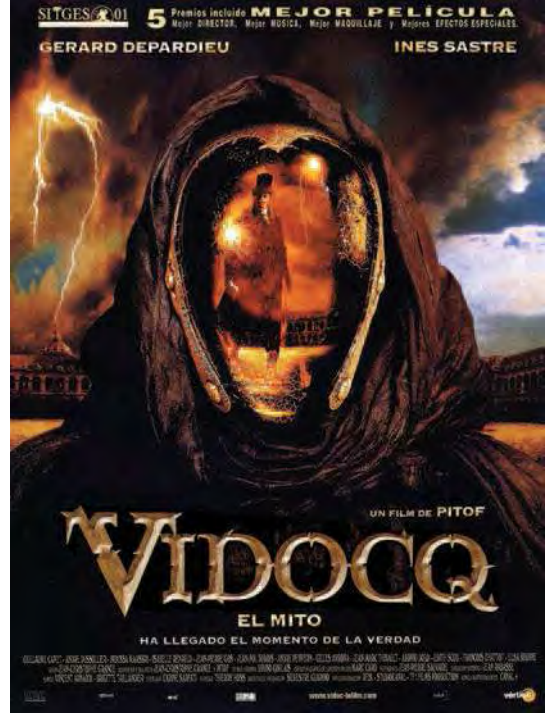

önemle belirtiyim. İlginçtir, yönetmen Guillaume Nicloux'nun 1991-2018 dönemindeki 15 filmi arasında en zayıf çalışma olarak kabul ediliyor.

VIDOCQ

Ülkemizde 2002 yılında gösterime giren *Vidocq*, bir Jean-Christophe Grangé eserinden değil, yazarın doğrudan doğruya yönetmen Jean-Christophe Comar, namı diğer Pitof'la birlikte kaleme aldığı özgün senaryodan hareketle çekilen bir film. Başrolde Gérard Depardieu'yu görüyoruz, yani gene karizmatik, seyirciye sonsuz güven veren bir sanatçı var karşımızda ama 1830 yılının Paris'inde başlayan bu "Katil kim?" polisiyesi çok şey vaat etmesine rağmen hemen hiçbir sözünde durmuyor. Gizemli katil sokaklarda dehşet yaratıyor, halk tüm ümidini becerikli dedektife, biz seyirciler de filmin ardındaki Grangé markasına güveniyoruz ama pek bir şey elde edemiyoruz. "Maskeli adam" fazla gerilim yaratmıyor, dijital kamera kullanımı, kusursuza yakın görüntü ve kostüm çalışmasıyla görkemli Paris dekoru tek başına yeterli olmuyor *Vidocq*'u iyi bir film mertebesine çıkarmaya.

Jean-Christophe Grangé, ayrıntılardaki titizliği, kurgu ustalığı, heyecan ve sarsıcılık yaratmadaki başarısı, her seferinde değişik bir polisiye-gerilim formülü denemesiyle sevilen, öte yandan final bölümlerindeki yetersizliğiyle

eleştirilen bir yazar. Popüler polisiye edebiyatın her türlü gereğini yerine getirmesiyle tanınıyor; son yapıtları, ilk dönem çalışmaları kadar yankı yaratmıyorsa da her yeni romanı merakla bekleniyor. Fakat aynı şeyin romanlarından yapılan film uyarlamaları için söylenemeyeceği de bir gerçek. Doğrusu, "Yeni bir Grangé uyarlaması geliyor" diye heyecanlanan bir seyirciye de eleştirmene de pek rastlanmıyor bugünlerde. Romanları gitgide irtifa kaybederken, jeneriğinde Jean-Christophe Grangé adının yer aldığı filmler, küçük iniş çıkışlarla aynı ortalama seviyeyi korumayı sürdürüyor.

221B SORDU, GRANGÉ OKURLARI YANITLADI...

221B’NİN İLK SAYISINI YAYIMLADIĞIMIZ OCAK 2016’DAN BERİ YÜZLERCE GRANGÉ OKURUNDAN MAİL VE MESAJ ALDIK; 221B’DE KAPAK DOSYASI OLARAK GRANGÉ’Yİ İŞLEMEMİZİ İSTEDİKLERİNİ İLETEN... MADEM GRANGÉ YAZININI VE ROMANLARINI İNCELEDİK BU SAYIDA, OKURLARIN GÖRÜŞLERİNE DE YER VERMEMEK OLMAZDI. KİTAP AĞACI POLİSİYE KULÜBÜ’NDEN KADER KOÇ, SERCAN GÖKALP, MELAHAT YAKUPOĞLU VE İBRAHİM KART, TUTKULU GRANGÉ OKURLARI... BİZ DE BU TUTKULU OKURLARA GRANGÉ’NİN ROMANLARIYLA NE ZAMAN TANIŞTIKLARINI, ROMANLARIN HANGİ ÖZELLİKLERİNİ ÇOK SEVDİKLERİNİ, GRANGÉ’Yİ DİĞER YAZARLARDAN AYIRAN ÖZELLİKLERİ SORDUK...

Grangé’yle tanışmanızı sağlayan ilk roman hangisiydi?

Kader Koç: *Kurtlar İmparatorluğu*. 2003 yılında tesadüfen alıp okudum.

Sercan Gökalp: *Taş Meclisi*; 2002’de lisedeyken okuyup bu sihirli kalemle tanıştım.

Melahat Yakupoğlu: Lise yıllarımda okudum, *Kurtlar İmparatorluğu*.

İbrahim Kart: 2001’de *Kızıl Nehirler*’i okudum.

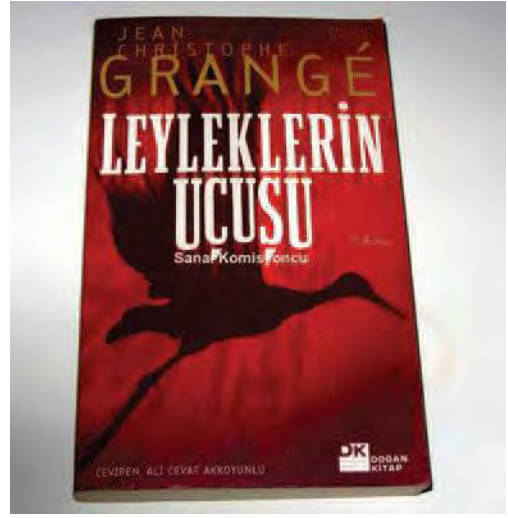
Bu ilk okuduğunuz romandaki hangi özellik Grangé’nin diğer kitaplarını okumanızı sağladı?

Kader Koç: Anlatımı ve her sayfada artan heyecanı sayesinde tüm kitaplarını okuma isteği uyandırdı.

Sercan Gökalp: *Taş Meclisi*’nin mistik ve bir taraftan da insana kitabı elinden bıraktırmayan polisiye havası, o kitaptan sonra çıkan her Grangé romanını alabildiğim ilk günlerde almamı ve arkadaşlarıma Grangé’nin romanlarını tavsiye etmemi sağladı.

Melahat Yakupoğlu: *Kurtlar İmparatorluğu*’nu çok beğenince araştırıp diğer kitaplarını da aldım.

İbrahim Kart: *Kızıl Nehirler*’den sonra yayımlanan *Kurtlar İmparatorluğu* da ülkemizde çok satanlar listesindeydi. Türkiye ile ilgili bölümleri yüzünden çok popüler olmuştu. Hem *Kızıl Nehirler*’i

çok sevdiğim için hem de *Kurtlar İmparatorluğu* çok popüler olunca onunla okumaya devam ettim.

Grangé romanlarında en sevdiğiniz özellikler nelerdir?

Kader Koç: Yabancı polisiye yazarları sevmemdenim, eserlerinin yabancı ülkelerde, farklı kültürlerde geçiyor olması. Tanıdık gelmiyor ve farklılık ilgi çekiyor. Grangé kitaplarında da bu farklılık ilk göze çarpan şey. Her romanında farklı ortamlarda geçen hikâyelerle ilgimi çekiyor. Ayrıca karakter yaratma konusunda da tam bir usta. Yanına bir de kurgu eklenince, tadına doyum olmaz kitaplar çıkıyor ortaya.

Sercan Gökalt: Grangé, çoğu polisiyede geri planda kalan çevre betimlemelerini en iyi yapan polisiye yazarlardan bence. Ayrıca roman kahramanlarının gizemli ve karanlık yönlerini çok iyi yansıtıyor okura. Her kitabında Fransa'yla mutlaka bağ kuran yazar sadece şu ana kadar romanlarıyla neredeyse tüm kıtaları bize dolaştırdı.

Melahat Yakupoğlu: Romanlarının en beğendiğim özelliği polisiye vakanın dışında yarattığı etkileyici ve çok katmanlı edebi atmosferi, romanı oluşturan olayların detaylarla işlenmesi her kitabında farklı ve etkileyici bir kurgu yaratmayı başarıyor. Yarattığı karakterleri gözünüzde canlandırabiliyorsunuz, özellikle *Ölü Ruhlar Ormanı* kitabında başkarakteri bir kadındı ve detaylarıyla çok başarılıydı; erkek yazar için kadın karakter yaratmak zordur, özellikle polisiyede üstünkörüdür. Grangé gazeteci kimliğinden dolayı birçok ülkeyi dolaşmış, önemli bir bilgi birikime sahip, dinler, inanışlar, kültürler, gelenekler... Bütün

bunları karanlık bir gerilimle harmanlayıp üst düzey bir anlatımla okura sunuyor.

İbrahim Kart: Öncelikle mutlaka polisiye araştırma dosyasına ilaveten tarihi, sosyolojik, kültürel konu içermesi, bu konu hakkında detaylı bilgiler vererek ana konuyla birlikte sonuca bağlamasına hayranım. Karakterlerin mümkün olduğunca yalın, bir süper kahraman olarak değil, insan olarak yansıtılması da çok önemli bence. Karakterler düşünür, tartışır, kendiyle çelişir, babasıyla kavga edip sevgilisinden ayrılır. Kısacası tüm yönleriyle okura yansıtılır. Olay örgüsü ve uluslararası yapısı asla basit olmaz, okurdan ilgi, araştırma ve genel kültür talep eder. Yorar ama en sonunda hakkını verir, mutlu eder. Bu sebeplerden Grangé'yi çok seviyoruz okurları olarak.

En sevdiğiniz Grangé romanı hangisi ve nedenleri?

Kader Koç: *Sisle Gelen Yolcu* ve *Siyah Kan*. Aslında ikisi arasında çok ayırım yapamıyorum. *Siyah Kan*, şaşırtıcı ve hızlı temposuyla kendini bir çırpıda okuturken *Sisle Gelen Yolcu*'da çok fazla soruyla boğuşmuştum.

Sercan Gökalt: En sevdiğim romanı *Leyleklerin Uçuşu* olmuştur. Diğer romanlarında hikâye, karakterler ilgimi çekip beni etkilerken *Leyleklerin Uçuşu* bittiğinde etkilendiğim kadar hiçbirinden etkilenmemiştim. Tabii konusunun da diğer polisiyelere göre orijinalliği ve yaratıcı oluşu en beğendiğim roman olmasında bir diğer etkendi.

Melahat Yakupoğlu: *Kurtlar İmparatorluğu*'nun Türkiye'de geçmesi ve kurgusu çok hoşuma gitmişti. *Siyah Kan*, insanı suç işlemeye iten çevresel ve kişisel sebepleri, bir çocuğun

nasıl bir katile dönüşebileceğini gerçekçi bir şekilde işlediği için kurgu olarak da en beğendiğim kitabıdır.

İbrahim Kart: *Leyleklerin Uçuşu*. Kurgudaki yaratıcılık, dili, farklı ülkeleri ve kültürleri ele alışı ve finali beni çok etkilemişti. Tam bir polisiye gerilim şaheseri.

Grangé romanlarından uyarlanan filmleri izlediniz mi, beğendiniz mi?

Kader Koç: İzlemedim. Kitaplardan uyarlanan filmleri sevmiyorum.

Sercan Gökalp: Kitaplardan uyarlanan filmlere karşı bir önyargım var maalesef. Bu önyargı, sevdiğim bir yazarın kitabından uyarlanan film olunca daha da artıyor. Dolayısıyla o kitaplarda bizi içine çeken kurguyu, yazarın bize hayal dünyamızda yaşatmamız için verdiği ipuçlarıyla karakter, olay ve yerlerin büyüünün bozulmaması için hiçbir Grangé kitabının uyarlanmasını izlemedim.

Melahat Yakupoğlu: İzledim, başarılı buldum ama kitaplarını okumayı daha çok seviyorum.

İbrahim Kart: Hepsini izledim. Beklentilerin çok altında, kitapların atmosferi filmlere aktarılammış, sıradan filmler bence.

Sizce ülkemizde Grangé romanları neden bu kadar çok seviliyor ve okunuyor?

Kader Koç: Okuyup sevmeyenine henüz rastlamadım. Heyecan, aksiyon, merak uyandıran zekice kurguları kim sevmez ki?

Sercan Gökalp: Okuru kahramanla beraber gezdirebilmesi önemli bir neden bence. Çoğu romanda karakter ya okur tarafından özümсенmez ya da yazar, okurun karakterle bağ

kurması için gereken detayları vermez. Ama Grangé romanlarında yan karakterler bile bazen ana karakter kadar detaylarıyla, geçmişleriyle, fiziksel özellikleriyle aktarılıyor; böylece yan karakterler de okurda yer ediyor. Grangé bunu çok iyi başardığı için okurlarının fazla olduğunu düşünüyorum.

Melahat Yakupoğlu: Sadece ülkemizde değil tüm dünyada bir fenomen olmuş, kitaplarının edebi bir tarafı olduğu için polisiye okumam diyenlerin bile ayrı tuttuğu bir yazar. Kuşkusuz kitaplarının filme uyarlanmasının da katkısı var.

İbrahim Kart: *Kurtlar İmparatorluğu* çıkınca, önce fısıltı gazetesi yardımıyla sonra da medyada inanılmaz bir reklam kampanyası oldu. Bir de filmi yayınlanınca diğer eserleri de merak edildi fikrimce. Böylece ülkemizde böyle popüler oldu Grangé.

Grangé dışında, onun kadar yakından takip ettiğiniz, romanlarını okuduğunuz diğer yabancı polisiye yazarları kimlerdir?

Kader Koç: Dan Brown, Tess Gerritsen, Maxime Chattam, S. J. Bolton, Cody McFadyen ilk aklıma gelenler.

Sercan Gökalp: Glenn Meade, Michael Connelly, Camilla Läckberg, Jo Nesbø, Tess Gerritsen bir nefeste sayabileceğim, takip ettiğim polisiye yazarlardır.

Melahat Yakupoğlu: Henning Mankell, Michael Connelly, Jo Nesbø, Tess Gerritsen, Camilla Läckberg...

İbrahim Kart: Glenn Meade, Michael Connelly, Jo Nesbø, Henning Mankell, Camilla Läckberg, Tess Gerritsen, Tim Weaver, Harlan Coben, Dan Brown sayılabilir.

ETRAFTAKİ HER ŞEY

TREVANIAN'IN ŞİBUMİ'Sİ, NİCHOLAI HEL'İN GİZEMLİ SANATI: "ÇIPLAK ÖLDÜRME"

70'LERDE GEÇEN *ŞİBUMİ*'DE, TEK BİR SUİKASTÇININ DÜNYADAKİ BÜTÜN ENERJİ ŞİRKETLERİNİN GİZLİ BİR KONSORSİYUMU OLARAK TEŞEKKÜL ETMİŞ, "ANA ŞİRKET" İSİMLİ KOMPLOCU DERİN DEVLET KURULUŞUNA KARŞI GİRİŞTİĞİ BİREYSEL İNTİKAM MÜCADELESİ ANLATILIR. TÜRÜNE BEN DİYİYİM POLİSİYE-GERİLİM, SİZ DEYİN CASUSİYE-AKSİYON...

Yoksa *Şibumi*'yi hâlâ okumadınız mı? Aaa... Çabuk hemen sipariş... Neden? Çünkü bizim camiada *Şibumi*'yi okumayanı dövüyorlar.

ŞİBUMİ'YE GİRİŞ

Madem aramızda hâlâ okumayanlar var; sosyal sorumluluk adına inceleyelim: *Şibumi* nedir?

Şibumi, Trevanian isimli yazarın 1979'da İngilizce dilinde yayımlanmış romanıdır. Yazarın ilk romanı olmadığı gibi, son romanı da değildir. Zira 1972'de yayımladığı *The Eiger Sanction* isimli ilk kitabıyla dünya çapında "çok satanlar" listesine girmiş bir yazardır Trevanian. Bununla da kalmamış, üç yıl içinde kitabının film uyarlamasını da Hollywood gözüyle görmek kendisine nasip olmuştur. Hatta sonradan burun kıvrıp, Clint Eastwood'un hem yönetip hem de başrolünde oynadığı bu filmi "tatsız tuzsuz, yavan" olarak nitelemiştir. (Yayımlanan her casus romanının "Köstebek" ismiyle Türkçeleştirildiği 70'li yıllarda; *The Eiger Sanction*'ın kitabının *İnfazcı*, film uyarlamasının da *Zirvede Ölüm* gibi yaratıcı isimlerle Türkçemize kazandırılması elbette dönemin ruhunun yansımasıdır.)

Trevanian, ilk kitabındaki karizmatik karakteri Jonathan Hemlock'u 1973 tarihli *The Loo Sanction* romanıyla tekrar sahneye çıkarır. (*Hesaplaşma* ismiyle Türkçeleştirildiğini öğrenmek eminim ki sürpriz olmayacaktır.) Derken 1976 tarihli *The Main* (Kasaba) yayımlanır. 1979'da ise *Şibumi* raflarda yerini alır.

70'lerde geçen *Şibumi*'de, tek bir suikastçının dünyadaki bütün enerji şirketlerinin gizli bir konsorsiyumu olarak teşekkül etmiş, "Ana Şirket" isimli komplocu derin devlet kuruluşuna karşı giriştiği bireysel intikam mücadelesi anlatılır. Türüne ben diyeyim polisiye-gerilim, siz deyin casusiyet-aksiyon...

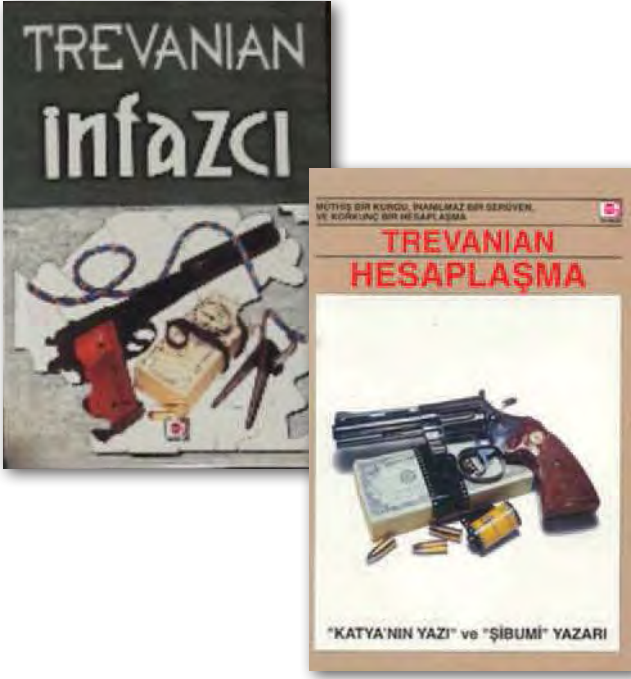
1 Haziran 1979 tarihli *The New York Times* gazetesinin *Şibumi* için yayımladığı yorum, eseri aynen şöyle över:

"Aslını isterseniz *Şibumi*'deki pek çok şey oldukça aptalca. Hatta popüler kurgu edebiyatında bu bahar yayımlanan en naif saçmalık."

Gerçekten de *Şibumi*'de paranoid komplo teorilerinden terör örgütlerinin romantikçe yüceltilmesine; Kennedy suikastı-derin devlet

Üstte: John Wick (2014) filminin ilgili sahnesi.
Alta: Shooter (2016) dizisinin 2. bölümünden *Şibumi*.

ŞÖHRETİNİN ZİRVESİNDE BULUNDUĞU 1970'Lİ YILLARDAN 2000'Lİ YILLARA KADAR HiÇ KİMSE TREVANIAN'IN KİM OLDUĞUNU BİLMEDİ. KİTAPLARIN ÜZERİNDE YALNIZCA "TREVANIAN" YAZDI, İLK İSME YER VERİLMEDİ. DEMEK Kİ BU BİR MAHLASTI; PEKİ, TEK BİR KİŞİYE Mİ AİTTİ? TREVANIAN YENİ ROMANLAR YAZMAYA DEVAM ETTİKÇE TÜR BAKIMINDAN FARKLILAŞAN ESERLER ORTAYA KOYUYORDU. *KATYA'NIN YAZI'NDA* AŞK ROMANI GİBİ BAŞLAYIP PSİKOLOJİK-GERİLİME DÖNERKEN, *YİRMİNCİ MİL'*DE VAHŞİ BATIDAN BİR HİKÂYE ANLATIYORDU. EH O ZAMAN, BELKİ TEK BİR YAZARIN SAHNE ADI DEĞİLDİ DE BİR YAZAR GRUBU TARAFINDAN SAHİPLENİLMİŞ BİR ÜST KİMLİKTİ? YOKSA TREVANIAN BİR CIA AJANI MIYDI?

ilişkisinden elitist Batı oryantalizmine kadar her türlü Amerikan klişesi vardır. Tüm bunlara rağmen *Şibumi* klişe bir Amerikan aksiyonundan çok daha fazla satar, çok çeşitli kitlelerin ilgisini çeker. Kısa sürede pek çok dile çevrilir, dünya genelinde bir milyondan fazla satılır. Yıllar geçtikçe romana ilgi azalacağına artar; hatta türün meraklıları tarafından "klasik" mertebesine yükseltilir. Dünyanın her yerinde insanlar, "Yoksa *Şibumi*'yi okumadın mı?" diye birbirlerini ayıplar hale gelirler. Suikastçı, kiralık katil, tetikçi temalarını kullanan, üreten, okuyan bütün suç edebiyatı camiası, *Şibumi*'ye kutsal kitap muamelesi yapmaya başlar.

Bunu ekranda da görüyoruz: Netflix dizisi *Shooter*'ın iki farklı bölümünde *Şibumi* gösterilerek klasiğe övgüde bulunulur. En sevdiğimiz kiralık katil John Wick'in ilk filminde bir güvenlik görevlisi arabada beklerken *Şibumi* okur. İkinci filmindeyse *Şibumi*'ye gönderme niteliğinde uzun bir "kurşun kalem" sahnesi vardır.

Şibumi'yi böyle özel kılan nedir? Bu sorunun cevabı iki özel adamda gizli. Biri kitabın yazarı Trevanian, diğeryse kahramanı Nikolai Hel...

TREVANIAN KİMDİR?

Elimde 1979 tarihli orijinal baskısından Belkıs Çorakçı tarafından Türkçeye kazandırılmış bir *Şibumi* var, E Yayınları'nın 1999 tarihli 5. baskısı. Önsözünde şöyle denmiş:

Trevanian... En az romanın kahramanı Nikolai Hel kadar gizlerle dolu bir yazar. Kim olduğunu yalnız yayıncısı biliyor. Şu anda hangi adreste oturduğu herkesten gizli...

Şöhretinin zirvesinde bulunduğu 1970'li yıllardan 2000'li yıllara kadar hiç kimse Trevanian'ın kim olduğunu bilmedi. Kitapların üzerinde yalnızca "Trevanian" yazdı, ilk isme yer verilmedi. Demek ki bu bir mahlastı; peki, tek bir kişiye mi aitti? Trevanian yeni romanlar yazmaya devam ettikçe tür bakımından farklılaşan eserler ortaya koyuyordu. *Katya'nın Yazı*'nda aşk romanı gibi başlayıp psikolojik-gerilime dönerken, *Yirminci Mil*'de vahşi batıdan bir hikâye anlatıyordu. Eh o zaman, belki tek bir yazarın sahne adı değildi de bir yazar grubu tarafından sahiplenilmiş bir üst kimlikti? Yoksa Trevanian bir CIA ajanı mıydı?

Trevanian'ın kimliğiyle ilgili sayısız teori üretildi. Öne çıkanlardan biri, Trevanian'ın aslında Robert Ludlum olduğuydu. (Ludlum'u, hayat verdiği Jason Bourne karakterinin kütüphanemizdeki, film arşivimizdeki bitmek bilmez kimlik bunalımlarıyla hatırlayacaksınız.) Tebaasıyla yalnızca yayıncısı aracılığıyla iletişim kuran Trevanian, bu iddia karşısında şöyle demişti:

"Onun kim olduğunu bile bilmiyorum. Proust dışında yirminci yüzyılda yazılmış pek bir şey okumuyorum."

Şibumi'nin yayımlandığı ve ortalığı kasıp kavurduğu yıl olan 1979'da *The New York*

Times için (yine yayıncısı eliyle) verdiği röportajda Trevanian, bu ismi artık bırakmayı istediğini ve “özel okur kitleleri için bilgi yüklü küçük romancılar yazmayı umduğunu” belirtmişti. Başka röportajlarındaysa “açıklayamayacağı bazı yasal zorunluluklar” nedeniyle mahlasından sıyrılarak gerçek kimliğiyle ortaya çıkmasının mümkün olamadığını söylüyordu. Bu gelgitli gizemli haller, okur gözünde yazdıklarını daha cazip hale getirmekteydi. Eh, kaçan kovalanır.

Fakat *Austin American Statesman* yayını için çalışan bir gazeteci 1998’de Trevanian’ın kimliğini ortaya çıkardı. Meğer Trevanian, Rodney William Whitaker isimli Amerikalı bir akademisyenmiş. 1931’de New York’ta doğan Rodney Whitaker, ilk gençlik yıllarından sonra Amerika’nın muhtelif eyaletlerinde, üniversitelerde öğretim görevlisi olarak çalışmış. Uzmanlık alanı iletişim ve film endüstrisiymiş, yazmaya tiyatro oyunları ile başlamış. İlk iki romanını Texas Üniversitesi Radyo, Televizyon ve Film Bölümü Başkanlığını yürütürken yazmış.

Kore Savaşı sırasında ABD donanmasında görev yapan Whitaker, savaş bitince Fulbright bursuyla İngiltere’ye gitmiş. Hayatının ilerleyen dönemlerini Pirene Dağları’nın Fransa yakasın-

da, küçük bir Bask kasabasında geçirmiş. Evli, mutlu, dört çocuklu bir aile babasıymış.

Whitaker bir kitap yazacağı zaman önce bu kitabın nasıl bir yazar tarafından yazılması gerektiğine karar veriyor, ona göre bir üst kimlik benimsiyormuş. Haliyle “Trevanian” mahlasından başka “Nicholas Sears”, “Eduard Morin” ve “Benat LeCagot” gibi pek çok başka takma isimle yayımlanmış eserleri var. (Benat LeCagot’un *Şibumi*’de bir karakter ismi olduğunu da belirtelim.) Kendi ismiyle yayımladığı tek eseriye *The Language of Film* (Film’in Dili) adındaki akademik çalışma. “Trevanian” ismini G. M. Trevelyan isimli tarihçiye seven karısının seçtiği rivayet olunuyor.

“Havaalanlarında satılan karton kapaklı roman yazarları arasında Zola, Poe, Chaucer ve Ian Fleming ile kıyaslanabilecek tek yazar” olarak nitelenen Whitaker’i 2005’in sonunda, İngiltere’de akciğer rahatsızlığından kaybettik.

Şimdi dönüp baktığımızda, Withaker’ın etrafa ekmek kırıntıları serpiştirdiğini görebiliyoruz. Misal, ilk romanlarını Texas Üniversitesi’nde öğretim görevlisiyken yazdığını söylediğinde, o tarihlerde nerede çalıştığını açık etmişti. Nitekim *Austin American Statesman* da onu buradan yakaladı. Bir kırıntı da benden: Ba-

Trevanian’ın 1973 tarihli “çok satan” romanı *The Eiger Sanction*, 1975’te Hollywood tarafından filme uyarlandı. Clint Eastwood filmin hem yönetmeni hem de başrol oyuncusuydu. Senaristlerinden birinin ismi de “Rod Whitaker” idi.

kınız, *The Eiger Sanction*'ın senaryosunu kaleme alan dört kişilik ekibin sonunda "Rod Whitaker" ismi var. 1975 yılındaki jenerikte cayır cayır görünüyormuş ismi meğerse. Demek ki rahmetli bir yandan gizlenirken bir yandan da bulunmak istiyor, sağa sola ipuçları bırakıyormuş.

NICHOLAI HEL KİMDİR?

Edebiyat dünyasında vücut bulmuş, en olağandışı meziyetlere sahip, en karizmatik, en yakışıklı, en iyi sevişen, en alfa erkeği karakteri mi sordunuz? Tabii ki Nicholai Alexandrovitch Hel.

Hikâyeye göre Nicholai Hel, 1925'te Slav kanı taşımayan Rus aristokrat bir anneyle Alman bir babanın çocuğu olarak Şangay'da doğar. Bir Japon generali olan Kişikava onu himayesi altına alır, Japon kültürü ve geleneklerince büyütür. Böyle bir atmosferde çocuğun birçok anadili olması okura normal görüyor:

"Bu benim altıncı dilim, efendim. Bütün diller matematik olarak birbirine benziyor. Her birini öğrenmek de son öğrendiğinizden daha kolay oluyor. Hem aynı zamanda (çocuk omuzlarını hafifçe kaldırdı) benim dillere karşı yeteneğim var."

Annesi ölünce manevi babası tarafından ünlü Go ustası Otake'nin yanına verilir. Burada Go oyunundaki deneyimini artırır, soyut düşünme ve strateji üretme becerilerini geliştirir.

... Öğrencileri arasında ise büyük bir oyuncu olabilmeye niteliklerine sahip tek kişi Nicholai idi. Soyut, şematik olasılıkları düşünebilen, sonsuz ihtimaller boşluğu içinde, kendine özgü matematiksel şiir yeteneğini kullanarak tüm dikkatini toplayıp o ihtimalleri geometrik şekiller halinde kristalize edebilen, karşısında oynayan rakibinin en gözükmeyen zayıflığına dayanılmaz bir güçle yüklenebilen tek öğrenci.

Nicholai yoğunlaşma, soyutlama, içsel duyuş anlamında o kadar ileridir ki, aynı zamanda da bir mistiktir.

Nicholai'nin aslında bir mistik olduğunu ilk anlayan Otake-san oldu. Birçok mistik gibi Nicholai de bu yeteneğinin farkında değildi. Başlangıçta başka insanların da aynı deneyimlerden geçmediğine bir türlü inanamadı.

"... Yerinizden kıpırdamaksızın uzaklara gitmek. Yani... uçup başka şeylerin içine girmek ve... ve her şeyi anlamak."

Nicholai'nin mutlu gençlik yılları çabuk biter. Ustası ölür, manevi babası uzaklara gönderilir. Japonya'nın 1945 yılındaki teslimiyeti sonrasında aç kalan Nicholai, bildiği diller sayesinde

Amerikan üssünde tercüman ve şifre çözücü olarak çalışmaya başlar. Huzurlu bir evi, ev arkadaşları, sakın bir hayatı vardır; yeni ilgi alanlarına vakit ayırmaktadır. Bunlardan ilki mağaracılıktır:

Nicholai yer altında geçirdiği ilk saatten sonra, bu sporun kendisi için biçilmiş kaftan olduğunu anlamakta gecikmedi. İnce ve sağlam vücudu dar geçitlerden kaymaya çok uygundu. Güdülecek yöntemlerle karşılaşılabilecek rizikoların çarçabuk hesaplanma gereği Go'dan kazandığı yeteneklere tıpatıp uyuyordu. Tehlikenin çekiciliği ise ona olağanüstü bir zevk vermekteydi.

İkincisiyse -dövüş sanatlarıyla ilgilenmeyen alfa erkeği tasavvur edemeyeceğimize göre- bir dövüş sanatı olan "çıplak öldürme"dir.

Vücudunun sağlığını ve formunu korumak için dövüş sanatının sihirbazlığa kaçan bir dalını seçmişti. Bu dalda basit ev eşyaları öldürücü silah olarak kullanılıyordu. Nicholai bu üstün dövüş dalındaki matematiksel netliğe ve ince hesaplama büyük hayranlık duymaktaydı.

Bu konuya tekrar geleceğiz. Ama şimdi Nicholai'nin hayatının nasıl değiştiğini görelim: Sürdürdüğü huzurlu hayat, manevi babasının Ruslar tarafından savaş suçlusuna olarak yargılanacağını öğrenince son bulur. İntihar etmesi engellenen babasını yaşadığı utançtan kurtarmasının tek yolu onu öldürmektir. Gözetim altındaki babasını ziyaret ederken adamın muvafakatini alır ve onu öldürür.

... Nicholai cebinden bir kurşun kalem çıkarıp parmakları arasında sıkıca tuttu. Konuşurken gözleri Generalin şakağındaydı. Saydam cildin altında bir atar damarın nabız gibi attığı görülüyordu...

Bunun bedelini ağır öder. Amerikalılar, ileride estetik ameliyat olmasını gerektirecek yoğunlukta işkenceler yaparlar ona. Sonra onu sürekli ışık yanan bir hücreye kapatırlar ve üç yıl orada tutarlar. Normal bir insanın çıldırmasını gerektirecek bu şartlar, olağandışı karakterimiz Nicholai'nin meziyetlerine meziyet katacaktır. Bildiği altı dilin üzerine yedincisi olan Baskçayı burada ekler örneğin. Sonra bir de "yakınlık algılaması" var:

Nicholai Hel'in hücre günlerinin en önemli olayı, "Yakınlık Duygusu"nun tomurcuklanıp gelişmesi oldu... Sezgileri ve bilinmeyen güçleri inceleyenlere göre "yakınlık duygusu" insanoğlunun ilk zamanlarında diğer beş duyu kadar güçlüydü. Fakat insanoğlu avlanmayla yaşama döneminden uzaklaştıkça bu duyu kullanılmaktan dolayı körelmeye başlamıştı... Elbette ki

ELİMİZDE BİR ROMAN KARAKTERİ VAR: YEDİ DİL KONUŞUYOR, SOYUT MATEMATİKSEL DÜŞÜNÜYOR, FİZİKSEL YETKİNLİĞİN ÜST SEVİYESİNDE, KARANLIKTAKİ ETRAFINI ALGILIYOR, YETMEDİ, EV EŞYALARIYLA İNSAN ÖLDÜRÜYOR! TREVANIAN'IN BİR JAMES BOND PARODİSİ YARATTIĞINI SÖYLEYENLER VAR. BAZI AÇILARDAN ÇOK YERİNDE BİR İDDİA. ÇÜNKÜ DOSTLARIM, ADAM AYNI ZAMANDA ULTRA YAKIŞIKLI.

bazı ilkel kültürlerde “yakınlık algılaması”nın bazı hallerine hâlâ rastlanmaktaydı. Hatta gelişmiş toplumlarda bile insanlar zaman zaman bu sezginin kalıntılarından etkilenmekte, durup dururken birisinin arkalarından kendilerine baktığını hissetmekte ya da birinin kendilerinden söz ettiğini algılamaktadırlar.

Nicholai artık zifiri karanlıkta bile etrafında olup biteni algılar haldedir. Böyle bir karakterin süper askere dönüşmesini beklemekten daha doğal ne olabilir? Amerikalılar da böyle düşünürler ve özgürlüğüne karşılık bir görev verirler ona. Bu görev uluslararası bir suikasttır. Nicholai böylece mesleğe atılır.

... derken ortaya parayla iş gören bir terörist avcısı olarak çıktı. Terörist gruplara ve kişilere karşı girişilen öldürme eylemleriyle ilişkisine ait elimizde sonu gelmez bir liste var. Genellikle hükümetler hesabına çalışıyor, onu hükümetlere bağlı istihbarat örgütleri angaje ediyordu.

Şibumi aslında burada başlıyor: Nicholai ellili yaşlarına gelmiştir. Uzun süren kariyerini noktalamış, Bask bölgesindeki şatosunda emekliliğinin tadını çıkarmakta; bir yandan Bask militanı dostu LeCagot ile mağaralar keşfederken, diğer yandan Japon bahçesini mükemmel-leştirmektedir. Derken kapısını Yahudi “Münih Beşlisi” örgütünden genç bir kız çalar. Nicholai göreve dönmek, “Ana Şirket”ten intikamını almak zorundadır. Hadi bakalım...

“ŞİBUMİ” NEDİR?

Elimizde bir roman karakteri var: Yedi dil konuşuyor, soyut matematiksel düşünüyor, fiziksel yetkinliğin üst seviyesinde, karanlıkta etrafını algılıyor, yetmedi, ev eşyalarıyla insan öldürüyor! Trevanian'ın bir James Bond parodisi yarattığını söyleyenler var. Bazı açılardan çok yerinde bir iddia. Çünkü dostlarım, adam aynı zamanda ultra yakışıklı:

“Bu renk yeşilin zümrütlere, ya da eski, antika camlara özgü olduğunu bilen biri sizin aileyi uyarmalıydı,” dedi. “Göz rengi olarak icat edilmemiştir bu renk. Şaşırtıcı oluyor.”

Nicholai zorla gülümsedi. “Bir göz doktoruy-

la konuşup bu hatamızın bir çaresi var mı diye sorarım efendim.”

“Evet, öyle yap.”

... ve erkekliğin de zirvesinde!

Otuz yaşına geldiğinde Hel'in seksle ilgili ve bu konudaki yeteneği onu doğal olarak dördüncü dereceye sürükledi. Bu en son düzeydi.

Düzgün iş çıkarmak isteyecek hiçbir yazar, bu kadar abartılı bir karakter yaratmaya cesaret edemez. Millet güler yahu! Fakat Trevanian'ın başarısı burada! Bize Hel'i öyle bir sunuyor ki onun tüm aşırılıklarını doğal karşılıyoruz. Her nasılsa, Nicholai Hel karton durmuyor, James Bond'a benzemiyor; komik değil, parodi hiç değil.

Elbette bu işler bir günde olmuyor. Trevanian'ın ilk iki romanındaki karakteri Jonathan Hemlock'u hatırlayınız. Bakınız, Jonathan Hemlock da emekliliğinin tadını çıkarmaktayken intikam için göreve dönmek zorunda kalmış bir suikastçıdır. Üstelik dağcılıkla uğraşmaktadır ve en yakın dostu bir Bask'tır. Entelektüeldir, yakışıklıdır, harika sevişir. Hiç Trevanian okumamışsanız bu iki kitabı beğenirsiniz. Ama Şibumi'den sonra okursanız -Trevanian'ın deyimiyle- “yavan” ve sık bulacaksınız. Çünkü bu üç roman sırasıyla çıraklık, kalfalık ve ustalık eserleridir. Jonathan Hemlock bir Hel provasıdır. Bir Nicholai Hel kolay yetişmiyor.

Karakterinin karton olmasını engellemek için Trevanian onu roman boyunca bir felsefe-kültür çemberiyle kuşatır. Hel'in davranışları, yaşayışı ve hayat felsefesi kitabın içinde öyle ustaca verilir ki olağandışı meziyetlerini yadır-gamaz oluruz. Nicholai Hel'in yaşayış felsefesinin temeli “şibumi”dir. Bu kavramla çocuk yaşta tanışan Nicholai'nin tek hedefi “şibumi”

İngiltere’de yaşanmış vakada, yetişkin bir erkek yetişkin bir kadını çay kaşığıyla öldürüyor.

mertebesine ulaşabilmektir.

Nicholai’nin hayal dünyası bir anda şibumi kavramıyla doluvermişti. Başka hiçbir ideal onu bu derece etkilememişti ömründe. “İnsan şibumi’yi nasıl elde eder, efendim?”

“İnsan şibumi’yi elde etmez. Ancak onu... keşfeder. Bunu yapabilen pek az sayıda üstün nitelikli insan vardır. Dostum Otake-san gibi.”

“Yani insan şibumi düzeyine gelmek için çok şey mi öğrenmeli?”

“Daha çok, bilgiden geçip basitliğe varmak gerek.”

O andan başlayarak Nicholai’nin hayattaki en büyük amacı, şibumi düzeyinde bir insan olmaktı...

Bir Japon felsefesi olan “Şibumi (Shibui/Shibusa)” anlatılmaz yaşanır bir şey. Nasıl diyeyim? Zenginleştirilmiş ama zarif bir görüntü... Şiddeti azaltılmış ama doğru aydınlatan bir ışık... Gereğinden fazla form, çizgi, renk kullanılmamış kalite... Göze sokulmayan güzellik... Görgüsüzlükten uzak zenginlik... Altın rengi Rolls Royce yerine siyah Rolls Royce gibi.

Şibumi’nin yedi temel ögesi var: basitlik, zımnî oluş (açıkça değil, ima ederek ifade etme), alçakgönüllülük, doğallık, aleladelik, kusurluluk, sessizlik. Dekorasyondan müziğe, hayatın her alanında Şibumi uygulanabilir.

Trevanian tanımlarken benden daha becerikli:

Bildiğin gibi şibumi, sıradan, olağan görünümünün altında yatan gizli üstünlükleri anlatır. Söyle düşün. O kadar doğru bir söz ki cesaretle söylenmesine gerek yok. O kadar dokunaklı bir

olay ki güzel olmasına gerek yok. O kadar gerçek ki sahici olmasına gerek yok. Şibumi demek, bilgiden çok anlayış demek. İfade dolu bir sessizlik demek. Kendini kanıtlama gereği duymayan bir alçakgönüllülük demek. Sanatta şibumi zarif bir basitliği ifade eder. Buna sabi denir. Felsefedeyse kendini wabi olarak gösterir. Büyük bir ruhsal rahatlaktır ama pasiflik değildir. Bir insanın kişiliğindeyse... nasıl söylemeli... Hâkimiyet peşinde olmayan otorite mi? Onun gibi bir şey...

Peki, bu ideale sahip bir suikastçının elinde devasa otomatik silahla binaya dalıp ortalığı gürültüye, toza dumana ve boş kovana boğması olacak iş mi? Ne kadar avam... Eğer hayat felsefeniz “şibumi” ise silah seçiminiz de buna uygun olmalı. Sessiz ama efektif, alelade ama zekice, alçakgönüllü ama öldürücü... Örneğin, bir limonata pipeti...

“... Sen silahlarını uçağa nasıl sokacaksın?”

“Ben ışıktan geçerek geleceğim.”

“Ha, öyle ya... İnsanı limonata sazıyla öldürmek. Yıllar boyu amma canımız sıkılmıştı bu yüzden!”

“HODA KOROSU” NAMI DİĞER “ÇIPLAK ÖLDÜRME”

Bu spordan pek kimse söz etmezdi. Gelenek engelliyordu ona yüksek sesle değinilmesini. Yalnızca iki sembolik kelimeden oluşuyordu adı. Hoda (çıplak) ve korosu (öldürme). Gelecekteki hayatı boyunca Nicholai, üstünde pek seyrek silah taşımaya karşın, gene de hiçbir zaman silahsız sayılmazdı. Onun ellerinde bir saç tarağı, bir kibrit kutusu, rulo yapılmış bir dergi, bir madeni para, hatta ikiye katlanmış bir kâğıt parçası bile öldürücü silahtı.

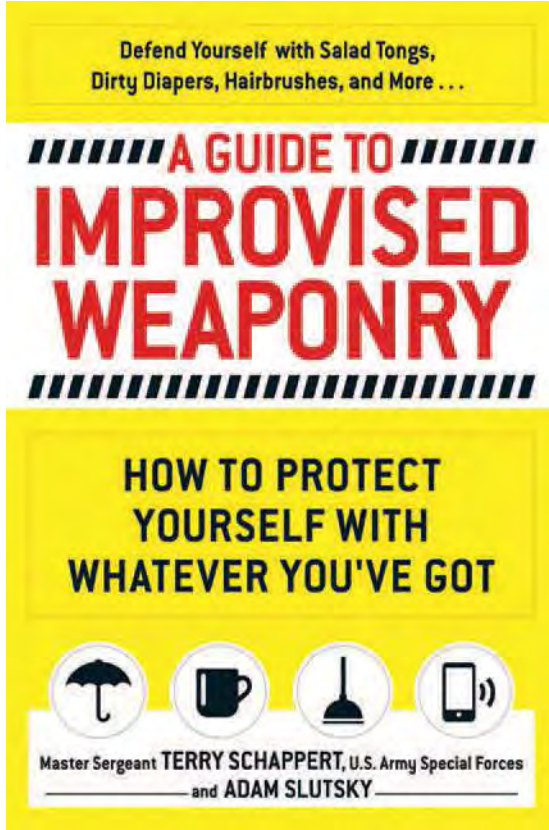
Değerli arkadaşlar, yaptığımız derin araştırmalarda *Karate Kid* döneminden kalma, “hoda korosu” anlattığını iddia eden, birkaç düzine jiu-jitsu videosu dışında elle tutulur bir şeye rastlamadık. İki ihtimal var: Ya “hoda korosu” öğretisi gelenek tarafından gerçekten çok iyi korunuyor ya da böyle bir öğreti yok. Trevanian severleri hayal kırıklığına uğratmak istemem ama “edebiyat/sinema dünyasındaki uyduruk dövüş sanatları” listelerine yazılmış Şibumi. Aslında bu durum; bir yandan yarattığı gizem perdesinin arkasına saklanıp diğer yandan ilgi çekmeye çalışan Rodney Whitaker’ın tutumuna da uygun. Yoksa Trevanian temiz duygularımızla mı oynadı?

Bakınız, Şibumi’nin ünlü dipnotu:

Bu kitap boyunca Nicholai Hel birçok kez çıplak elle öldürme yöntemlerinden yararlan-

BİR “ÖĞRETİ” DÜZEYİNDE OLMA SA DAHİ PEK ÇOK YAKIN DÖVÜŞ EKOLÜ, SİLAH OLARAK TASARLANMAMIŞ NESNELERİN SİLAH OLARAK KULLANILDIĞI TEKNİKLER İÇERİR. BUNLARA “EMPROVİZE SİLAHLAR” DENİR. KAFAYA İNDİRİLEN ŞİŞELERDEN NİNJA YELPAZELERİNE UZANAN GENİŞ BİR PORTFÖY BU. BEYZBOL SOPASI GİBİ SIK TERCİH EDİLENLERİN YANI SIRA ÇAY KAŞIĞI GİBİ AKLA GELMEYECEK NESNELER DE SİLAH OLABİLİR. ASLINDA DOĞRU ZAMANLAMA VE DOĞRU TEKNİKLE KULLANILIRSA “ETRAFTAKİ HER ŞEY” SİLAHTIR.

cak, fakat bu yöntemler hiçbir zaman ayrıntılı biçimde tarif edilmeyecektir. Yazar daha önceki bir kitabında tehlikeli bir dağa tırmanma yöntemini ayrıntılı olarak anlatmıştır. Bu kitabı filme alma sırasında yetenekli genç bir dağcı kaza sonucu düşerek ölmüştür. Daha sonraki bir kitabında ise yazar, iyi korunan bir müzeden bazı tabloların nasıl çalındığının ayrıntılarına girmiş,

Amerikan Ordusunun ‘Yeşil Bereli’ subayları tarafından kaleme alınmış A Guide To Improvised Weaponry. 100 farklı emprovize silahın kullanımına ilişkin teknikler içeriyor. Amerikalı yazar Don Winslow.

kitabın İtalyanca çevirisi piyasaya çıktıktan bir süre sonra Milano müzesinden üç tablo, anlatılan yöntemle çalınmış ve bulunduklarında ikisinin onarımı yapılamayacak şekilde tahrip edilmiş olduğu görülmüştür.

Şimdi de basit bir sosyal sorumluluk duygusu yazara, bir avuç okuru çok ilgilendirse bile, işin acemisi olanlara veya işin acemisi olanlar tarafından bazı zararlar verilmesine sebep olmamak için ayrıntılara hiç girmeme yolunu seçmektedir.

Aynı düşünceyle yazar bu kitabında bazı ileri cinsel teknikleri de kısmen gölgede tutmaya çalışacaktır. Çünkü bu teknikler de konunun tecrübesine sahip olmayanlar için kesinlikle acı verici ve büyük ihtimalle tehlikeli olabilecektir.

The Eiger Sanction filminin çekimleri sırasında David Knowles isimli İngiliz bir dağcının öldüğünü teyit ettik. Ancak kopan bir kayanın altında kaldığı belirtilen bu adamın, kitapta anlatılan teknikler yüzünden öldüğünü söyleyemeyiz. Sanat soygunculuğunun konu edildiği 1973 tarihli The Loo Sanction’dan sonra, 1975’in Şubat ve Mayıs aylarında arka arkaya iki kez Milano Modern Sanat Müzesi’nin soyulduğu doğrudur. Çerçevelelerinden bıçakla kesilerek çıkartılmaya çalışılan tablolardan bazılarının hasarlandığı da gerçek olmakla birlikte çalınan tablo sayısı yirmiyi geçmektedir.

Velhasıl, ben “hoda korosu” diye bir öğretinin varlığıyla ilgili şahsi görüşümü açıklamaktan imtina ediyor, konuyu takdirinize bırakıyorum.

EMPROVİZE SİLAHLAR

Bir “öğreti” düzeyinde olmasa dahi pek çok yakın dövüş ekolü, silah olarak tasarlanmamış nesnelerin silah olarak kullanıldığı teknikler içerir. Bunlara “emprovize silahlar” denir. Kafaya indirilen şişelerden Ninja yelpazelerine uzanan geniş bir portföy bu. Beyzbol sopası gibi sık tercih edilenlerin yanı sıra çay kaşığı gibi akla gelmeyecek nesneler de silah olabilir. Aslında doğru zamanlama ve doğru teknikle kullanılırsa “etraftaki her şey” silahtır.

Bu onun Çıplak Elle Öldürme eğitiminin sonucu. Tahminlere göre normal döşenmiş bir salonda Nicholai Hel için aşağı yukarı iki yüzü aşkın öldürücü silah bulunuyormuş.

Kendini savunmak için emprovize silah tekniklerini öğrenmek isteyen okurlarımıza, konuda yazılmış kredibl bir eseri önerelim: A Guide To Improvised Weaponry, Amerikan ordusunda “Yeşil Bereli” komando olarak görev yapmış iki subay tarafından kaleme alınan bir başucu ki-

KENDİNİ SAVUNMAK İÇİN EMPROVİZE SİLAH TEKNİKLERİNİ ÖĞRENMEK İSTEYEN OKURLARIMIZA, KONUDA YAZILMIŞ KREDİBL BİR ESERİ ÖNERELİM: *A GUIDE TO IMPROVISED WEAPONRY*, AMERİKAN ORDUSUNDA “YEŞİL BERELİ” KOMANDO OLARAK GÖREV YAPMIŞ İKİ SUBAY TARAFINDAN KALEME ALINAN BİR BAŞUCU KİTABI. KİTAPTA 100 FARKLI GÜNDELİK NESNENİN HANGİ TEKNİKLERLE SİLAH OLARAK KULLANILABİLECEĞİ ADIM ADIM ANLATILIYOR: ÇİÇEK DEMETİ, KAKALI ÇOCUK BEZİ, DIŞ FIRÇASI, KÂĞIT ATAŞI, EMNİYET KEMERİ, ÇENGELLİ İĞNE, RUJ...

tabı. Kitapta 100 farklı gündelik nesnenin hangi tekniklerle silah olarak kullanılabileceği adım adım anlatılıyor: Çiçek demeti, kakalı çocuk bezi, dış fırçası, kâğıt ataşı, emniyet kemeri, çengelli iğne, ruj...

Emprovize silah kullanımının temel ilkeleri şunlar:

Yaratıcı ve stratejik düşün: Etrafına bak! Her zaman kullanılabileceğin bir şeyler vardır!

Hayati noktaları hedefle: şah damarı, ense, şakak, burun, kulak...

Rakibe yakın dur.

Kararlı ol! (Tereddütlü hareketler amaçlanan sonucu doğurmayacağı gibi, kişiyi daha da tehlikeye atabilir.)

Lakin emprovize silah kullanma tekniklerini öğrenmek başka şey, bu işi Nikolai Hel gibi zarafet ve “şibumi” ile yapmak bambaşka...

... moda bir şarkı mırıldanmakta, göğsüne iğneleyeceği plastik isim kartını elinde evirip çevirmekteydi.

Bir dakika daha geçti.

Sonunda genç Arap kendini tutamadı. Ayağa fırladığı gibi perdeyi tutup yana çekti. Dört arkadaşı yerde yan yana, ölümlere özgü kıvrık pozisyonlarda yatıyorlardı. Kartın ucunun kendine değdiğini hissedemedi. Vücudu yere değmeden sinirleri ölmüş bulunuyordu.

NICHOLAI HEL YAŞIYOR!

Müjde! Elvis yaşıyor! Nikolai Hel de öyle! Richard mesajında, “Yeni Trevanian olmaya ne dersin?” diye soruyordu.

İyi de, değildim ve hiç kimse de olamazdı.

Don Winslow, 2011 tarihli *Satori* isimli romanının önsözünde böyle anlatıyor.

Lakin bir yazar için baş döndürücü olacak bu teklifin cazibesi, tevazuya baskın gelmiş olacak ki Winslow da fazla nazlanmıyor.

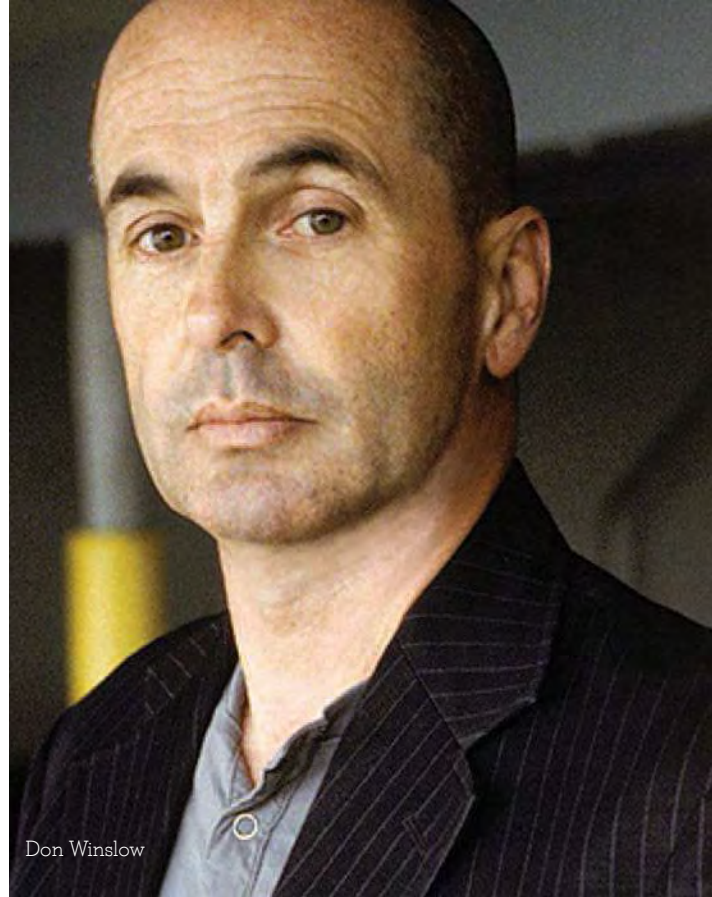
Oturup Whitaker ailesine bir tanıtım mektubu yazdım.

Ailenin yaklaşımı olağanüstüydü.

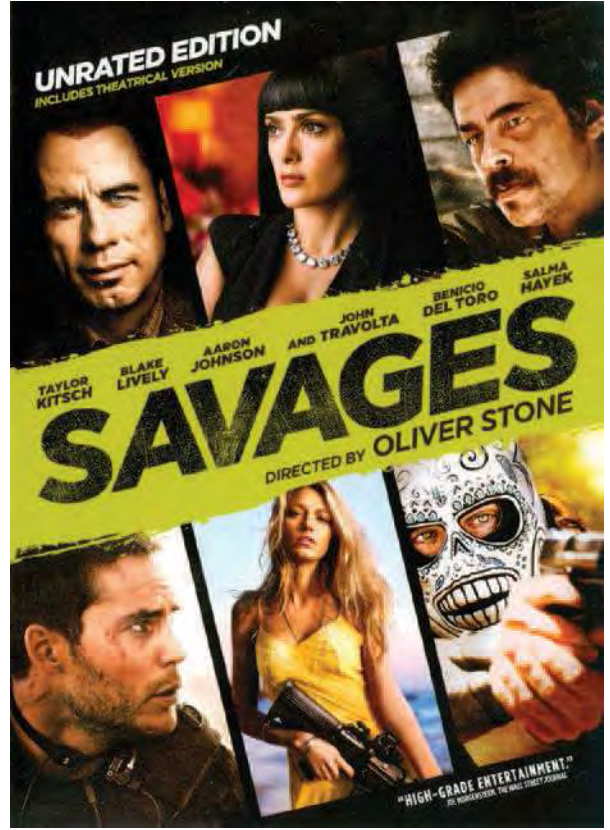
Bu tedirgin yazarın çalışmaları sırasında, Alexandra Whitaker babasının mirasına sahip çıkıp onu koruma anlamında tamamen aynı şeyi yapmaya çalışan yazara değil rahatsızlık vermek, tam tersi bütün sağduyusuyla paha biçilmez yardımını bir an bile esirgemeyerek kusursuz bir davranış sergiledi ve umarım ki ben de kendisinin bu nezaketinin karşılığını nitelikli bir eser sunarak verebilmişimdir.

Satori, Nikolai Hel’in *Şibumi*’den sonraki değil, önceki hayatını konu ediyor. Hel’in hayatına dair Trevanian’ın açıkta bıraktığı, okurlarının ise kırk yıldır merak ettiği bir döneme açıklık getiriyor. Nikolai’nin 26 yaşında özgürlüğü karşılığında CIA’den kabul ettiği görev neydi? O macerada neler yaşandı? Trevanian’ın genel çerçevesini çizdiği hikâyenin içini dolduruyor Winslow. Tokyo’dan Çin’e, Çin’den Vietnam’a bir yolculuk...

1951 ve 52 yıllarının Asya’sını yeniden yaratmak zorundaydım, bu işin araştırması tatmin edici olduğu kadar kapsamlıydı da. Daha da zor olanı, okuyucunun *Şibumi*’deki her anlamda

Don Winslow

olgunlaşmış bir karakter olarak tanıdıkları Nicholai Hel'i hikâyenin geçtiği zamanda, istihbarat dünyasıyla yeni tanışan yirmi altı yaşında genç bir adam olarak yeniden biçimlendirmektir.

Don Winslow bu zorlu işin altından kalkabilmiş mi?

Nicholai'nin manevi babasını öldürerek utançtan kurtardığı sahnede bir kurşun kalemin şakaktaki damara hedeflendiğini hatırlayacaksınız. Halbuki Winslow bu olayı farklı anlatıyor:

Ve Hel, kendisine babalık eden o kişiyi, nefes borusuna parmağıyla bastırmak suretiyle bir celladın yağlı urganında sallanma utancından kurtarmıştı.

Sadece buradan bir tam puan kırdım! Ben-denizin nihai notu on üzerinden altı oldu. Size düşük gelsin; Trevanian gibi bir efsaneyi devam ettirme cürretindeki bir roman için çok iyi bir not bu. Çünkü Winslow'un da dediği gibi hiç kimse Trevanian olamaz.

Don Winslow, oldukça renkli bir kariyere sahip: Sinema zinciri yöneticiliğinden istifa edip özel dedektiflik yapmaya başlıyor. Sonra Askeri Tarih üzerine yüksek lisansını tamamlıyor. Derken ver elini Kenya. Bir süre burada turistlere safari düzenliyor, sonra Çin'in Siçuan

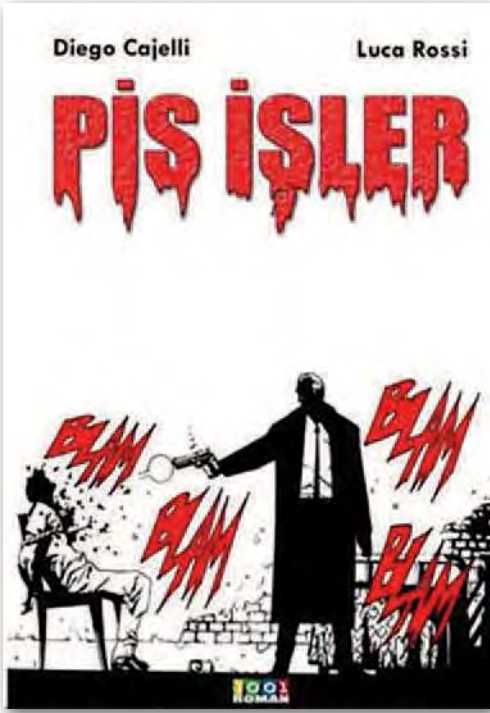
bölgesinde doğa yürüyüşleri organize ediyor. İlk romanını da bu dönemde yazıyor.

Türk okurları olarak Winslow'u iyi tanımıyoruz. Halbuki yazmış olduğu yirmiye yakın polisiye-aksiyon romanıyla Amerika'da hatırı sayılır satış rakamlarına ulaşmış durumda. *Bobby Z* filmini izlemiş miydiniz? Gizli görevde ajanlar, uyuşturucu lordları, lüks tekneler, sörf tahtaları? Peki, Paul Walker ve Laurence Fishburne desem? Evet, bu film Winslow'un *The Life and Death of Bobby Z* romanından uyarlandı. Kadroyu beğenmediniz mi? O zaman size Oliver Stone yönetimindeki *Vahşiler*'i verelim: Benicio Del Toro, Salma Hayek, John Travolta, Taylor Kitsch? Zira bu da Winslow'un *Savages* romanının bir uyarlaması.

Önümüzdeki günlerde beyazperdede daha fazla Winslow uyarlamasına rastlarsak kimse şaşırmasın. Nitekim *Satori*'nin de filme uyarlanacağı, Nicholai Hel'i ise Leonardo DiCaprio'nun canlandıracağı söylentisi vardı. Sahi ne oldu o iş?

DiCaprio dahi Nicholai Hel efsanesini yaşatmakta zorlanabilir. Bir Nicholai Hel kolay yetişmiyor.

"Vay arkadaş! Neymiş bu Nicholai Hel böyle?" diyenleri duyar gibiyim. Yoksa hâlâ okumadınız mı? E, pes!

SANDALYESİNE OTURURKEN HEMEN KLAVYENİN ÖNÜNDE DURAN ÇİZGİ ROMANA BAKAR ENGİN. SANDALYEE BAĞLANMIŞ BİR ADAMA KURŞUN YAĞDIRAN BAŞKA BİR ADAMIN OLDUĞU KAPAKTA KIRMIZIYLA “PİŞ İŞLER” YAZAR. EN ÜSTTE İSE DIEGO CAJELLI VE LUCA ROSSI İSİMLERİ BULUNUR, YANI YAZAR VE ÇİZER. ENGİN BİR BUÇUK SAAT ÖNCE BİR ÇİZGİ ROMAN DÜKKÂNINDAN ALDIĞI VE DAHA BİR KISMINI OKUDUĞU ÇİZGİ ROMANI BU KADAR ÖNEMLİ YAPANIN NE OLDUĞUNU ANLAMAYA ÇALIŞIYORDUR. EN SON KALDIĞI SAYFAYI BULMAYA ÇALIŞIRKEN OKUDUKLARINI TEKRAR GÖZDEN GEÇİRİR: “GENÇ BİR HATUN GELDİ, POLİS EMEKLİSİ DEDEKTİFTEN YARDIM İSTEDİ, SONRA O İŞ BOKA SARDI. DEDEKTİF, MAFYA TETİKÇİSİ ARKADAŞINDAN YARDIM İSTEDİ. ZATEN MENFAATLERİ DE ORTAKTI. SONRA... ŞU HERKESE DAYILANAN POLİS VARDI.”

Çıplak gözle bakıldığında floresan lambaların soluk ışığı neredeyse bomboş olan cinayet büro amirliğindeki masaları aydınlatıyor gibi görünüyor; ancak bilinen hiçbir ışık kaynağı, sayfaları ve dosyaları dolduran insanoğlunun karanlık tarafını aydınlatacak kudrette değil.

Engin Komiser ışığın göz yoran tonundan kurtulmak ve bir nebze olsun kafasını dinlemek için kalkıp ışığı kapatır. Karanlığa gömülen ofisin içinde masaların ve sandalyelerin arasından kıvrıla kıvrıla geçtikten sonra pencerenin kenarına yaslanıp kollarını göğsünde birleştirir, çiseleyen yağmurun tadını çıkarır gecenin karanlığına bakarak.

Niktofil... Karanlığı ve geceyi sevmeye eğilimi.

Engin’in 15 yaşından beri mustarip olduğu bir durum bu, dolayısıyla elindeki dosya 15 dakika daha bekleyebilir. Engin gözlerini kapatıp yağmuru dinlemeye başlar. Yavaşça o güzel toprak kokusunu içine çeker. Gerideki köşeden dönüp karakolun önüne doğru gelen, camları açık arabadan kulaklarda ses bombası patlamış hissi uyandıracak kadar yüksek bir sesle müzik çalıyordu. Son zamanların popüler parçalarından biri:

*Gel gel gel elime
Dokunayım tenine
Çok sevdim seni
Yavrum yavrum yavrum*

Engin’in hafifçe araladığı gözleri ve aşağı doğru bükülen kaşları yaşadığı huzursuzluğun dışavurumudur. Söylenerek kapatır pencereyi. Pencerenin önündeki silueti, masasına doğru yaklaşırken büyür ve masasındaki ufak lambayı açtığında yerini komiserin kirli sakalına ve kemerinden fırlamış gömleğine bırakır.

Sandalysesine otururken hemen klavyenin önünde duran çizgi romana bakar Engin. Sandalyeye bağlanmış bir adama kurşun yağdıran başka bir adamın olduğu kapakta kırmızıyla “Pis İşler” yazar. En üstte ise Diego Cajelli ve Luca Rossi isimleri bulunur, yani yazar ve çizer. Engin, bir buçuk saat önce bir çizgi roman dükkânından aldığı ve daha bir kısmını okuduğu çizgi romanı bu kadar önemli yapının ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. En son kaldığı sayfayı bulmaya çalışırken okuduklarını tekrar gözden geçirir: “Genç bir hatun geldi, polis emeklisi dedektiften yardım istedi, sonra o iş boka sardı. Dedektif, mafya tetikçisi arkadaşından yardım istedi. Zaten menfaatleri de ortaktı. Sonra... şu herkese dayılanan polis vardı.”

Engin bir yandan hikâyenin okuduğu kadarcığını tekrarlarlarken sayfaları teker teker çeviriyordu. En son kaldığı sayfayı bulur sonunda. Hemen sol alttaki panelde elleri silahlı genç bir çift vardır ve adam, karşısındaki çete üyelerine şunu söylüyordu:

“Hola Compesinos! *Getaway* filmi ni hatırlıyor musunuz? Ben, Steve McQueen, bu da Ali MacGraw.”

Engin’in kafası karışır. Bunlar kimdi ya, diye geçirir içinden. Çizgi romanın birbiriyle belli noktalarda kesişen çok hikâyeli yapısı zaten işlerden darmaduman halde olan zihnini daha da bulandırmıştır. Birkaç sayfa geriye gidip okumaya başlar. Çizgi roman, suça bulaşmış veya bulaşmaya yakın birçok karakterin hikâyesini aralarında pinpon topu gibi sekerek anlatıyordur. Hikâyede sürekli bir kovalama, sürpriz, aksiyon olduğu için sayfaları arka arkaya çevirmek hiç de zor değildir ancak karakterlerin başlarından geçen olaylar defalarca yazılıp çizilmiş olaylar olduğundan ana konu biraz yavan gelmiştir Engin’e. Bir an kapatıp yarıda bırakmayı düşünür. Başını sağa çevirip açık pencereye bakar. Dışarıdan vuran buz mavisi ışığı arka arkaya delip geçen damlalar pencerenin kenarlarına çarpıp onlarca parçaya bölünerek mükemmel bir gösteri sunuyorlardı. Engin’in yüzünü tatlı bir tebessüm kaplar, ileride kızı olursa adını Yağmur koymaya karar verir o an. Tekrar kitaba bakar, davayla ilgili işine yarayabilecek bir detay bulma ihtimalini düşünerek okumaya devam eder. Hem çizimlerini de çok sevmiştir.

Sonraki otuz dakika boyunca duyulan tek ses çevrilen sayfaların hışırtısıdır. Engin, hikâyesinin içine dalmış, son sürat okurken açılan ofis kapısıyla dikkati dağılır. İçeri giren Başkomiser Cüneyt, ofisin karanlığına şaşırsa da gözüne takılan masa lambası ve onun yanındaki Engin’i

CÜNEYT BAŞKOMİSER, *PİS İŞLER*’İ ELİNE ALIP İNCELER. ADINI HAK EDİYORDUR, SAYFALARI KARIŞTIRIRKEN CİNAYETTEN UYUŞTURUCUYA, İŞKENCELERDEN ÇÖPLERLE ÖRÜLMÜŞ ARA SOKAKLARA KADAR HER TÜRLÜ PİSLİK MEVCUTTUR SAYFALARDA. GÖZLERİNİ SAYFALARDAN AYIRDIĞINDA GERÇEK KURBANIN DURUMUNU SORAR ENGİN’E. GENÇ KOMİSERİN BIKKIN VE YORGUN YÜZ İFADESİNE UFAK, PİS BİR SİRİTİŞ EKLENİR.

görünce yalnız olmadığını anlar. Eli duvardaki anahtara giderken, “Hayırdır oğlum, ofisi karanlığa gömmüşsün,” diye sorar yardımcısına.

“Biraz kafa dinleyeyim dedim amirim.”

“İyi yapmışsın.”

Engin’in masasına doğru yürürken elindeki çizgi romanı fark eder.

“Bu mu olay olan kitap?”

“Evet amirim, çizgi roman aslında.”

Cüneyt Başkomiser, *Pis İşleri* eline alıp inceler. Adını hak ediyordu, sayfaları karıştırırken cinayetten uyuşturucuya, işkencelerden çöplerle örülmüş ara sokaklara kadar her türlü pislik mevcuttur sayfalarda. Gözlerini sayfalardan ayırdığında gerçek kurbanın durumunu sorar Engin’e. Genç komiserin bıkın ve yorgun yüz ifadesine ufak, pis bir sırıtış eklenir.

“Günümüz Türk Pop Müziği gibi amirim.”

“Morga inelim o zaman.”

“Yok,” der Engin masa lambasını kapatırken.

“Hayati tehlikesi devam ediyor demek istedim.”

Beraber kapıya doğru yürümeye başlarlar.

Başkomiser yine havayla konuşuyormuş gibidir.

“O çocuğu o hale sokan geri zekâlıyı da gidip görelim o zaman. Bir çizgi roman için mi hastanelik etmiş abisini? Ne manyaklar var şu memlekette!”

Güçlü bir parlama bir saniyeliğine aydınlatır ofisi, ardından gökyüzünün derinlerinden gelen sağlam bir gök gürültüsü pencereleri delice yumruklar. Doğadan gelen kükremeyi içindeki hayvanı uyandırmak için kullanır Cüneyt. Az sonra yapacağı sorguda işine yarayacaktır belki. Elleri ceplerinde kapıdan çıkarken söylenmeye devam eder kendi kendine:

“Pazar günümüzün de içine sıçtılar, anasını satayım.”

Engin, amirinin arkasından ofisin ışıklarını kapatır ve kısık bir sesle cevap verir:

“Bugün pazartesi Başkomiserim.”

Hiç konuşmadan merdivenlerden inerler.

Luca Rossi

Cüneyt Başkomiser birkaç arkadaşına başıyla selam verir hiç duraksamadan. Ardından sormayı unuttuğu konu aklına gelir.

“Yayınevini araştırdın mı?”

“Evet, amirim, 1001 Roman diye bir yayınevi. Baktım, bir yanlış göremedim sicillerinde.”

“Tamam, adli tiptan çıkan raporları ve delilleri al, dosyayla beraber komple ne varsa topla getir. Ben içerideyim, bir ön sevişme yapayım şu salakla.”

Başıyla onaylayan Engin, “Hemen amirim,” diyerek hızlı adımlarla koridorda devam eder. Cüneyt yan koridora sapıp biraz daha ilerledikten sonra soldaki ilk kapıdan içeri girer. Sorgu odasındaki aynanın hemen arkasında kalan bu ufak karanlık odada sandalyeye iyice yayılarak oturmuş genç polis, başkomiseri görünce toparlanır ve ayağa kalkıp, “Buyurun Başkomiserim,” der. Cüneyt gülümseyerek meslektaşının sırtını sıvazlar.

“Sen dışarıda bekle delikanlı, Engin de gelecek zaten birazdan.”

“Emredersiniz amirim.”

Yalnız kalan Cüneyt, duvarı kaplayan geniş camdan içeri bakar. Masada oturan yirmili yaşlarında, beyaz tenli, siyah saçları kaşları üstünden küt kesilmiş, elmacıklkemikleri şişkin bir çocuktur. Çocuğun kelepçeli elleri masanın üstünde, avuç içleri masaya yapışık şekilde duruyordur. Başkomiser kırıksıklıklarla örtülü yüzünü ovuşturur içeri girmeden. Derin aldığı nefesi burnundan tek seferde hızlıca çıkarıverir.

Açılan kapının sesiyle çocuk başını yana çevirir ve ihtiyarla göz göze gelirler. Başkomiserin bakışı karşısında çocuk içten içe korksa da bunu belli etmemeye çalışır. Tehditkâr ifadesini birkaç saniye daha sürdürdükten sonra Cüneyt gözlerini masanın karşısına dikip oraya geçer ve öne eğilerek ellerini masanın iki köşesine yaslar. Oturan çocuğun karşısına Golyat gibi dikilmiştir.

“Ben Başkomiser Cüneyt.”

“Erdal. Baştan söyleyeyim, abimin ölmüş olup olmaması umurumda değil, amacım öldürmekti zaten, hayattaysa beni konuşturmak için öldü demenize gerek yok. İstediginizi anlatırım. O yavaşak ölümü hak etti.”

“Ne yaptı peki, ölümü hak edecek?”

“Bazı insanların nerede nasıl konuşacağını bilmesi lazım. Ayrıca çizgi romanımı parçaladı ki bu en büyük hatasıydı zaten.”

“Bu kadar mı çok seviyorsun bu çizgi romanı?”

Erdal gülümser.

“Bu çizgi roman sadece basit bir resimli kâğıt parçası değil benim için. Kendimi buluyorum onda. O karakterler sanki beynimden sökülüp kâğıda işlenmiş gibi. İçinde sevdiğim her şey var. -Bir çocuğun heyecanı ve neşesiyle anlatıyordur.- Polisler, tetikçiler, sadist deri kıyafetli işkenceciler, seri katil, çatışmalar, patlamalar... Her şey ya... Her şey var. Bakın polissiniz, anlarsınız, açılış kısmı bile yeter. İhtiyar bir dedektif ofisinde oturuyor. Sonra gizemli güzel kadını giriyor içeri. *Sizden benim için bir şey yapmanızı istiyorum*, diyor, *para sorun değil. Birini takip etmenizi istiyorum*. Sonra dedektif kabul ediyor ve her şey allak bullak oluyor.

"HAYIR, ONU KARAKTERSİZ OLDUĞU İÇİN ÖLDÜRDÜM. BAKIN, BAZI İNSANLARIN BAŞKALARININ ZEVLERİNE SAYGI GÖSTERMEYİ ÖĞRENMESİ LAZIM. BU ÇİZGİ ROMANI ÇOK SEVİYORUM. İLK OKUDUĞUM ANDAN BERİ HASTASIYIM. SERT, SÜRÜKLEYİCİ, GERGİN, ZIMBA GİBİ! KARAKTERLERİ İYİ YAZILMIŞ, KURGUSU GÜZEL İŞLENMİŞ. YANI ESKİ KARA FİLMLERİ, *KIRLI HARRY*'İ, *BONNIE VE CLYDE*'İ, *SIN CITY* VE *PULP FICTION*'İ MİKSERDE ÇIRPMIŞLAR GİBİ."

Ayrıca çizimler komple siyah beyaz! Ne kadar Bogart, değil mi?"

Uçmuş lan bu çocuk, diye içinden geçirir başkomiser. Erdal tüm hızıyla anlatmaya devam ediyordur:

"Bir âşık çift var mesela, bunlar silahları yüklenip emanetlerini çalan bir çetenin peşine düşüyorlar. Emanet diyorum da maddi değeri sıfır ha, beş para etmez yani. Hele abi, ruh hastası bir polis var... Kendi açısından herkesi hayvan olarak görüyor, kendisini de domuz! -Öne eğilip sinsî bir tavırla ve kısık sesle- ki bence bu noktada kesinlikle *Hayvan Çiftliği*'ne gönderme var. Sonra bunların hepsinin hikâyesi belli yerlerde keşişiyor."

Kapı tıklanır. Engin elinde dosya ve paketlerle içeri girer. Cüneyt iki elini beline koymuş, kurtar beni buradan der gibi Engin'e bakıyordur ancak yardımcısının yüz ifadesinden vereceği haberi de tahmin eder ufaktan. Engin, çocuğun geçmişini ve olayla ilgili tutulan raporu masaya bırakır öncelikle. Diğer elindeki şeffaf torbaların içinde kırışıp buruşmuş, bazı noktaları kana bulanmış çizgi roman sayfaları ve yine üstünde kan izleri olan ciltli kalın bir kitap bulunmaktadır. Engin, Erdal'a bakarak başkomiserine seslenir.

"Çocuk ölmüş, komiserim."

Cüneyt duruşunu hiç bozmadan sadece göz-bebeklerini yardımcısına kaydırır ve ardından masanın karşısındaki Erdal'a bakar.

"Ölüm sebebi?"

"Boğulma."

"O olmasa bu konuşarak da öldürebilirdi zaten bu çenesiyle."

Erdal'ın dişleri birbirine kenetlenir. Burnundan nefes alıp vermeye başlar. Attığı ilk yemde oltaya takılan çocuğu, aklında Öfke Kontrol Problemi Olanlar dosyasına koyan Cüneyt eğilip önündeki torbanın içindeki sayfaya bakar.

"Çizgi romandan koparılan sayfalar, amirim," diye açıklama yapar Engin.

"Pis işler mi?"

"Aynen."

Cüneyt'in aklına küçükken okuduğu Mandrake çizgi romanları gelir. Siyah beyaz çizimlerin içinde kaybolduğu o keyifli saatleri hiç unutmamıştır. Dudakları kıvıldamasa da içinden gülümseyerek hatırlar eski günlerini. Gözlerini iyice yumup açtıktan sonra dikkatini önündeki kâğıtlara verir tekrar. Gözünün önündeki çizimler eskiden okuduklarından farklı olsa da usta işi oldukları bellidir. Çatışma sahnelerindeki adamların pozları ve detaylar, gerçekçi mimikler ve karanlığa gömülmüş göz çukurları.

"Diğer sayfadaki film referanslarını fark edebildiniz mi memur bey?"

Cüneyt öne eğik başını kaldırmadan gözleriyle Erdal'a ters ters baktıktan sonra diğer torbayı alır önüne. Cüneyt'in sessizliğini cevabı bilememesine yoran genç katil bir de ipucu verir.

"Bütün zamanların en meşhur tetikçi filmlerinden biri hani?"

Engin komiser normalde suçluların ukalalık yapmalarına alışkıdır. Ancak şu an çok ama çok uykusu var. İki adımda çocuğun yanında biter ve sağ eliyle çocuğun boğazını ayı kapandı gibi kısıtır.

"Senin ağzını yüzünü öyle bir dağıtıyorum ki bütün zamanların en kötü yeniden çevrimi seçilirsin! Oyun mu oynuyorsun lan bizimle?"

Erdal bir yandan yutkunmaya çalışırken bir yandan da elinden geldiğince kısık sesle konuşmaya devam eder.

"Ya adamın arkasındaki otelin adı? Ya da... ya da bir yan panele bakın, öndeki adam tanıdık gelmiyor mu?"

Cüneyt Başkomiser'in uyarısı kısa ve nettir: "Engin!"

Erdal'ın boğazını bırakan Engin bir adım geriye çekilir. "Abini de referansları anlamadığı için mi öldürdün?" diye araya sorar Engin.

"Hayır, onu karakersiz olduğu için öldürdüm. Bakın, bazı insanların başkalarının zevklerine saygı göstermeyi öğrenmesi lazım. Bu çizgi romanı çok seviyorum. İlk okuduğum andan beri hastasıyım. Sert, sürükleyici, gergin, zimba gibi! Karakterleri iyi yazılmış, kurgusu güzel işlenmiş. Yani eski kara filmleri, *Kirli Harry*'i, *Bonnie ve Clyde*'i, *Sin City* ve *Pulp Fiction*'i mikserde çırpılmışlar gibi. Özgün olmayabilir ama bu, onun kötü olduğu anlamına gelmez. Bu hikâyenin anlatmak istediği, başkalarının hayatlarına etkimiz. Bir sözümüz, attığımız bir bakış, şuraya gidecekken aniden karar değişti-

rip buraya gitmemiz, internete yazdığımız bir yorum... Ufacık, sadece ufacık bir hamlemizle bile belki onlarca kişinin hayatını etkiliyoruz. Ne kadar karar alırsak alalım, ne kadar kural koyarsak koyalım bu aramızdaki sonsuz etkileşim bizim hayatlarımıza yön veriyor, anladınız mı? Furkan bunu anlamadı. Aslında hiçbir boku anlamıyordu. Yazarlık kursuna gitmeye başladığından beri bir yerleri kalkmıştı. Benim sevdiğim filmleri, çizgi romanları küçük görmeye başlamıştı. *Böyle salak şeyler okuyorsun, boş şeyler bunlar*, diyordu. Sana ne, değil mi? Kime ne! Bırak isteyen istediğini okusun ama yok, konuşacaklar illa. *Pis İşler*'i okumak benim en büyük zevklerimden biri, kendimden çok şey buluyorum bu çizgi romanda. Ve bu çizgi romanı her elime alışımada Furkan'ın o gevşek cümlelerini duymaya başlamıştım. İşte, bu olamaz, anlıyor musunuz! Mutluluğumu benden alamaz."

Cüneyt: "Tamam, cinayeti nasıl işlediğini de öğrenelim."

Erdal: "Her güzel şey gibi zorlu bir süreçti tabii. Neyse, benim odamda tartışmıştık. Arkasını döndüğünde masamdaki ciltli Edgar Allan Poe kitabını son gücümle kafasına geçirdim. Sendeledi, böyle bir dengesi şaşı. Sonra bir tane daha indirdim hemen. Yere düştükten sonra da üstüne çıkıp ölümüne yumruklamaya başladım. Ellerim acıdan sızlayana kadar vurdum. Defalarca defalarca... -Gözlerini parmaklarına diker. Öfkem geçmedi ama. Yırttığı sayfaları yerden alıp ağzına tıktım ve iki elimle bastırdım. Çizgi roman ağzındayken onu boğmak beni kendime getirdi. Öyle kuru kuru öldürmek de beni rahatlatmazdı, çizgi roman ağzındayken ölmeliydi. Küçük gördüğü *Pis İşler*'in içinde boğulmalıydı."

Cüneyt, Erdal'a pişman olup olmadığını sorar. Cinayeti anlatırken gözlerini bir saniye bile kelepçeli ellerinden ayırmayan katil, umursamaz bir ifadeyle başkomisere bakar ve başını iki yana hafifçe sallar.

Engin uzanıp masaya saçılmış raporları alır. Bu utanç verici olayı sanki sivrisinek öldürmüş gibi anlatan mahluğun yanında daha fazla zamanını harcamak istemiyordur. Bir araya getirip düzenlediği kâğıtları koyduğu dosyayı kanıt torbalarının yanına bırakır.

Cüneyt Başkomiser, "Tamam o zaman," der ve kapıya yönelir. Çocuğun arkasından geçerken yardımcısına bakıp elini ağzına götürerek sigara içmeye çıktığını belirtir. Engin'in yüz ifadesinden, arkasından bir şeyler konuşulduğunu anlayan Erdal tedirgin olsa da bunu belli etmemeye çalışır. Artık odada sadece kendisi ve

"GÜZEL BİR NOKTAYA DEĞİNDİN. EVET, BU KONUYU HİÇ DÜŞÜNMEMİŞTİM. HATTA İLK BAŞTA GERÇEKTEN ÇOK PIŞMAN OLDUM. BİR DAHA İSTEDİĞİM GİBİ ÇİZGİ ROMAN OKUYAMAYACAĞIM, N'APARIM BEN DİYE YEDİM KENDİMİ. AMA ŞİMDİ DÜŞÜNÜYORUM DA, DAHA DOĞRUSU POLİS ARABASINDA GÖTÜRÜLÜRKEN HİSSETTİM BUNU, ARTIK O KADAR DA İHTİYACIM YOK ONLARI OKUMAYA. YANI BAYILDIĞIM O ÇİZGİ ROMAN... BEN ONUN BİR PARÇASIYIM ARTIK."

Engin Komiser vardır. Engin ellerini iki yandan beline koyar. Alt ön dişlerini üsttekilere değdirirken gözbebekleri hızlıca açılıp kapanıyordur. Erdal bu ufak detayları bilemese de kendisine kilitlenmiş polisin aklında bir şeyler olduğunu anlamıştır. Gözlerini kırıp ağzını oynatarak ne var, der gibi sorar.

"Çok önemli değil mi bu çizgi roman senin için? Yani neticede abini öldürdün bunun için. Şimdi de hapse gireceksin. Peki, değdi mi, bundan sonra kim bilir tekrar ne zaman çizgi roman okuyacaksın, en sevdiğin şeyden mahrum ettin oğlum kendini. Hiç mi düşünmedin bunu?"

Erdal gülümseyerek başını onaylar şekilde sallar.

"Güzel bir noktaya değindin. Evet, bu konuyu hiç düşünmemiştim. Hatta ilk başta gerçekten çok pişman oldum. Bir daha istediğim gibi çizgi roman okuyamayacağım, n'aparım ben diye yedim kendimi. Ama şimdi düşünüyorum da, daha doğrusu polis arabasında götürülürken hissettim bunu, artık o kadar da ihtiyacım yok onları okumaya. Yani bayıldığım o çizgi roman... Ben onun bir parçasıyım artık. O evrene, o hikâyelerin içine girmiş gibi hissediyorum kendimi. Benim hayatım artık o çizgi romana ilham veren hikâyeleri içeriyor, içerecek. Belki bir gün birileri de benim yaşadıklarımından esinlenecek ve bir çizgi roman yazacak. Bir dünyayı okumak, kafanızda canlandırmak güzel bir deneyim ama o dünyanın içinde olmak, o dünyayı yaşamak... o başka bir boyut işte."

"Deliye her gün bayram," der Engin alaycı bir tavırla. Dosyayı ve kanıt torbalarını alır, odadan çıkmak için kapıya yönelir.

Yanından geçerken Erdal'ın yüzündeki gülümsemeyi fark eder ve durur. Erdal, Engin'e bakıp, "Hapse gireceğim için kaybettiğimi düşünüyorsun," der mütevazı görünmeye çalışan bir dâhiymiş edasıyla ve ekler:

"*Pis İşler*'i sonuna kadar okumadın değil mi?"

FREDERIC DANNAY (DANIEL NATHAM) İLE MANFRED BENNINGTON LEE (EMMANUEL BENJAMIN LEPOFSKY)

1853'TEN BERİ YAYIMLANAN AYLIK *MCCLURE'S MAGAZINE* İLE 1881'DE WHITE&STOKES ADINDA BİR ORTAKLIK KURAN, 1890'DA DA KENDİ ADINI TAŞIYAN YAYINEVİNİ, FREDERICK A. STOKES COMPANY'Yİ OLUŞTURAN YAYINCININ DESTEKLEDİKLERİ "EN İYİ GİZEM ROMANI YARIŞMASI" 1928'DE AÇILDIĞINDA VE BİRİNCİ SEÇİLECEK ROMANA 7.500 DOLAR ÖDÜL VERİLECEĞİNİ DUYURDUKLARINDA, ÖDÜL KUZENLERE ÇEKİCİ GELİR; DANNAY'IN ÇOCUKLUK ARKADAŞI ELLERY'NİN ADINI TAŞIYAN, SOYADI DA QUEEN OLAN BİR KAHRAMAN YARATIRLAR. BABASI RICHARD QUEEN, NEW YORK EMNİYETİ'NDE MÜFETTİŞTİR; OĞLU ELLERY QUEEN DE ONA YARDIM ETMEKTEDİR. ROMAN KAHRAMANININ ADINI DA "RUMUZ" OLARAK KULLANIRLAR.

Çoğunuzun, "Bunlar da kim?" dediğinizi duyar gibiyim. Yanıtı basit: İki kuzen. Ancak bu yanıt elbette polisiye açısından hiç açıklayıcı değil. Oysa başlığa "Ellery Queen" yazmış olsaydım, büyük bir olasılıkla ne bu soru sorulacaktı, ne de böyle bir açıklamaya gerek olacaktı.

Bu iki kuzen, polisiyenin -deyim yerindeyse- "tuhaf" çocukları. Kendilerini "Ellery Queen" diye bir takma adın arkasına saklamışlar; hatta ondan önce de "Barnaby Ross" adını kullanarak "Drury Lane" adlı dedektifi polisiye dünyasına sokmuşlar.

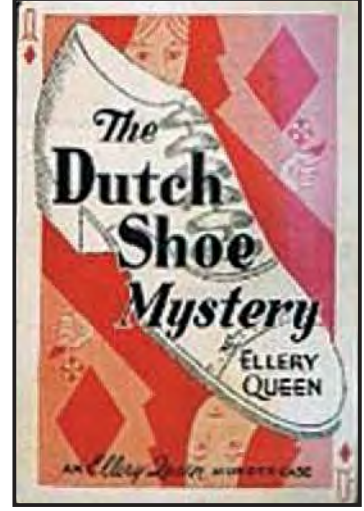
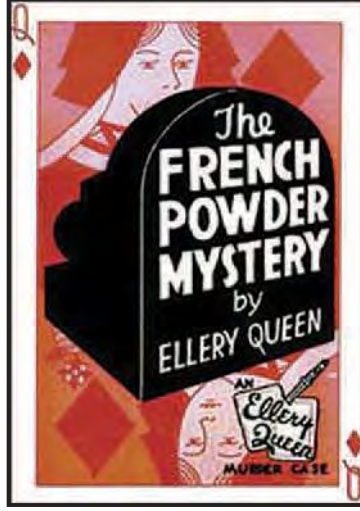
Her şeyi bir sıraya sokalım: 1905 yılında doğan kuzenlerin birine Daniel Natham, öbürüne Emmanuel Benjamin Lepofsky adı verilir; ancak zamanla ikisi de adını değiştirir: Daniel, Frederic Dannay'i, Benjamin de Manfred Bennington Lee adını alır. 1920'li yılların sonuna gelindiğinde, Frederic Dannay bir reklam şirketinde metin yazarı ve sanat yönetmeni olarak çalışmakta, kuzeni de sinema filmlerinin tanıtım malzemelerini yazmaktadır; yani ikisi de "kalem erbabı"dır.

1853'ten beri yayımlanan aylık *McClure's Magazine* ile 1881'de White&Stokes adında bir

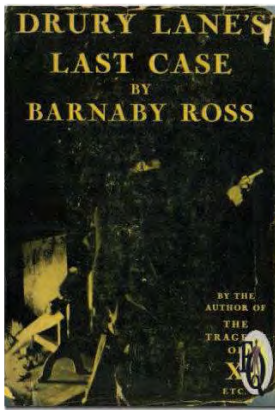
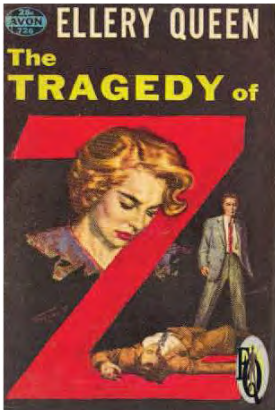
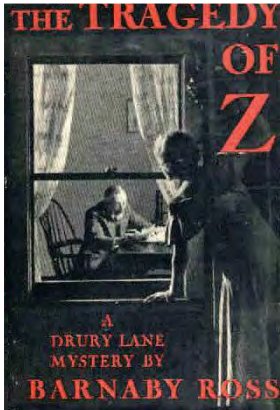
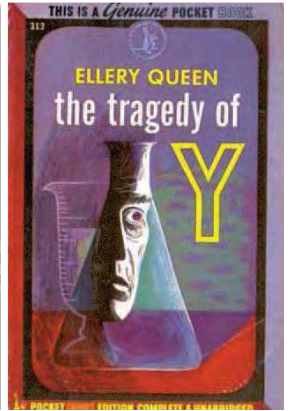
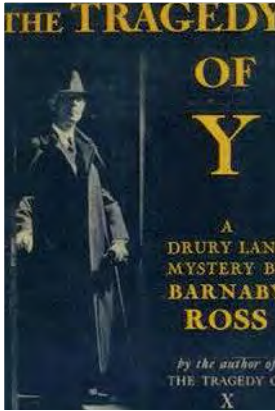
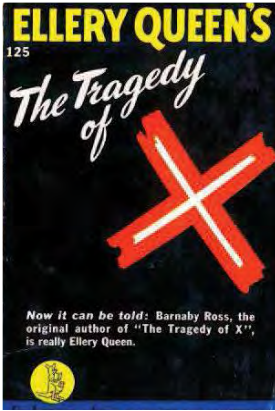
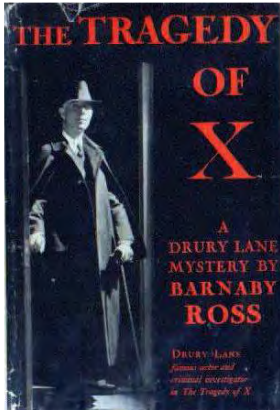
ortaklık kuran, 1890'da da kendi adını taşıyan yayınevini, Frederick A. Stokes Company'yi oluşturan yayıncının destekledikleri "En İyi Gizem Romanı Yarışması" 1928'de açıldığında ve birinci seçilecek romana 7.500 dolar ödül verileceğini duyurdularında, ödül kuzenlere çekici gelir; Dannay'in çocukluk arkadaşı Ellery'nin adını taşıyan, soyadı da Queen olan bir kahraman yaratırlar. Babası Richard Queen, New York Emniyeti'nde müfettiştir; oğlu Ellery Queen de ona yardım etmektedir. Roman kahramanının adını da "rumuz" olarak kullanırlar.

The Roman Hat Mystery adını verdikleri roman, birinci seçilir; ama 1929 Dünya Bunalımı kapıdadır ve zamanında Arthur Conan Doyle, Jack London, Mark Twain gibi yazarların da katkıda bulundukları *McClure's Magazine*, ödül tutarını ödeyemeden kapanır. Ancak diğer destekçi Frederick A. Stokes 1929'da romanı yayımlar ve roman, kısa sürede sekiz bin satar; o tarihlerde tanınmamış yazarlar için bu iyi bir satışır.

Kuzenlerin “roman yazmak” gibi bir niyetleri yoksa da Frederick A. Stokes öyle düşünmemektedir ve onun teşvikiyle 1930’da *The French Powder Mystery*, 1931’de de *The Dutch Shoe Mystery* yayımlanır. Üçüncü kitapları yayımlanıncaya kadar işlerini sürdürmekte olan kuzenler artık Ellery Queen adı altında peş peşe roman yazmaya başlarlar.

Araya bir başka “takma adlı” yazarı, Barnaby Rose’u ve emekli Shakespeare aktörü -aslında Londra’da bir cadde- olan Drury Lane’i de sıkıştırırlar: *The Tragedy of X* (1932), *The Tragedy of Y* (1932), *The Tragedy of Z* (1933), *Drury Lane’s Last Case* (1933). Dört kitap da bir süre sonra Ellery Queen’in kitapları olarak raflarda yerlerini alır.

Kuzenler için yukarıda “tuhaf” sözcüğü boşuna kullanılmadı. Hem yazarın hem de yazdıkları romanın kahramanının aynı adı taşıması yetmezmiş gibi, Ellery Queen adını tutup “şemsiye ad” da yaparlar ve genellikle Frederic Dannay’ın çizdiği taslak çerçevesinde başkaları tarafından yazılan romanların da Ellery Queen adını kullanmasına olanak sağlarlar. Lee de ölünceye kadar, sözkonusu yazarların/kitapların editörü ve danışmanıdır. Böylece “gerçek” Ellery Queen tarafından yazılan romanlar ile Ellery Queen “şemsiye”si altında yazılan romanlar, içinden çıkılması epey güç bir başka “gizem” yaratır Ellery Queen adının çevresinde.

Yazarı Ellery Queen görünen kitapların izi sürüldüğünde, örneğin Frank (Belknap Long), Samuel (Duff McCoy), Henry (Kane), Fletcher

(Flora) gibi birçok ada rastlanabilmektedir. Dahası, Ellery Queen adıyla kitap yazmış olan Stephen Marlow’a da, Mike S. Lesser, Andrew Frazer, Jason Ridgway gibi başka takma adların arkasında da rastlanabilir. Kısacası, ne kadar derine gidilirse o kadar iç içe geçen bir yumaktır sözkonusu olan.

Lee 1971’de öldüğünde, o tarihe kadar 30’u geçen romandan -bir o kadar da kısa öyküden- oluşan “en hakiki Ellery Queen’ler” de son bulur. 1971’de çıkan son roman *A Fine and Privat Place* olur. Ancak Ellery Queen “marka”sı, iki kuzenin 1941’de oluşturdukları, 1982’ye kadar da Frederic Dannay’in editörlüğünü yaptığı *Ellery Queen’s Mystery Magazine* varlığını sürdürür; hâlâ da sürdürmektedir.

Ellery Queen’s Mystery Magazine, Sonbahar 1941, ilk sayının kapağı

Ellery Queen’s Mystery Magazine, Mart/Nisan 2018 sayısının kapağı

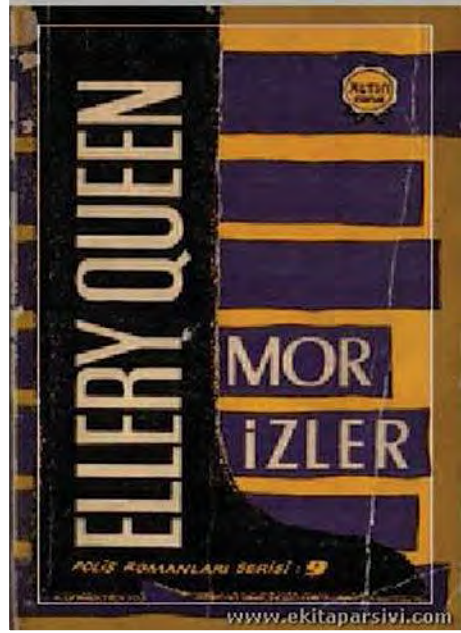
Ellery Queen adı çevresindeki “gizem” önündeki iki pulda somutlaşır. Birisi -malum- Interpol’ün 50. Yılı için Nikaragua, öbürü de “dedektifler serisi”nde San Marino tarafından çıkartılmış olan iki pulun üzerinde, birbirine hiç benzemeyen iki kişi, ikisinin yanında da Ellery Queen yazısı vardır da kurmaca “yazar(lar)” mıdır, kurmaca “roman kahramanı” mıdır yoksa filmlerinde oynayan oyuncular mıdır, belli değildir.

Son söz de Türkçede Ellery Queen üzerine... Gözümden kaçmadıysa eğer, Akba Yayınevi'nin 1963'te *Kupa Dörtlüsü* adıyla yayımladığı *Four of Hearts* Türkçedeki ilk Ellery Queen çevirisidir. Birçok polisiye romanı Türkçeye çeviren Gönül Suveren de "Türkçedeki ilk Ellery Queen çevirmeni" olmaktadır.

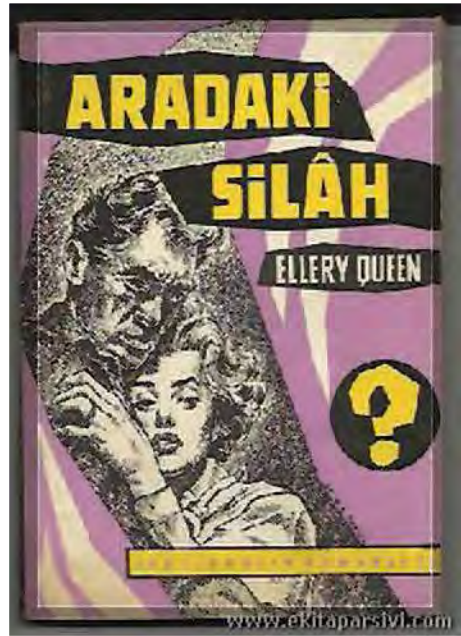
Kupa Dörtlüsü (Four of Hearts, 1938),
Akba Yayınevi, 1963, Çev: Gönül Suveren

Mor İzler (There Was An Old Woman, 1943),
Altın Kitaplar, 1964, Çev: Gönül Suveren

Y'nin Esrarı (The Tragedy of Y, 1932),
Hayat Kitapları, 1964, Çev: Gönül Suveren

Aradaki Silâh (Henry Kane, Kill as directed, 1963),
Varlık Yayınları, 1964, Çev: Ayhan Sümer

ÖLMEK İÇİN GÜZEL BİR MANZARA

Polis ekipleri, ihbar sonrası olay yerine sevk edildiklerinde pek çok şey için geç kalınmıştı. Çanakkale'nin merkezindeki minimalist Truva atının tepesinde, ucunda cansız bir adam sallanan bir ip asılıydı.

“Onu oraya nasıl asmışlar lan!”

Cesedi gören ilk polis memurunun tepkisi bu olmuştu. Pek tabii ki Çanakkale Cinayet Büro Amiri Taner Tanal'ın tepkisi biraz daha farklı olacaktı.

Cesede şöyle bir bakmış, altına geçip eğilerek halatın asılı durduğu tepeye gözlerini dikmişti. Deniz manzaralı bir cinayet mahallinin Taner Tanal'daki izdüşümü, ölmek için güzel bir manzara demekti. Daha sonra halatın boştaki ucunu yere çakılı tutan kaya parçasının yanına geçmişti. Kaya parçasını yerinden oynatıp oynatmama konusundaki tereddüdüne noktayı koyansa başsavcının olay yerine gelişi oldu. Daha fazla beklemelerine gerek kalmadı. Başsavcı, olay yerine şöyle bir baktıktan sonra Taner Tanal'a ihtiyacı olacaktı gibi bol şans dileyip aracına binerek uzaklaştı.

Taner Tanal, cesedin havadaki fotoğraflarının çekilmesinin akabinde iki polisi birazdan yere düşecek olan cansız bedeni tutmaları için görevlendirip kayayı hafifçe dürttü.

Kurşundan daha ağır görünen kalın halat, yağ gibi kayıverdi. İki polis memuru, cansız bedeni zar zor tuttuktan sonra gözlerini Taner Tanal'a dikti. Taner Tanal, kaya parçasının zarar görmeden laboratuvara gönderilmesini emrettikten sonra cesede ve onu tutan polislerle yaklaştı.

Deniz yönünden vuran rüzgâr, yosun ve deniz kokusunu kordondaki polislerle dek getiriyordu. Gecenin üçünde, onlardan başka kimse yoktu koca sahil şeridi boyunca. Taner Tanal, mevsim geçişlerinde azıtan sinüzitini arka plana atmak ister gibi deniz kokusunu derin derin soludu. Bir yandan cesede bakıyordu.

Zihnine, “30'lu yaşlarda, esmer, erkek” diye not aldı. Düzgün bir görüntüsü vardı adamın, serkeş değildi. Olay yeri ekibinden aldığı lateks eldiveni bir eline geçirip adamın montunun önünü hafifçe açtı. Fiyakalı sayılabilecek takım elbisesi ayan beyan ortaya dökülmüştü. Polislerden birinin bir ıslık öttürdüğünü duyar gibi oldu Taner Tanal, sınırlarına hâkim olmaya çalışarak cesedi incelemeyi sürdürdü.

En fazla iki günlük görünen sakalları vardı. İçinden, “Burada yaşamıyor olabilir, bir iş seyahatine gelmiş gibi duruyor...” diye geçirdi Taner Tanal. Boşta duran olay yeri ekibi

memurlarından birine, etrafı kolaçan etmesini ve iş hayatında kullanılıyor gibi görünen terk edilmiş bir çanta bulursa kendisine seslenmesini söyledi. Memur, gözlerini devirdikten sonra etrafa bakınmaya başladı.

Taner Tanal'ın sabrı taşmak üzereydi. Yurtdışında eğitim aldıktan sonra Türkiye'ye dönmüş ve ikinci iş tecrübesinde Çanakkale'ye denk gelmişti. İş yapmamak için her şeyi yapabilecek bir ekibi yönetmek çok zor oluyordu bazen.

Dikkatini tekrar cesede vermeye çalıştı. Adamın pantolonu hâlâ ütülü duruyordu. Ayakkabılarıysa çamurlanmıştı. Bunun ilginç bir şey olduğunu düşünerek, ayakkabıları aklının bir köşesine not etti. Cesedi ayakta tutan polislerde sıkılma emareleri başlamıştı. Bunu gören Taner Tanal içinden, "Ya sabır!" çekerek cesede göz atmayı sürdürdü.

Cesette göze çarpan başka bir şey yoktu. Polislere, adamı dikkatlice yere bırakmalarını ve otopsi için emniyete göndermelerini emrettikten sonra etrafta boş boş dolanan ve bu haliyle adeta çantayı bulmamak için uğraşan polisin yanına seğırtti. Adam, bir bankın altına baktıktan sonra diğer banka geçmişti. Adama durması için seslendi. Durup kendisine soran gözlerle bakan polisi yanına çağırdı. Bir bankın yanından eğildi ve polise de kendisi gibi eğilip bakmasını işaret etti. Bu şekilde bakıldığında, sağ ve solu boş olan bankların hemen hemen hepsinin altı görünüyordu. Sahil boyunca yer alan bankların altında hiçbir şey yoktu. Yüzünde bir aydınlanma beliren polise sinirle bakarak hırslanmış bir halde etrafa göz atmaya başladı Taner Tanal. Sahil şeridi bomboştu.

Yanıldığını düşünmeye başlarken, sinüzitini açmak için deniz kokusunu derin derin içine çekti. O an gözü, kıyıya vuran dalgalara çarptı. Koşar adımlarla betonarme sahil şeridinin denizle kesiştiği hizaya geçip etrafa bakındı. Polislerden birine, bir fener bulup gelmesi için seslendi. Her şeyi kendisinin düşünmesi, ekip ruhuna aykırıydı ama ekipte sorumluluk bilinci pek yoktu.

Neden getirdiğini anlamamış, hatta bunu yadırgamış bakışlarla elinde tuttuğu feneri amirine uzatan polis, Taner Tanal'ın sabrını taşırdı. "Sen aç, sen tut! Gösterdiğim hizada tut..." diye sertçe söylendi. Polis, feneri açtı ve Taner Tanal'ın gösterdiği hizada tuttu. Kıyıya paralel ilerleyen sarı ışık, hem geceyi hem de denizi yarıp geçmişti adeta.

Bingo!

İleride, oldukça ileride, tam da tecrübeli amirin gözünün takıldığı yerde dalgaların akıntısıyla kıyıya çarpıp duran siyah bir şey vardı. Marinadan bozma yerde park halinde az sayıda teknenin olduğu bir alanda, teknelerin arasında gidip geliyordu siyah cisim. Üzerine vuran güçlü sarı ışığı bile soğuracak kadar siyahtı sanki. Başka bir polise seslenip fenerin çarptığı siyahlığın yanına gidip bir bakmasını söyledi Taner Tanal. Polis, yalandan bir koşu tutturdu. En sonunda marinaya girip teknelerin arasındaki iskelede ilerledi ve tam da fenerin hizasında durdu. Birkaç saniye sonra, "Amirim, bir çanta var!" diye bağırdı.

Taner Tanal, muzaffer bir edayla gülümsemeye başladı.

(...)

Önce adamın asıldığı halat, halatı tutan kaya parçası ve denizden çıkarılan çanta laboratuvara gönderilmiş, sonra da üzerinden çıkan kimlikten öğrenilen bilgilere göre 33 yaşındaki Ertan Lekeli'nin akrabaları ve iş arkadaşları araştırılmaya başlanmıştı. Artık cansız bir beden olan Ertan ise otopsi memuruna emanetti.

Taner Tanal'ın öngörülerini doğru çıkmıştı. Ertan Lekeli, Çanakkale'de yaşamıyordu. Manisa'daki bir emlak şirketinin ortağıydı ve Çanakkale'ye bir arsayı incelemek için gelmişti. Zaten son dönemde kentsel dönüşüm münasebetiyle pek çok emlakçı ve müteahhit, Çanakkale'yi mesken tutmuştu.

Ertan Lekeli'nin ortağına telefonda, "Kaç gün önce gelmişti?" diye sorduğunda aslında cevabı tahmin edebiliyordu Taner Tanal. Bir günle büyük ikramiyeyi kaçırdı sadece: İki değil, üç gün olmuştu.

“Bu akşam otobüse binecekti... Ben de yolda-
dır diye aramamıştım!” diye açıklama yaptı
Ertan’ın ortağı Süleyman. Telefonda bile, ada-
mın yıkıldığı belli oluyordu. Adamdan, Ertan’ın
Çanakkale’de arsa için muhatap olması gereken
insanların bilgilerini istedikten sonra telefonu
kapattı Taner Tanal. Koridordan ilerleyip otopsi
odasına girdi. Fakat bildiklerinden başka bir şey
çıkmadı bu aşamadan da. Zira vücudunda bir
darp izi yoktu. Sadece ip boğazına geçirilirken
mücadele ettiğinin göstergesi olarak tırnak
içlerinde sentetik ip parçaları vardı. Bir de tabii,
muhtemelen tam tepeye çekildiği anda kırılan
boynu ölüm sebebi olmuştu...

Laboratuvara yol aldı Taner Tanal. Bura-
dan da bir şeyler çıkmazsa saatin sabah altı
oluşuna bakmadan biraz uyumak için eve gi-
decekti. Tıkanan dosyaların, Cinayet Büro’da
oturup durmakla aşılmadığını çok kez tecrübe
etmişti.

Halatı havada tutan kaya parçasından
hiçbir şey çıkmamıştı. Halattan ise halata ait
olmayan başka sentetik ip parçaları çıkmıştı.
Laborant Şekip’in, Taner Tanal’ı ikna etmek
istercesine mikroskobu işaret edip, “Bak,
bunlar siyah...” demesine istinaden, bir şey
anlamadan mikroskobun merceğine dikti
gözlerini Taner Tanal. Siyahtı.

“Analyze yolladım... Gelirler birkaç saate,”
diyerek mikroskoptaki görüntünün olmayan
izahını dile getirdi Şekip. Taner Tanal, bezgin
ve biraz da uykusuz bir şekilde çantayı sordu.
Bu kez gözleri parladı Şekip’in.

“Çantadan bir şeyler çıktı... Ama parçaları
nasıl birleştirirsin bilmiyorum...”

Taner Tanal’ın uykusunu kaçırabilecek
yegâne parolayı söylemişti. Birkaç saniye ön-
cesine dek çökük duran omuzları dikleşmişti
tecrübeli polisin. Gözlerinin sönmüş ferî,
tekrardan parlamıştı.

Şekip bu esnada, yanında duran kâğıtları
dikkatlice ayıklayarak Taner Tanal’ın önüne
serdi. Ertan Lekeli’nin çantasının kaliteli
oluşu, suyun etkisini engelleyemese de azalt-
mıştı. Evrakların bir kısmı ıslaktı ama hâlâ
okunabiliyordu.

Bir bölümü Manisa’daki arsalarla ve ko-
nutlarla ilgili sıkıcı belgelerdi. Ertan Leke-
li’nin tam bir işkolik olduğunu, bu belgeleri
yolda gelirken ve Çanakkale’de kaldığı süre
boyunca okuduğunu düşündü Taner Tanal.
Çanakkale’deki arsayla ilgili belgelerse eksik-
ti. Vekaletname olması gerekirken yoktu. Bir
de tam ortasından yırtılan satış sözleşmesinin
yarısı eksikti.

“Asıl bomba burada...” diyerek başka bir
kâğıdı dikkatlice çekip çıkardı Şekip. Taner
Tanal, belgeye ilk olarak boş gözlerle baktıysa
da neden sonra duruma uyandı. Bir önceki
gün evrakları çıkarılmış olan bir şirket tescil
belgesiydi. Vergi levhasında Ertan Lekeli’nin
adı tek yetkili olarak geçiyordu.

Şekip’in “asıl bomba” olarak nitelendirdiği
şeyse şirketin iş alanıydı. Sentetik üretime
dair, ipten tişörte, geniş bir yelpazede hizmet
verecek bir tekstil atölyesiydi.

Taner Tanal’ın kaşlarından biri havaya
kalktı.

Yurtdışında aldığı eğitim sırasında, ilk
başta onu hayli şaşkına çeviren bir düsturun
üzerinde ısrarla durulmuştu. O da bir dosyayı
incelediği sırada kendisini sadece kurba-
nın yerine değil, katil veya katillerin yerine
koyabilmesiydi. Her ne kadar genç yaşında
Amerika’ya gitmişse de özünde televizyon-
da rasgele bir maça denk geldiğinde yenik
durumdaki takımı istemsizce destekleyen bir
toprağın ürünüydü o. Üstün durumdaki takı-
mın yerine kendisini koyabilmek, hatta belki
maç bitiminde kazanmış olsa bile özeleştirî
verecek pek alışık olduğu bir güdü değildi.

Yine de yaptı.

Tekstil şirketini düşündü ilk olarak. Kafa-
sında bir atölye inşa etti. Çok büyük olmasına
gerek yoktu, ancak küçük de olamazdı. Maki-
nesinin, personel tuvaletinin ve en kötü ihtı-
malle bir tane de yönetici veya sorumlu için
odanın sığacağı kadar bir şey olsa kâfiydi.

Bu atölyenin, prefabrik bir halde gökten
zembille iner gibi konuşlanacağı bir arazi
gerekliyordu şimdi. Kafasında, Çanakkale’yi
turlayıverdi birkaç saniyede. Sıfırdan yapıl-

ması, var olan bir binanın elden geçirilmesinden daha pahalı olacağı için boş arazilerieledi bir çırpıda. Akabinde, şehir içinde ve sanayi bölgesinde ne kadar atıl durumda, uzun zamandır kiralanmayı bekleyen bina varsa hepsini bu çorbanın içine kattı.

Tam o sırada duraksadı. Elindeki yarısı olmayan sözleşmeye gözü takıldı. Ortağının söylediği kadarıyla bir arazinin satışı için Çanakkale'deydi Ertan Lekeli. Ancak bu satış için bir vekaletname de bulunmadığına göre, araziye alacak olan da öldürülen kişi olabilir miydi?

Kafasından, bir ucunda fabrikadan bozma bir atölye bulunan orta halli bir arazi çizdi. Atölye satılık veya kiralık olabilirdi; tercihen kiralık olmalıydı. Zira araziye kendi atölyesini inşa etmek için biraz zamana ihtiyacı olacaktı. En kritik soruya yaklaştığını hissederek heyecanlandı tecrübeli başkomiser.

Arazi ve atölye neden dip dibe olmalıydı?

Yüz puanlık uzmanlık sorusu. Üstelik kendisini sadece maktul veya katille değil, bir esnafla da empati yapmak zorunda bırakmıştı bu soruyla. Dip dibe olmalıydı, çünkü...

Beyninin kıvrımları arasında kendisinin bir minyatürünü görür gibi oldu. Bir sürü evrak dolabının arasından geçip giden minik Taner Tanal bazılarını açıp kapatıyor, bazılarını bir süre okuduktan sonra fırlatıp atıyordu. En sonunda diğer dolaplardan daha parlak görünen bir tanesinin önünde durdu. O küçük, tıfıl Taner Tanal'ın açtığı dolabın içinden devasa bir kâğıt fırlayıp büyük Taner Tanal'ın gözlerinin hizasına bir bayrağın göndere çekilmesi gibi yükseldi.

Cevap tam önündeydi işte.

(...)

Arazi, emniyetten mevzuu gözünde ilk kez canlandırdığı haliyle karşıındaydı. Hemen dibinde peş peşe bir sürü atölyeden bozma dükkân, yeni kiracılarını bekliyordu. Belediyenin, sırf kentsel dönüşüme tabi tutulması için yıkım kararı alamadığı ama kirasını da yüksek tutarak birilerinin kiralamasını engellediği dükkânlardı bunlar.

Sanayi bölgesinin, tam da Taner Tanal'ın önünde durduğu araziyle biten kısmının devamı koca bir şantiyeyi andırıyordu. İşler hummalı bir şekilde yürütülüyor, gece gündüz inşaat eksik olmuyordu. Bütün bu inşaatın arkasındaysa hep aynı tip evler yükseliyordu. Ruhu, dokusu, bir mazisi ve her şeyden öte hikâyesi olmayan...

Araziye adım atan Taner Tanal, peşi sıra getirdiği polislerin araziye almak isteyen alıcı rolüyle getirtip tutuklamak için hamle yaptıkları adama göz attı. Araştırdığı kadarıyla, sahibi olduğu boş arazinin bitişiğindeki iki dükkânın eski kiracısıydı adam. Ekonomik kriz nedeniyle, artırılan kiralari karşılayamadığı için önce iflas etmiş; haliyle kiralari ödeyemediği dükkânlarından olmuştu. Ardından da arazisini bile satışa çıkarmak zorunda kalmıştı.

Adamın biçare yüzünden okunan nefreti süzdü Taner Tanal. Sakallı, kara kuru bir adamdı. Kırklı yaşlarının ortalarında gösteriyordu.

Taner Tanal'ın gözünde, Ertan Lekeli'nin araziye bakarak coşku içinde anlattığı hayalleri canlandı. Yürürken işaret ettiği yerlere neyin inşa edileceğini arazinin sahibine anlatıyordu. Hatta numune olarak yanında taşıdığı ipleri de arazinin sahibine gösteriyor, incelemesi için de ona bırakıyordu. Buraya kadar her şey normaldi fakat acaba adama arkasını dönmese miydi?

Arazinin sahibi normal şartlar altında bir emlakçıyı öldürmezdi belki ama kendi hayallerini satın alabilen herkesten nefret edebilecek kadar güçlüydü.

Oysa şimdi, sıkılı yumrukları özgürlüğünün son demlerine kasteden devlet gücüne kalkmıyordu. O kadar da güçlü hissetmiyordu anlaşılan. Dahası, hiçbir zaman güçlü olmamış gibi görünüyordu.

Bir cinayetin en büyüleyici noktası da hiç yaşanmadığına sizi inandırabilmesi değil midir?

DOMUZ AVI

YAZAN: Yigilante Kocagöz
ÇİZEN : Deniz Ozan Coşkun

GİR ŞU ÇANTAYA
ARTIK !

OF ...

ÇANTAYI ÜÇ KEZ KONTROL ETTİM. HER
ŞEY TAMAM, BİLİYORUM ANCAK TUTAMADIM
KENDİMİ. HER ŞEY TAM OLSA DA, RAHAT ETMEYİP
SONRA FERİBOTTA GENE KONTROL EDECEĞİM.

NE KADAR GECİKTİRDİM BU KARARI ? YIL
OLDU MU ? BELKİ DAHA FAZLA. ON YILDIR
BURADA KALMAYI SÜRDÜRDÜYSEM, TERK
ETME FİKRİNİ DE PEKALA UZUN SÜRE
GECİKTİRMİŞ OLABİLİRİM

TANIŞTIĞIMIZDA BÖYLE DEĞİLDİ. BAMBAAŞKA
BİR ADAMDİ, NAZIKTI, BENİ GÜLDÜRMİYİ
BİLİRDİ. YOKSA HER ŞEYİN BU KADAR HIZLI
GELİŞMESİNE, NEDEN İZİN VERİYİM Kİ ?

YİRMİLERİMİN BAŞINDAYDIM VE
EVLİLİK FİKRİ, KAFAMDA UÇAN
ATLARDAN DAHA GERÇEK DEĞİLDİ
HALBUKİ,

BİRDEN BİRE TAKILAN YÜZÜK, HER ŞEYİ
BIRAKIP EĞE' YE YERLEŞME KARARI,
BAĞ EYİ İŞLETMECİLİĞİ. NASIL GERÇEK
OLUVERMİŞTİ ?

BORÇLAR BİRİKTİĞE,
GERÇEĞİN TOKADI DA
BÜYÜYORDU.

HER ŞEYİN FARKLI GELİŞMESİNİ
TEK BİR OLAYA BAĞLAYAMAM.
EKONOMİDEKİ SARSINTILAR,
TURİST SAYILARINDAKİ DÜŞÜŞLER...
BİR HAYALİ GERÇEK YAPMAYA
ÇABALAMIŞTIK AMA OLMUYORDU, ...

HAYAL KIRIKLIKLARI,
HER ŞEYDEN UZAK
BİR HAYATIN GETİRDİĞİ
MONOTONLUKLA YAVAŞ
YAVAŞ BİRLEŞİNCE...

BİR DE BAKMIŞSINIZ,
AŞIK OLDUĞUNUZ ADAM
KABUĞUNU TERK ETMİŞ.

LANET KAZAK SİĞİMİ ...

"HEP ÇİÇEKLİ ELBİSELER
GIYIYORSUNUZ, PAZARDA
GÖRÜNCE ELBİSENİZE
YAKIŞIR DEDİM."

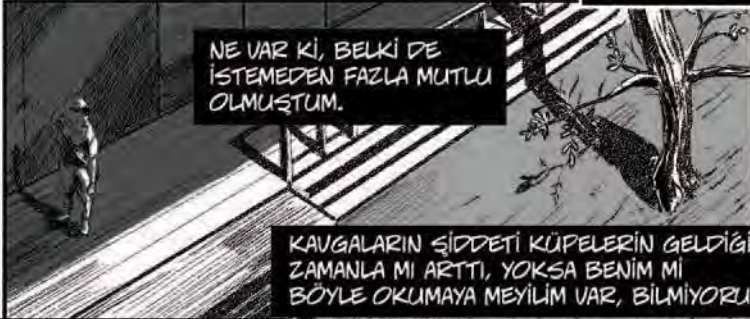

ADI ERTUĞRUL' DU. KIŞIN ÜNİVERSİTEDE
OKUYOR, YAZLARI ÇEVARDA ÇALIŞIYORDU.
KASABADAN ERZAK GETİRİR, BAĞCIYANLIK
YAPARDI.

GENÇTİ VE GÖZLERİNDE BANA KARŞI SAKLAYAMADIĞI BİR HAYRANLIK VARDI.
UZUN ZAMANDIR BÖYLE BAKILMaktan UZAK KALMIŞTİM VE BU HOŞUMA
GİDİYORDU...

KISA MASUM SOHBETLERDEN FAZLASI
OLMADI HIÇ. İNSANA KENDİNİ HER ŞEYE
KAPAMIŞ OLDUĞUNU UNUTTURAN
KÜÇÜK NEFESLER, KÜÇÜK
MUTLULUKLARDI O SOHBETLER.

NE VAR KI, BELKİ DE
İSTEMEDEN FAZLA MUTLU
OLMUŞTUM.

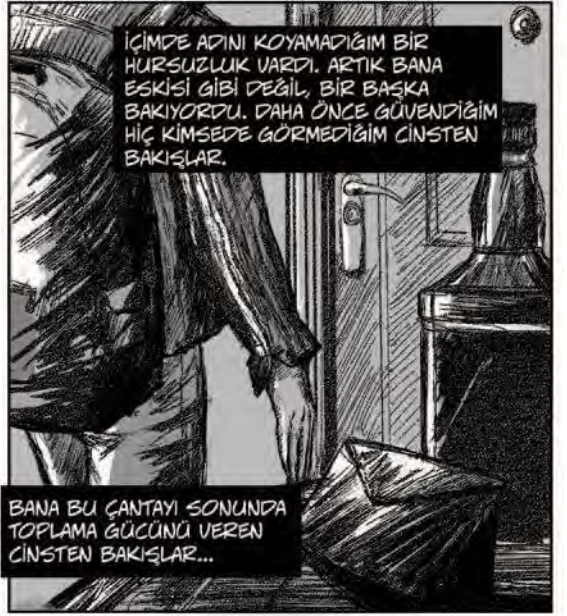
KAUGALARIN ŞİDDETİ KÜPELERİN GELDİĞİ
ZAMANLA MI ARTTI, YOKSA BENİM MI
BÖYLE OKUMAYA MEYİLİM VAR, BİLMİYORUM.

TARTIŞMALARIN SIKLIĞINDAKİ SİNSİ ARTIŞI
İDARE EDEBİLİRDİM. KOŞEDE UNUTULAN
SİĞARA İZMARİTLERİNDEN, SİNEKLERİN
DADANDIĞI ÜZÜMLERDEN, BOZUK
JENARATÖRLERDEN
ÇIKAN KAUGALAR. ASLA İLİŞKİMİZLE VE NEREYE
GİTTİĞİMİZLE İLGİLİ DEĞİLDİ. ASLA ERTUĞRUL İLE
İLGİLİ DEĞİLDİ.

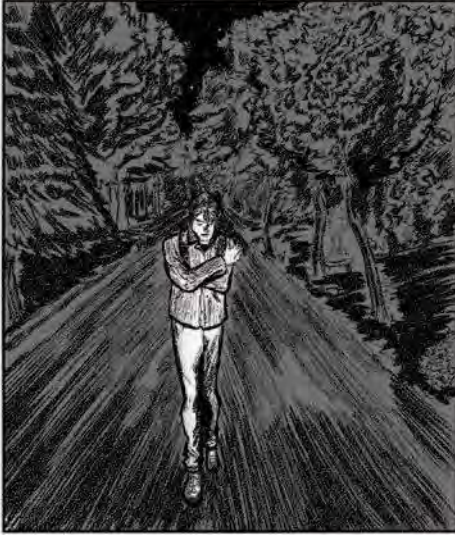

ERTUĞRUL ANSİZİN GELMEYİ KESTİ. NAZİK BİRİYDİ, HABERSİZ KAYBOLMASINI BEKLEMİYORDUM. ONA ERTUĞRUL'U SORDUĞUMDA AİLESİNİN YANINA, KARADENİZ' E GİTTİĞİNİ MİRLİDANDI. NEDEN SORDUĞUMU BİLE MERAK ETMEDİ. BU BENİ DAHA DA KORKUTUYORDU.

İÇİMDE ADINI KOYAMADIĞIM BİR HURSUZLUK VARDI. ARTIK BANA ESKİSİ GİBİ DEĞİL, BİR BAŞKA BAKIYORDU. DAHA ÖNCE GÜVENDİĞİM HİÇ KİMSEDE GÖRMEDİĞİM CİNSTEN BAKIŞLAR.

BANA BU ÇANTAYI SONUNDA TOPLAMA GÜCÜNCÜ VEREN CİNSTEN BAKIŞLAR...

BİZZZT
BİZZZZZT

BİZZZT

KONUŞMAMIZ GEREKİYOR. BİR SAATE EVE GELİYORUM.

HAVA SOĞUK.

O KAZAĞI HİÇ BIRAKMAMALIYDIM.

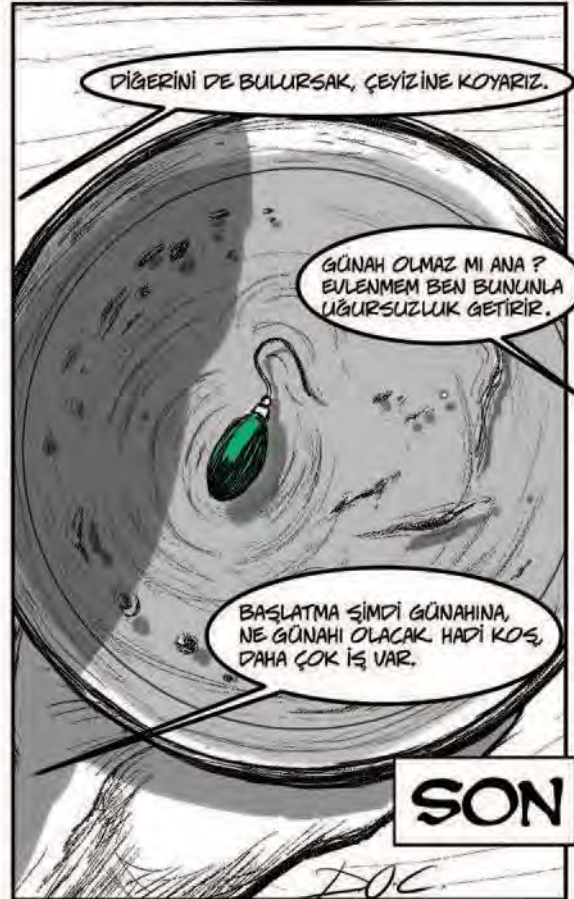

KAZAĞI ALIP ÇIKACAĞIM. BELKİ BİR DE TERMOSA İHLAMUR KOYARIM.

EN FAZLA YARIM SAATLİK İŞ.

OYLANMAK YOK. O GELMEDEN, ÇIKMIŞ OLURUM...

BEN BİLMEM BEYİM BİLİR

SERİ CİNAYET KONUSUNDA AYNI ZEVKLERİ PAYLAŞAN EVLİ ÇİFTLERİN EN ÜNLÜLERİNDEN BİRİ SACRAMENTOLU GALLEGO AİLESİDİR. CHARLENE GALLEGO, -SADİST KOCASI GERALD'A KURBAN ETMEK ÜZERE- SOKAKTA RASTLADIĞI GENÇLERİ BEDAVA UYUŞTURUCU MADDE VAADIYLA KANDIRIP ARABASINA ALARAK ISSIZ BİR BÖLGEYE GÖTÜRÜYOR, SONRA ÖN KOLTUĞA KURULUP KOCASININ -ARABANIN ARKASINDA- BU ZAVALLILARA TECAVÜZ ETMESİ VE ONLARI ÖLDÜRENE KADAR DÖVMESİNİ İZLİYORDU.

1 930'ların bunalımlı ABD'sinde yaşadıkları aşk ve paylaşımcı suç ortaklığıyla efsaneleşen Bonnie Parker ve Clyde Barrow -zen-ginlere düşmanlık ve işbölümü gibi konulardaki zihinsel ahenkleri açısından- emsalsiz bir çift olarak tarihe geçmiştir. Bonnie ve Clyde "bir elmanın iki yarısı kadar uyumlu sevgililer" olarak bilinse de bu türden suç ortaklığında yaygın olan ilişki biçimi, erkeklerin kadınlarına hükmedip onu buyruğu altına almasıdır.

Ataerkil aile yapısında babaların ve kocaların dediği olur. Psikopatolojik güdülerle davranan sadist erkeklerin etkisiyle onların otoritesi altına giren kadınlar, bu türden ilişkilerde öylesine silikleşirler ki kendilerinin de birer psikopata dönüştüklerinin farkına bile varamazlar.

Rostov Canavarı Andrei Chikatilo, Boston Canisi Albert DeSalvo ve Palyaço Katil John Wayne Gacy gibi pek çok kötü şöhretli seri katilin eşleri, kocalarının -ev dışındaki- karanlık hayatına dair hiçbir fikri olmayan, sindirilmiş kadınlardı. Akıllılık maskesi arkasında sıradan hayat yaşar gibi görünen bu canilerin eşleri -bazısı uzun yaşayacak kadar şanslı olmasa da- tatminkâr birlikteliklerinden şikâyetçi olmayıp kocalarından şüphe dahi etmemişler ve mahkemelerdeki aymaz ifadeleriyle hukukçuları şaşkınlıktan şaşkınlığa sürüklemişlerdir.

Seri cinayet konusunda aynı zevkleri paylaşan evli çiftlerin en ünlülerinden biri Sacramento Gallego ailesidir. Charlene Gallego -sadist

kocasını Gerald'a kurban etmek üzere- sokakta rastladığı gençleri bedava uyuşturucu madde vaadiyle kandırıp arabasına alarak ıssız bir bölgeye götürüyor, sonra ön koltuğa kurulup kocasının -arabanın arkasında- bu zavallılara tecavüz etmesi ve onları öldürene kadar dövmesini izliyordu.

Uyuşturucu bağımlısı Gallegolar 1978-1980 yılları arasında Kaliforniya ve Nevada'da on genci seks kölesi haline getirip katletmişlerdi. Son kurbanlarını silah tehdidiyle aracına alıp öldürmeye götüren Gerald Gallego, yirmili yaş-

Gallegolar

larındaki genç çiftin bir arkadaşının kandırılma ve kaçırılma sahnesine tanık olması ve araç plakasını polise bildirmesi sonucunda yakayı ele vermiştir.

Mahkemede suçunu kabul edip pişmanlık beyan eden Charlene on altı yıldan fazla yattığı Nevada Cezaevi'nden 1997'de tahliye edilirken, cinayet eylemlerine yordakçılık ettiği kocası Gerald, ömür boyu hapisle cezalandırılmış ve 2002'de kanserden ölmüştür.

Gallego davasının tahkikat sürecinin ayrınıtısında, kocası tarafından uyuşturucuya alıştırılarak sadistik suçları paylaşmaya itildiği ortaya çıkan Charlene Gallego'nun kaderine benzeyen hayatlar süren pek çok örnek olduğu tahmin edilmektedir.

Kadınların âşık oldukları adamlarla suç ortaklığı kurduğu en tuhaf aşk ilişkilerinden biri Japonya'nın Fukuoka şehrinde yaşanmıştır. İşledikleri tüyler ürpertici cinayetlerle yıllar boyunca gündemden düşmeyen sadomazoşist çift Futoshi Matsunaga ve Junko Ogata'nın dillere destan hikâyesi, korku filmlerini aratmayacak cinstendir.

Doğuştan suçlu ve arızalı Futoshi Matsunaga iyi bir aileye mensup bir genç kız olan Junko'yu henüz on yedi yaşındayken 1985'te -kızın annesinin tüm muhalefetine rağmen- evlilik vaadiyle kandırdı. 1996-1998 yıllarında taciz ve işkence suçlarıyla birlikte, ikisi küçük çocuk olmak üzere en az yedi kişiyi öldüren Futoshi, sevgilisi ve suç ortağı Junko'yu da yıllar boyunca istismar etmiş, onu tam anlamıyla boyunduruğu altına alarak, acı çekmek ve çektirmekten zevk alan bir insana dönüştürmüştür.

90'lı yılların başında, futon -Japon kanepesi- pazarlayan bir şirket kisvesi altında adam kaçırma, şantaj, gasp ve her türlü ağır suçu işlediği bir dolandırıcılık şebekesi kuran Matsunaga'nın en sevdiği oyun, emrindeki çete üyelerini, sahibi olduğu binanın üçüncü katında kurduğu işkence odasında elektrik vererek infaz etmektir.

Futoshi Matsunaga hasta ruhlu bir sadistti. İlişkinin başlangıcında önce intihar, sonrasında birçok defa kaçma girişiminde bulunan ama hiçbirini başaramayan zayıf karakterli Junko Ogata, korkusundan bir köşeye sinip her şeyi görmezden gelen bir kadın olmuştu. Büyük bir sadakat ve aşkla bağlandığı sevgilisinin işkencelerinden sonra merhamet duygusunu yitirmiş ve kendisi de sadistlemişti.

Junko'nun babası, kız kardeşi, kayınbiraderi dahil olmak üzere Ogata ailesinin beş ferdi de -özel olarak ürettiği- bir elektroşok taban-

KADINLARIN ÂŞIK OLDUKLARI ADAMLARLA SUÇ ORTAKLIĞI KURDUĞU EN TUHAF AŞK İLİŞKİLERİNDEN BİRİ JAPONYA'NIN FUKUOKA ŞEHRİNDE YAŞANMIŞTIR. İŞLEDİKLERİ TÜYLER ÜRPERTİCİ CİNAYETLERLE YILLAR BOYUNCA GÜNDEMDE DÜŞMEYEN SADO-MAZOŞİST ÇİFT FUTOSHI MATSUNAGA VE JUNKO OGATA'NIN DİLLERE DESTAN HİKÂYESİ, KORKU FİLMLERİNİ ARATMAYACAK CİNSTENDİR.

casıyla öldüren Futoshi Matsunaga, içinde bulunduğu durumun vicdani baskısıyla pişmanlık nöbeti geçiren Junko'nun evden kaçıp yetkililere her şeyi itiraf etmesiyle -2002 yılında- tutuklanmıştır.

Futoshi Matsunaga ve Junko Ogata arkalarında fiziksel kanıt bırakmamışlardı. Cesetler lüks dairelerindeki paslanmaz çelik mutfakta testere ve satırlarla parçalanıyor, tencerelerde kaynatıldıktan sonra, haşlanmış küçük et parçaları klozete ya da denize atılıyordu.

Dosyayı soruşturan Fukuoka Bölge Mahkemesi savcılar, tüyler ürpertici işkencelerle dolu bu türden seri cinayetlerle hayatlarında ilk kez karşılaştıklarını ifade etmişler ve şaşkınlıklarını gizleyememişlerdi. 2005'te iki sanık da ölüm cezasına çarptırılmış, daha sonra Junko'nun cezası ömür boyu hapse çevrilmiştir.

Fukuokalı Matsunaga-Ogata çiftinden farklı olarak, sevgilisinin icraatlarından asla şikâyetçi olmayan, pişmanlık duymayan Martha Beck ve Raymond Fernandez 1940'ların sonlarında

New York'ta belirlenemeyen sayıda -on yedi kişiyi öldürdükleri tahmin edilmektedir- cinayet işlemişlerdir.

Kurbanlarını bir gazetenin "yalnız kalpler" köşesindeki ilanlardan bulan katil çift, son katliamlarından sonra tutuklanıp birlikte elektrikli sandalyeye götürülene kadar Martha Beck, ilişkilerini bir masal aşkı gibi görmeyi sürdürmüş ve sevgilisine ölümsüz bir aşkla bağlı kalacağına ant içmiştir.

"Hikâyem bir aşk hikâyesidir ve ancak aşk ıstırabı çekenler beni anlayabilir. Ben duygusuz, akılsız ya da aptal değilim. Yalnızca âşık bir kadının ve ölüm evindeki infaz, Raymond'a olan aşkını daha da güçlendirecektir."

Martha Beck ve Raymond Fernandez çiftinin tiksindirici hikâyesi 1970 yılında yönetmen Leonard Kastle tarafından *The Honeymoon Killers* (Balayı Katilleri) adıyla sinemaya aktarılmıştır. Başrollerini Shirley Stoler ve Tony Lo Bianco'nun paylaştığı ve izlerken bile kendinizi kirlenmiş hissettiğiniz düşük bütçeli etkileyici film, bu itici aşkın nüvesindeki tuhaflığı yakalamada olağanüstü başarılı olmuştur.

Sindirilmiş eşlerin aşk ve bağlılık yeminlerini sürdürdüğü vakaların iki kişilik gruplardan ibaret kalmadığı ve aile şirketlerine dönüştüğü durumlara da rastlanır. Gezgin bir hırsız çetesi olan McCraryler 1970'lerin başlarında Amerika'nın bir ucundan diğer ucuna bir yıl süreyle dolaşıp soygunlar yapmış, ailenin erkekleri -baba Sherman, oğul Danny ve damat Raymond- yol boyunca yirmiden fazla genç kadını kaçırmış, tecavüz edip öldürdükten sonra cesetlerini bir kenara atmışlardı.

McCrary ailesi, 1920'ler Amerika'sındaki kötü şöhretli akraba çetelerinin 70'li yıllarda yeniden hortlamış hali gibiydi. Evlilik ve doğumlarla alabildiğine genişlemenin yanı sıra Western filmlerinde izlediğimiz suç şebekele-

Martha Beck ve Raymond Fernandez çiftinin tiksindirici hikâyesi 1970 yılında yönetmen Leonard Kastle tarafından *The Honeymoon Killers* (Balayı Katilleri) adıyla sinemaya aktarılmıştır.

rine benzeyen bu ailenin erkekleri, irili ufaklı hırsızlıklarla dolu kariyerlerini sonraları daha da ileri götürmüş ve Ağustos 1971'den Şubat 1972'ye kadar olan altı aylık döneme, sayılamayacak kadar çok sayıda ağır suç ve en az yirmi iki cinayet sığdırmışlardır.

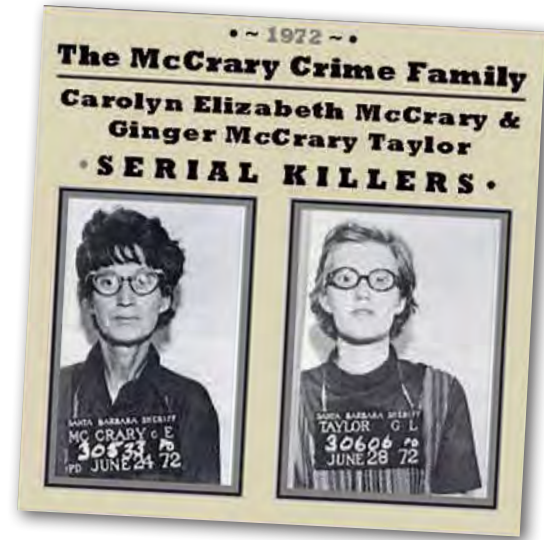
McCrarylerin cinai cinnetlerinin hazin sonuna Temmuz 1972'de Santa Barbara'da gelinmiştir. Silah tehdidiyle soymak üzere oldukları markette tesadüfen bulunan bir adli infaz memurunun aileyle çatışmaya girmesi sonucunda, McCrary erkekleri adamı silahla yaralayarak olay yerinden kaçmış, ne var ki görgü tanıklarının eşkallerini ve araç plakalarını tespit etmesi sonucunda çok geçmeden yakalanmışlardır.

Psikopat ailenin iki kadını Carol ile Ginger duruşmalardaki ifadelerinde tüm kalpleriyle erkeklerinin yanında olduklarını beyan etmişler ve eşlerine bağlılıkları mahkemedeki insanların gözlerini yaşartmıştır. Ginger Taylor, mahkeme, "Kocamı çok seviyorum ve o ne yaparsa yapsın, yanında olmaktan başka bir şey düşünmedim," demiştir.

McCrary kadınlarının sadakat testinden geçmesinden tam tamına yüz yıl önce -1870'lerde- şeytani bir aile ender görülebilecek iğrençlikte ortak suçlar işleyerek tarihe geçmiştir. Gaddar bir aile reisi olan Joe Bender ve en az onun kadar vahşi karısı Elvira, Kansas sınırında köhne bir otel işleten Alman göçmenleriydiler.

Otellerine konaklamak için gelen kurbanlar, önce kızları Katie Bender tarafından izzetü

MCCRARY AİLESİ, 1920'LER AMERİKA'SINDAKİ KÖTÜ ŞÖHRETİLİ AKRABA ÇETELERİNİN 70'Lİ YILLARDA YENİDEN HORTLAMİŞ HALİ GİBİYDİ. EVLİLİK VE DOĞUMLARLA ALABİLDİĞİNE GENİŞLEMENİN YANI SIRA WESTERN FİMLERİNDE İZLEDİĞİMİZ SUÇ ŞEBEKELERİNE BENZEYEN BU AİLENİN ERKEKLERİ, İRİLİ UFAKLI HIRSIZLIKLARLA DOLU KARIYERLERİNİ SONRALARI DAHA DA İLERİ GÖTÜRMÜŞ VE AĞUSTOS 1971'DEN ŞUBAT 1972'YE KADAR OLAN ALTI AYLIK DÖNEME, SAYILAMAYACAK KADAR ÇOK SAYIDA AĞIR SUÇ VE EN AZ YİRMİ İKİ CİNAYET SİĞDİRMİŞLERDİR.

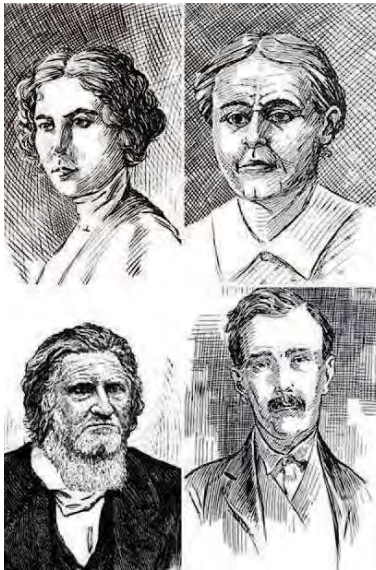
ikram edilerek beslenip semizletiliyor -ve hatta kimi zaman cinsel olarak tahrik edilip gevşetiliyor- sonra da baba Bender ve oğlu John tarafından kafatasları balyozla parçalanarak öldürülüyorlardı. Benderlar mezbaha işçisi gibi çalışarak kurbanlarını soyuyor, giysi ve kıymetli eşyalarını aldıktan sonra cesetlerini arazide rasgele yerlere gömüyorlardı.

1871-1873 yılları arasında yolu Bender Oteli'ne düşüp de ortadan kaybolan insanların sayısı bir düzineyi geçince, yerel polisin dikkatini çeken bu meşum aileyle ilgili soruşturma başlatıldı. Yapılan aramalarda bir kısmı nehre atılmış, büyük kısmı da otelin arkasındaki bahçeye ve ahırın zeminine gömülmüş cesetler bulunmasının ardından, aile üyelerinin tümü için gözaltı kararı çıkartıldı, ancak bu tedbirin kimseye bir faydası olmadı. ABD'nin ilk seri katilleri olarak istihbaratı alır almaz sırra kadem basan Benderların akıbeti halen bilinmemektedir.

Birlikte suç işleyen katil çiftler ve aileler... Romanlara, filmlere konu olan nice gerçek -tahakküm altına alınan kadınlı- suç hikâyesinden ancak en çok bilinenleri anlatabildik. Efendi-köle tarzı aşkın bulaştığı suç ortaklığı ilişkisi deyip geçmeyin; bunlar çeşit çeşittir: Kimi kadın ruh ikizini bulduğunu sanıp kötülüğü paylaşır, kimi kocasının ölümcül marifetlerini yok sayar, kimiye erkeği ne emrederse onu yapar.

Genç sevgililer için romantik ortamdaki bir lokantada baş başa yemek ya da hafta sonu kır gezintisi yapmak ne kadar güzel ve eğlenceliyse bazı katil çiftler için birlikte cinayet işlemek o kadar keyif vericidir. Kimi kadınlar içinse korkunç eylemlere seyirci kalmak pasif kişiliğin bir sonucudur, ne var ki adaletin karşısında suça iştirak etmek suç işlemekten farksızdır. Mahkemeler kadınlara pozitif ayrımcılık uygulasalar da suç ortağı kadınlar kanun önünde erkekleriyle eşit muamele görürler. Kendilerini, "Ben bilmem, beyim bilir" gibi klişe bahanelerle savunmak -genellikle- mazeret olarak kabul edilmez.

İşin psikolojik kısmına gelince, kadınların erkekler kadar vahşileşebilmesi için baskı ve şiddet görmesi gerektiğini savunan uzmanlar çoğunluktadır. Şahsen ben de öyle düşünüyorum. Kötülüğe başkaldıramayarak erkeğine suç ortaklığı yapmak zorunda kalan hatunlardan olmamak için kocanızı seçerken iyice düşünüp taşınmanızı öneririm. Şu değerli hayat, bir psikopatla evlenip yıllar boyunca çile çektikten sonra boşanmak için çok kısa, öyle değil mi?

Benderlar

MARTIN MYSTÈRE:

İMKÂNSIZLIKLAR DEDEKTİFİNİN PEŞİNDE

ESRARENGİZ DÜNYALARA YOLCULUKLAR

MARTIN MYSTÈRE’NİN KLASİK DEDEKTİF OLDUĞU SÖYLENEMEZ. BİR CİNAYETİ ÇÖZMESİ İÇİN KAPISINI ÇALAN “MÜŞTERİLERİ” YOKTUR. ARAŞTIRMALARINI PARA KARŞILIĞINDA YAPMAZ. ANCAK KONU İLGİSİNİ ÇEKERSE HAREKETE GEÇER. BAZEN, FBI VE CIA’DEKİ DOSTLARI TRAVIS VEYA CHRIS TOWER, BAZI GİZEMLİ VAKALARDA ONA DANIŞIRLAR.

*“Macera tehlikeli sanıyorsan,
rutini dene; öldürücüdür.”*
Paulo Coelho

1 982 yılında Bonelli Comics tarafından yayını başlatılan *Martin Mystère*, Alfredo Castelli tarafından yaratılmıştır. Grafik yaratıcısı ve başçizeriyse Giancarlo Alessandrini’dir. *Martin Mystère*’nin esin kaynağı, Henri Rider Raggard’ın ünlü yapıtı *Hazreti Süleyman’ın Hazineleri*’nin kahramanı Allan Quaterman’dır. Castelli, önce Mondadori Yayınevi tarafından çıkarılan *Super Gulp* dergisinde, torun Quaterman’ın maceralarını anlatan öyküler yazar. *Super Gulp*’un kapanmasından sonraysa Bonelli Comics ile anlaşır. Bazı rötuşların sonrasında, 1982 Nisan’ında yeni kahraman artık hazırdir: *Martin Mystère*.

Martin Jacques Mystère, 26 Haziran 1942’de New Yorklu bir gazetecinin oğlu olarak dünyaya gelir. Anne babasını bir uçak kazasında kaybeder. Çocukluğu yalnız geçer. Babadan kalan mirasın da yardımıyla parlak bir akademik kariyer yapar; Sorbornne’da arkeoloji, Floransa Güzel Sanatlar Enstitüsü’nde sanat tarihi, Masssachusetts Teknoloji Enstitüsünde (MIT) linguistik ve sibernetik eğitimi alır. Birçok serüvene karıştıktan sonra, Agarthi’de Bilge Kut Humi’nin eğitmenliğiyle psikolojik olgunluğa ulaşır.

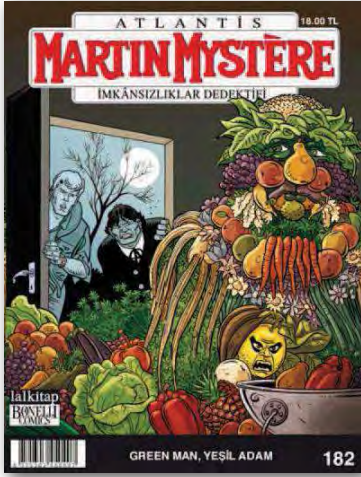
Sonunda, yazılarını yetiştiremediği için sürekli editöründen özür dileyen, sahaflara harcadığı paralar yüzünden birikim yapamayan, bilgisayar fetişisti, geveze, kentsoylu, iyi kalpli

“Marty amca”ya dönüşür.

Martin Mystère’nin klasik dedektif olduğu söylenemez. Bir cinayeti çözmesi için kapısını çalan “müşterileri” yoktur. Araştırmalarını para karşılığında yapmaz. Ancak konu ilgisini çekerse harekete geçer. Bazen FBI ve CIA’deki dostları Travis veya Chris Tower, bazı gizemli vakalarda ona danışırlar.

Dostları; uzatmalı sevgilisi Diana Lombart ve ekürisi Java’dır. Java, ilk kez Şeffaf Gölgeler Şehri’nde karşılaştığı bir Neandertal Adamı’dır. *Mystère* için kendi toplumunu terk etmiş ve bir daha onun yanından ayrılmamıştır. Modern toplumun bir parçası olduktan sonra Amerikan vatandaşı olur. Java birçok öyküde dostumuzu ölümden kurtarır, sadakatle ona yardımcılık yapar. Konuşma yetisine sahip değildir. Kendini mimiklerle ifade eder ve homurtu benzeri sesler çıkarır. Geveze Marty amcanın bazen dayanılmaz olan monologlarına asistan Java’nın “mrrggrhg” gibi mimiklerle yanıt verme çabaları, Castelli’nin mizahi yöntemlerinden biri gibi görünmektedir. Belki de Java, içindeki sessiz çılgınlarla ona yanıt vermektedir. Ancak okurlar bunu hiçbir zaman bilemeyeceklerdir... Java’nın varlığı; kendisinin bir *Homo sapiens*’ten fazla hümanist değerlere sahip olması nedeniyle öykülere buruk bir ironi de katar.

Diana Lombart, başlangıç öykülerinde iki boyutlu karton bir karakterdir. Kıskançlığı, güzelliği, alışverişe merakı ve kadınlara özgü tez canlılığı dışında bir özelliği yok gibidir. Sürekli *Martin* için kaygılanır ve onunla evlenmeyi

düşler. Ancak son dönem öykülerde Castelli, bu karaktere de derinlik vermiştir. Bu gelişimin sonunda Diana, Martin'le evlenmiş ve birçok macerada ön plana çıkmayı başarmıştır.

Dostumuzun en büyük düşmanıysa Sergej Orloff'tur. Martin ve Sergej uzun yıllar arkadaşlık etmiş ve birlikte Kut Humi'nin öğrencisi olmuşlardır. İlgi alanları ve zevkleri hemen hemen aynıdır. Ancak bir süre sonra Orloff bilgisini kötü amaçlar için kullanmaya başlar. Neden olduğu bazı olayların sonunda çıkan bir yangınla bir kolunu kaybeder. Yüzü ileri derecede yanar. Yanan yüzünü bir maskenin ardına gizleyen Orloff, yapay koluna da ışın silahını takar. Böylece bir tür Darth Wader'a dönüşür.

Orloff, Budist felsefe sistemi yin ile yang'ın kötü kutbunu temsil eder. Mystère ise ters taraftadır. Bu iki kişiliğin, iyi ile kötülüğün projeksiyonunda, gizemli-yitik dünya tarihine gönderme yapılır. Yani iyi ile kötünün, doğu (Mu) ile batının (Atlantis) savaşına... Aslında iyi ve kötü arasında sınır belirsizdir. Sergej Orloff başlangıç öykülerde kötücül ve sadist bir bilimsan gibi görünürken, serüvenler ilerledikçe gri bir karaktere dönüşür. Zenadu adlı serüvende, Sergej ve Martin arasındaki ilişki geri dönüşlerle anlatılır ve Sergej'in kişilik profili derinleştirilir. Martin bir süreliğine kötürüm kaldığı bu serüvende iç hesaplaşma yaşayacak, ezeli düşmanı ile paylaştığı güzel ve eğlenceli gençlik anılarını tekrar yaşayarak Sergei'yi kendi içinde yeniden tanımlayacaktır. Sonunda Budist öğretisi olan kaderin bir türünü ve herkesin içinde iyilik ve kötülüğün birlikte yaşayacağını kavrayacaktır.

BAŞLANGIÇ DÖNEMİNDE MYSTÈRE ÖYKÜLERİNİN RUHU, ARKEOLOJİK MİTLERLE YOĞRULMUŞ GİZEMİN, COŞKUN AKAN NEHRİ GİBİ GÖRÜNMEKTEDİR. ÖYKÜLER; SOĞUKKANLI VE HER ŞEYE KUŞKUyla YAKLAŞABİLEN BİR BİLİMSANININ KİŞİLİĞİNDE FANTASTİK- TABİİ MİSTİK- SIRLARIN LABİRENTİNDE, BİLİNMEYEN DÜNYA TARİHİNİN GİZEMİNİ ARAMA SERÜVENLERİYLE KURGULANIR. BUNDA MYSTÈRE'NİN MIT'TEKİ GEÇMİŞİNİN ETKİSİ ÖNEMLİ GÖRÜNMEKTEDİR. TEKNOLOJİ BAĞLANTILI FANTASTİK ÖYKÜLER KÖKLERİNİ BURADAN ALIR. İLK DÖNEM ÖYKÜLERİNDE BUDİST MİSTİSİZMİ AĞIR BASARKEN ARA DÖNEM ÖYKÜLERDE HİRİSTİYANLIĞA AİT TEOLOJİK MİSTİSİZM ÖNE ÇIKAR. BU DÖNEMDE MARTİN AMCANIN HİKÂYELERİ İTALYA'DA GEÇER. ARDINDAN FANTASTİK ÖYKÜLERE DÖNÜLÜR.

MYSTÈRE ÖYKÜLERİNİN KARMAŞIK KÖKENİ

Başlangıç döneminde Mystère öykülerinin ruhu, arkeolojik mitlerle yoğrulmuş gizemin coşkun akan nehri gibi görünmektedir. Öyküler; soğukkanlı ve her şeye kuşkuyla yaklaşabilen bir bilimsanının kişiliğinde fantastik-tabii mistik- sırların labirentinde, bilinmeyen dünya tarihinin gizemini arama serüvenleriyle kurgulanır. Bunda Mystère'nin MIT'teki geçmişinin etkisi önemli görünmektedir. Teknoloji bağlantılı fantastik öyküler köklerini buradan alır. İlk dönem öykülerinde Budist mistisizmi daha ağır basarken ara dönem öykülerde Hristiyanlığa ait teolojik mistisizm öne çıkar. Bu dönemde

MYSTÈRE, BİRÇOK ÖYKÜDE YANITLAMAKTA GÜÇLÜK ÇEK- TİĞİ SORULARLA KARŞILAŞTIĞINDA, NESNEL BİLİMSSEL AÇIKLAMALAR YERİNE, KENDİNİ EFSANELERE YÖNELME ÇEKİCİLİĞİNDEN KURTARAMAZ. BELKİ DE BU NEDENLEDİR Kİ CASTELLİ TARAFINDAN ÇOK USTACA KURGULANMIŞ ÖYKÜ BAŞLANGIÇLARI VE GİZEM SARMALI, SERÜVENİN FİNAL BÖLÜMÜNDE HAYAL KIRIKLIĞI YARATAN “BASİT AÇIKLAMALARLA ÇÖZÜMLENEREK” SONLANDIRILIR.

Martin amcanın hikâyeleri İtalya’da geçer. Ar-
dından fantastik öykülere dönülür.

Öykülerin kaynağı olan “fantastik pınar”
popüler kültürde Erich Von Daniken tarafın-
dan ortaya atılan; antik uygarlıkların bilimsel
bulguların tersine, çağımızın çok ötesinde bilim
ve teknolojiye sahip oldukları savından bes-
lenir. Daniken’in savı yani yerleşik otoriteyi
kollayan “gardiyanlar” tarafından yok edilen
“kadim arkeolojik buluntuların varlığı” serü-
venlerde sıkça kullanılır. Martin de karşısında
sık sık “Kara Adamlar”ı bulur. Bunlar yerleşik
inanca ve resmi tarihe karşı ve her türlü keşif
ve buluntuya düşman olan gizli bir örgüttür.
Bir bakıma çağımızın engizisyoncularıdır...
Amaçları, insanlığın dünyanın gerçek tarihini
öğrenmesini önlemektir. Gerçek tarihse iki ayrı
kıtada yer alan Mu ve Atlantis medeniyetleri
arasında çıkan savaşta kullanılan kıyamet silahı
sonucunda her iki kıtanın da uygarlıklarıyla
birlikte yok olduğudur.

Kara Adamlar; dostumuzu takip eden avcı
köpekleri gibidir. Kahramanımız ne zaman At-
lantis ya da Mu’ya ait buluntular ortaya çıkarsa
Kara Adamlar hemen onu yok eder. Tarih dışı
her buluntuyu bilmelerine rağmen nedense
önce Martin’in onları bulmasını bekler, sonra
yok etme işlevlerini yerine getirirler! Martin
ve Kara Adamlar arasındaki bu görev dağılımı,
sonunda okuru da bezdirince, ilerleyen sayılar-
da kahramanımızın babasının da bir Kara Adam
olduğunu ve ölümünün de bir kaza olmadığını
okura sunmak gerekecektir. Daha da ileri
gidilerek Martin, Kara Adamlarla beraber ortak
görevlere bile çıkarılacaktır. *Milenyum Sonunun
Virüsü* adlı macerada dostumuz, Kara Adam-
lar ve Sergej ile birlikte dünyayı bile kurtarır
hatta...

Zamanla, konu sıkıntısı nedeniyle de olsa
gerek, Danikenvari öyküler azalmaya başlar.

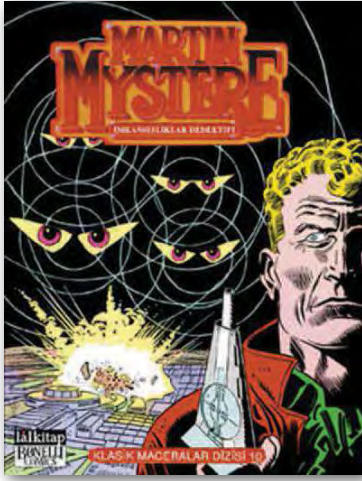
Özellikle İtalya seyahati serüvenlerinden başla-
yarak Katolik dinsel gizem, Katolik mimari ve
sanat ön plana çıkarılmaya başlanır. Sanki Cas-
telli, kendi kültürel değerlerine dönüş yapmak
istemektedir. Amerikalı WASP Marty amca,
kendini Castelli’nin Latin-Katolik köklerinde
aramaya başlamıştır. Katolik inancın güçlü ol-
duğu İtalya’da yerel okurlar bu değişime olumlu
tepki verir. Bizim gibi farklı ülkedeki okurlarsa
sıkılmışlardır.

Sinema ve edebiyat esinlenmeli hoş öyküler
de mevcuttur. Örneğin Villa’nın resimlediği
Korkunç İstila adlı öyküde, dünyayı ele geçirme-
ye çalışan akıllı arılar kullanılarak Hitchcock’un
kült filmi *Kuşlar*’a saygı duruşunda bulunulur.
Lilliput’a Dönüş’te, Jonathan Swift’in *Güiver’in
Seyahatleri*’ne; *Dehşet Şatosu* macerasında,
Shelly’in *Frankenstein Canavarı* adlı romanı-
na; *Olmayan Ülke*’de Barrie’nin *Peter Pan*’ine
gönderme yapılır. *Yabancı Dünyalı* adlı serüven-
de, 1914 yılında Meksika’da gizemli bir şekilde
kaybolan ünlü korku ve kara mizah öyküleri
yazarı Ambrose Bierce serüvenin içine katılır.
Bazıları da steampunk tadında olan bu öyküler
edebiyatseverlerin de ilgisini çekmiş ve seriye
önemli oranda okur kazandırmıştır.

POLİTİK DURUŞ VE BELGESEL YAPI

Martin Mystère, genelde apolitik bir duruşa
sahiptir. Politikaya ilgisi sıradan Amerikalıdan
pek farklı değildir. Devlet, sadece var olan ve
tarafsız bir aygıt olarak yansıtılır. Olası bir CIA
üssü olan “Başka Bir Yer”, buranın sorumlusu ve
dostumuzun arkadaşı Chris Tower ve Müfettiş
Travis iyilerin yanında devlet görevlileridir.
Ufak tefek dokundurmalar dışında sistem
eleştirisi bulunmaz. Ken Parker, Dylan Dog gibi
antikahramanlarda bulunan romantik anarşist
ve antikapitalist tavır, Mystère öykülerinde yok
denecek azdır. Kentsoylu Marty amca, genelde
sistemle barışıktır...

Mystère birçok öyküde, dünyanın çeşitli
yerlerindeki arkeolojik buluntuların çevre-
sinde bizi bir turist rehberi gibi gezdirir. Bu
geziler sırasında, dostumuzun monologlarıyla
belgesellere taş çıkaracak düzeyde bilgi alırız.
Bu yaklaşım, diziye yarı belgesel bir hava ve
saygınlık kazandırmıştır. Bu enformatik yapı,
entelektüel okurların diziye ilgi göstermesini
sağlamıştır. Örneğin 1908’de Sibiry-Tunguska
havasını yerle bir eden patlamanın sebebini,
Etrüks medeniyetinin gizemli kökenini, Ame-
rika’nın keşfi hakkındaki gizemli gerçekleri,
Kutsal Kadeh’in sırrını ve Kutsal Mızrak’ın es-

rarlı geçmişini öğrenebilirsiniz. Simyacıların ve cadıların mağaralarını, Agharti, Avalon, Atlantis ve Mu kıtaları gibi efsanevi kayıp dünyaları ziyaret edebilirsiniz. Kral Arthur ve Yuvarlak Masa Şövalyeleri ve bütün zamanların dinsel ve mitolojik kahramanları gibi efsanevi kahramanlarla karşılaşabilirsiniz. Çözülmesi olanaksız gizli şifreleri kırma, antik yazı sistemlerini deşifre etme, bilinmeyen alfabeleri öğrenme şansı bulabilir, büyü kılıç Excalibur'u tutabilir, Kristof Kolomb'un, William Shakespeare'in ve Leonardo da Vinci'nin yaşamları hakkında bilinmeyen ayrıntıları öğrenebilirsiniz. *Mystère* serüvenlerindeki bu zenginlik, çizgi romanın sadece çocuklara yönelik bir sanat olduğunu öne sürenlere iyi bir cevaptır.

ÇELİŞKİLER

Mystère, birçok öyküde yanıtlamakta güçlük çektiği sorularla karşılaştığında, nesnel bilimsel açıklamalar yerine, kendini efsanelere yönelme çekiciliğinden kurtaramaz. Belki de bu nedenledir ki Castelli tarafından çok ustaca kurgulanmış öykü başlangıçları ve gizem sarmalı, serüvenin final bölümünde hayal kırıklığı yaratan "basit açıklamalarla çözümlenerek" sonlandırılır.

Mystère, temelde MIT mezunu bir bilim insanı olması nedeniyle kuramsal olarak rasyonalist bir tavra sahip olmak durumundadır. Ancak bu bir yanılsamadır. Rasyonalizm, geniş bir tanım olup, genelde modern çağda ortaya çıkan kimi rasyonalist sistemlere özgü bir ad olarak kullanılır. Geniş anlamda her türlü rasyonalizmin "psikolojik kökü" mantık ötesi bir arzuda

yatar. Bu, mantıksal gerekçesi verilemeyen kesinliği arama arzusudur.

Rasyonalist yöntem; bilimsel yöntemi değil, "aklı" dünyaya ilişkin sentetik bilginin kaynağı sayan ve bu bilginin doğrulanması için gözleme yer vermeyen felsefi yöntemi niteleyicidir. Bilimin gücünün sınırlı olduğunu, temelinin bilgiye değil, inanca dayandığını kanıtlama takıntısını psikoloji ve eğitimle açıklayabiliriz; ama ona mantıksal bir dayanak bulamayız. Bir kez bilgi edinmede "olgusal gözlem" yöntem olarak bir yana itildi mi, mistisizme geçiş kolaylaşır. *Mystère*'nin yaptığı da genel olarak budur. Belki de be nedenle dostumuza imkânsızlıklar dedektifi yerine "spekülasyonlar dedektifi" demek daha doğru olacaktır.

SON KELAM

Gizemli tarihe ve mitolojiye yapılan göndermeler, konu zenginliği, cüretkâr hayal gücü, popüler arkeoloji ve edebi soslar... Kuşkusuz, entelektüel okurlar da dahil olmak üzere herkesin düş kurma, çocukluğun masalsı dünyasına kaçma özgürlüğü vardır. Bebeklikten başlayan ve sonunda erişkin bir insana dönüşen kimliğimizin omurgası içinde, hiçbir zaman yitirmek istemeyeceğimiz çocukluk anılarımız, özlemlerimiz ve heyecanların olması güzeldir. Gerçek dünyanın sıradan, sıkıcı hatta bazen acımasız dokusuna karşı koyabilmek için çocukluk heyecanlarımızı korumamız sağlıklı bir davranımdır. Martin *Mystère*'nin başarısını belki de tam burada, insan kalbinin derinliklerinde aramak gerekir.

KİTAP DEDEKTİFLERİ İŞ BAŞINDA!

Çaylak Kitap Dedektifleri, *Harry Q. Davası*'nın Ardındaki Gerçek'in Peşinde...

Çınla: "Polis merkezi, acil durum dediğiniz nedir?"

"Alo? Adım Deborah Cooper, Side Creek Lane'de oturuyorum. Ormanda bir adam tarafından kovalanan bir kız gördüm sanki."

"Tam olarak neler oldu?"

Bir kitabın ilk sayfasında böyle bir telefon konuşması okuduktan sonra ne olacağını merak etmeden durabilir misiniz? Ben duramadım. Her şeyden önce, bu romanın Türk okurlar tarafından tamamen ıskalanmış olduğunu düşünüyorum. Yakın çevremde romanı okumuş kimseyle karşılaşmadım. İnternet ortamında ya da edebiyat dergilerinde romanla ilgili herhangi bir Türkçe yazıya ya da tanıtıma rastlamadım. Av-

rupa'da 2012'nin Académie Française ve Goncourt des Lycéens roman ödüllerini kazanmış ve inanılmaz ilgi görmüş bir romanından bahsediyoruz. Ülkemizde bilinmemesi bana tuhaf geldi. Çaylak Kitap Dedektifleri'nin okuma listesine bu yüzden önermek istedim. Sizin romanı nasıl bulacağınızı merak ettim.

Saliha: Ben de internette araştırdığımda romana dair fazla bilgi bulamadım. Romana ilgi biraz frankofonlarla sınırlı kalmış gibi.

Çınla: *Harry Q. Davasının Ardındaki Gerçek* tam 35 dile çevrilmiş ama haklı olabilirsin. Sizce neden Türk okurlar tarafından ıskalanmış bu roman? Bence bunun nedeni kapağı. Kitabı Türkçeye kazandıran Can Yayınları maalesef

* 2016 yılı Kasım ayında 221B Dergi ve Bilgi Üniversitesi işbirliği ile düzenlenen "Dünyanın Polisiye Haritası" adlı atölyede tanıştık. Farklı mesleklerden on kadındık. Bir ortak noktamız vardı: Polisiye roman! Yıllarca polisiyenin izinden gidenimiz, polisiyeyle henüz tanışanımız, roman teorisine dalınca polisiyeyi keşfedenimiz, çocukluğundaki polisiyelerin nostaljisini yaşayanımız, yeni çıkan tek bir polisiyeyi bile kaçırma hevesinde olanımız... Ayrılmadık birbirimizden. Her altı haftada bir toplanıp önceden belirlediğimiz bir polisiye romanı masaya yatırıyoruz ve kıran kırana tartışıyoruz. Aynı düşünmüyoruz ama aynı heyecanı paylaşıyoruz. İşte sizlerle paylaşmak istediğimiz de bu heyecan! Arzu Sabancı, Cansu Akdeniz, Çınla Akdere, Gözde Kömeçoğlu, Mine Şen, Pınar Demirbilek, Saliha Aslan, Şenay Dünder, Verda Toprak.

kitap için çok kötü bir kapak seçmiş ve belki de okurun o kapağı açıp daha ilk sayfasından romanın içine çekilmesine talihsizce ve bilmeden engel olmuş ne yazık ki. Kapağa bakınca Nabokov'un *Lolita*'sı aklıma geliyor. Kitapta kendisinden yaşça büyük biriyle ilişkiye girmiş genç bir kadın var fakat sadece bu temayı öne almak romana yapılan büyük bir haksızlık. Roman çok daha derin, incelikli, kapsamlı ve zengin.

Şenay: Nabokov'un *Lolita*'sında Lo-li-ta hecelenerek yazılmış, burada da No-la No-la diye heceleme var. Yani aslında Joël Dicker da Nabokov'a selam göndermiş.

Çınla: Hatta NO LA NO LA NO LA deyince Lo-li-ta gibi bir şey oluyor, diyor birisi bir röportajda.

Şenay: Bir de Nola kıvrıkcık sarı saçlı, bakınız 63. sayfa. Kapakta yanlış model seçilmiş. (Gülüşmeler)

Çınla: Kitabın orijinalinin kapağının fonu beyaz. Üzerinde bir Amerikan kasabasında küçük bir sokak görünüyor. Cadde üzerinde bir kilise ve benzin istasyonu var. Tam da 1970'lerin Amerika'sını yansıtan iki sembolik yapı. Kapak değiştirilip romanı daha iyi yansıtan görüntülerden oluşturulmalı bence.

Mine: Olayların geçtiği kasabaya benzer bir manzara görseli ya da tablosu gibi bir kapak seçilebilirdi bence.

Gözde: Kapağı ben de beğenmedim. Ancak roman film tadında değil miydi? Roman okuyor gibi değil de film izliyor gibi hissettim. Hatta filmi olmalı dedğim anlar oldu sık sık.

Çınla: Bir röportajında roman için film teknikleri geldiğini söylüyor Dicker. Spielberg bile ilgilenmiş bu romanın filmini yapmakla! Bir keresinde merak edip filmi varsa bulup izlemek istemiştım bir arkadaşımınla. O araştırmıştı ve karşısına çok tuhaf bir "kısa film tanıtımı" (trailer) çıkmıştı. Romanın ismini yazdığımızda karşınıza çıkan bu "trailer" sahte! Birisi oturmuş, oradan buradan arakladığı görüntüleri birleştirerek romanın filmi varmışçasına bir film özeti hazırlamış. Dicker dizi teklifini kabul etmiş ve toplamda 500 dakika (50'er dakikadan 10 bölüm şeklinde) süren dizi yakın zamanda çekilmiş.

Verda: Joël Dicker nasıl biri acaba?

Çınla: Azimli... Röportajlarını dinlerken beni en çok etkileyen yazarın bu azmi oldu. Kendisi hukuk fakültesinde okuduğu her yıl bir roman yazmış ve bir editöre göndermiş. Her seferinde reddedilmiş romanı, basılmamış. En

sonunda Harry Q.'yu yazmış. Bir editör ona değer vermiş. Ama editör, roman yayımlandıktan çok kısa sonra vefat etmiş.

Arzu: Ne büyük talihsizlik...

Çınla: Roman ilk anda yakalıyor okuru. Bu romanda *Mise en abyme* tekniği kullanılmış: "roman içinde roman". Bu durumda biz iki roman (Joël Dicker'in romanı ve Harry Quebert'in romanı) üzerine aynı anda düşünüyoruz okumamız boyunca. Aslında biz Harry Quebert'in romanına dair çok şey öğrenemiyoruz. Onun sadece başlığını biliyoruz: Kötülüğün Kaynağı. Fakat yine de hep o romanı düşünüyoruz. Ayrıca kitapta dedektif yok ama daha güzeli var: Çok sevdiği bir kişinin suçsuzluğunu kanıtlamak için kolları sıvamış biri.

Verda: Joël Dicker, Amerikan coğrafyasında geçen Fransız bir öykü yazmış. Kitap yalnızca polisiye bir roman değil yaşam, aşk, çok sevdiğimiz birini korumak için yaptığımız hatalar, taşra hayatı, boks, koşu ve yazmak üzerine. Kitapta inanılmaz sert dönüşler var. Karakter çeşitlemesi çok geniş. Sürekli inişler çıkışlar var. Ben kitabı beğendim. Zekice yazılmış. Her karakteri gözümde canlandırabildim. Sonuna kadar sürprizlerle dolu. İnsanın içindeki suç, suçsuzluk, masumiyet, dinle ilgili bambaşka senaryoları barındırmış. Sanırım yazar genç olduğu için o kadar uzun bir romanı bu kadar zengin karakterlerle yazabilmiş. O kadar uzun, ilk 200 sayfasının neredeyse iç sıkıcı sayılabilecek bir roman olduğu halde okuru aptal yerine koymuyor. Bence iyi bir roman.

Gözde: Ben kitabı bitireli üç hafta oldu. Kurusunu çok beğendim. Yalnız Türkçe çeviride kitabın arkasında, olayın 1978 yılında geçtiği

yazıyor. Aslında olayın geçtiği yıl 1975. Önce özellikle öyle yazıldığını, kitabı okurken tarihlerin kafamda oturacağını düşündüm. Sonra baktım ki göz göre göre hatalı yazılmış.

Pınar: Geçişlerde benim de kafamın karıştığı yerler oldu.

Çınla: Can Yayınları bu kitaba biraz üvey evlat muamelesi yapmış sanki.

Gözde: Bence de. Hoş değil ama. Dediğim gibi kurguyu beğendim. Özellikle karakterleri çok beğendim. Çok uzun olmasına rağmen sıkılmadan, keyifle okuduğumu söyleyebilirim. Romanda beni en çok etkileyen, bağnazlık seviyesinde yaşanan inancın kişiler üzerindeki etkilerinin aktarımıydı. Küçük bir kasaba, herkes birbirini tanıyor ya da en azından yüzlere aşına. Kimse konuşmuyor. Büyük bir sessizlik hâkim.

Saliha: Bu korkunç bir şey ama kitap böylece küçük kasaba muhafazakârlığını çok güzel yakalamış oluyor.

Verda: Belki Harry'nin New York'tan gelmesinin simgesel bir anlamı var.

Saliha: Katılıyorum Verda. Harry farklı bir şey yapıyor. O kadar kişi neler döndüğünü biliyor ancak sessiz kalıyor. Sadece Harry gidiyor ve rahiple konuşuyor.

Gözde: Kol kırılır yen içinde kalır diye bir laf vardır. Köylerde ve kasabalarda hayat başka türlü yaşanıyor.

Verda: Bana yapılmadığı sürece bir sakıncası yok, zihniyeti.

Saliha: Bir de ilgi çekici şöyle bir durum var: Baba, kızının durumunu görüyor ama sevgisinden kaynaklanan korumacılık bir şey yapmasını engelliyor. Birçok ailede buna benzer hikâyeler var.

Verda: O yağmurda Nola ilk sahneye çıktığında manyağın biri olduğunu düşündüm. Tek başına dans etmesi falan... Bu kız normal değil, dedim. Cüretkârlığı, sigara istemesi... Daha 15 yaşında. İlk anda onun çok sevdiği için affedilir -affedilir yanlış bir ifade belki de- ve kabul edilebilir buluyor yazar. Ama o ilk sahne normal bir sahne değildi. Ama fırtına, karanlık... yani *Ejderha Dövmeli Kız*'daki yalnızlık gibi. Farklı ve yalnız.

Saliha: Ben Verda gibi düşünmemiştim. İlk başta Nola'yı çok tatlı bir karakter olarak tanıyorduk bence. Ama Verda söyleyince fark ettim. Aslında baştan sinyali verilmiş ilerideki bazı davranışlarına dair. Ancak ben algılayamamışım.

Şenay: Benim romanda en sevdiğim karakterler, Marcus'un annesi ve polis memuru Perry Gahalowood oldu. Marcus'a sürekli "Yazar Efendi" diye hitap eden polis memurunun diğerleriyle çok komik diyalogları vardı. Okurken eğlendim. Orijinal hitap şekli, Çınla'nın

dediği gibi sadece “Yazar” şeklindeymiş ama çevirmeni de tebrik ediyorum: Gahalowood’un “Yazar Efendi” diyerek hem Marcus’un gençliği ve şöhretiyle ilgili ince alayını hem de insanın sevdiğine ince ince takılmasını sezdirebildi.

Gözde: İçten içe küçümserken aslında seviyor gibi Marcus’u değil mi? Bu arada romanda hemen hemen her karakterin cinayet işlemek için sebebi mevcut. Büyük bir aşk hikâyesi pek çok mutsuz insan demek aynı zamanda. Karakterlerin neden ve nasıl katil olabileceğini hesaplarken yazar fena ters köşe yapıyor. Benim için harika bir şey bu! İyi bir polisiyeden beklediğim de tam olarak böyle bir şey.

Mine: Kitapta kurgunun mükemmel olması- nın sebebi bu işte!

Salih: Birden fazla ters köşe yaptı. Üstelik bu ters köşeleri çok başarılı bir şekilde birleş- tirdi.

Gözde: Bu kadar çok karakter yaratıp olay örgüsünü hiç bozmadan karakterleri yerleş- tirmek; sonuç olarak okurları bambaşka bir senaryoyla buluşturmak, alkışlanır!

Pınar: Her biriyle ilgili şüphe oluşuyor insa- nın kafasında. Hepsini için, “Bu da katil olabilir,” diyorsun.

Şenay: Ters köşeler kesinlikle baştan savma değildi. Ben kitabı çok beğendim. Sayfaları merakla çevirdim. Polisiye romanda ters köşeler en sevdiğim şeydir. Öyle baştan savma değil, inandırıcı olanlar ama. Kitabın başlarında, aslında her şey Marcus’un tıkanıdığı için yazmadığı kitaba ilham versin diye mi ayarlandı acaba diye düşünmüştüm. Tüm bu konuşulanlar yani Nola’nın ölümü, sadece Harry Q’nun bir kurgu- su mu? O kadar ters köşe heveslisiyim...

Arzu: Paranoyak olduk... Çok okumayalım arkadaşlar!

(Gülüşmeler)

Mine: Kitabın ilk 200 sayfası yaklaşık iki hafta elimde süründü. 200 sayfa boyunca biraz daha “biricik Harry” lafını duysaydım artık kiti- bı fırlatıp atacaktım. Bana Nola’yla Harry’nin aşkları yapmacık geldi. İlk okumaya başladığımda daha Nola olayı ortaya çıkmamışken, Marcus’un gözünde Harry çok karizmatik bir adamdı. Üniversite hocası, ünlü bir yazar ve zeki bir adam. Ama sonra Nola çıktı sahneye ve benim için Harry’nin karizması fena halde sarsıldı. Ben bir türlü Nola’nın 15 yaşında oldu- ğunu unutamadım kitap boyunca.

Salih: Ama kitap Harry’yi aklamaya çalış- mıyor zaten. Kurgu bunun üzerine yapılandırılmış.

Mine: Doğru ama Nola’nın Harry’ye duydu- ğu aşk mıdır? Bütün “bu biricik Harry”ler, “sen yaparsın”lar, “harikasin”, “muhteşemsin”, “seni çok seviyorum”lar çok sıkı beni. Kitapta hareket tam olarak 200. sayfadan sonra başlıyor. Stern diye bir adam çıkıyor ortaya. İşte ondan sonra ka- lan 459 sayfayı üç günde bitirdim ve bitirdiğimde üç gün öncenin çay bardağı hâlâ mutfakta duru- yordu, yıkanmamıştı. Nola çok ilginç bir karakter. İyi mi, kötü mü bilmiyorum. Bir garip ama...

Salih: Bence Nola kötü değil, hasta. Has- tanede olması gerekecek kadar hasta! Ben de kitabı sadece polisiye olarak okumadım. Ara- mızdaki en az polisiye okuyanlardan biri olarak Fransız edebiyatını ne kadar özlediğimi fark ettim. Acelesi olmadan uzun uzun anlatılan bö- lümler mesela. İlk 200 sayfada yazarın tıkanışı, sadece olayların değil duyguların da anlatılması beni ilk anda yakaladı. Ben bir süredir bu kadar yoğun bir aşkı anlatan kaliteli bir kitap okuma- mıştım. Bu da çok hoşuma gitti.

Mine: Pınar, Nola hakkında ne düşündüğünü öğrenmek istiyorum ben.

Pınar: Nola’yı kesinlikle hasta bir karakter ve o yüzden de ahlaksız, erkeklere düşkün ola- rak görmedim. Akıl hastalığı olduğunu çevre- sinde fark edecek hiç kimse yok. Zekâ seviyesi yüksek ve tedavi edilse gerçekten sevgi dolu ve zararsız olabileceği geldi aklıma. Onun için eleş- tiremedim onu. Belki de şu 15 yaş olayına fena takılmışımdır.

Çınla: Klasik romanda ahlak dersi verme kaygısı oluyor ama postmodern roman her tür- lü ahlaki bakış açısını aynı düzleme koyar, diye öğrenmişim. Bu yüzden ben romanda araların- da yaş farkı olan iki kişi arasındaki romantik ilişkiye dair herhangi bir yargı belirtilmemesine şaşırmadım.

Arzu: Ama o aşkın gerçekten legal, güzel bir aşk mı gibi lanse edilmesi bana öyle bir his verdi. Hatta sanki üste çıkarılmış bir durum, keşke 18 yaşına gelseydi de evlenselerdi diye düşündürüyor.

Pınar: Çok satan romantizm var kitapta, Sa- rah Jio’nunki gibi. Nola 25 yaşında bir karakter olup da kitap o şekilde ilerleyseydi aşk romanla- rıyla beraber satılabilirdi; çünkü o zaman bunu herkes okuyabilirdi bu kadar derin yargılama- dan, eleştiri yapmadan. 25 yaşında bir kızla bir yazarın aşkını çok güzel anlatan romantik bir kitap olarak okunabilirdi. Az kitap okuyan biri- ne verebilirsin, romantik bir kitap olarak okur. Keşke evlenselerdi, Nola ölmeseydi dersin. Ama 15 yaşında olması...

Şenay: Kitapta özellikle bir karakterin şüpheli hareketler sergilediği için suçlu durumuna düşürülmesi de inandırıcı gelmedi bana. Yazarlar bu konuda hep aynı şeyleri yapıyor sanki. Bu durum, polisiye kitap yazma kurallarından bir madde mi acaba?

Mine: Bahsettiğin karakter bir günah keçisi. Polisiye romanlarda yanlışlıkla suçlanan, bütün şüpheleri üstüne çeken bir günah keçisi olur mutlaka.

Pınar: Özellikle dikkat dağıtmak için!

Mine: Size bir sorum var: Aranızda Harry'nin kitabının arkasındaki gerçeği anlayan oldu mu?

Şenay: Ben ilk okuduğumda kitabın adının neden *Kötülüğün Kaynağı* olduğunu çok merak ettim ve bunun sebebi açıklandığında çok şaşırdım. Bu da hiç aklıma gelemeyecek bir ters köşeydi.

Çınla: Bu isim bir şüphe de oluşturuyor. Bu adam kötülüğün kaynağına dair bir kitap yazdıysa o zaman kötülüğü iyi biliyordur diye düşünüyor insan.

Şenay: Bölüm numaralarının geriye doğru gitmesi de -yani ilk bölümün 31 sonrakinin 30, devam edenin 29 şeklinde olması- çok ilginç bir etki yarattı.

Mine: Ben onu kitabın ortasında fark ettim (kahkahalar). Üstelik baskı hatası mı var diye geri döndüm.

Şenay: Değişik bir teknikti. Şimdi herkes sürekli, "Ne kadar kaldı?" diye merak ediyor ya... Bir mobil uygulama yüklerken, trafikte yeşil ışığı beklerken sürekli şu soru: "Ne kadar kaldı?" Acaba bu yüzden mi yapıldı?

Mine: O her bölümün başındaki minik paragraflar, başlı başına okunulması harika paragraflardı. Çok hoşuma gittiler.

Saliha: Kesinlikle katılıyorum. Üstelik bölümün vurguladığı konuyu güçlendiriyorlardı her seferinde.

Mine: Karşılıklı mektuplaşmalar ve sonrasında ortaya çıkan gerçek beni tatmin etmedi. Kitapta bu bölümleri zayıf buldum.

Şenay: Kitabın en sonunda Harry, "İyi bir kitap, okumayı bitirdiğinizde üzüldüğünüz kitaptır," diyor. Bu kitap benim için öyle oldu. Kitabın verdiği merak duygusu bittiği için üzüldüm resmen.

Çınla: Bir de uzun bir kitap... Dolayısıyla kitapla çok zaman geçiriyorsun. Uzunca bir süre (tabii benim gibi yavaş okuyanlar için) kitap resmen sana eşlik ediyor gittiğin her yerde. İyice kitaba bağlanıyorsun, adeta onunla yaşıyorsun.

Şenay: İşte o yüzden ben öykü yerine uzun romanlar okumayı daha çok seviyorum. Karakterleri daha iyi tanıyorsun.

Mine: Kitaptaki karakterler senin arkadaşların gibi oluyor.

Arzu: Ben detaylara girmeden bir iki konuya değineceğim. Herkesin söylediklerine katılıyorum ama muhtemelen Verda ile ters düştüğüm konular var. Ben bu kitapta polisiyeden çok, güzel bir roman okudum. Roman olarak beğendim ama bana polisiye tadı vermedi. Öncelikle şunu söylemeliyim; roman gereksiz uzun. Verda ile ters düştüğüm konuya gelirsem... Marcus'un lisedeki hayatı var. Muhteşem unvanını aldığı bölümü Verda çok beğenmişti bense çok uzun ve sıkıcı buldum. Harry'nin Marcus'u ezdiği bölümler var, oralar da çok uzatılmış. Gereksiz diyaloglara girilmiş. O bölümleri sevmedim. Sayfalar arasında çok tekrar var. Tam polisiye tadı alacağım ya aşk romanına ya da geçmişe dönüyor. Bence yazarın taktiği bu; tansiyon yükselirken hemen düşürüyor. Bana göre polisiye 367. sayfada başlıyor. Karakterlere dair de mesela Bob, Jenny'nin babası. O benim kafamda geri zekâlı biri gibi canlandı. Bir yerde onun kanser olduğu söylendi. Ben onu milleti susturmak için uydurulan bir yalan sandım. Ben mi yanlış anladım?

Gözde: Bu, kurguda hata mı sizce? Bana bile gerek yapılmış izlenimi verdi.

Arzu: Bir cümlemin altını çizmişim okurken hoşuma gitmiş: *İyi polisler katille uğraşmaz, kurbanla ilgilenir. Sizin de kendinize kurbanla ilgili sorular sormanız gerekiyor.* Genelde kitap güzeldi.

Şenay: Kitapta altı çizilecek çok cümle vardı.

Gözde: Bu kitap sıradan bir polisiyenin çok ötesinde.

Mine: Aynen öyle. Polisiyeyi zenginleştirmiş yazar.

Gözde: Romanın akışını hiç bozmadan zenginleştirmiş.

Çınla: Hissettirmeden polisiye... Zaten amacı polisiye yazmak olmayan bir yazar.

Mine: Gerçekten polisiye yazsaydı acaba nasıl yazardı diye düşünüyor. Umarım yazar.

Şenay: Yazarın bu kitaptan sonraki kitabı olan *The Baltimore Boys*'un kahramanı kim bilin bakalım? Marcus Goldman.

Çınla: Orijinal ismi *Le Livre des Baltimore*. 2015'te yayımlanmış. 2018'de ise *La Disparition de Stephanie Mailer* çıkmış. Editörlere duyurulur!

Şenay: Romanın sonunda, "Hayata iki şey anlam katar, aşk ve kitaplar," denmişti. Henüz Türkçeye çevrilmemiş bu kitapta Marcus aşkı mı bulacak acaba?

Plak Mecmuası'nın yeni sayısı plakçılarda!

online satış dukkan.mylosyayingrubu.com'da!

221B

Türkiye'nin tek polisiye dergisi
221B için yıllık abonelik kampanyası!

1 yıl içinde yayımlanacak 6 sayı,
raflara çıktığı gün adresinizde...

6 sayı için
yıllık abonelik bedeli **80 TL!**

dukkkan.mylosyayingrubu.com